

Virus 21
Zbirka kratkih priča

DEVETI REGIONALNI FESTIVAL FANTASTIČNE KNJIŽEVNOSTI
REFESTICON 2021

Bijelo Polje, 24. 6. – 27.6. 2021. godine

Izdavač

Lokalni javni emiter Radio Bijelo Polje

Za izdavača

dr Andrijana Rabrenović

Priče odabrao žiri: Adnadin Jašarević (Zenica), predsjednik

Blaga Žurić (Bijelo Polje)

Saladin Dino Burdžović (Frankfurt)

Mirko Grdnić (Pazin)

Branislav Janković (Niš)

Urednik

mr Dragić Rabrenović

Priprema za štampu

Milena Joksimović

Fotografije na naslovnoj strani:

Vladimir Jelić

Dragić Rabrenović

Dizajn korica

Marko Tvrdišić

Štampa

VBR Grafika, Bijelo Polje

Tiraž

500

Ova knjiga je nastala u sklopu projekta REFESTICON 2021

Pokrovitelji:

Ministarstvo kulture Crne Gore

Opština Bijelo Polje

Realizator i organizator

Lokalni javni emiter Radio Bijelo Polje

Suorganizator

Javna ustanova Ratkovićeve večeri poezije

Partner

NVO Akademija društvenih nauka

Napomena

Autori su odgovorni za autorstvo priča koje su dostavili

VIRUS 21

Zbirka kratkih priča

Lokalni javni emiter Radio Bijelo Polje
Bijelo Polje, 2021.

Predgovor

FESTIVAL VRIJEDAN POŠTOVANJA I PODRŠKE

Na ovogodišnji konkurs regionalnog festivala REFESTIKON u Bijelom Polju stiglo je pedeset i pet pripovjetki što samo po sebi predstavlja značajan podatak kako i za samu satisfakciju pobjedniku tako i na odaziv organizatora od strane pisaca. Na prvo čitanje da se primijetiti razlika u formi, stilu, poetici i mnogočemu ostalom kod svih pripovjedača što predstavlja poseban doprinos kvalitetu i uz male lektorske intervencije dobićemo sjajnu zbirku SF pripovjedaka grupe autora koji su bili poprilično direktni i nijesu prepustili ničemu da ostane na margini. Veoma je interesantno kako pojedini dijelovi ovih rukopisa ne pripovijedaju priču već vjerovatno uslovljeni aktuelnim stanjem u cijelom svijetu uspostavljaju neraskidivi odnos sa čitaocem navodeći ga na duboko promišljanje i opreznost.

Naravno treba istaći da su ovogodišnji konkurenti imali zadatu temu! Oni koji se bave pisanjem i drugim oblicima književnosti znaju da je zapravo najteže pisati baš na ovaj način poštujući sva pravila i norme koje zahtijevaju propozicije festivala. Ovogodišnja tema ove značajne bjelopoljske manifestacije bila je više nego opravdana. Covid 19 ušao je u sve pore društva, sisteme, naučne, umjetničke, privredne i sve druge angažmane svojstvene savremenom čovjeku. Ova nenadana pošast Dvadeset i prvog vijeka ujedinila nas je a ujedno i razjedinila! Oni koji su čistog srca i voljni da pomognu ujedinili su se u borbi kojoj skoro da možemo vidjeti kraj. Sa druge strane, neoliberalni kapitalizam pokazao je sve nedostatke i antagonizme u visoko industrijalizovanom svijetu!

Posebno mjesto u svim ovim pričama zauzima simbol a to je bolest, virus – on je nosilac radnje, dramatičnosti, umjetničke konstatacije, postavlja pitanja i daje djelimično i odgovore, ponekad i između redova. Naši pripovjedači koristili su moderan izraz, čitljiv, bez jezičkih egzibicija, nadasve veoma jasno saopštili nam ono što im je bila namjera da saopšte! Autentična stvarnost prepliće se, kao koncentrični krugovi, sa prošlošću i krajnje neizvjesnom budućnošću, više u deskriptivnom nego li u narativnom smjeru, navodi čitaoca da ozbiljno shvati težinu iskazanog u vezi virusa Covid 19 koji se kao tema već uzdigao na nivo univerzalnog.

Naučna fantastika (koja je slobodno možemo reći nepravedno i ko zna zbog čega zapostavljen književni rod, barem na području bivše Jugoslavije, na zapadu je stvorena jedna čitava industrija od nje: knjige, filmovi, muzika, igračke...) u Bijelom Polju je pronašla pogodno tlo da se razvija i afirmiše na najbolji mogući način. Kada se osvrnemo unazad i pogledamo koja su sve značajna umjetnička imena uzela učešće na REFESTICONU ili mu dala podršku i deklarativno uvidjećemo da je spisak više nego impozantan i da ovaj festival ima više nego zagarantovanu budućnost! Da dodam još i to da se ovogodišnji omaž književnom stvaralaštvu Borislava Pekića idealno uklopio sa temom devetog festivala naučnofantastične priče.

Sa željom i nadom da će se, sljedeće godine, jubilarni deseti REFESTICON održati u mnogo vedrijem ozračju i uz neku mnogo „lakšu temu“ možemo konstatovati da na kulturnom nebu iznad Bijelog Polja sazvježđe REFESTICON sija ove godine, deveti put, snagom pedeset i pet novih zvijezda. Njihov sjaj vidi se na čitavom Balkanu, pa i šire!

Frankfurt am Main,
Jun, 2021. godine

Dino Burdžović, književnik

DEVOJČICA IZ JOSTEDALA

Sedim u parku tokom pauze za doručak i jedem *fiskeboller*, riblje ćufte iz konzerve koju sam otvorila ne porezavši se. Meso je isečeno na šnite i poređano između dve kriške „norveškog planinskog hleba“, premazanog tankim slojem namaza od kobre. Ta začinska biljka asocira me na detinjstvo – na baku koja s jeseni ostavlja veze mirođije pre prvog noćnog mraza. Kolege s posla često konzumiraju režnjeve irvasovog mesa na koje se ja nikada neću navići. Ukoliko bih to učinila, verujem da bi mi Božić Bata uskratio poklon.

Ako nema padavina svaki slobodan trenutak provodim na otvorenom. Ali i posle svih godina ne mogu se oteti utisku da ovde leto dođe i prođe u toku jedne nedelje, između dva snega, zbog čega ne odstupam od ustaljene rutine ni tokom pandemije.

Završavam sendvič, pa otpijem gutljaj ledenog čaja, i osmotrim čoveka na drugom kraju klupe.

„Nepromišljenošću dovodimo sebe u položaj žrtve“, nenađano kaže, verovatno svestan da ga krajičkom oka posmatram. A možda mi se učinilo da je to rekao; ne mogu stopostotno da budem sigurna zbog njegove maske. Ovo mi daje za pravo da ga pomnije pogledam: smeđa kosa bez ijedne sede kratko je podšišana sa strane, šiške mu skraćuju čelo, a ispod trimovanih obrva su duboko usađene oči čiju boju odavde ne mogu da dokučim. Ostatak lica skriven je ispod zaštitne maske crne boje. Ja sam svoju skinula, ali je nisam vratila kada sam pojela sendvič. Prija mi da dišem punim plućima, iako me aplikacija na telefonu upozorava da je broj obolelih u porastu već drugu nedelju. Odmerim ga od glave do pete, ne hajući za stroga pravila bontona, ali kako on ne reaguje i ja se povedem za središtem njegovog interesovanja.

Tridesetak metara od naše klupe nalazi se nekoliko sprava za vežbanje. Pozadi je dečije igralište po kojem klinici obično jurcaju, ali danas nema nikoga. Trenutno, samo jedan momak se isteže viseći naglavce sa šipke za zgibove. U trenutku me prožme strah za njega, ali bojazan dođe i prođe.

„Da li znate da su još stari grci primenjivali inverziju kako bi se ljudsko telo oporavilo od uticaja gravitacije?“, pita me, i dalje ne gledajući u mene. „Najpodesniji način za to su antigra-
vitative čizme.“

Znam šta su antigra-
vitative čizme, videla sam ih u teretani – steznici sa kukama za vratilo koji se pričvršćuju oko nožnih člana-
ka. Ne usuđujem se da ih probam; ukoliko padnem i slomim vrat do kraja života bih morala da jedem na slamčicu i vršim nuždu pod sobom. Ne, hvala, traka za trčanje je dovoljan izazov.

Naposletku se gledamo u oči: njegove su zelenkasto-sive i lišene oholosti, ali postoji određena distanca u njima i ja reagujem ishitreno.

„Pa, morala bih da pođem“, kažem, mada moj izgovor nema snagu argumenta. Da li će mi tajanstveni sufler priskočiti u pomoć i šapnuti spasonosnu frazu zarad publike od jednog jedinog čoveka?

„Svakako“, kaže, ali u toj reči nema ohrabrenja. On me želi tu gde sam.

I dalje se ne pomeram, kao hipnotisana sam. Napokon se prenem i bez pozdrava krenem, a on se značajno nakašlje.

Stanem i okrenem se: masku koju sam zaboravila drži sa dva prsta visoko podignutu kao da je kužna. Iz ranca izvadim drugu, neupotrebljenu. Zakačim elastične trake za uši i namestim je, ali kada pogledam prema klupi na njoj nema njega, ali ni moje maske.

Nakon posla odlazim u stan. Trenutno sam u trpezariji, gde čitam poruku sestre od tetke koja živi u mojoj postojbini. Njena

razmišljanja često zalaze u samoanalizu jer ona pokušava da nađe sebe u novim okolnostima. Otkriva mi dilemu oko vakcinisanja, i primećuje da će u svakom slučaju biti žrtva izbora. Pomišljam da za kratko vreme ponovo čujem tu reč – žrtva. Da li olako posežemo za njom? Ili nam je lakše da se uživimo u ulogu žrtve nego da se suprotstavimo? Neću joj dati savet, ne želim da snosim krivicu za pogrešne poteze drugih: tada i sama postajem žrtvom. Utom ulazi ćale. U jednoj ruci steže beležnicu i grafitnu olovku zašiljenu kao igla.

„Pet“, trijumfalno kaže i visoko podigne slobodnu ruku s raširenim prstima.

„Šest!“, odbrusim bez imalo samilosti. Znam da nije mudro provocirati ga, ali to je jače od mene.

On brizne u plač. Osetim grižu savesti, ustanem od stola i zagrlim ga. Kada se smiri, kažem: „Hajde, zajedno ćemo ih prebrojati.“

U licu se ozari poput deteta.

Odlazimo najpre u spavaću sobu – tamo je jedan prozor. Odatle prelazimo u dnevni boravak i dodajemo dva: sada su ukupno tri. U trpezariji imamo još jedan, a u kupatilu sasvim mali, kao ram za porodičnu sliku.

„Eto, vidiš“, kaže on. „Pet ih je.“

Vratim ga u dnevnu sobu. Stajemo ispred vrata koja vode u manju prostoriju.

„Mamina soba“, kažem. „U njoj je takođe prozor. Znači, ima ih – šest.“

Tata hvata za kvaku, ali vrata su zaključana. Gleda me molećivo, na šta ja slegnem ramenima.

„Otkud znam da je tamo prozor?“

„To je mamina soba, znaš da je u njoj prozor. Jedini gleda na unutrašnje dvorište.“

Upilji se u mene kao da me prvi put vidi. Poželim da ga iz sve snage udarim i vratim na pređašnju verziju.

„Imaš ključ?“

„Ne“, slažem ga ni ne trepnuvši.

On i dalje premeće neku misao po glavi do vrha ispunjenoj besmislicama. „A šta ako je ona unutra?“

„Ko?“, zapanjim se. „Mama?“

Prislanja uho i osluškuje, a ja s nestrpljenjem čekam da se sâm uveri; zadržavam dah i tišina postaje sveprožimajuća. Na kraju odustane i čelom se nasloni na drvo, ali onda započne da kuca na vrata.

„Nema nikoga!“, podviknem kada kuckanje postane zamorno. „Molim te, prestani, tamo nema žive duše.“

„A moja majka... gde je ona?“

„Ne tvoja, već moja! Tvoja je odavno umrla!“

A moja je otišla, želim da mu kažem.

Vidim da ne razume: inverzija ljude pretvara u ne-ljude. Moj otac je nestao u hodnicima svog uma koji nigde ne vode i nikada se na završavaju. Ono što je odatle izašlo nepopravljivo je invertovano.

Češe se po glavi, tragajući za mišlju. Pokušava da napipa put do mozga i u njega zarije prste i iščupa bolest. Perut se kru-ni pod noktima i pada mu na ramena i ja zadrhtim od pomisli na snežne pahulje.

„A da odem da prebrojim prozore...“

„Da“, kažem. „Prebroj prozore, samo ovaj put nemoj da žuriš.“

Moj otac ne zna kako da živi, ali zbog toga neće odustati od života.

„Slušaj, ukoliko me pustiš da se odmorim, večeras ću uzeti komšiničinog psa i prošetati vas tokom policijskog časa“, kažem i pripretim mu prstom. „Ali samo oko zgrade!“

Aplaudira mi i odlazi u spavaću sobu.

Prošla je decenija od kako su se moji roditelji dali u potragu za srećom. Imala sam deset godina, a kada ste u tom uzrastu odrasli ignorišu činjenicu da deca imaju sopstveno mišljenje na većinu tema. U slučaju mojih roditelja, zlatni ćup na kraju duge bio je zakopan u gradiću na jugozapadnoj obali Norveške: došli smo zavedeni pričama očevog kolege, takođe mašinbravara.

Kada sam trebala da pođem u srednju školu preselili smo se u predgrađe Osla. Ali očeva preuranjena demencija i život lišen sunca slomio je moju majku. Zamolila me je da joj pričuvam sobu sa šivaćom mašinom i šnajderajom jer će se jednog dana vratiti. Čim udahne malo vazduha. Od naročite važnosti je da oca ne puštam unutra. Plaši se da bi se dodatno uznemirio; u njoj su sve njene stvari, ali nijedna nije na svom mestu – kao na izvorištu alchajmerove bolesti.

Sutradan sedim na istoj klupi, ali sada jedem sendvič s humusom i čeri paradajzom. Masku držim oko članka leve ruke jer drugu nemam pri sebi. Dva momka se muvaju oko sprava za vežbanje, ali rekla bih da nijedan nije onaj od juče. Takođe nema ni mog poznanika. Nastavljam da žvaćem i gutam, ne osećajući ukus obroka; pomišljam da sam negde zakačila virus. Kada uzmem poslednji zalogaj, prilika seda na klupu. Okrenem se i umalo se ne onesvestim.

Kraj mene je osoba u odeći srednjovekovnog doktora za kugu. Zift crna kabanica od navošćenog platna spušta se skoro do članaka. Na glavi joj je šešir širokog oboda, a na šakama rukavice čiji su prsti čvrsto stegnuti oko drvenog štapa sa ukrasnom posrebnom lavljom glavom. Lice je sakriveno iza prepoznatljive maske sa zakrivljenim kljunom u koji se stavljaju aromatične trave. Ali iza staklenih poklopaca prepoznajem zelenkasto-sive oči.

„Zdravo“, kažem. „Nisam mislila da ćemo se tako brzo sreći.“ Nevešto slažem, mislim da prepoznaje tu jedva приметnu rezonancu neistine u mom glasu.

On hvata masku i skida je s lica, a ja ne mogu da sakrijem razočarenje što ispod ima drugu, nalik jučerašnjoj.

„Ispričaću vam priču“, kaže samouverenim, drskim glasom a ja, iako sam povređena tom arogancijom, ne činim ništa da ga sprečim. Mogao bi me imati ako poželi, samo treba da posegne.

„Među Nordijcima je raširena legenda o Pesti – u pitanju je starica koja unaokolo ide sa svojom metlom. Međutim, susret s njom je poslednji doživljaj ovozemaljskog sužnja. Siguran sam da naslućujete – Pesta je personifikacija smrti, i njena misija je da mete ljudske živote tom metlom.“

Tu zastane, možda da bi dobio na dramatici, ili zbog toga što ona dva momka gledaju u nas. Jedan od njih pokazuje ovamo. Poznata mi je legenda o Pesti, kao mlada sam naučila i rimu:

*Pesta, Pesta,
napravite mesta,
kada mahne metlom,
svi su mrtvi smesta.*

„U Zapadnoj Norveškoj prostire se dolina Jostedal“, nastavlja doktor za kugu. „Nekada je bila veoma izdvojena i udaljena od drugih ljudskih naseobina. Tokom perioda zaraze, imućniji stanovnici pobjegli su u Jostedal, prekinuvši skoro svaku vezu sa spoljnim svetom. Jedina komunikacija odvijala se porukama ostavljanim ispod kamena. Taj kamen i dan-danas postoji i zovu ga *Kamen za pisma*. Ali i pored svih preduzetih mera, kuga se uvukla u naseobinu i ubila svaku osobu u njoj, izuzev jedne devojčice. Ona je preživela pošast i kasnije se udala i izrodila decu.“

„Nije baš priča za laku noć“, primećujem sarkastično.

Moj pripovedač ne obraća pažnju na ono što sam rekla – gleda u pravcu ona dva momka. Iako su udaljeni, osećam da tenzija zgušnjava vazduh između nas i da fali samo jedna iskra da dođe do zapaljenja.

„Hajdemo“, šćepam ga za ruku. Dodir je posve neobičan, kao da rukavica ima teksturu ljudske šake.

„Idemo?“

„Da“, kažem. „Želim da vas upoznam sa nekim.“

Dok sam bila dete, bez pitanja bih u stan dovođila pse lutilice ili mačke koje sam nalazila oko kontejnera. Jednom sam donela povređenu pticu koja je poživila tek dan, što me je jako rastužilo. Roditelji bi najčešće oćutali na moje empatične ispađe, pa bi nakon što me prođe zanos odveli životinju u prihvatilište.

Zatičem oca u dnevnoj sobi. Na astal je prosuo čačkalice i razvrstao ih u dve naoko podjednake hrpe, odakle naizmenično uzima po jednu i odlaže ih nazad u plastičnu kutiju. Čačkalice mu dajem kada poželim malo duže da budem ostavljena na miru zbog čega sam kupila najveće pakovanje.

„Vidim da se zanimaš, tata“, kažem i pomišljam da ih je sâm pronašao, a on pilji preko mene – posmatra posetioca kojeg sam dovela.

„Ptica“, kaže, upirući prstom. „Veeelika ptica!“

Nismo u Ulici Sezam. Ovo nije *ta* Velika Ptica.

„Skuvaću nam kafu“, kažem.

Dok se motam oko espresso aparata, čujem oca kako objašnjava doktoru za kugu problem s brojanjem prozora. Ovaj mu odgovara, ali ga ne razumem jer iz uređaja dolaze zvuci kao da će eksplodirati svakog trenutka. Ipak, iznenađena sam kako su brzo uspostavili komunikaciju. Naposletku mi treba desetak minuta za tri šoljice. Stavljam ih na poslužavnik preko maminog miljea, a kada uđem u dnevni boravak zatičem sledeću scenu: moj otac stoji pred ogledalom; znao bi pred njim da provede sate prolazeći češljem kroz kosu koja se zbog te repetativne radnje primetno prorodila. Povremeno bi bez ikakvog povoda nepogrešivo izdeklemovao polaske pojedinih linija metroa, ili mi opisao osobu koja je upravo prošla za njegovim leđima. Ta zapažanja bila su tako autentična da sam s vremenom počela strahovati kako je naša soba postala tranzitna stanica upokoženim dušama.

Znači, moj otac je ispred ogledala, ali sada je obučen kao doktor za kugu. Posetilac mu je dao svoju masku, šešir, ogrtač i rukavice, ostavši u crnim pantalonama i majici s dugim rukavima u istoj boji. Odeća doktora za kugu prevelika je mom ocu, a čitav prizor dobija na grotesknosti kada počne da maše rukama, kao da će poleteti. Oglasi se bizarnim krikom davno izumrle ptice i, kada se okrene, primetim da je jedan od prozora širom otvoren. On se zatrči i baci se kroz njega. Ne stignem ni da pretrnem, kada se odozdo začuje tup udarac.

Slobodan kao ptica...

U prostoriju se ušunja vetar i uznemiri prašinu po ćoškovima.

Okrenem se i naizgled prekornim glasom kažem: „Ulaziš tamo gde arhanđeli zaziru da stupe. Pretpostavljam da je na redu mamina soba...“ Ali sve što će unutra zateći je telo čija su bosa stopala ostala u filcanim papučama. Postarala sam se da nas ne napusti, ne znam kako bih bez njene prećutne podrške izašla na kraj sa očevom bolešću.

Prilika me netremice posmatra, ne oglašavajući se.

Nagađam da se ona i ja juče nismo prvi put srele i da je, ugledavši me, otkrila nju – devojčicu iz Jostedala. Ako sam jednom preživela susret s njom nemam čega da se plašim, i ja posegnem za maskom.

„Pesta...“, prošaputam i smaknem je.

Međutim, iza maske je fizionomija koja ne asocira na staricu, i ja želim naglas to da primetim, ali marama neprimetno izvađena iz džepa obmota mi se oko vrata. Snažan stisak izazove bljeskove u uglovima očiju, i lice počne iščezavati kako se stezanje pojačava.

Ali ako su oči prestale da primaju slike, zvuci i dalje stižu i, osim mog sve tišeg hropca, čujem kako se *njen* smeh uzdiže i postepeno nadjačava jeku u prostoriji.

OTISAK

Otok Izu Ōshima, Japan
2022. godina

Početak školske godine, skoro pa jednak onom koji mu je prethodio. Na igralištu ispred zgrade učenici postrojeni u desetine. Neki koji su trebali biti tu, nisu.

Metar udaljenosti između svakog od njih.

Metar praznine.

I maske.

Svaka desetina ima svoju boju.

„Možda nas razmak dijeli, ali nas boje spajaju“, govori ravnateljica.

Klimamo potvrdno i dobijamo dozvolu za ulazak u školu.

Jedan po jedan, u tišini, koračamo hodnicima.

Unutar zidova ništa se nije promijenilo. Klupe i stolice i ploča i prozor - njima virus ništa ne može. Oni su tu i ostat će tu. Udaljeni jedan od drugoga samo zbog nas.

Jedan po jedan, bez pitanja, sjedamo na svoja mjesta. Otvaramo računala, prijavljujemo se na nastavu. Svatko ima svoju tipkovnicu, prsti i tipke se već prepoznaju. Spojeni u odvojenosti.

Ploča se pali. Nastava počinje. Nastavnici odavno nisu s nama.

„Zajedno smo sigurni“, piše na ploči zelene boje, boje našeg razreda. Klimamo potvrdno. Upisujemo svaki svoje podatke za taj dan u računalo. Kako se osjećamo, što mislimo. Jesmo li dobro.

„Zajedno ćemo izdržati.“

Uz rečenicu se pojavljuje i glas, svima poznat. Glas naše razrednice. Klimamo potvrdno. Spremamo podatke otiskom.

„I dalje smo pojedinci, iako možemo preživjeti samo kao zajednica.” Glas razrednice je isti kao kad je bila tu. Topao i blizak. Pouzdan. „Zato otisak.”

Kimamo jer znamo sve o otisku.

„Ljudi će žrtvovati sve da bi zaštitili sebe.” Zato otisak.

„Lagat će, kršiti pravila, izlagati riziku najslabije samo da njima bude dobro.” Zato otisak.

„Prije ili kasnije, svatko od nas će postati slab. Svatko od nas će postati rizičan.” Zato otisak.

Rečenice na ploči se smjenjuju, minute prolaze, zaokružujući sat. Dok su nastavnici bili tu moglo se gledati druge učenike. Moglo se pričati, potihlo, s drugom iz klupe ili čak skočiti do susjedne. Moglo se crtati ili pisati stihove. Naučilo bi se poslije.

Sada, u školi se samo uči. Samo se glasu nastavnika obraća. Samo on odgovara. Mi smo tu, ali kao da i nismo jedan za drugog. Metar razmaka u učionici je i metar tišine.

Nitko nikog ne gleda.

Nitko se nikome ne obraća.

Osim Ariko-chan.

Metar razmaka u učionici je i metar sigurnosti.

Nitko nikom ne može naškoditi.

Nitko nikome prenijeti virus.

Osim Ariko-chan.

„Koliko vas ima?” pitam Ryua nakon škole.

„Deset. Ali nisu svi isti. Samo nas je pet od prije.”

On misli da su mrtvi. Ja mislim da bi nam rekli da jesu. Ali kućno računalo ne traži da budemo iskreni dok ga koristimo. Zato samo kažem:

„Mi imamo dva nova”, i dodajem nesretno: „Ariko-chan je i dalje živa.”

Ryu sleže ramenima.

„Tko vam je predavao?“, pita Ryu promatrajuću neku točku u svojoj sobi.

„Razrednica“, odgovaram i vidim ga kako vadi maramicu za čišćenje ekrana. Tren kasnije, lice mu je zaklonjeno nepotrebnom radnjom.

Otkad mu se majka nije vratila iz škole, Ryu svaki dan pita za nju. Ne direktno, nego ovako. I onda briše ekran koji nas dijeli. Čekam jer ne znam što da mu kažem. Razrednica odgovara samo na pitanja u vezi nastave.

Pitao sam kako je.

Nije odgovorila.

Rekao sam da je Ryu pozdravlja.

Pravila se da me ne čuje.

Nisam mu to rekao.

Nisam mogao.

„Pravila nas čine živima.”

Jedna je od rečenica koja se pojavljuje na ploči. Najčešće kad ih netko prekrši. Najčešće, taj netko je Ariko-chan.

„Ljudi zaboravljaju koliko su bitni drugim ljudima.” Put do škole popločan je zgradama na čijim panoima su poruke poput ove. Nigdje ne piše „I na koliko im načina mogu nanijeti štetu”, ali to nije ni potrebno.

Ne kad hodaš pazeći na metar razmaka.

Metar praznine.

U koju stane sva briga za onog do tebe.

I Ariko-chan.

„U svakom razredu postoji neka Ariko-chan”, kaže Yuki. „Neki brzo shvate kako stvari stoje. Neki ne.”

Za Yuki, sve je stvar inteligencije. Ona bi željela da nestanu svi koji se ne drže pravila.

„Nema njih, nema opasnosti”, kaže i sliježe ramenima.

Za Yuki, opasnost nije virus. Opasnost su ljudi.

„Koliko je kod vas novih?“, pitam je.

„Samo jedan. Što je čudno.“

„Zašto čudno?“

„Nema smisla.“

Yuki samo kaže. Ne objašnjava. Kao i Ryu, ona smatra da nestali umiru. Za razliku od Ryua, vjeruje da tako mora biti. Kao i Ryuu, majka joj je nastavnica. Za razliku od Ryua, ne nedostaje joj.

„Nema lijeka. Nema cjepiva. Nema razloga?“ pitam. Možda virus slabi. Možda smo postali otporni. Previše možda.

„Nema razloga“, Yuki ponavlja za mnom.

Šutimo, a zatim gasimo vezu. Druženja imaju rok trajanja, kao i sve ostalo.

Dani u školi se smjenjuju, tjedni prolaze, zaokružujući polugodište. Novo počinje isto kao i prethodno, ovaj put s jednim novim. Ariko-chan je još uvijek tu.

„Nestaje ih sve manje“, kažem Yuki.

„Što Ryu kaže?“ pita.

„Isto.“

Kima glavom, mrmljajući „Čudno“ i veza se gasi.

Sutradan se jedva budim. Glava me boli.

„Od računala“, kaže majka dok stavlja zdjelu ispred mene. „Manje pričaj. Učiti možeš i iz knjiga.“

U školi otvaram računalo. Upisujem svoje podatke za taj dan. Kako se osjećam, što mislim. Jesam li dobro.

Po prvi put razmišljam što napisati. Ne želim da me nestane. Glava me boli sve jače i jače. Iza sklopljenih kapaka, rečenice titraju izmjenjujući se:

„Ljudi će žrtvovati sve da bi zaštitili sebe.”

„Lagat će, kršiti pravila, izlagati riziku najslabije samo da njima bude dobro.”

„Prije ili kasnije, svatko od nas će postati slab. Svatko od nas će postati rizičan.”

Donosim odluku i upisujem istinu:

Nije mi dobro. Boli me glava. Bol se pojačava. Strah me da ću nestati.

Spremam podatke otiskom.

Spreman za posljedice.

Kojih nema.

„Glava te samo tako prestala boljeti?” pita Yuki.

„Čim sam spremio podatke”, kimam potvrdno glavom, još uvijek ne vjerujući.

„Otisak”, kaže.

„Otisak.” I tek kad izgovorim riječ mi sine.

Gledamo se preko ekrana. Vraćamo film unazad. Na početak svega. Šutimo.

„Zašto Ariko-chan nije nestala?”, pitam napokon.

„Bilo bi očito.”

Izgovoreno na glas, ima smisla. Da nestaju svi koji krše pravila, postalo bi sumnjivo. Zato postoje Ariko-chan. Baš kao što je Yuki oduvijek govorila: „U svakom razredu postoji neka Ariko-chan.”

U svakom razredu postoji netko tko ne poštuje pravila.

I biva pošteđen.

Otiskom.

Sutradan idem u školu i svijet se čini nekako drugačiji. Smisleniji. Sigurniji. Dobar.

Dok ne uđem u razred.

Ariko-chan nije u njemu.

„Pravila nas čine živima”, ispisuje se na ploči umjesto pozdrava.

Na njezinom mjestu sjedi netko novi.

Svijet više nije smislen.

Ni siguran.

TRI SESTRE

Stari profesor godinama sam živi među knjigama i uspomenama. Stalno čita, meditira i ponešto zapisuje, a rijetko publikuje. Ono što napiše odlaže u stakleno sanduče, u radnoj sobi, koja je ujedno i biblioteka. Puno je tajni na njegovom pisaćem stolu. Svi su ga poštovali, ali se on nekako držao po strani, dostojanstveno, usamljениčki. Pošto mu je supruga davno umrla, a đeca se raštrkala po svijetu, povremeno ga obilazi žena koju plaća da mu kuva, pegla i pospremi kuću. Bio je dugo u bolnici od Covida-19, na kiseoniku. Jedva se izvukao, jako slomljen, malaksao i psihički i fizički. Dugo se oporavljao. Ojačao je, povratio snagu i volju i toga sunčanog novembarskog jutra riješio da izađe u šetnju, na čist vazduh.

Pri izlasku iz zgrade zastao je kod poštanskog sandučeta. Osim računa za komunalije, drugo ništa i ne dobija. Odavno mu niko ne piše. Ali eto, za svaki slučaj. Otvorio je sanduče. U njemu je bila samo ljubičasta koverta. Nije bilo imena pošiljaoca. Začudio se ko mu piše. I telefonom ga rijetko ko nazove.

- Ko se to sjetio mene zaboravljenog?

Uzeo je kovertu, stavio u džep i izašao napolje. Nakon kratke šetnje se zamorio i sjeo na klupu u parku da odahne i uživa u ljepoti jutra i čistom vazduhu. Nije bio posebno radoznao, ali ga je nešto vuklo da kovertu otvori prije nego što se vrati kući.

- Kao da nije od ovoga svijeta, nekako mu prostruja cinična misao, a za drugi ne znamo. Otuda niko ne piše. Bar pisma ne stižu.

Polako je otvorao da ne bi pocijepao kovertu. Na njoj je ispisano samo njegovo ime i prezime i adresa lijepim rukopisom, plavom hemijskom olovkom, skoro kaligrafski. Neko mu se obraćao jednostavno, bez uobičajene patetike.

Dragi Profesore!

Vjerovatno ćete se začuditi ovome neočekivanom pismu vaše bivše učenice Zoraide Bućin, iz starog roda kotorskih Buća. Prije četiri decenije predavali ste mi književnost i jezik u Medicinskoj školi na Cetinju. Bila sam odlična učenica, u IV₂, sjedjela sam u trećoj klupi, do prozora. Svi smo Vas obožavali, a ja sam se, priznajem sada, bila u Vas i zaljubila, ali Vam to nikada nijesam pokazala. Škola se završila i ja sam otišla svojim putem. Zaposlila sam se u bolnici u rodnom gradu, na urologiji. I tu radim već trideset i pet godina kao medicinska sestra.

Profesore, u životu mi se svašta dešavalo. Otac mi je rano preminuo, dok sam bila u osnovnoj školi. Majka je brinula o meni i dvije moje sestre. U toku rata one su sa porodicama otišle u svijet. Ja sam ostala sa majkom. Ona je umrla dvije godine poslije moje udaje. Muž i ja smo dobili ćerku. On je umro dok je ćerka bila na studijama. Završila je medicinu. Sada živi u Americi i radi kao ljekar u bolnici. Ostala sam sama samcata. I tako godinama.

Onda je stigao korona virus – i sve se poremetilo. I moj život se okrenuo naglavačke. Na poslu užas i pakao. Nijesam znala gdje sam. Skoro stalno sam bila u bolnici. Često sam se pitala: jesam li došla ili treba da idem. Radila sam po dvanaest sati, često dan i noć. Danima nijesam išla kući, osim da se presvučem i okupam. Stalno u skafanderu, pod maskom, u rukavicama – kao kosmonaut. Nijesam znala kako izgledam. Sa sedamdeset kilograma pala sam na pedeset i pet. Nijesam imala vremena sjesti za sto da nešto pojedem. A stalno gužva, trka. Kroz pakao sam prolazila deset mjeseci. Spavala sam po sat-dva. Sebi sam govorila: - Ne mogu više, nije mi ni do čega! Neka bude što bude. Samo da mi ono dijete u dalekom svijetu bude živo i zdravo. A strah se uvukao u svaku poru, u kosti, u misli, u srce i dušu. Iz svega i svakoga vreba opasnost, a moram

da radim sa ljudima a ne sa stvarima, umorna, nervozna, iscrpljena, slomljena.

- Ne mogu više! A kome, kome to da kažem. Niko me ne čuje! Svi imaju istu muku...

Dani su duži od godine. Često zaboraviš na sebe, bez obzira na opasnosti koje iz svega vrebaju...

Ali usred toga pakla desilo mi se i nešto neočekivano lijepo. Slučajno sam se u mojoj bolnici, u toku pandemije, dok još nije bilo sve zatvoreno, srela sa čovjekom kojega sam voljela u mladosti, koji se vratio odnekud, s ovoga ili onoga svijeta. Bio je to za mene poseban dan u svekolikom galimatijasu. Kao sami Bog da ga je poslao! U pravom času, kad mi je najteže. Bili smo zajedno jednu noć, „noć skuplju vijeka“. Onda je uslijedio novi talas epidemije, masovna zaraza, umiranje. Dvije kolegince su mi umrle i jedan ljekar. Uхватili su me užasan strah, očaj i tuga.

On mi javlja telefonom da će opet doći sljedećeg vikenda. A ja mu odgovorih:

- Daleko, daleko je do tada. Ko zna šta će biti!

I bilo je. Uslijedilo je zaključavanje, zabrana međumjesnog saobraćaja.

I ono najgore – oboje smo zakučili koronu.

- Ja sam pozitivan, pisao mi je.

- I ja, odgovorila sam mu. Ne daj se, brzo će to proći. Ko zna kako smo se zarazili?! Može i od zagrljaja i poljubaca, ali to bi bila ironija sudbine.

Čuli smo se dva puta i dopisivali dok nijesam završila na respiratoru. Onda su mi uzeli telefon. Više ne znam šta je sa njim bilo. Ni sada. Jako sam nesrećna zbog toga... A i strah me je od istine. Najednom je nestao kao što se iznenada i neočekivano pojavio. Kao priviđenje, a tako stvaran.

Kad nazovem njegov broj, automat ponavlja: *nije dostupan*. U kome si svijetu, pitam? a odgovora nema.

Profesore, dragi, jeste li me se sjetili. Ja Vas, kao što vidite, nijesam zaboravila ni poslije toliko dugo vremena.

Posebno sam Vas se sjećala zbog jedne riječi koju sam od Vas čula na času književnosti dok ste pričali o starogrčkoj junakinji Antigoni i mitu vezanim za njenoga oca, majku i braću. Ta famozna riječ je *Hibris*, a prati me cijelog života, kao i bokeške legende o tri sestre, *tre sorelle*, koje su iz moga starog roda Buća. Upravo taj hibris je i povod i uzrok što Vam pišem ovako pismo, jer Vi ste, mislim, jedini čovjek koji me hoće i može razumjeti i u koga imam beskrajno povjerenje.

Tri sestre, iz moga roda Buća, stare i bogate plemićke porodice. Njihov osioni prađed Ivan obeščastio je tri mlade sestre sluškinje, koje su služile kod njega zajedno sa majkom. U toku jedne noći one su se objesile i presudile sebi za izgubljenu čast, jer nijesu mogle dalje pod tim pečatom da žive. I tako je krenuo u mome rodu lanac nasljedne krivice. Taj naš predak nije imao granice ni u čemu i ogriješio se o prirodne i ljudske zakone, nepisane i pisane. Poslije je potomstvo plaćalo njegov prestup, počinjeni hibris. Čovjek mora poznavati sebe i svoje moći, granice ljudskog. A on je počinio zločin i grijeh. Srljao je u propast i za sobom povukao i svoje potomstvo. Skončao je od udara munje u barci na moru.

Nikola, otac triju sestara iz legende, Filomene, Gracijane i Rine (Katarine) podigao im je u 15. vijeku, u Prčanju, na svoje posjedu, uz samo more, prelijepu palatu, u kojoj su živjele do kraja života. Bila je to građevina sa trojednim krovom, sa tri prozora, dva gotička sa strane i jednim klasičnim u sredini. Šteta je što građevine ne govore. Ova palata bi imala šta da kaže. Njena priča ne bi bila romantičarska kao ona iz legende.

Ali sudbina triju sestara iz legende smotala se i zamrsila u nerazmrsivo klupko.

Profesore, dok sam bila u bolnici na kiseoniku pa poslije na respiratoru, i pored straha za sebe i ćerku i užase bolesti kroz koje sam prolazila, razmišljala sam u lucidnim trenucima o svemu, svodila račune sa sobom i životom.

Ali uvijek sam se, po nekom usudu, vraćala na tri sestre iz legende, koje su u mojoj svijesti i bunilu, podstaknute Covidom-19, iznova oživljavale u meni i tjerale me da, osim svoju, nosim i njihovu sudbinu.

Filomena, Gracijana i Rina su bile opsjednute istim mladićem i podarile mu svu svoju ljubav, kapetanu Jerku Novljaninu, čovjeku nestalne prirode, zavodniku i vjetropiru. On nije, navodno, mogao da se odluči koja mu se od sestara najviše sviđa da je uzme za suprugu, već se otisnuo na more, na dugu plovidbu, da bi razmislio i odlučio. A oženiće onu koja ga na povratku bude čekala.

A čekale su ga danima i godinama, nadale se i starile. Čekala ga je svaka na svome prozoru, uporno i strpljivo pazeći kad dolaze brodovi u luku, nadajući se da će ipak jednog dana doći i oženiti jedu od njih. Po legendi, čekajući i nadajući se napravile su dogovor da kad jedna od sestara umre one dvije zazidaju njen prozor, da njihov kapetan pri povratku vidi da se preselila u vječnost.

I tako im je mladost i veći dio života prošao u čekanju. Čekale su i čekale. Ali Jerko Novljanin se nije pojavljivao.

Život nam se svima pretvori u čekanje. To što čekamo ne dolazi, mislila sam dok sam se gušila na respiratoru. I onaj što ga čekamo 2000 godina, a obećao je da će doći, ne dolazi. I da će vaskrsnuti mrtve da oživi. Da kaže da je pobijedio smrt. Zar i to nije hibris. Šta bi radio sa toliko oživljenih ljudi?! Ovamo bi ih čekale kuga, korona ili neka druga bolest. Bolje im je tamo đe ih nema, nego ovamo đe bi ih bilo.

One su čekale svoga izabranika po svu noć, nadajući se da će jutro početi njegovim dolaskom i imenom. Od jutra do večeri pratile dolazak i odlazak brodova. Vidim ih umorne i nenaspane. Pomiješale su noć i dan, mori ih nesanica, more teški snovi. Ne idu jedna kod druge, osim kad je njegov rođendan. A svaki razgovor se svodi na njega. Onda navale ljubomora i zle misli o trovanju ili nečemu sličnom.

Kod njih ulazi samo ženska posluga. Ali mimo legende može i da se pogriješi. Ali da ne bi bilo ogovaranja i priče, svaka se uvuče u svoju školjku. Vrijeme je prolazilo i one u njemu. Brojale su dane. Svaki je bio ispunjen nadom i sumnjom. Čekale su ljubav koja nije nikad došla niti je uzvrćena.

Pisale su pisma svome mornaru, ali ih nijesu mogle poslati.

Ta pisma su bila istorija neobične trojedne ljubavi. Šta je sa njima bilo, gdje su nestala? Istinu o sebi ponijele su sa sobom...

Po legendi, one su umirale redom, po starini: prvo najstarija, pa srednja, pa najmlađa, čiji prozor nije imao ko da zatvori. U stvarnosti je bilo drugačije. One nijesu bile ni sjenke ni freške, već djevojke od krvi i mesa...

Te 1422. godine u Kotor je stigao novi talas kuge, takozvana bubonska. Masovno se bježalo iz grada. One su ostale u palati, dostojanstveno čekajući sudbinu, da ih i ovaj talas razmine kao što su i prethodni.

Neko od posluge je u palatu unio kugu i one su se sve tri zarazile. Umrle su u strašnim mukama u razmaku od nekoliko dana. Dva prozora su zazidana Rinin – Katarinin je ostao otvoren. Ona je u testamentu ostavila oporuku da bude proklet onaj ko prozor zazida. I danas stoji otvoren između dva svijeta. Njihov Jerko – srećko nesrećko nije se nikad vratio. Govorilo se da je i on neđe skončao od kuge ili razvrata.

Profesore, ja sam već poslije četrnaest dana stigla na neinvazivni respirator, sa maskom pripijenom uz lice. Stalno mi je falilo vazduha, gušio me kašalj. Često sam bila u polusvjesnom stanju i bunilu. Sve me boljelo, kao da se raspadam, kao da mi se kosti razmiču. Ali sam se u lucidnijim intervalima vraćala mojim sestrama iz legende koje su se u meni, u mojoj svijesti odomaćile.

Plašila sam se da zaspim, strepeći da li ću se probuditi. Spašavao me je onaj otvoreni gotički prozor moje Rine sa ukrašenim kamenim okvirom, kako istoričari umjetnosti kažu: „u stilu venecijanske gotike sa mavarski ušiljenim arkadama i

djetelinastim lukovima“. Na trokući mojih triju *sorella* on je bio i ostao simbol života koji se opire hibrisu i svakome zlu.

Osjetila sam da kroz mene živi više generacija mojih sestara Buća. Korona mi je to otkrila.

U momе bunilu i agoniji one su me pohodile, naročito najmlađa Katarina i hrabrile da istrajem, da se ne predajem. Kao tri parke. Čujem njihov glas: - Izdrži. Diši... Vjeruj u sebe. Ti nemaš zašto biti kažnjena, ne zaslužuješ da nosiš našu krivicu, nego svoju, ako je imaš. Sve je prolazno! I ljepota i ljubav, samo sjećanja ostaju. I poneki trag.

Zadubljivala sam se u sebe, kopala po sebi, šta je moj hibris. Izdala sam čovjeka kojega sam voljela i udala se za drugog. To je moj grijeh.

Poslale su mi i Ozanu iz Releze – Katarinu Kosić, iskušenicu da me hrabri. I ona je kao iskušénica bila zazidana, samo sa malim otvorom za vazduh i oči.

Žalila sam joj se:

- Gušim se, Ozana, gušim, gotovo je sa mnom...
- Nije, izdrži! Vjeruj u sebe i Boga.

Danima sam, Professore, gledala u taj gotički prozor, kad god bih otvorila oči on je bio tu. I kad spavam. Kad mi je bivalo teško gledala sam neku ruku kako ga zaziđuje i odmah drugu kako razmiče opeke. Ja sam se sve više preobražavala u Rinu, ali sam u sebi čula i druge glasove.

Kao da se premotava vjekovno klupko moga roda Buća.

I tako mi u svijest i sjećanja odnekud dođu i tri sestre koje je u posljednjoj godini Velikog rata stigla zloglasna španska groznica, što je napravila pravi pomor u svijetu, odnijela je pet puta više žrtava nego rat.

Sestre Lucija, Marija i Gracijela nijesu ušle u legendu ali traju u pamćenju nas Buća. One su rođene u jednom breme-nu, u razmaku od nekoliko minuta, trojke Marina i Angeline Buća. Stasale su u lijepe djevojke, razbokorile se kao majske

ruže, završile kotorsku gimnaziju. Izuzetno vezane jedna za drugu. Po liku su ih samo roditelji mogli razlikovati.

U njih se zaljubio mladić Tipo Vladov Bolica. A voljela ga je samo srednja sestra, Marija. U proljeće, posljednje ratne godine, vojnici su sa fronta ili logora donijeli u Kotor smrtonosni španski grip koji je svuda ostavljao pomor i pustoš. Virus se brzo prenosio i vazduhom, stizao i do udaljenih sela.

Posebno su stradale zdrave i mlade osobe. Španjolka je svuda sijala smrt.

Mlade sestre Buća su stradale za nekoliko sati. Pluća su im se napunila tečnošću, upala je bila kobna. Otišle su brzo, zagrljene i uplakane. Nestala je cijela porodica.

Preko noći su se razboljele i umrle u rasvit, kad se sunce rađalo. Videla sam ih u svome bunilu kao tri ljubičaste ruže. I one su došle da me ohrabre: Zoraida, tu smo, ne boj se! Nećeš umrijeti. Diši, otvori oči, izdrži. Mi ti čuvamo Rinin prozor. Kroz njega se vide nebo i vrijeme. Samo polako, strpljivo. Okić ćemo ga cvijećem. A često to nije bio gotički prozor već neka kupola kroz koju se videlo nebo...

Neko se u mome galimatijasu pitao je da li je virus zemaljskog ili vanzemaljskog porijekla... Počinje, veli, kosmički rat na našem zemaljskom prostoru.

- Ko zna šta nas sve čeka?! Pomislila sam. Mi smo sebi najveći neprijatelji, ali imamo i onih izvan naše planete.

Sama sam. Borim se za život u ulozi trojedne sestre ili sestara. Odgonetam ko sam, svoj genetski lanac, nishodio. Da li se sa mnom sve završava u 27. pasu moga roda?! Kroz mene se odigrava sudbina *tre sorelle* Buća, kroz vrijeme i postojanje. Odbolovala sam kugu i špansku groznicu, sad bolujem koronu – i *hribris*. Hoće li se ta sudbina naša nastaviti kod nekih drugih sestara u mome rodu, koje ne poznajem, a postoje?! U nekom nepoznatom pasu?

Opet ne mogu da dišem. Vidim neko mi zatvara prozor. Otvori, molim te, vičem a glasa nema.

Onim mojim sestrama trojkama sudbina nije dala ni da odrastu. To je naš hibris, a zašto baš one?!

Kod nas Buća braća su bila rijetka. Tamo će je bilo braće, nije bilo sestara. Bili smo vlastela, plemići, bogati ljudi. Sve smo imali, osim sreće. Onda naiđe pošast i odnese sve kao zidanicu na pijesku.

Profesore, jesam li ja luda, ona ista ličnost od ranije. Osjećam da u meni živi njih nekoliko. Čujem njihove glasove, ali i svoj glas. Ova korona me je potpuno slomila, izobličila i psihički i fizički. Postala sam anksiozna. Sve sam prošla, sve sam vidjela i doživjela, na drugima i na sebi: temperatura, suvi kašalj, zacenjivanje pa poboljšanje... Upala pluća sa obje strane.

Obilazile su me kolegice i ljekari, borili se za mene. Poslije skoro mjesec dana su me doveli kući da se oporavljam i obilazili me svaki dan.

I opet sam počela da radim: skafander, maska, rukavice, prozor za oči, šuštanje bijelih mantila...

Od svega mi je nateže bilo u bolesti i sada savladati strah i paniku. Ne smijem zaspati u strahu da se ne probudim. Sjetila sam se, Profesore, da ste na času citirali nekog francuskog filozofa. I to sam zapisala i zapamtila: „Živjeti znači navikavati se na smrt“. I, eto, navikavala sam se i navikavam cijelog života, ali nikako da se naviknem, da na nju pristanem.

Bila sam dugo u kritičnom stanju. Samo mi je povremeno radila svijest. Najviše sam bila u bunilu, ali svjesna da sam blizu smrti. Spašavali su me onaj gotički prozor i moje *sorelle* i ona nepoznata ruka koja nije dala da se prozor zazida i ona otvorena kupola.

Teško mi je bilo gledati druge ljude kako se bore za život, kako umiru, kako ih u vrećama odnose.

Neki su se oporavljali i odlazili kući, tada mi je srce igralo od radosti.

Kad sam počela ponovo da radim kolegice su primijetile promjenu u mom ponašanju. Doktor mi veli da je to kovid

anksioznost, da sam zaključana u svome strahu, zazidana kao Ozana u svojoj iskušeničkoj ćeliji.

Profesore, u strahu su velike oči. I sada u svemu vidim opasnost, a u sebi prepoznajem više glasova. Valjda su to moje *sorrelle* koje me nijesu napuštale, naselile se u meni i odomaćile. Čak mi to i godi. Više nijesam sama.

Fotografisaću njihovu palatu i onaj gotički prozor i uramiti. On je moj alef, kao onaj Vaš – borheovski.

A imam probleme i na poslu, ali i sama sa sobom. Čerka se javlja da je dobro. Moje sestre takođe. Ubija me samoća. O Njemu ništa ne znam, kao da je u zemlju propao. Nestao je iznenada, kao i što se pojavio. Dok sam болоvala čula sam i njegov glas kako me hrabri i nadahnjuje.

A ja sam takva: kad imam probleme nikome ih ne pričam, osim evo Vama. Nikome da se povjerim, da se muke oslobodim. Ali vidim da ludim! Nemam ni u koga povjerenje - osim u Vas, sigurna sam da ga nećete iznevjeriti.

Preko moje poznanice, a Vaše dalje rođake, došla sam do Vaše adrese, u nadi da moje pismo neće pasti u tuđe ruke. Ono što me je potpuno slomilo po povratku iz bolnice jeste kad sam otkrila da je sve što je bilo pisano i napisano mojom rukom u stanu nestalo, sve se izbrisalo. Posebno mi je žao mog dnevnika i pisama. Izbrisana su i pisma koja sam dobijala. Onda sam otkrila da je nešto, neki virus ili slična napast zahvatila i moje knjige. Nemam ih puno, ali ostale su samo bijele stranice. Čak su i neke fotografije nestale. Hvatali su me užasan strah i očaj – kako živjeti bez uspomena, bez traga. Ostalo je samo ono što pantim, čega se sjećam. I to će otići sa mnom, zauvijek, Zato Vam i pišem. Vi ste i pisac, da ostane neki trag, da se moj hibris ukroti u nekoj formi.

I ko zna šta ću još otkriti. Moram riješiti misteriju šta je pojelo ili izbrisalo slova. Ako je i to neki oblik pandemije, čovječanstvo je u ozbiljnoj opasnosti. I na telefonu mi se skoro sve izbrisalo.

Ovo je deveti put da Vama pišem. Napišem i prije nego napisano stavim u kovertu sve nestane. Onda mi neki glas u snu reče: „Okreni jastuk i stavi zapisano ispod njega i slobodno zaspaj i to se više neće ponavljati“.

Pomislih da ludim ili mi to moje drage sorele opet pomažu.

Okrenuh moje obožavano jastuče na kom spavam godinama. Ispod njega suknu plavičasti plamen i ugasi se, bez dima. Nijesam mogla da vjerujem sopstvenim očima, zabezknuta. Pošto sam se pribrala, stavih pismo pod jastuk, glavu na jastuk, zagledana u plafon. Opet mi se javio onaj gotički prozor mojih Sorela i ona ruka na njemu...

Kad sam se ujutru probudila izvadih pismo ispod jastuka. Ostalo je sve kako je bilo, ništa nije izbrisano. To je pismo koje upravo sada Vi čitate, Profesore.

- Čitam, čitam reče profesor u sebi. Hvala ti Zoraida, i tebi i tvojim Sorelama. Sad i ja vidim taj gotički prozor, u nebu, i u sebi!

Kad je stigao kući prvo što je bilo pogledao je svoje spise u staklenom sandučetu – Sve je bilo izbrisano. Ostali su samo bijeli listovi. I knjige su nastradale, ali ne sve. Neke su bile otporne na „knjišku koronu“.

Ovo je već nešto ozbiljno!, pomisli.

- Sve je prah i pepeo, reče Profesor glasno.

- Kvintesencija prašine!, reče neki glas iza njega.

On se okrenu - nije bio nikoga. Samo tišina. Jeziva tišina samoće. I očaj koji je teško preboljeti.

KAKO SE NOSTRADAMUS OKANIO ĆORAVA POSLA

Michel de Nostredame iliti Nostradamus već je par dugih, i, kako je on neobično znao reći, pozlaćenih mjeseci bio nesiguran u svoju percepciju te nije bio posve na čistu voli li jesti puževe, koje mu je često spremala puno mlađa, poprilično naočita supruga Anne. Dakako, bogata udovica, preciznije *bivša* bogata udovica, gospodski otmjeno nije znala kuhati, (*kuhala je mlada i jedra kuharica*), no uvijek je govorila da mu je „eto, s ljubavlju skuhala puževe”, a on je to prihvaćao s rezigniranim uzdahom i stoičkom prepuštenošću životnim nedaćama koju donosi mudrost zrele dobi. U neveliko provansansko mjesto Salon de Provence povukao se naš junak od blještavila slave i odao travarstvu u koje je, kao liječnik, bio dobro upućen. Također, predano se posvetio i okultizmu, koji ga je u toj poznoj dobi izuzetno zaokupljao i često bi govorio o epidemiji koja će u budućnosti napasti čovječanstvo, baš kako je od kuge stradala i cijela njegova prva obitelj.

Često ga je posjećivao njegov izdavač Mac de Bonehomme i Nostradamusu se činilo da previše hvali slast kojom su njegovo profinjeno nepce milovali puževi i odnjegovano provansansko vino, a i prezime mu je čudno zvonilo u ovecim, dlakavim staračkim ušima.

No, vitak i visok, poprilično nosat Bonehomme je, usprkos stanovitom oprezu, bio vrlo ugodno društvo starom okultistu, jer bio je on stvarno vrstan izdavač i potrudio se da njegova Proročanstva postanu nadaleko poznata i slavna literatura. Tu je predanost i profesionalnost Nostradamus znao cijiniti i često bi ga pozivao da podijeli s njim novi pripravak uz koji bi

mu se znale ukazivati i vizije budućnosti. Tako su se njih dvojica stanovitom prigodom poprilično bili sredili s jednim od napitaka i obojica su, sjedivši na egzotičnom perzijskom sagu, kihotali kao dvije djevojčice.

Anne Ponsart Gemelle samo je odmahнула glavom i otišla u prostranu knjižnicu, gdje je sa strašću proučavala djelo *De Mysteriis Egyptorum*, jer i ona je bila sklona okultizmu, no prije svega se zabavljala izradom horoskopa, pokušavajući proniknuti u vječite tajne odnosa među spolovima. Misterije drevnog Egipta, složiti ćemo se svi, nisu izgubile svoj sjaj i privlačnost do današnjih dana, a Anne je njihovog malenog psa pomalo nalik čaglju nazvala Ani, što je bilo skraćeno od Anubis.

„Hihihhi, hihihhi”, cerekao se Bonehomme. „Sad sam upravo u svome umu onu vazu ispunio izvana”.

„Kako to misliš, izvana?”, upita ga vremešni mag i podigne obrve.

„Pa ne iznutra, kako bi bilo logično, nego izvana. Zapravo je nekako nespretno reći da si nešto ispunio izvana, ali ovo je točno to.”

„Ja si to nikako ne mogu predočiti. To je kao da kažeš da si nadjenulo fazana mirisnom smjesom od jetre, jaja, metvice i heljde izvana”, odmahne glavom Nostradamus i njih dvojica se pogledaju ponovno i prasnu u smijeh. Čemu su se oni tu smijali, teško je reći.

„Nego, plemeniti gospodine, imate li vi još toga napitka koji krijepi dušu i pomiče percepciju?”, upita Bonehomme.

„Imam, imam. Kako ne bih imao”, reče domaćin i naliže mu iz vrča još malo u finu čašu od tankog mletačkog muranskog stakla. „Evo, izvolite, dobri čovječe.”

Napitak je tamne boje mirisao je po orasima, premda orasi nisu bili jedan od sastojaka. Bilo je tu mandragore, kužnjaka i

slaka, a našlo se i žabljeg znoja. Nostradamus je bio čovjek široke ruke i pomalo tajanstvene osobnosti, što je njegovu Anne toliko ispunjavalo ponosom da mu ne bi zamjerala što bi nakon tih seansa s biljnim napicima povremeno znao ući u ormar, pomokriti se po njenim haljinama i izgubljen stajati, jer nije znao gdje je. Znala bi ga ona naći u ormaru i nakon par sati potrage. Nakon što bi ga spasila iz tekstilnog limba, često bi joj, gladeći bujnu bradu, sa zahvalnošću govorio da je zemlja okrugla, što bi nju ispunjavalo animalnom strašću, uzrokovanom zabranjenim voćem. Naime, da je inkvizicija saznala za te heretične ideje, oboje bi ih za tili čas spalili kao vješca i vješticu pa je ona, preplavljena užasom, uvijek tu stravu vidala dubokom karnalnošću i putenim užicima življenja. Tako su oni imali i šestoro djece.

„A gle ovo”, reče Nostradamus i obojica se sa zanimanjem zagledaše malo lijevo od pozamašne antičke amfore u kojoj je držao štapove za ribolov.

„Bogme, svaka čast”, reče Bonehomme, a domaćin ga pogleda u čudu.

„Nije vam se obratila sjena?”

„Nije.”

„Niti ste imali viziju budućnosti?”

„To jesam.”

„I?”

„Ma svaka čast. Odlično.”

„Hvala”, reče Nostradamus, pomalo zatečeno.

Pa neka si sad čovjek misli o čemu su oni to razgovarali.

Znali su njih dvojica često voditi takve tajanstvene razgovore dvojbene suvislosti, no ponekada bi se ipak znalo dogoditi da stari mag sjedne i napiše neko proročanstvo i u najfinije detalje katrenima opiše događaje koji će se odviti u dalekoj budućnosti. Neka od tih proročanstava su se kasnije ispunila, a neka baš

i nisu. Kako smo već rekli, često je spominjao buduću epidemiju koja će zahvatiti cijelu zemaljsku kuglu, no Bonehomme ga je upozorio da bi ga radi te Zemljine okruglosti mogla inkvizicija..., pa je to nevoljko prepravio u dosadnu zemaljsku ploču.

Kako je toga mogla biti svjesna kraljica Caterina de Medici, kojoj je Nostradamus radio odlične horoskope? Nije, ali je vrlo precizno predvidio smrt njenog muža i to je učinilo vjernom obožavateljicom, koja ga je često posjećivala, željna saznanja o događajima koji će se njoj i njenoj djeci odviti u budućnosti. A on bi joj u svojem osebnom stilu napisao stihovano proročanstvo:

Dok za sudbu svoju pitate
 željna vam radosti duša luta
 i ladanjskim krajobrazom skitate
 ne skrenuvš misli s plemenita puta

jer gospodski krasi vas stas
 razuma i plemenite duše obraz
 a unutarnji, što vam zbori, glas
 spužve je posute pijeskom, odraz

I tako bi on nanizao ne baš razumljivih stihova, često se vješto služeći složenim metaforama, anakolutima, aliteracijom ili asonancijom. Također bi rado miješao grčki, latinski i provansanski, što bi zbunjivalo one koji bi u njegovim tekstovima tražili herezu. Poslužio bi se katkada i mudročću dalekog Orijenta, pa bi joj nagovijestio da vidi kako postoji i jedna osoba koja joj nije sklona, kao i muškarac koji za njom vene, kojeg bi opisivao katkada kao visokog i tananog, a katkada kao odebljeg i snažnog, pa ovlaš neugledna kraljica nije mogla biti zadovoljnija, a nesklonu osobu bi, dakako, dala pogubiti. Dakako, rekao bi joj i da prvo mora voljeti sebe, jer će je tako voljeti i drugi. I da će ići na put i tamo upoznati stanovitu osobu.

Inkvizicija je nekoliko puta htjela spaliti starog vješca, no kraljica bi im na to poslala vojsku pa bi se razbježali kao jarebice pred lovačkim psom. Kasnije bi pozvala svećenike na razgovor pa su s te audijencije odlazili pokislo i osujećeno. Nostradamus je jednom rekao da će u budućnosti crkva biti utjecajnija, no to nitko naprednih misli zapravo potajno nije vjerovao, jer su svi znali da se moć inkvizicije prije svega temelji na strahu, koji se lako mogao usaditi neukom, tupom puku, ništa pametnijem od rogate marve koja im vuče nevoljne plugove. U naprednoj budućnosti će, govorili su futuristi, ljudi biti mudriji.

Nostradamus je bio veliki ljubitelj ribolova i dosta vremena je provodio na obalama Estanh de Bèrra, kako su obližnju lagunu zvali na lokalnom provincijalnom okcitskom. Često bi mu se znalo dogoditi da ništa ne ulovi, ali njegovi sluge su se uvijek potrudili da ne ode kući nezadovoljan, pa bi uvijek sa sobom nosili veprovine, uz čije se slasno cvrčanje na ražnju uz mast topilo i njegovo loše raspoloženje, a odlično vino bi tu samo pomagalo. Stari mag zapravo nije posebno volio ribu, ali je uživao u dubokoj kontemplaciji koju donosi ribolov. Zanimljivo, neka od njegovih najboljih proročanstava i uzleta duha bi mu se pojavila u umu kada bi sjedio na obali lagune, baš kao što bi mudri Siddhartha Gautama svoje najmoćnije vizije doživljavao sjedeći pod fikusom, koji je kasnije u Europi postao sobna ukrasna biljka, a znalo ih se naći i u izlozima mesnica.

Prolazile su tako godine, kao treptaj oka. Nostradamus je postao službeni dvorski astrolog i sve se činilo u redu, kada je odjednom nekuda netragom nestao. Blagorodna Anne Ponsart Gemelle se nije puno oko toga uzbuđivala, no kako su dani prolazili, a od Nostradamusa ni traga, u njenoj plemenitoj duši

se stadoše nakupljati crni oblaci brige. Jednoga je dana Macu Bonehommeu teklić donio pismo i brzo odjahao, kao da ga sto vragova goni. Bonehomme ga poprati dugim zamišljenim pogledom, pa se uspne škripavim stubama do svoje radne sobe i otvori pismo. Bilo je od Nostradamusa.

Dragi prijatelju, dobri čovječe,

Nema mi druge, moram sa svoje duše skinuti breme tajne koja me muči, a Vi ćete me razumjeti, tko će, ako ne Vi. Naime, i sami znate da često koristim okultne pripreme pomoću kojih dolazim do vizija budućnosti, no sada mi se dogodilo nešto posve neobično. Pripravio sam napitak od istih sastojaka koje inače koristim i moj um je odlutao na mjesto gdje sam doživio potpuno nemoguću viziju. Naime, bio je to svijet daleke budućnosti, no bolno tragičan i zastrašujuć, poput jezivih priča koje se zimi pričaju uz vatru.

U njemu su ljudi i dalje vjerovali da je zemlja ravna, Crkva je i dalje upravljala političarima i plemstvom, a pojavile su se i posve neobične ideje da se čovječanstvo namjerno truje vodenom parom iz letećih strojeva, te da se u ljude stavljaju čipovi (što je to, nisam uspio saznati), kako bi ih mogli kontrolirati Gejc i Soroš. Soroš je očigledno ime za Sotonu u to doba, a Gejc je, čini se, demon. Također, pojavila se i neka vrsta kuge, koja je s dalekog Orijenta obuzela cijeli svijet i napadala stare i bolesne, tako da su mladi samo širili bolest i time ubijali svoje bližnje. Da bi užas bio veći, postojao je i lijek, koji ljudi nisu htjeli uzimati, jer su se bojali Sotone i toga da ih gospodar tame i demonska bića poput Gejca ne obuzmu. U tom stravičnom dobu ljudi su razvili i neobičnu vrstu religije, tako da su vjerovali u odistinski nemoguće stvari, a sumnjali su u provjerljive činjenice, onkraj svakog razuma i zdrave pameti. Takva vrsta sumnje se zove sumljanje.

Da više ne ulazim u detalje oko te zastrašujuće noćne more, zaključio sam da to ne može biti vizija stvarne budućnosti, već

je to sasvim sigurno posljedica uzimanja narkotičnih pripravaka koji su potrovali moju dušu. Zaključio sam, također, da je došlo i vrijeme da se malo odmorim od ćorava posla i sumanutih vizija pa sam se sakrio u lokalnu krčmu i tu pijem i bludničim. Tako da ne brinete za moje zdravlje, posve sam dobro. Nadam se da ste i Vi dobro.

*S poštovanjem i prijateljstvom,
Vaš Nostradamus*

Epilog

Cijela je ta zgodna završila na zadovoljavajući način. Naime, Bonehomme je poslao njegovoj blagorodnoj supruzi pismo u kojem joj je izrazio svoju brigu za velikog maga, posebice jer provodi vrijeme okružen pukom niska roda i lošega značaja. Bojao se da bi Nostradamusa netko u toj rupetini punoj grijeha mogao opljačkati i izbosti nožem ili bi mogao pokupiti kakvu gadnu spolnu bolest, pa je obavijestio naočitu Anne gdje joj je muž. Anne je u pratnji krupnih momaka iz staje samo jedan dan došla u gostionu, rastjerala pijandure i bludnice te gostioničaru platila sve što je njen muž, koji je krenuo krivim putem, pojeo, popio, zakartao i zabludničio, pa ga je odvela kući i dala ga prvo pomno oprati i počešljati. I tako je završila ta čudna epizoda u životu velikog maga. Nastavio je ne voljeti puževe i ići u ribolov, a kraljica je pucala od sreće kada joj je, urokljivo je gledajući, ponovo rekao da će upoznati stanovitu osobu. Eto, sve je dobro ako se dobro završi, koliko god bolno očigledna i banalna bivala ta tvrdnja.

BOSANSKI SOJ – STUHA

U Bosni i Hercegovini je u posljednja 24 sata registrovano 1.582 novoizaraženih, a testirane su 5.733 osobe. Preminule su 84 osobe kod kojih je ranije potvrđen koronavirus.

Moraš izići! – Marić kucnu u staklo na vratima – Čuješ li me? Izlazi! – čovjek u zaštitnom skafanderu nije se pomicao s mjesta.

Nagnut nad bolesnički krevet, Almir je zurio u poleglu spodobu. Pitao se, po ko zna koji put u posljednjih godinu dana: *Gdje je nestala njegova Adela?* Čudovište na dušek u zakrklja. *Ne, to nije ona!* Kost i koža. Na mršavom tijelu pomjerao se, dizao i spuštao, samo grudni koš. Deformisano i upalo lice, *ne, ne može biti njeno.* Adelina kosa opadala je u pramenovima, na nekoliko mjesta ogoljeno tjeme su prošarale kraste. Usne prekrivene bijelom skramom nazirale su ispod vazdušnog balona, *ni one nisu ostale iste.* Na momenat bi otvorila kapke, refleksno, Almirom bi prošla jeza. Te zastrašujuće oči, nebesko plave šarenice ispunjene crnom tintom: krvave mrlje po bjeonjačama, ispunjavale su ga beznađem. Po njima, očima, znao je da ju je sasvim izgubio. Zauvijek. *Ipak, možda ima nade.*

Gledao ju je zaljubljen.

Ne gledaj me tako čovječe. Nije mi ništa. Jedan paracetamol, krevet, jorgan i biću ko nova. – Adela je stajala na dovratku vrata, ispraćala ga na posao. Usne namazane labelom ukusa jagode govorile su – sve će biti dobro.

Idi! Neće grom u koprivu... – mahnula je kuhinjskom krpom, protrljala zakrvavljeno oko i zalupila mu vrata pred nosom. Tu

noć dobila je povišenu temperaturu. Kašalj, bolovi u mišićima, tijelu i kostima došli su jutro iza – ostali simptomi virusne upale Covida 19.

Nije ju smio dodirivati, i od blagog dodira prijetila joj je smrt. Pokušali su sve, sa lijekovima do kojih je bilo nemoguće doći, nabavljao ih je preko prijatelja, šefice. Ali šta god učinili, prokleti virus pronalazio bi put, napadao joj je organe. Kada je krenuo na mozak, ne misleći o posljedicama, Almir je suprugu stavio u indukovanu komu. Zujanje mašine za disanje – disala je kroz sondu – brojevi na monitoru, mirovali su – živa je.

Koliko dugo?

Mladi doktor trgnu se na kuckanje po staklu, Ivan ga je pozurivao. Morao se vratiti radnim obavezama. Izašao je iz bolničke sobe, obišao ostale pacijente na Covid odjeljenu. Starica iz sobe 23 neće dočekati jutro, taj samtrnički hropac koji ispuštaju pluća pred smrt stezao mu je srce. Oči mu se napuniše suzama, postajo je osjetljiv, mehak.

Srce joj je jako! – Ivan potapša kolegu Spahića po ramenu. – Izdržće. Znaš nju.

Znam. Ni ovaj novi lijek ne djeluje, mislio sam, govorilo se. – Almir spusti masku sa nosa i sjede na stolicu. Okrenu se ka monitoru. Čekao je e-mail od kolege iz Slovenije. I tamo je situacija kritična.

Sjećaš se momka od prošle sedmice? Doš'o je sa ocem. Otac je im'o blažu sliku, nije bio za hospitalizacije. Spav'o je u autu, pred bolnicom, nije htio napustiti sina. Sestre su mu nosile lijekove, hranu i čaj. – Ivan je šušкао papirima.

Sjećam. Rekli su da žive u pizdićima, nekoj selendri. I da nemaju nikog u Sarajevu.

Mali je kod nas stig'o u teškom stanju, obostrana upala pluća, zahvatilo mu ovojnicu, saturnacija užas, hipoksemija i CRP bruka, otkucaji srca preko 170. Uspjeli smo mu spustiti temperaturu, uključili standardnu terapiju. Gledam prvi CT

pluća, tipična slika s obostranim intersticijskim infiltratima tipa zrnastog stakla. Mnogobrojne lobarne i subsegmentalne konsolidacije uz zračni bronhogram. A CT urađen nakon pet dana – bio sam uvjeren da je zamijenjen – pluća su mu skroz čista. Antibiotici ne djeluju tako brzo. Krvna slika – savršena, test negativan, antitijela preko 7600. Ista situacija je i kod oca. Otišli su kući sa hrpom antitijela u sebi. – plavokosi doktor počea se po čelu.

Šta je uzim`o? – Almir bezvoljno upita. Zašto mi nisu odgovorili na e-mail?

Što i ostali. Tu nemamo puno izbora. Znaš, razmišlj`o sam o rekonvalescentnoj krvnoj plazmi. U Kini su to radili, a i Americi. Čit`o si o tome, ubrizgavanje krvi osoba koje su preležale virus u teško oboljele – nešto k`o prirodna vakcina. Plazma s antitijelima protiv koronavirusa, prikupljena od ljudi koji su preboljeli COVID-19, nekima je pomogla, ali bilo je malo dokaza da antitijela bolesne osobe uništavaju virus kod druge. Zahvat nije odobren od zdravstvene udruge jer nije dokazana učinkovitost.

Adela je univerzalni primatelj AB+, a oni, to me navelo..

Ne kontam, kakve veze oni imaju sa Adelom?

Oprosti, morao sam pokušati.

Šta hoćeš da kažeš?

Ništa nas ne košta. Sjedi i čekaj.

Čovječe, šta ako umre?

Odavno je mrtva, i ti to znaš.

Mariću, fakat si konjina. – Almir skoči i istrča na hodnik.

Znam, sve znam.

Umrlih je sve više, krčalo je sa radija. Stopa smrtnosti u FBiH najveća je u regiji.

U BiH je tokom pandemije korona virusa bez posla ostalo oko 30.000 radnika. Sindikati strahuju da bi broj otpuštenih mogao rasti, a sociolozi upozoravaju na negativne posljedice.

Vidiš te brojeve na papiru? To je dug firme, a na samome dnu, si ti. – ćelavac u skupom odijelu promeškolji se na kožnoj fotelji, namjesti kragnu ljubičaste košulje i kahnu u šaku.

Muškarac čekinjasto sijede brade podiže list sa direktorovog stola i steže vilice. Oči mu zasuziše. Ovo nije očekivao, ne sada.

Razumi me Edo. Koštaš me. Moramo kresati troškove. – slinilo je skupo odijelo trudeći se da ostane slinavo.

Ljudi ne obilaze žive, a kamoli mrtve. Nema posla. Država je u početku plaćala za radnike, a sada, ništa. – Prco fudbaler, tako su ga zvali – uzdahnu. Nadimak mu je pristajao, bio je okrugao i malen poput nogometne lopte.

Direktor firme za održavanje grobova „Grobinjak“, fudbal je volio više od života, dok je nadimak mrzio iz dna duše. Trenirao je nogomet od malih nogu, i dugo vremena igrao je za Vratnik, a godinama, iz petnih žila, pokušavao je ući u Željčin rezervni tim. Koliko god se trudio, Prco nije bio dovoljno dobar za sarajevske plavce. Falilo mu je brzine, a imao je i višak kilograma. U kasnim tridesetim, okačio je kopačke od klin, napustio mjesni klub, i preuzeo očevu firmu.

Pogledaj sam.

Nemam šta gledati. – čekinjasti nervozno odbrusi. Cupkao je u mjestu, graške hladnog znoja klizile su mu niz blijedo čelo. Dvadeset i pet godina radio je u firmi kao grobar. Sada, u šezdesetoj godini života, u jeku pandemije, postao je tehnološki višak. Najradije bi nesuđenog Željovca očerupao kao kokoš, zadavio ga sopstvenim rukama, prstima punih žuljeva i rana. Morao je ostati pribran.

Ljudi ne fermaju žive, a kamoli mrtve. – Prco se ponovo nakašlja, u julu je preležao koronu, svi oko njega su je preležali, sada je april, a on još kašlje.

Zatvaramo i cvjećaru do daljnjeg. Advija i ti, od sutra ste na birou, ostali će kasnije. Molim te da im ništa ne govoriš. Čim bude bolje...

Fudbaler i grobar šutke su gledali jedan u drugog. Obojica su znala da bolje neće doći jer firma godinama ne posluje dobro. Mušterije su otkazivale narudžbe zbog direktorove rasi-pnosti, i bolje konkurencije, a ne zbog korone. Ljudi se uporno rađaju, a isto tako uporno i umiru.

Ne može tako. – Edo osorno lupi šakom od sto. – Dvadeset pet godina radim, valjda imam pravo na neku otpremninu. Jesil' i to stavio na papir?

Čekaj, polako, ovo su samo privremene mjere. Kada prođe ovo sranje vraćaš se na staro mjesto. – skupo odijelo, uhvati se za rukohvat fotelje. Dlanovi su mu se znojili, crvenio se. Lagao je, otpušta radnike jer je „Grobinjak“ prodao. U junu, sa porodicom seli se u Crnu Goru, u grad na pjenu od mora.

Plavi!? Šta kažeš na njega? – bradati glavom pokaza na do-stavna vozila parkirana ispred firme, na starog kombija izapra-no plave boje. – Svakako si ga htio dati na otpad.

Vratničanin je razmišljao. Bolje je dati staru krtiju nego novac iz svoga džepa. Jednim udarcem riješio bi se dva proble-ma. Mislio je o moru, šetnji plažom. Sunce, čist zrak, dobro će mu doći odmor.

Pošto si ti u pitanju, može, inače, da je ko drugi... – okrugli ćelavac nasmija se poput hijene – Emir će to srediti kad ti bude dav`o radnu.

Znam da hoće.

Edo proguta gorčinu iz usta. Sve što je trebao učiniti bilo je – izaći smireno iz kancelarije. Sa svakim korakom, radnikova sjena postajala je manja, a direktorova je rasla. Bilo je to najdu-žih i najtežih deset koraka u grobarovom životu.

Bilo je to i najtežih deset sati Almirovog života. Svu noć, pratio je Adeline životne funkcije, osluškiavao promjene u di-sanju. Iz sata u sat, situacija se mijenjala. U jednom trenutku, otkucaji srca su ludovali, u drugom, nisu se ni čuli. Saturnacija se spuštala, a tjelesna temperatura je rasla. Nešto se dešavalo, organizam je reagovao na mladićevu krv. Pred zoru, umor je savladao mladog doktora, zaspao je sjedeći na stolici. Mislio je da sanja kada je čuo tihi glas koji ga doziva imenom. Kao kroz maglu, vidio je izmučeno tijelo voljene žene kako se uspravlja, okreće glavu na klecavom vratu. Ljubičasto crvene oči zvjerale su okolo. Drugi put kada je otvorio oči ugledao je Ivana kako vadi sondu iz Adelinog ždrijela.

Uspjeli smo! Živa je, i diše svojim plućima. – bolesnička soba obavijena je tamom, žaluzine na prozorima propuštale su tek ponegdje ledenu svjetlost.

Smeta joj svjetlost. Vjerovatno su joj zjenice i šarenice oštećene od očnog pritiska.

Je! išta ostalo?

Nije.

Spahić skoči na noge. Potrča hodnikom Covid odjeljenja ne obazirući se na jauke i plač bolesnika. Mislio je samo o jednom: *Ako je pola epruvete Adelu skinulo sa respiratora, šta tek onda može učiniti litra krvi?* U trku, osmislio je plan. Trebat će mu adresa, rashladni uređaj, veliko vozilo i stručna osoba, a to je on. *Kada im sve objasni, kaže...* Dok je kopao po dokumentaciji tražeći medicinski karton, osjetio je miris skupog muškog parfema. *Ivan!* Stajao je u do vratku, smješkao se držeći kartonsku fasciklu.

Zar si mislio da ću te pustiti da sam odeš u tu vukojebinu?

Kako se zove selo? – Almir je već lupkao prstima po mobitelu.

Stuhe! – Ivan se zakikota – pripizdina se zove Stuhe!

Zajebavaš se?

Tebe, nikad! – Marić je volio šalu, ali u ovakvim situacijama bio je smrtno ozbiljan.

Naš`o sam prevoz, vozača i veliki kombi sa rashladnim frižiderom. Sve sam nam obezbjedio. Adela je pod sedativima i terapijom, izdržaće do našeg povratka.

Kombi, gdje je?

Čeka nas iza. – doktori priđoše prozoru. Na sporednom izlazu iz bolnice stajao je plavi kombi. Pored njega koračao je visoki muškarac, oblaci nikotinskog dima grizli su mu lice i gustu čekinjastu bradu.

Jebote, pa to je mrtvačko auto. Poznajem vlasnika firme – Prco fudbaler, ljigo.

Razjeb`o je firmu, prodao sve. To mu je bivši radnik, grobar. Grobar će nas voziti, i to u mrtvačkom autu?

U Stuhe, nemoj zaboraviti i gdje.

Lud si Mariću, totalno si puk`o.

Znam prijatelju, sve znam. Sada požuri, ne smijemo dugo čekati.

Samo u Kantonu Sarajevo se za vakcinaciju prijavilo više ljudi nego što mi trenutno imamo dostupnih vakcina u FBiH. Nema mjesta za paniku jer uskoro stiže 50.000 kineskih vakcina koje su nam donirali, a preko COVAX mehanizma bi do kraja aprila ili početkom maja trebalo stići 81.600 doza. Poručio je premijer stanovnicima glavnog grada Bosne i Hercegovine u prvom dnevniku.

Bosanska Gradiška, tamo su krenuli, u selo neobičnog imena. Kombi je dovoljno prostoran da trojica odraslih muškaraca sjede ne dodirujući se: distanca! Obučeni u plave zaštitne mantile, sa vizirima na licu, rukavicama i kapama na glavi sjedili su tako jedno izvjesno vrijeme. Ivan se prvi raskomotio, potom je Edo skinuo vizir, maglio je i nije mogao voziti. Spahić je izdržao do ponoći. Počelo je i kišiti.

Noć je jenjavala, a kiša nije prestajala: dobovala je po Plavom, kuckala i udarala o zahrđalu kombi-krntiju. Trojica muškaraca šutke su zurili u nebo, olujno i crno, dok im je u ušima bubnjalo od grmljavine. Čudno, svakih pet minuta vjetar bi mijenjao smjer, čupao stabla i granje, nosao ih na sve strane. Sa vrha planine izlazile su munje, ritmično su rezuckale i cijepale nebeski svod na komadiće. Tap, tup, tup, tap, strugale su kišne kapi i po Almirovim mislima. Vozili su se već satima, a još nisu vidjeli znakove, niti kuće pored puta. Guste šume i dračom pokorene livade pružale su se sa obje strane ispucale ceste.

Jebeo selo ne mogu naći na mapi, ali naš`o sam ovo: Stuha – čudnovata osoba, koja se pojavljuje, dođe ili ode iznenada ili nenajavljeno. Baš kao mladić i njegov otac – došli i o`šli.

Nećeš ga ni naći. – grobar pospano zijevnu, protrlja snene oči, umor mu je naborao lice. – Selo ne postoji, ali postoje ONI, Stuhe!

Almir i Ivan se zgledaše. Ne obazirući se na ironično dobacivanje doktora, Edo pokaza rukom ispred, klisura kojom su morali proći bila je zavijana snijegom. Gromada sivila kovitlala se u zraku. Vijavica je nosala – dva sniježna diva uhvaćena u zagrljaj – dizala ih u zrak pa spuštala na cestu.

Vidite ono tamo?! I mala djeca znaju, to se Stuhe mlate to-ljagama i metlama. – svitalo je, oluja se smirivala. Polomljeno granje u krošnjama četinara pjevalo je u nježnijem ritmu.

Kada završe, nastavljamo. – kamion je stajao u mjestu, brundao. Čekinjasti svuču masku s nosa, oslobodi usta. Izvadi kutiju cigareta iz džepa, izvuče jednu i pripali je. Odškrinu prozor i otpuhnu gusti dim vani.

Ne mogu vjerovati da nikada niste čuli za njih?

Ne, nismo. – Almira su nervirale takve priče. U glavi mu je bila samo Adela.

Da, da, zaboravio sam, vi ste gospodska djeca. Pa red je da vas neko upozna sa bosanskim Stuhama: ljudi su to, a opet,

nisu – liče na nas, a ni nalik nama. U jedno sam siguran: časni su i ne boje se ničega. Jaki su ko vukovi i medvedi. – Edo je pričao o Stuhama. – Jedno je sigurno, rađaju se u krvavoj i bijeloj posteljici – žene koje rode takvo dijete, ne žive zadugo. Kada djeca ojačaju i postanu snažni momci, mogu izaći iz svoga tijela, te se u obliku duha boriti sa drugima. Đed je poznao Stuhe koje liječe ljude, oživljavaju mrtve, čuo je za neke što proriču budućnost...

Zar ti vjeruješ u ta sranja? – Almir je vrištao od smijeha. – Pobogu brate, izvini, ali moram se smijati, dvadeset prvi je vijek, a ti nam tu pričaš o nekim čudovištima.

Ako je do para? – Ivan dobaci hvatajući se za novčanik. – Žurimo. Moramo čekati da oni završe svoje.

Platiću` ti duplo da ne laprdaš gluposti i voziš nas dalje. I zatvaraj taj prozor, smrznu` ćemo se ovdje! – Ivan se tresao od hladnoće.

Ja se ne zajebavam. Kad stanu da se biju – idemo dalje. Strpljen spašen.

Almir podiže mobitel iznad glave, signal se izgubio. Ljutito opsova. Pali kombi i ne budali, vozi nas u to jebeno selo.

Rek` o sam vam, selo ne postoji. – sjedobradi pljucnu duhan iz usta kroz prozor. Otvori ga još više. Napolju je sniježilo i puhalo. Mećava je donosila tamu i hladnoću. I ogromnu loptu snijega.

Temperatura unutar kombija naglo se spuštala, a velika grudva prijeteći im se približavala. Činilo se – grudva ima noge – tetura se i hoda po cesti. Dogega se sniježna hrpetina, zastade ispred Plavog, bijeli kristalići svjetlucali su pod žutim farovima. Grudva, živa je, uzdizala se i spuštala naočigled trojice prestrašenih muškaraca. Širila je kandže od leda, strugala bijelim zubima po šoferšajbni, grebala staklo. Zavijala je poput vuka, i rikala kao medvjed, sve u jedan glas. *Ne, ovo se ne dešava!* Almir je drhtao, Ivan se molio Bogu, a Edo, u njegovim očima divljenje se miješalo sa uzbuđenjem. Uživajući u strahu, čekao je da oluja stane.

Fijuk vjetra napokon nadglasa zvjerinju riku, a nečija mračna sjena poklopi gromadu snijega, razbi je u komadiće, suhe pahulje razletiše se na sve strane. Sunce granu. Svanu, razvedri se, na nebu ne ostade ni oblačka. Ostadoše lokvice po uskoj cesti. Podno nebeskog plavetnila, oslikala su se dva sela. Crna linija borove šume, razvučena po vrhu zelenog brda, razdvajala je Žeravice od Mokrice. Vidjele su se ogromne oranice, crne fleke svježe uzorane zemlje. Kuća do kuće, a iznad svake, krivudavi trag dima. *Ljudi!* Almir odahnu, grobar kliknu od sreće, Plavi breknu i krenu.

Jeste se usrali!? Bez brige, naši su pobjedili!

Jesu l' ? Bravo ti, bravo naši! – ono što su vidjeli maločas, nije moglo biti stvarno, ne može biti.

Stani! Zgazi` ćeš ga! – Ivan vrisnu, gume zastrugaše po zaleđenom asfaltu.

Visoki muškarac stajao je na cesti. Na ramenu je nosio ogromno stablo hrasta. Lice mu je bilo prljavo, pantalone i jakna blatnjavi. Rasčupane kose, ljutitog pogleda, buljio je u kamion. Radio zakrča, spiker razbi trenutak tišine. Nažalost, prve jutarnje vijesti bile su gore od vremenske prognoze, gore i od utvare koja im se približavala:

U svijetu je do sada zaraženo 67,7 miliona ljudi, a preminulo je oko 1,54 miliona. Oporavilo se 43,6 miliona ljudi, pokazuju podaci Džons Hopkins univerziteta.

Sličnih crta lica, Suljo i Irhad, otac i sin, iste oštre brade, guste kose i sitnih očiju duboko uvučenih u duplje sjedili su na sećiji i pijuckali kafu. Imali su duge, četvrtasto široke i prljave nokte. Zemlja ispod njih – tamna linija prašine i blata odvajala je meso od vrška nokta. Crnica se uvlačila u svaku poru preplanule ljudske kože – bore i pregibe na licu i čelu. Žuljevitim

dlanovima, u isto vrijeme, prelomili su – obojica – tvrdi kolač na pola – gurabiju sa pekmezom posutu sitnim šećerom. Saslušali su pozorno svoje goste, prvo Ivana, potom Almira. Doktorova žena umire, na samrti je. Bradonja ih je dovezao, on ima frižider u plavom kombiju. Shvatili su – krvna plazma je lijek protiv bolesti koja je napala čitav svijet. Krv – njihova – lijek.

Nije niki problem! Voljni smo pomoći! Samo, da li vi znate ko smo mi? – stariji muškarac reče između dva srka. Mlađi, onaj što su ga sreli na cesti gledao je kroz prozor. Bjelo paperje navlačilo se na vedro nebo, vjetar je mijenjao smjer, povijao mladu travu i čupetao grane. Mladićevi zubi su bijeli, oštri i narezani – kao testerice drobe gurabiju.

Da, da... – Almir zamuca – rek'o nam je vozač ko ste – šta ste – da ste..

Stuhe! – Edo spremno dobaci. – Recider im šta morete činiti. Sve im reci.

I Suljo je rekao sve, ispričao im bajku za djecu: Stuhe noktima čupaju hrastova stabla, i zubima oru zemlji, posipaju je sjemenjem pšenice. Upravljaaju vjetrovima, tjeraju tuču dalje od sela i pomiču sunce na njihove. Ponekad se bore i u grupama, kad ih ima više. Spominjao je stara vremena, ljepša i bolja; prvog bosanskog Stuhu, nekog šejha Mustafu Gaibiju – dole, u gradu je njegovo turbe – trebaju ga obavezno posjetiti i proučiti mu fatihu, molitvu. Svi su čuli za Gahibijin bunar – čatrnju – vodu koja liječi sve bolesti. Tamo su išle bolesne žene svih vjera da se kupaju i ostave nešto novca u vodi ili neki dio svoje odjeće. Presušila je voda od zora – muke kada su ljudi otišli od svojih kuća – sreća – dodao je – ostade nam mrtav šejh Gaibija pa on bdi je nad Gradiškom i selima.

Marić se bojavao dvojice muškaraca, jeza mu je podilazila tijelom, i sve te priče o Stuhama. Želeći završiti njihovu besjedu, pitao ih je o virusu, kako je sve počelo, koje su simptome imali.

Enver je u subotu otjer'o ovce u Grede. I mali je kren'o š njime. – stariji muškarac glavom pokaza na hrpu dušeka u

kraju sobe. - Vratili su se do ikindije. Ćamil je namirio stoku, Irhad posuo kantu kukruza u šumu, divljači da jede. – vunena deka na hrpi se pomjeri i pade na pod. – Ustali smo klanjati sabah, malog nismo budili, groznica ga je drmala. Bac`o se po dušeku i borio za dah. Kod naske, to se zove, „prelazak“. On to mora proći sam. U po`ne je ust'o, jeo i opet se vratio u krpe. Sutridan, Irhadu su oči zakrvavile, a i meni kapilari popucali po uglovima. Mislili smo, propuh nas ufatio, ozebli, kad ono – do džume, i ostalima u selu krvave oči. Sve nas uhvatila naka nemoć. Pratimo mi vijesti, situaciju u zemlji, i da se sa virusom nije za igrat'. Kad je Ćamila spop`o kašalj, i zaduha ga stegla u prsima – gušenje – vidim, vrag odnjeo šalu, upalim auto i sina dovučem pravo u Saraj`vo. Vi ste ga izlječili, i mlogo vam fala. Šta god trebate, recite.

A mali? – Almir upitno podiže obrvu. Iz mračnog dijela sobe, tamo gdje su naredani dušeci i jorgani, čulo se teško disanje.

Ćamil! Os`to u kući sa Enverom i Muradifom.

Ostavili ste bolesno dijete? – Ivan skoči na noge, pritrča dušecima. Potrbuške, na ovčijoj koži ležao je dječak od dvanaest ljeta.

Doktor mu oprezno podiže glavu, okrenu u stranu. Opipa mu vrat, vrelu znojnu kožu – usporeni puls ga preplaši. Uhvati za sitna dječija ramena, krenu ga uzeti u naručje. U djeliću sekunde, Irhad, mladić čiju su krv trebali, doskoči do doktora zgrabi ga oko struka, i odiže od zemlje.

Sad smo ga najebali! – grobar čekinja zaškripa zubima.

Ne smijete ga micati! – otac kriknu poput zvijeri. – Ako ga maknete, neće se znati vratiti nazad u tijelo. Otić`e u zemlju, kamen. Na drugu stranu.

Dijete ti umire! – Ivan se batrgao u zraku, mladić ga je čvrsto držao poviše sebe kao da je komadić papira.

Ma jok, kako umiranje, ene ga gore. Mlati se sa Safetom iz Mokrica!

Stariji muškarac priđe prozoru, otvori ga širom. Svježina zapahnu muškarce, vjetar podiže ponjave i ćilim sa drvenog

poda. Gore, teški debeli oblaci gutali su nebesko plavetnilo. Formirali u dvije vojne skupine. Sijevanje otpoče, gromovi zapaše nebesa. Jedan grom udara u voćnjak, u staro stablo jabuke, rascijepi je i sprži do korijena. Čađ, pepeo, komadići žari popadaše na zelenu travu.

Skupina oblaka, bliža selu Žeravice dobi oblik ptice, raširi krila, ispruži kandže, izduži vrat i otvori kljun. Dječak zahropta, tijelo mu se poče tresti. Buncao je, u bunilu podizao glavu, udisao i izdisao kratko, puhao je. Ptica suknu kockicama leda, gradom zasu istočnu stranu planine. I sa druge strane, oblaci poprimiše formu životinje, kratke noge, duga repina, špicasta njuška. Siva lisica skoči, repom mahnu iznad voćnjaka, vjetar raznese komadiće čađi i pepela po livadama. Žar se razbukta, drveće planu. Ptica mahnu krilima, dječak se ukoči, zajeca, kišne kapi zagasiše vatru. Lisica nije odustajala, kružila je oko bijele ptice, grizla je, kidala paučasta krila. Ni ptica nije posustajala, branila se, ali i uzvraćala napade. Dok je vjetar kidao propupane grane, okrečena stabla, dječakovo disanje postajalo je teže, borio se za zrak. Almir dopuza do Čamila, zgrabi ga za šaku i svuče sa gomile dušeka blizu sebe. Opipa mu vratnu arteriju – jedva je osjetio pod jagodicom pulsiranje. Hroptanje iz pluća – nedostatak zraka, položaj tijela – ako ga ne okrene na leđa, oslobodi disajne puteve – umrijet će.

Mali se guši.

Spahić krajičkom oka zraknu u tmurno nebo, zvijeri su se i dalje borile. Kandži duboko zabijenih u lisičin vrat, napokon, ptica pobjedonosno zaklikta. Ptica zaklikta, dječak otvori oči i nemoćno progovori:

Gladan sam!

Mladić nježno spusti Ivana na pod, izađe iz sobe, ali se ubrzo vrati sa tanjirima punim hrane. Dječak pojede toplu čorbu, popi čašu svježeg mlijeka i pusti doktore da ga pregledaju. Ivan ga je preslušao, pluća, srce, kuckao ga po leđima. Sem bljedila

u licu, blage dehidracije, nikakvih drugih problema malac nije imao. Zabavljalo ga je društvo, neočekivani gosti. Sjedio je na ponjavi, smijao se grickajući drugi komad gurbije. I kod njega, nokti su bili dugi, pločasto ravni, a zubi – oštre testere od porculana.

Jak je. Jači od nas dvojice. Ko zna šta nosi u sebi. To niko ne znade. Svaka Stuha nađe sebe u sebi. Ili se nađe u drugima. – Suljo je bio ponosan na mlađeg sina. – U Žeravicama nas je ostalo desetak, u Mokricama i manje. Nestajemo!

Treba se odmah testirati, snimak plaća, uraditi pretrage. – nabrajao je Spahić vjerujući da je dječakovo zdravlje ozbiljno narušeno. Danima je ležao, nije se budio. – Virus je nepredvidiv i opasan. Ako napadne unutrašnje organe...

Voljni smo pomoći. Ljudi smo. – Ivan nije bio siguran u to da su ljudi – ono što je vidio maloprije, osjetio na sebi, mladićevu snagu, sa kojom lakoćom ga je podigao u zrak. Zubi nisu tipično ljudske, a ni oči – sitne loptice crnila zakopane u dubini iskonskog.

Prosječna odrasla osoba ima 70 ml krvi na kilogram tjelesne težine i može dati trinaesti dio od ukupne količine. Osoba koja ima 70 kg i oko 5 do 5,5 litara krvi može dati do 450 ml krvi. Deset muškaraca iz sela – to je oko 5 litara krvi.

Vrijeme je za povratak!

Plavi je umorno brektao osvajajući rupičavu cestu. U povratku, doktori i grobar nisu razmijenili niti jednu jedinu riječ. Svaki muškarac bio je zadubljen u sopstvene misli, zurili su u nebo. Idilično ljubičasta boja izlazećeg sunca, što su bili bliže Sarajevu, prelazila je iz modre u purpurnu. Vrijeme se mijenjalo. Čudno, vrhovi Bjelašnice su u snijegu, dok se Trebević sav zelenio, a Igman, vjetar je, ko zna od kuda, donio sitni puštinjski pjesak i prekrrio ga u potpunosti. Pred kapijom Koševo bolnice, smjenjivali su se grad, tuča, kiša.

Ko bi rek'o da su Stuhe fine. Na netu sam naš'o svašta o njima. Smatraju ih zlim, sličnim vampirima. Kažu, uglavnom su mršave, blijede i ispijene spodobe.

Almir navuče zaštitnu masku, spusti vizir na lice i podiže prvi sanduk. Mahnu grobaru koji je nestajao u sjenkama bolničkog predvorja. Čuo je vozačev glas, ali, nije se trudio da ga sasluša do kraja. Žurio je svojoj Adeli.

Mila moja, jesil' dobro? – upita muškarac svoju voljenu, trudeći se da je ne gleda u lice.

Voljena mu se smiješila iz polumraka.

To nije ona! Ne može biti ona! Spahić je čitao nalaze. Brojevi, parametri, snimci pluća, srce, mozak – sve je u najboljem redu. Samo, čudovište na krevetu nije bila njegova žena. Adela je sjedila na rubu kreveta i nestašno mahala stopalima grickajući sitnim testericama poveći komad svježeg mesa. Mladi doktor ubrizga jutarnju dozu lijekova u njenu nabreklu venu. Spusti žaluzine do kraja, navuče teške paravane i izađe iz bolesničke sobe. Vrata je zaključao za sobom. Žurio je dalje, čekali su ga ostali pacijenti. Čitav treći sprat Klinike za infektivne bolesti bio je pod ključem, zatvoren za javnost i posjete. Niko nije ulazio, niti izlazio. Zaraženi su ležali u svojim krevetima i mirno spavali. Svi sem nje, ona nije spavala već sedmicama.

Hoću nju, moju Adelu!

U početku, liječenje oboljelih od virusa Covid 19 plazmom iz krvi Stuha bio je puni pogodak. Poput praska vijest se proširila regijom. Poslali su uzorke u Sloveniju, Srbiju, Hrvatsku. Rezultati su bili nevjerovatni. Adela se oporavljala, ali se i fizički mijenjala: zubi su joj se krunili, kosa u potpunosti opala, nokti porasli. Rastao joj je i apetit. Ubrzo, i ostali covid pacijenti koji

su liječeni krvom plazmom imali su identične promjene na sebi. Izgubili su crte lica – to više nisu bili isti ljudi – oči su im postale sitne, životinjske – uvučene duboko u duplje. Smetala im je svjetlost. Primjetne su i promjene ponašanja, agresivnost. Psihoza. Naučnicima je to bilo fascinantno, ali i zastrašujuće.

Raste zabrinutost zbog novih mutacija koronavirusa. Prema podacima savjetodavne grupe „New and Emerging Respiratory Virus Threats”, sve je dominantniji bosanski soj koji se širi velikom brzinom Evropom, Azijom i Amerikom. Epidemiologinja Tina Erikson, navodi da ne postoji poveznica između virusa i klimatskih promjena u svijetu.

Ivan je znao, posljednju stvar su slagali, bosanski plazmaši – kako su u zdravstvenim krugovima zvali zaražene od novog soja – Stuhe, kako ih je on nazivao – upravljali su vremenom. Navlačili su tamu i oblake na nebo, dozivali tuču i grad. Pravile su kaos na nebu jer nisu znale kontrolisati „prelazak“ iz Stuhe u čovjeka, i obrnuto. Jedno je sigurno, nastavi li se širiti bosanski soj virusa, ljudi će potpuno nestati. Ostat će samo Stuhe. Marić nije izlazio iz kliničke laboratorije, tražio je izlaz iz bezizlazne situacije. *Možda, ako!?*

Pacijentima moramo povećati dozu da bi lakše savladali „prelaz“ – sterilna prostorija mirisala je na Ivanov skupi parfem – trebaće nam još krvi!

Zasrali smo, Mariću, priznaj da jesmo. – Almir je brojao prazne vrećice za krv, slagao ih u sanduke. *Gore od ovoga ne može biti. Ili može?*

Živi su! Živa je! I niko nije na respiratorima.

Nije, nisu, ali su svi zreli za ludnice! Igramo se Boga.

Živa je!

„Ono“ gore, nije bila njegova Adela.

Živi su!

„Ljudi“ po sobama – i jesu ljudi – a opet – to nisu. *Čudovišta su – Stuhe!*

Oslonjen uz zid žute zgrade Edo je posmatrao dvojicu doktora kako premještaju pune vrećice iz mrtvačkog kombija u prenosive frižidere. Žitelji Žeravice poslali su im duple doze krvi. Darežljive su to Stuhe, i dobre. Kada bi im rekao da sve češće viđa i one druge, nove. Hodaju noću po Barama, i na Vlakovu, šunjaju se među nišanima, urliču, viču – traže sebe – postaju aveti – ostaju prikaze – zombiji.

Dobre su i one, ali im je mahana što ne umiru za stalno. Grobar je pušio, ali mu cigareta nije godila. Grlo ga je peckalo, oči suzile. *Jebena alergija!* Opsova čekinjasti bradonja i upali Plavog. Stari kombi koronično kahnu pa krenu naprijed. Bradonja je za svaki slučaj, nekoliko vrećica krvi, sakrio pod svoje sjedište. *Nikad se ne zna, nek se nađe, za lijeka, zlu ne trebalo.*

Do danas su, 20.4.2021. godine, od posljedica koronavirusa u Bosni i Hercegovini preminule 7938 osobe. Iz dana u dan, taj broj raste.

BALADA O NARODNOJ KOBASICI

Tog prelepog sunčanog dana ugledah Jugoslava kako ruku zabačenih na leđa, lagano, nogu pred nogu, odmiče niz aleju ka centru grada. Iako je vidno ostareo i dobio na težini, još uvek je imao ono svoje drčno držanje kao da je kakav đeneral, a ne ulični prodavac knjiga. Već dugo vremena sam imao želju da mu kažem istinu o onom davnom događaju, ne toliko zbog njega, koliko da bih sebi olakšao onaj davni greh, pa mu presekoh put i pozdravih ga. Zastade i pogleda me kao da me prvi put vidi, a onda zatrepta, pa se zasmaja:

- Ti si Đorđe? E, izeo ga ćaća, ove maske prave i od gaća. Umal' te ne prepoznah! - najzad mi se obrati.

- Ja sam, ko bi drugi bio? Ajde vodim te na piće! - laknu mi.

- A što da ne? Bolje popiti dva 'ladna, nego jedno mlačno pivo! - odgovorio mi je šeretski, pa pređosmo ulicu, zasedosmo na terasu obližnjeg kafića i skidosmo maske. Naručih po pivo, pa nastade nategnuti tajac među nama.

- Ma, čime li se to hraniš kad si se toliko ugojio? - zapitah, tek toliko da razbijem led. Nije mnogo trebalo. Jugoslav je, u stvari, bio pričljivo svorenje.

- Pa eto, opet sam sebi za ručak spremio jaja sa slaninom, valjda jedino jelo koje još uvek sa radošću mogu da pojedem. Imaju neki perfidni ukus dekadencije i tek su neznatno skuplja od one jebene Narodne Kobasice, hrane za sirotinju, kojom su pretovareni rafovi svih prokletih prodavnica u koje sam ikada navratio. Naravno, to važi samo ako poznaješ prave ljude i ograničavaš se na čisto belu slaninu, a ja sam u svojim negdašnjim čergarskim danima imao prilike da upoznam sve božje mesare i pilićare u okolini. Nije da me nisu nudili tom

groznom Narodnom Kobasicom, ali je bila toliko prezačinjena da ni zalogaja nisam mogao uzeti. - poče on, pa zastade - Još uvek je pomalo čudno sedeti za tim velikim stolom bez Milke. Kao da svet ne postoji. Kao da sam ga ja lično izmislio kako bih sebi stvorio pakao...

Zastade za trenutak zagledavši se u prazno, pa nastavi:- Vidiš, mene su oduvek volele samo kučke. Fine ženice su od mene bežale kao đavo od krsta, a Milka... - stanke u izlaganju su postale sve duže, ali ja sam znao da je bolje ne prekidati ga - Pa eto, delio nas je čitav kvantni skok - nastavi Jugoslav - Ja sam voleo rok, ona barok. Da je to bar bila jedina stvar u kojoj se nismo slagali. Naš život su činile večite razmirice, ali znam šta nas je držalo skupa; u krevetu smo redovno pravili rusvaj. Takva je Milka bila. Jebana strana koja nikada zbog toga nije prigovarala.

Najednom mu pogled odluta nekud preko mog ramena i tek kad je posle izvesne pauze progovorio, shvatih da gleda u betonsku skalameriju sa druge strane avenije po kojoj su se radnici verali kao majmuni po drveću u prašumi.

- Vidi one budale! Rade po deset sati dnevno, i to sedam dana u nedelji. Krv ti jebem, pa kad ta sirotinja živi? Šta je od njih napravila ova kriza? Najveća im je dilema kupiti jeftinu Kobasicu ili još jeftiniju Kobasicu. Demokratija je najlukavija prevara u istoriji čovečanstva. Radi, spavaj, plaćaj porez i ponavljaj mantru: SLOBODAN SAM!

Ponovo je začutao, a onda nastavio bez ikakvog prelaza:

- U vreme kad se zaraza tamo daleko na istoku počela širiti, bio sam prilično skeptičan prema tome, uprkos zabrinutosti birokrata iz Svetske Zdravstvene Organizacije. Nema šanse da to sranje stigne do Balkanike, govorio sam. Čak je i Veliki Vođa jednom prilikom izjavio da u svetu 25 puta više ljudi umire od ujeda komarca nego od tog virusa. - opet zastade - Trt, mrt, virus, zecirus. Sa toliko kontradiktornih informacija nikada se dotad nisam sreo. A onda je prvi zaraženi ušao u zemlju i

infekcija se počela širiti. Za razliku od mene vrh države se ozbiljno zabrinuo – odlučio sam da ga ne prekidam i on nastavi da priča:

- Sećaš li se Đorđe? Počelo je od obaveznog nošenja maski i zabrane javnih okupljanja, što je uključivalo kako vašare, tako i pijace. Zbog toga su moji dani lutanja od vašara do vašara sa tovarom knjiga bili odbrojani – opet zastade - Srećom, Milka se brzo dosetila rešenja i ekspresno smo se prešaltovali na prodaju preko Interneta. Nedeljama smo u oglase unosili knjigu po knjigu, sve dok sav moj zlehudi magacin nije bio postavljen potencijalnim kupcima na izvol'te. Nisam bio naročito uveren u uspeh te novotarije, ali zbog Milkinog zaraznog optimizma i ja sam se potpuno predao izradi našeg internet kataloga. Začudo, naši napori nisu bio uzaludni. Malo po malo narudžbe su se množile, pa sam stalno u poštu vundarao gomile paketa i sasvim smo lepo preživljavali od toga, ali svet koji sam poznavao menjao se iz korena.

Da li da mu sada kažem? Nisam za tako nešto dobio priliku, jer Jugoslav je nastavio:

- Granice su se zatvarale jedna za drugom i niko više nije mogao olako da napusti Balkaniku. Još je luđe bilo to što su maskirani ljudi upadali u pošte i banke, a niko policiju nije zvao. Najviše me je iritiralo ograničenje broja osoba u zatvorenim prostorima, zbog čega sam čekao u redovima najmanje po tri sata. Valjda je to bio jedini način da se i kod nas zavede red.

Nasmeja se, pa zamišljeno nastavi:

- Uprkos toj histeriji, ja nisam video da je zaraza dotakla ikoga koga poznajem, pa sam i dalje bio uveren da je to izmišljotina namenjena ojačavanju desno orijentisanih nacionalističkih snaga, čiji je krajnji cilj bio tek u sferi nagađanja. Možda ti izgledam kao idiot i misliš da govorim kao idiot, ali ne daj da te to zavara. Ja jesam idiot, odnosno idiot sam postao onog dana kad je Milka otputovala kod rodbine u Prestonicu, posle

čega je sve krenulo po zlu. Kad se vratila počela je da bali i to se pogoršavalo iz dana u dan. Izbacivala je neverovatne količine sluzi iz sebe. Kupovao sam joj po pet – šest pakovanja papirnih maramica dnevno, potom sve više svakog božjeg dana. Nedugo zatim stigla je groznica. Neprestano je imala povišenu temperaturu i više nisam ni spavao pokušavajući da joj ublažim muke. Sve smo probali. Paracetamol, Andol, Aspirin, čak i antibiotike... Najzad nam ništa drugo nije preostalo no da poseti lekara. Kunem se da sam hteo da pođem sa njom, ali ona nije htela ni da čuje za tako nešto. Mogu i sama, odbrusila mi je, pa mi nije preostalo ništa drugo nego da je otpratim do kapije i pogledom ispratim kako ulazi u taksu. Tada sam je poslednji put video. Par sati kasnije zazvonio je telefon i bezlični glas mi je saopštio kako je Milka pozitivna na Virus i smeštena je u bolnicu gde su posete najstrožije zabranjene. Posle toga sam promenio mišljenje o Virusu. Mogao bi biti biološko oružje proizvedeno s namerom da probije bilo kakav neprijateljski otpor. Oružje koje je iz nekog razloga pušteno iz vojnih laboratorija na slobodu, ili još gore, moglo se raditi o evolutivnom skoku protiv koga ljudska vrsta ne uspeva da pronade odgovor.

- Slušaj, ti znaš da sam bio medicinski tehničar u bolnici. Hoću da znaš da sam dao otkaz. Nisam više mogao da izdržim... - pokušah da ga prekinem, ali on nastavi kao da me uopšte ne čuje:

- Tog dana je na snagu stupila primena policijskog časa, kao da mi nije bila dovoljna Milkina odsutnost. Zbog te sveukupne tišine te noći oka nisam sklopio. Nije bilo drndanja automobila, nije bilo dečurlije da se dere pod prozorom, čak su i kerovi ćutali kao posrani. Nigde nikoga, samo su iz daljine, kao poslednji znaci života na planeti, do mene dopirale sablasne sirene lokomotiva koje su vukle svoje fantomske kompozicije. Čak je i pustinja Gobi delovala poput Las Vegasa, u odnosu na ono što me je okruživalo. Svet koji sam poznao jednostavno

više nije postojao. To nije bilo vanredno stanje, nego pokazna vežba za zombi apokalipsu! - prekinu za trenutak i kao da mu se neki crni oblak navukao na lice:

- Nedelju dana kasnije me je ponovo nazvao onaj bezlični glas pa mi saopštio da je Milka preminula od Virus a i da će se oni postarati za saniranje posmrtnih ostataka pošto je telo kontaminirano. Eto, tada sam se odrekao Boga. Religija je lek za one koji se boje pakla, a ateizam za one koji su tamo već bili. Nema misije, nema Boga i nema reinkarnacije. Sve što sam dobio je ovo par godina života. - najednom je začutao.

- To baš i nije u potpunosti istina... - rekoh, a on naglo podiže glavu i prostreli me pogledom.

- E moj Đole, istina je vrlo lična kategorija. Vidi ovu dečurliju. Šta je njihova istina? Žive u strahu. Naseli su na bajke da nam svi rade o glavi, kako se čitav svet sprema da nas pokolje. Proslavljaju svaki dolazak skupocenog oružja u zemlju kao da im ga je lično Veliki Vođa poklonio! Jurišni avioni, oklopna vozila, borbeni dronovi... Koji će nam to kurac? Vidiš, žao mi je što ova deca nikada neće upoznati onu slobodu koju smo mi poznavali. Dobro se sećam vremena o kojima ona ni sanjati ne mogu. Doba stratokastera i levisa 501. Vremena slobode koja se nikada neće vratiti. Koliko je vremena prošlo od kad živimo u strahu? Tri godine? Lekovi, vakcine, izolacija... I sve uzalud. Virus se i dalje širi, imamo stotine mrtvih dnevno. Znaš, ono što mi zovemo istinom nije matematički precizno, nego je subjektivno i isključivo. Svako ima svoje sopstveno viđenje onoga što se desilo, a verzije u koje bismo se zakleli ne moraju se obavezno poklapati, mada govorimo o istom događaju onako kako smo ga videli, bez ikakvog pretvaranja. Prema tome, istina nikakve veze nema ni sa čim egzaktnim, a ponajmanje sa logikom.

- Nemoj istinu da mešaš sa mišljenjem. Istina je objektivna, skrivena i teško dokučiva – odgovorih mu nestrpljivo.

- Ne postoji objektivna istina, samo ono što percepiramo istinitim, a to varira od čoveka do čoveka. Svaku drugu verziju će razum odbaciti kao prevaru.

- Istina nije svojstvena svakom čoveku. Čoveku je svojstveno subjektivno mišljenje. Ne slažem se da se svako subjektivno mišljenje može proglasiti za istinu – odgovorih mu kao iz topa.

- Ma daj Đole, istina sama po sebi ne postoji. Ona ti je više poput kaledioskopa, sastoji se od gomile zaturenih komadića ogledala koja se nikada ne poklapaju – nastavi on.

- Ne seri Jugoslave! - prasnuh i najzad izbacih iz sebe ono što me je je već dugo tištalo: - Tvoja supruga nije umrla od virusa. Priključili su je na respirator, a to je vrlo opasna procedura. Uduvali su joj vazduh u pluća pod pritiskom dok je bila potpuno anestezirana, u veštačkoj komi, i nije mogla da se bori. Respirator joj je pocepao pluća. Znam to, jer sam je upravo ja sa tog prokletog respiratora skinuo! E, takva ti je istina Jugoslave moj!

Ne znam ni sam kakvu sam reakciju očekivao. Prekor? Bes? Ogorčenje? Sve, sve, samo ne ono što je usledilo.

- Budi oprezan s poverenjem, dobri moj Đole – reče Jugoslav, sa mirom osobe koja je spoznala samu suštinu postojanja - Čak je i Sotona nekada bio anđeo i niko ne može osporiti njegovu anđeosku suštinu. Vidiš, Đorđe, ne plaši mene prošlost, ona se ne vraća. Budućnost užasava. Nisi ti ubio Milku. Sistem ju je ubio. U neprestano ponavljaju veliku laž ljudi će na kraju poverovati. Ovo što nam se događa je ništa, prema onome što sledi. Ja sam taj koji je Milku poslao na klanicu onog dana kada sam je spakovao u onaj jebeni taksi. Zaraza se ne širi ni vazduhom, niti dodirom, nego zaraženom hranom, a ja sam gotovo siguran da je Milka na onom putovanju jela Narodnu Kobasicu. Hoćeš li da čuješ moju varijantu istine? - zapita, pa nastavi ne čekajući odgovor - Po svemu sudeći, sva ta histerija oko Virus-a je finansijska operacija ogromnih razmera. Kaži ti meni

gde nestaju svi ti leševi koje sanitarne brigade svakodnevno uklanjaju iz bolnica i domova? I šta se tovari u one vozove koji tutnje noću po prugama ove zemlje u vreme policijskog časa kad niko ni nos ne sme da promoli napolje? I najzad, otkud onolika Narodna Kobasica po prodavnicama u vreme kad je poljoprivreda totalno ruinirana?

Naglo prekinuvši Jugoslav ustade, pa spusti par novčanica na sto.

- Moram ići. Ovo je za pivo. Vidiš Đole, neće ovaj narod spasiti niti Bog, niti Alah. Kad malo bolje razmislim, uopšte nećemo biti spašeni. Narod je dobar samo za narodnu kobasicu.

Rekavši to okrete se i krenu, a ja sam, zgromljen tom novom realnošću, još dugo posmatrao kako njegovi dugi koraci odmiču niz aleju.

Tihomir Jovanović

RAT SVETOVA

Niko ne bi verovao, u toku poslednjih godina devetnaestog veka, da ovaj svet pažljivo i oštro posmatraju bića čija je inteligencija veća od čoveče, ali koja su isto tako smrtna kao i čovek, da su ljudi, dok su se bavili svojim raznim poslovima, bili ispitivani i proučavani gotovo isto tako pažljivo kao što čovek posmatra kroz mikroskop ona prolazna bića koja se gomilaju i množe u kapi vode. Ljudi su se, beskrajno zadovoljni, kretali po ovoj planeti, baveći se svojim običnim svakodnevnim poslovima, mirni i uvereni u svoju vlast nad materijom. Niko nije ni pomišljao na starije svetove u prostoru kao na nešto odakle bi mogla doći opasnost za čoveka, a ako je mislio na njih, činio je to samo zato da bi svaku pomisao da postoji život na njima odbacio kao nemoguću ili neverovatnu.

Herbert Džordž Vels

Sekretar odbrane Sjedinjenih Američkih Država, general Džordž Maršal nalazio se u bunkerima vojne baze smeštene u podnožju Apalačkih planina. Odatle je rukovodio operacijama protiv marsovskih mašina i letelica koje su se u talasima spuštale na tlo Država. Sva njegova rešenja nisu davala gotovo nikakvih rezultata. Situaciju sa bojišta pratio je preko telefonskih linija, koje su često bile u prekidu. Da bi ostao dobro informisan o stanju na terenu pratio je i vesti sa radija. Spikeri su se neprestano javljali sa mesta sukoba sa nimalo dobrim vestima. Toplotni zraci sa marsovskih tripoda su uništavale borbenu tehniku, ljudstvo i građevine. A najmoćnija oružja američke armije nisu mogla ništa protiv oklopa osvajača.

Neprestano su stizali izveštaji o padu novih cilindara sa Marsa, danima tako...

U podzemnom delu baze nalazio se i predsednik Sjedinjenih Država Frenklin Ruzvelt, pošto boravak u Beloj kući nije bio bezbedan. Oficiri i generali su imali puno teškoća da predsednika zadrže u bazi jer je neprestano želeo da izađe i pridruži se vojsci i narodu, da im pokaže da je sa njima, da je jedan od njih.

A onda su sa terena počele da pristižu drugačije vesti. Iz nepoznatog razloga mašine osvajača su otkazivale, jedna za drugom, kao da ih je zaustavila neka moćna ruka, neka viša sila. A ispostavilo se da je ta viša sila nešto majušno, nevidljivo ljudskom oku.

General je slušao govor profesora Ričarda Pirsona, poznatog astronoma iz opservatorije prinston u Nju Džersiju, koji je otkrio pravi razlog ovog dešavanja. Pojačao je radio da bolje čuje:

„Iznenada, pogled mi privuče veliko jato crnih ptica koje su lebdele nadamnom. Krenule su ka tlu i tu pred mojim očima, pravo i tiho, ležali su Marsovc, dok su gladne ptice ključale i trgale smeđu masu mesa sa mrtvih tela. Kasnije, kada su njihova tela ispitana u laboratorijama, otkriveno je da su ubijeni mikrobima koje izazivaju bolest i truljenje za koje njihov organizam nije bio pripremljen... pobijeni, pošto su sve ljudske odbrane pale, od najmanjih stvari koje je Bog u svojoj mudrosti postavio na ovaj svet.

Pre nego što je prvi cilindar pao vladalo je generalno mišljenje da duboko u svemiru nema života izvan površine naše male lopte. A sada vidimo više. Nejasna i čudesna je vizija koja mi je u mislima da se život polako širi iz ovih malih semenki solar-nog sistema kroz beskrajnu prazninu zvezdanog prostora. Ali to je davni san. Možda je marsovsko uništenje samo odloženo. Za njih, ne i za nas ako je budućnost određena.“

Odahnuo je. To što je čuo delovalo je neverovatno, nikada ne bi pomislio da će se to okončati tako. Ali kada porazmisli, dešavalo se nešto slično i sa ljudima nenaviknutim na neke bolesti, kao kada je dosta indijanaca pomrlo pošto su doseljenici doneli bolesti na koje oni kao izdvojena celina nisu imali imunitet.

Ali da... Marsovci su ipak daleko naprednija rasa, sa naprednom naukom i brzo će naći način da shvate šta im se desilo i vratiće se još jači. I besni zbog prošlog neuspeha. I sav bes iskaliće na ljudima. Mora se učiniti nešto da se to spreči, samo šta? O tome mora da razgovara sa predsednikom i da što pre donesu odluku.

Za tu priliku sastali su se u beloju kući, gde je bilo daleko prijatnije nego u podzemnom bunkeru, i uz čašu viskija iz Kentakija.

„Pa, imate li nešto na umu gospodine generale?“, upita ga predsednik.

„Moramo ojačati našu odbranu gospodine predsedniče“, odgovori Džordž Maršal, „pri tome najpre našu protivvazdušnu odbranu, mislim na radare, protivavionsku artiljeriju i ako je moguće izgraditi nešto ubojitije. Ako ste upoznati sa teoretskim radovima i ogledima koje su vršili Herman Obert i Herman Potočnik.“

„Pojasnite mi malo!“, insistirao je Frenklin Ruzvelt.

„Mislio sam da budu sa eksplozivnim punjenjem i da ih koristimo za obaranje marsovskih cilindara!“

„Da, da, zvuči interesantno, samo hoćemo li ih moći načiniti toliko da oborimo sve cilindre. Dosta će ih pasti na Zemlju?“

„U pravu ste, nažalost nećemo moći sve da ih oborimo, ali taj deo bi trebao biti obaveza kopnenih snaga...“

„A šta mislite da mi njih napadnemo tim vašim raketama?“

„Hmmm, sve i da ih načinimo, trebalo bi tamo pogoditi njihove baze ili postrojenja, i trebala bi ogromna snaga da raketa podigne super bombu, a mislim da je ono što nazivamo projekat Menheten još daleko od realizacije...“

„Gospodine generale, niste me najbolje razumeli, predlažem da okupimo naše najbolje umove i onda...“

Džordž Maršal je slušao izlaganje predsednika i klimao glavom odobravajući i na kraju reče: „To bi moglo biti izvodljivo. Moramo što pre angažovati ljude i pozvati naučnike da se stvori tim!“

Ispred hotela Njujorker stajala je velika crna lilmuzina. Livrejisani vozač je stajao par koraka pored automobila i kada je primetio da iz hotela izlazi visoki mršav čovek krenu ka njemu. Zbog godina i saobraćajne nesreće od pre nekoliko godina hodaao je malo nesigurno.

„Izvolite gospodine Tesla“, reče šofer otvarajući zadnja vrata automobila, kako to nalažu pravila.

„Neka hvala!“, uzvрати Tesla i prihvati se brave prednjih vrata, „Sešću pored vas, biće mi prijatnije u društvu. Nadam se da vam to neće smetati.“

Vozač se na tren zbuni a onda se osmehnu. Imaće o čemu da priča deci, kakav je ovaj čovek...

Krenuli su lagano njujorškim ulicama i kada zastadoše na semaforu Tesla upita:

„Nešto važno, kada je vlada po mene poslala automobil?“

„Da!“, kratko potvrdi vozač.

„Nešto u vezi Marsovaca?“

„Možda“, odgovori vozač.

Uprkos ovom neodređenom odgovoru Tesla je shatio da su u ovom trenutku svi resursi usmereni ka odbrani planete i čovečanstva. Svi drugi sukobi i nesuglasice moraju se staviti po strani ili se sasvim zaboraviti.

„Možda misle da možemo koristiti moje zrake smrti?“, glasno je razmišljao Tesla. „Ali nisam to još sasvim proverio...“

„Stvarno ne znam“, uzvрати vozač zagledan u retrovizor.

„No videćemo uskoro“, zaključi Tesla i nastavi da kroz prozor posmatra zgrade i prolaznike.

Došli su do aerodroma i tu Teslu povedoše ka helikopteru, kome su se elise već počele rotirati stvarajući vetar koji se igrao sa sakoom i kravatom naučnika.

Kasnije, dok su leteli iznad grada i pored Hadsona, Tesla se ushiti osećajem slobode koju imaju ptice kada posmatraju svet ispod sebe.

U kabinetu sekretara odbrane nalazilo se nekoliko ljudi od kojih Tesla prepozna samo svog prijatelja Huga Gensberka. Svi prisutni skretoše pogled ka njemu kada uđe u prostoriju u pratnji oficira. Džordž Maršal se nakašlja i reče.

„Konačno, svi smo tu, gospodina Teslu ne moram posebno predstavljati. Gospodine Tesla ovo su Hugo Gensberk pisac i urednik časopisa naučne fantastike, zatim poznati mikrobiolog profesor Gejts, kao i doktor Hans Zarkov koji radi na ispitivanju raketne tehnologije. A svi smo ovde, kao što pretpostavljate u vezi nedavne marsovske invazije i kako sprečiti neku narednu. Predsednik mi je saopštio jednu ideju i nadam se da ćemo je ostvariti udruženim snagama.“

Napravio je malu pauzu, pogledao u prisutne pa nastavio:

„Osnovna ideja u sprečavanju drugog talasa invazije je ta da mi njih napadnemo, jer kako kažu, napad je najbolja odbrana. U tom smislu nameravamo da na Mars lansiramo jednu ili više raketa i zadamo im udarac. Doktor Hans Zarkov će nam ispričati ono najvažnije, da li je moguće sagraditi raketu koja bi dosegla Mars. Pa izvolite gospodine Zarkov.“

On klimnu glavom, zagleda se u svoje papire pa reče:

„Problem međuplanetarnog putovanja, kao što smo se na žalost osvedočili, je rešiv. I mi na našoj planeti smo se bavili manje više teoretskim radovima i eksperimentima. Na žalost ti ljudi koji su pioniri raketne tehnike nisu sa nama, jer su umrli pre nekoliko godina, ali su nam njihovi radovi dali obilje korisnih uputa. To su Konstantin Ciolkovski iz Rusije, koji je dao proračun prve kosmičke brzine, odnosno brzine potrebne da raketa dospe u Zemljinu orbitu, zatim Herman Obert iz Nemačke, njegova knjiga *Putevi ka astronautici* i Herman Potočnik, austrougarski oficir sa područja današnje Italije i njegovo poznato delo *O problemu svemirskog leta - raketni motor*. Na osnovu svega što su napisali i njihovih oglada smatram da je

moguće izgraditi letelicu koja će doseći Mars, ako iza toga stane država. A kao što vidimo stala je.“

Dalje je doktor Hans Zarkov pričao o čisto tehničkim stvarima, o gorivu, potisku i brzinama koje letelica treba postići da bi došla do orbite i kasnije da napusti tu orbitu i krene ka Marsu.

„Mars ima manju gravitaciju od naše planete i zato je njima manji problem da upute letelice ka Zemlji. Stoga, da bi se naše rakete oslobodile zemljinih stega potrebno ju je uraditi u više stepeni, kako bi se mogli odbaciti tokom leta kao nepotrebni balast.“

Završivši govor Hans Zarkov pogleda ka Džordžu Maršalu koji dao reč profesoru Gejtsu.

„Poštovana gospodo, neću biti opširan kao moj prethodnik. Ja sam ovde kao predstavnik tima koji je imao priliku da utvrdi uzroke preminuća marsovskih osvajača. Tokom rada otkrili smo koji mikroorganizmi su bili pogubni po osvajače to su...“

Profesor Gejts nabroja viruse po svojim latinskim imenima što svakako nije bilo previše razumljivo ostalima, samo su klimnuli glavama kao znak da su shvatili suštinu a onda sekretar odbrane reče:

„Gospodin Tesla je takođe sa nama s dobrim razlogom. Kao što je poznato on je eksperimentisao sa daljinskim bežičnim prenosom energije i komunikacijama, i dokazao to svojim brodićem *teleautonomanom*, koji se kretao daljinski upravljajući po sistemu koji je gospodin Tesla nazvao *Metoda aparata za kontrolu mehanizma pokretanja jednog ili više vozila*. Od bitnog značaja je to da li se daljinski može upravljati i na veće daljine i na letelicama u kosmosu. Pa gospodine Tesla molim Vas za reč.“

Tesla se nakašlja i počeo:

„Hvala na ukazanom poverenju gospodine sekretaru. Poštovana gospodo, smatram da je tako što vrlo moguće, ali da je u tu svrhu potrebno izgraditi znatno jači predajnik, te bi trebalo obnoviti moj toranj u Vardenklifu na Long Ajlendu, odakle bi se ti talasi emitovali. Ja sam sačuvao sve nacрте i tu ne bi trebalo

biti većih problema. Naravno pomoći ću i svojim savetima koliko god bude trebalo da dam doprinos spasu ljudske vrste. Eto toliko od mene!“

Posle Teslinog izlaganja reč je dobio Hugo Gensberk, koji reče:

„Možda se pitate zašto sam ja ovde, običan pisac i urednik časopisa fantastične književnosti. Moram priznati da sam se i sam to pitao kada me je gospodin sekretar pozvao na ovaj sastanak. Ali sada, posle vaših izlaganja donekle mi je jasnije. Jer mi pisci naučne fantastike u svojim delima predviđamo ili naslućujemo neka rešenja, neke izume, kao što su rakete, zraci smrti, živote na drugim planetama i slično...“

„U pravu ste gospodine Gensberk, u delima pisaca tog do sada podcenjenog žanra mogu se naslutiti neke stvari, dati ideje koje možda ne bi pale na pamet naučnicima. I već sada mnogi timovi rade na nekim od vaših sprava, superbombama, zracima smrti i slično. Mislili smo da nam pretnja dolazi sa druge strane okeana, bilo od nacista bilo od komunista, ali pojavio se neočekivani neprijatelj, neprijatelj čitavog čovečanstva i svi se moramo ujediniti protiv njega. Pa gospodo, ako neko ima predloge, pitanja i primedbe neka iznese...“

Počelo je sa pitanjima sekretaru odbrane o rokovima i ekipama za podršku, a zatim su naučnici između sebe razmenili iskustva i zahteve.

Posle toga usledili su proračuni, nacrti i rad u laboratorijama i halama...

I konačno je došao dan lansiranja. Na Floridi je izgrađen raketni centar. Ovo mesto je još Žil Vern, u svom *Putovanju na Mesec*, odabrao kao pogodno zbog blizine Ekvatora, radi lakšeg ulaska letelice u orbitu. Raketa je stajala na lansirnoj rampi, tehničari su obavljali poslednje pripreme, dok su naučnici i sekretar odbrane u bunkeru stotinak metara dalje komentarisali dešavanja.

„Raketa će se razbiti o tlo, to je osim ostalog pogodno i zbog uštede goriva“, reče Hans Zarkov, konstruktor rakete. „Jer u slučaju rakete koja bi se trebala meko spustiti bilo bi potrebno usporavanje od pola puta.“

„Još samo nekoliko minuta do lansiranja i eto. Raketa nosi posebnu bombu. Ne onu koja će eksplodirati već je sve u staklenim kapsulama koje će se razbiti po udarcu u Mars... u njima je uzgajen soj virusa od kojih su stradali Marsovci prilikom njihove invazije na Zemlju. Virusi će se proširiti bolje nego ijedna eksplozija... i naneti im više štete.“

Onda je profesor Gejts ukratko ispričao o virusima i njihovom otkriću:

„Gospodin predsednik je sugerisao ovaj napad virusima. Možda ne znate, ali viruse je otkrio 1892. godine ruski mikrobiolog Dmitrij Josifovič Ivanovski, dok je ispitivao mozaičnu bolest duvana. Smatrao je da tu bolest izazivaju bakterije. Iako je koristio sve tada poznate metode filtriranja, nikako nije uspevao da utvrdi o kojoj je vrsti reč. Ubrzo je shvatio je da se radi o daleko manjim mikroorganizmima koji se ne vide ni pod tadašnjim najboljim mikroskopima. Kasnije ljudi su otkrili da se vakcinama mogu boriti protiv virusa a prvu vakcinu napravio je Edvard Džener, ispitujući kravlje boginje...“

„Dok Marsovci budu shvatili šta ih je snašlo i dok pronađu vakcine, zaboraviće na nas“, reče Džordž Maršal. „Nego, krenulo je odbrojavanje za lansiranje...“

Tehničar za komandnim pultom je gledao kako se gase jedna za drugom svetiljke sa brojevima 10, 9, 8, 7....3, 2, 1... Pritisnuo je dugme i raketa se vinula u nebo noseći ka Marsu kapsule sa virusima, koje će se razbiti pri padu na površinu i osloboditi mikroorganizme...

MIRIS JESENI U BERLINU

U Gradskom arhivu je bilo tiho, gotovo da i nije bilo posetilaca osim Freje i Tilde. Kroz prozorčić u dnu čitaonice arhiva čula se udaljena pesma ptice carić, koju su reprodukovali zvučnici u veštačkom parku pred zgradom arhiva. Virus srodan virusu gripa, ali mnogo smrtonosniji, je već godinama vladao u celom svetu. Iz gradova su izbačene sve vrste životinja, pod izgovorom borbe protiv pandemije.

„Nisam znala da su Nacisti koristili androide”, sa osmehom reče mikrobiološkinja Tilda.

Arheoandroidološkinja Freja podiže pogled sa ogromne požutele knjige na čijim koricama je pisalo “Dokumenti iz doba nacističke Nemačke” i uzvрати osmeh.

„Na sreću nisu, inače bi verovatno bilo još teže pobediti ih. Ali shvatam tvoju ironiju: pitaš se šta jedna istraživačica arheologije androida traži među dokumentima iz Drugog svetskog rata.”

„Današnji dan je očigledno pun iznenađenja”, primeti Tilda, sklanjajući loknu tamno zelene kose sa digi-vizira koji joj je diskretno prekrivao lice.

„Kao na primer?”

„Pominjala sam ti da će nam danas predstaviti novi projekat? Dobili smo dužnosti, nacrt budžeta, rokove. Jedino što nismo dobili odgovor na pitanje koja je svrha našeg istraživanja. Iako je jedna laborantkinja postavila pitanje, rečeno nam je da radimo posao za koji smo plaćeni i da radoznalost nije osobina koju će finansijer projekta tolerisati.”

„Zanimljivo... Sad te još više zanima o čemu se radi, zar ne?”

„Naravno. Neću se smiriti dok ne otkrijem čemu odjednom ta tajnovitost. U mikrobiologiji skrivanje istine obično znači da

se radi o nekom eksperimentisanju protiv prirode i etike. Nego, na čemu ti radiš?”

„Znaš, ideje o androidima – od prvog pominjanja u Čejmbersovoj Ciklopediji iz 1728. do danas – su dosta dobro istražene. Međutim, nikako mi nije jasno zašto niko nije do sada uvideo vezu između ideje o natčoveku koju su nacisti naširoko eksploatisali – i ideje o stvaranju veštačkog čoveka, robota, androida koji će biti savršeni od svog tvorca.”

„Verovatno niko nije imao koristi od te ideje. Drugim rečima, niko nije uvideo kako bi mogao zaraditi na toj vezi.”

„Može biti. Ili to, ili niko nema vremena da kopa po zastarelim arhivima sa papirnim knjigama u vremenu kada je sve iole korisno već stolecima digitalizovano. A dokumenti stari skoro dvesta godina nisu na vrhu spiska korisnih stvari.”

Tildin digi-vizir je počeo da ispušta ušiparajući zvuk. Pred njenim očima su bljeskale crvene lampice. Blinkali su prozorčići u kojima je stajao znak upozorenja.

„*Prekoračeno dozvoljeno vreme za bliski kontakt. Molimo udaljite se od sagovornika. Poštujte minimalnu udaljenost. Ponavljam, prekoračeno vreme...*”

Dva virusna androidcajca su se već uputila ka Freji i Tildi.

„Nema potrebe... Evo, zaršile smo”, reč Freja.

Tilda se sudržavala.

Opsovala je kroz zube *policijskagamadhohštaplarska* i vratila svoj digi-vizir na lice po propisu. Digi-vizir, potomak gubl naočara odavno nije bio samo zanimacija za štrebere, već je postao neizostavan deo javnog života. Njegov donji deo je služio kao filter. U vreme kada je virus deo svakodnevice, život se ne može zamisliti bez zaštite respiratornih organa.

Tilda i Freja se pozdraviše sa distance. Freja prisloni šaku sa ispruženim palcem i malim prstom uz uho, pokazujući znak za ”razgovaraćemo kasnije, privatno”. Ni jedna od njih nije mogla ni

da nasluti da je nekada to bio znak za "telefoniraćemo kasnije", jer mobilnih telefona nema u upotrebi više od stoleća, a fiksnih još i duže. Nove generacije tehničkih uređaja su se smenjivale donoseći privid progresa. Za smenu ljudskih generacija se na žalost ne može isto tvrditi, čak ni prividno.

Štabsfrontfurer Vajnbrener odmeri svog pomoćnika kroz okrugla stakla naočara. Nisu naočare bile tu samo zbog njegove dioptrije, to nikako. Tako kako ih je on nosio na vrhu nosa, izgledale su kao lupe koje usmeravaju zrak sunca ili njegov pogled na bespomoćne mrave pod njim, nemilosrdno ih pržeći.

„Čim stignu prvi rezultati, hoću da me odmah obavestiš. Prvo mene, razumeš?”

„Razumem, Štabsfrontfurer! Zig hajl!”

Mladi SS vojnik se odmah uputi ka laboratoriji u Ulici Tirtgarten broj 4. Berlin je u jesen mirisao na trulež svih onih koji su savest davno zakopali pod partijskim obeležjem na nadlaktici.

Oberrajhslajter Bouler je radio punom parom u svojoj ordinaciji. Kada je SS vojnik stigao sa novim naređenjem u rukama, Bouler je nervozno sklonio pogled sa hrpe papira na stolu. Nesrećni čovek koji je sedeo pred Boulerom polunag, unezvereno je gledao novopridošlog SS vojnika. Molio se da mu pridošlica volšebno donosi izlaz iz ljudskog zoološkog vrta u kome se obreo. Ni sam nije znao kako bi tako nešto moglo biti moguće, ali ipak se svakom mitohondrijom svake svoje ćelije upirao da se nada.

„Oberrajhslajter Bouler, zig hajl!”, dreknuo je vojnik.

„Zig hajl! Nadam se da je važno šta god da želiš od mene, jer kao što vidiš, u sred sam posla.”

„Nosim vam poruku direktno od štabsfrontfurera Vajnbrenera. Izvolite.”

Oberrajhslajter otvori pismo. Mišići njegovog lica su se pokretali dok su očne jabučice pratile crne otiske slova na belom

papiru. U prostoriji je vladao muk. Samo je negde iz daljine kroz zatvorene prozore dopirala pesma ptice carić.

„Da, u pravu si, jeste važno. Možeš preneti da sam pročitao poruku. Obavestiću odmah. A sada me pusti da radim.”

Polunagi nesrećnik na stolici pred Boulerom je sada izgubio svaku nadu. Bouler je uključio lampu na čelu i nanometrom uzimao mere čovekove lobanje. Cifre su bile protivnik nesrećnikovog opstanka.

Bouler lupi pečat sa tekstom ”nezadovoljavajuć” na dokumenta čoveka koga je upravo merio, pa pozva svog pomoćnika.

„Nastavi sa razvrstavanjem pacijenata, moram nešto da obavim.”

„Razumem”.

Bouler skine lampu sa čela i uputi se u kancelariju na dnu hodnika. Na vratima levo od njega nije bilo natpisa. Soba za eutanaziju, glasio bi tekst, kada bi natpisa bilo. Gas je rešavao problem mentalno obolelih, slabih i bolesnih, u društvu koje je želelo samo po svojim merilima idealne građane. Ostali su bili nepotreban teret koga se trebalo rešiti.

Bouler pokuca pa uđe.

„Imamo novi zadatak”, reče kratko. Oči lekara arijevskog izgleda ga ljubopitljivo pogledaše.

„Oberrajhslajter je dobio primedbu na nas, kažu na vrhu da nismo dovoljno efikasni. Birokratija i naša merenja oduzimaju previše vremena. Smrt iz milosrđa svih onih koji je zaslužuju mora da se desi brže, kažu. Međutim, mi ipak moramo da proverimo zdravstveno stanje, poreklo i dokumente pre nego što nekoga procenimo kao nepodobnog za Rajh. Zato je nova ideja koju treba sprovesti u delo – kreiranje virusa. Virus treba da bude programiran tako da napada osobe koje već imaju oboljenja, slabe i stare, ljude koji nisu sposobni da rade i pomognu da Rajh bude još veći, već predstavljaju samo izdatak za državu. Dobro programiranom virusu ne treba puno vremena da napravi selekciju.”

„Jasno mi je. Hoćeš da kažeš da mi treba da dizajniramo taj virus.”

„Upravo tako. Radni naziv je Virus 21”

„U redu. Mi ga možemo zvati Korona virus”

„Zašto Korona?”

„Zato što korona znači kruna. To će istraživanje, ako bude uspešno sprovedeno, predstavljati krunu našeg rada, Bouler, zar ne misliš tako? Ovo je prilika da pomogemo da Rajh procveta enormnom brzinom, a uz to će biti korisno i za naše karijere.”

„Izgleda da je tako.”

Berlin je u jesen mirisao na trulež svih onih koji su opasnost od virusa koristili da bi sprovodili mere kontrole i nadgledanja čak i kada to nije imalo baš nikakve veze sa aktuelnim virusom, srodnom virusu gripa.

Freja je digi-vizirom fotografisala naredbu Štabsfrontfurera Vajnbrenera. Međutim, veći broj strana nakon naredbe je nedostajao u katalogu.

Nije iznenađenje da je tako star katalog oštećen, razmišljala je Freja. Sa druge strane, neobično je da nema baš ni jedne reči više o virusu koji se pominje u naredbi. Ne samo u toj knjizi, već u celom arhivu. Kao da je neko namerno obrisao to poglavlje istorije. Pitanje je zašto bi to neko učinio, kada je očigledno da nacisti nisu uspeli u dizajniranju virusa. Da su uspeli, sigurno bi prestali sa drugim metodama selektivnog ubijanja. Što je još važnije, postali bi još jači jer bi veliki broj ljudi uključenih u rad logora, u birokratski aparat, lekari, vojnici itd. bili slobodni da na druge načine pomognu Rajhu, dok bi virus završavao njihov posao...

Monotoni glas je razglasom objavio da se Arhiv zatvara za dvadeset minuta i zamolio posetioce da isti napuste. Freja rasejano pokupi svoje stvari i krene ka izlazu. Androarhivar je već vratio na mesto knjige koje je Freja čitala tog popodneva kada je ona stigla do izlaza.

Napolju je zapahnuo smrad elektro-letomobila. Smrad prenaseljenosti i učmalosti društva koje je odavno prestalo da naređuje, smatrajući tehnološki napredak svojim ličnim napredkom. Tehnološki napredak je zapravo vodio društvo u smeru nazadovanja, omogućavajući sve naprednije mere kontrole.

Vrata Tildinog stana otvorio je android kućni pomoćnik. Freja mu je pružila flašu crnog vina i nastavila ka dnevnom boravku.

„Stižeš na vreme za večeru”, reče Tilda sa osmehom. Kod kuće nije nosila digi-vizir. Freja sa olakšanjem ostavi svoj na stolu.

„Jesi li uspela da otkriješ šta je svrha tvog novog projekta?”, upita Freja.

„Nisam uspela da saznam detalje, ali naš projekat se tiče virusa. I to ne bilo kakvog, već virusa koji napada ljude koji imaju ozbiljna oboljenja, ili su stari.”

„To je neki novi virus koji se pojavio?”

„Ne, Freja, to je virus koji će se pojaviti. Kada ga mi budemo dizajnirali. Tako bar misle finansijeri i naši šefovi. Ja i drugi poput mene to neće dozvoliti ni po koju cenu.”

„Sad mi je jasno zašto u Arhivu nije bilo ni traga informacijama o virusu”, reče zamišljeno Freja.

„U Arhivu? Mislila sam da si tamo istraživala Ničeovu ideju o natčoveku, a ne virus”, zbunjeno će Tilda.

„Jesam, ali mi je pažnju privuklo jedno pismo sa naređenjem da se dizajnira baš takav virus kakav si opisala.”

„To znači da je ideja za naš projekat potekla od nacista! Ni ne čudi me...”, reče Tilda.

„Upravo tako. Prilično sam sigurna da nacisti nisu sproveli ideju u delo. Ali beleške su verovatno dospеле u pogrešne ruke i sada neko želi da finansira dizajniranje Virus 21, kako su ga nacisti nazvali”.

„Problem je u tome što mi to danas zaista i možemo. Mikrobiologija i bio-inženjering su mnogo napredovali od vremena nacista.”

„Mislim da sad razumem zašto niko nije povezao natčoveka i androide”, reče Freja. „Natčovek nikada nije ni bio cilj, čak ni u doba Rajha, već je cilj bio uništenje svih onih koji su drugačiji od izmišljenog ideala. Zato se stvaranje savršenog androida nikada nije dogodilo. Androidi su ostali na nivou naših robova, iako je tehnologija dovoljno napredovala da od njih napravi mnogo više”, zaključila Freja.

„Ima smisla. Ideja nikada nije bila u stvaranju nečeg savršenog, već u uništavanju svih onih koji su drugačiji ili onih od kojih sistem nema koristi.”

„Pitam se, da li je i ovaj virus koji je kod nas već postao sastavni deo života rezultat nekog projekta ili zaista potiče iz prirode?”

„Da si mi takvo pitanje postavila pre nego što sam otkrila o čemu se radi na mom projektu, rekla bih ti da se okaneš teorija zavere, ali sada...”

Android kućni pomoćnik je doneo dve čaše i otvorio bocu vina. Freja i Tilda otpiše, uživajući svim čulima. Miris vina je ublažio miris jeseni u Berlinu, dajući njegovoj truležnoj noti trunku nade.

Kroz otvoren prozor u Tildinom dnevnom boravku dopirala je melodija pesme ptice carića. Kako antička legenda kaže, ptice su organizovale takmičenje u tome koja od njih može najviše da odleti u visinu. Svi su bili sigurni da će orao pobediti. Kada je orao stigao do svog maksimuma i postao umoran, ispod njegovog krila se pojavio maleni carić koji se tu sve vreme krio i odleteo u visinu, ostavivši umornog orla za sobom.

Nakon 1945. svi su bili sigurni u to ko je pobedio u Drugom svetskom ratu. Puno godina kasnije, umornog naizgled-pobednika je za

sobom ostavila jedna ideja o nečemu još manjem od ptice carića – o virusu, koji ubija selektivno poput programiranog vojnika lojalnijeg od bilo kog čoveka-vojnika. Drugi svetski rat je bio samo jedna bitka u borbi protiv selektivnog ubijanja. Rat je imao još dugo da se vodi.

PUSTITE NAS DA UMREMO

Dok je sumanuto trčao grabeći po utabanoj zemlji poput ustreljene lovine, trudio se da ne odere kožu o oštro granje, koje je preteći štrčalo sa odavno sasušenih i ogoljenih stabala koja su ga okruživala. Prebacivao je pogled preko ramena na svakih stotinak metara, želeći da se uveri da ga ne prate. Ukoliko miris njegovog traga dopre do krastavih nosnih sluznica gonitelja, dan će naprasno preleteti iz zla u gore – jer smatrati zonu inflamacije drugačijom od naprosto zle bilo bi apsurdno.

Znao je da samo spremnost pravi razliku između njega i mrtvih. Spremnost – ništa više od toga. Na kraju krajeva – on je bio taj koji je, u još uvek funkcionalnom komadu, preživeo dolazak velike vatre, i smatrao je da baš zbog toga u njemu živi esencijalni komad ljudskosti.

U vremenima kakva su bila na snazi, održati minimum zdrave svesti ispostavilo se najtežim zadatkom, pa je nedostatak mislećih bića na površini zemlje bila stvar svakodnevice. Bio je sam, poput istrulelog lista nošenog vetrovima apokalipse – vrlo dobro je znao tu onespokojavajuću činjenicu. Nije bilo osobe koju je mogao nazvati prijateljem ili bratom. Nije bilo građevine koju je mogao nazvati domom ili ognjištem. U sveopštem nedostatku čak i osnovnih potrepština za preživljavanje – postojali su samo oni.

Život na drumu – pun nedaća, opasnosti i krvožednosti – bio je sve što je usamljenik poznao. Teško je bilo koračati tлом kada svaki korak predstavlja svojevrсно šetanje po minskom polju – neobeleženom, malignom. U ovom konkretnom slučaju, nagazne mine nisu bile problem, već zvuk užurbanog klopota koji proizvode stopala nervoznog hodača, udarajući o

zemlju. Taj uobičajeni zvuk je mamio one koji obitavaju u tami, delove njenog hladnog integralnog dela. Često ih je nazivao lovcima, u dugim razgovorima koje je po raznim skrovištima vodio sam sa sobom, znajući da je jedini plen bio upravo on.

Kako se skerletno sunce spuštalo iza oštih linija bledeg horizonta, shvatio je da mora pronaći sklonište. Pre nego što mrak stupi na snagu, svaka oronula građevina može se smatrati svetilištem – dok god u njoj nema pretećih siktaja onih koji su savršeno igrali ulogu apostola tmine.

Kada se konačno probio kroz gusti deo šume, otresao je sa sebe trnje i garež, pa se uputio ka nekadašnjem turističkom naselju. Nakon kraće šetnje po ispucalom betonu, zaustavio se ispred prostranog dvorišta napuštenog hotelskog kompleksa. Prošavši kroz omanju rupu na žičanoj ogradi, oprezno je koračao ka ruiniranim staklenim vratima koja su pre nekoliko godina bila širom otvorena za imućne goste iz svih krajeva sveta. Prisetio se grandioznih reklama sa razgolićenim promoterka-ma koje pozivaju strance željne nezaboravnih noći, kao i raznih bogataških protuva koje su upotpunjavale scene glorifikacije raskalašnosti i bluda. Reklama se završavala sa krešendom u kojoj tlačitelji nasmejanih lica presecaju crvenu vrpcu na ulaznim vratima. Velika šteta – pomislio je i pljunuo na prag.

Hotel "Četiri sezone" sada je bio ništa više od jednoličnog doba ništavila, ali ga je i pored toga dobra građa održala u životu, uprkos silini velike vatre. Tabla sa natpisom *RECEPCIJA* odavno je korozirala, tako da se oštra latinična slova nisu mogla pročitati bez naprezanja očiju, ali su duhovi izveštačene dobrodošlice još uvek leljali prostorijom u vidu finog praha koji je otežavao disanje. Njegova je promoćurnost bila zaslužna za to što je imao masku sa esencijalnim filterom, pomoću koje se bez previše muke probijao kroz kontaminirana područja pokrivena česticama abominacije.

Uništeni registratori svedočili su nekadašnjoj brojnosti gostiju ove zaboravljene građevine. Stajali su na prljavim policama –

nemi, bespotrebni – ali dragoceno vreme nije planirao da troši na čitanje imena onih koji su brzo zarađeni novac trošili na pogodnosti koje je noć ovog – nekada živog grada – nudila. Sada – noć je nudila samo bol, i verovao je da su redovi ispisanih imena samo redovi imena pokojnika.

Pritegnuo je kaiševe na gas maski, ali tek nakon što se uverio da u šaržeru starog pištolja postoji dovoljna količina olova za prekidanje patnje. Noć je lagano počela da obuhvata koščate prste oko natrulog vrata onoga što je trebalo da bude dan, i znao je da mora pronaći iole bezbedan prostor. Kretanje bez zaustavljanja je donekle obezbeđivalo sigurnost, ali čak se i najuporniji hodočasnici moraju zaustaviti kako bi utolili žeđ. Ustremio se ka stepenicama koje su se nalazile neposredno pored recepcije, i ubrzo se našao u dugačkom hodniku prvog sprata.

Sljuštene tapete i rascepani etisoni su nedvosmisleno govorili o nedaći koja se dogodila ovde. Naravno – nije mogao da zna detalje, ali je na osnovu dosadašnjeg istraživanja zaključio da su oni – poput humanoidnih besnih pasa – kidali sve što bi im se našlo na putu. Sve ljudsko – sve što nisu predstavljali. Pretpostavio je da je određena grupa preživelih nesrećnika pokušavala da pobegne iz hotela, ali ih je u ovom dugačkom koridoru stradanja ščepala neumitna smrt. Skorena reka krvi savršeno se ulila u tamnocrveni etison, pa nije mogla da zablista u svoj svojoj veličanstvenosti. Zapravo – odavala je utisak smirenosti i odlaska.

„Moglo je biti i gore“, promrmljao je sebi u bradu, misleći na izgled enterijera hotela, koji se po svojoj izandalosti nije previše izdvajao od prethodnih skrovišta.

Kao odgovor na tiho izgovorene reči, dijabolična rika iz tmine privukla se njegovim ušima. Poput zlovoljnih životinja ostavljenih bez hrane na obodu urušenog grada, frktali su i urlicali dok su se u čoporu približavali hotelu. Bili su blizu, jako blizu – gotovo da je mogao da ih namiriše. Nije ih dozvao ništavni

eho njegovog glasa koji se prelomio hodnikom – danima su mu bili za petama, posmatrali ga, pokušavali da shvate njegovu suštinu. Znao je da do sučeljavanja mora doći, pre ili kasnije.

Pokušavao je da evocira uspomene iz života koji je vodio pre ukorenjivanja straha. Pokušavao je – ali su fragmenti prošlosti ostajali udavljeni u ledenim dubinama njegove novorođene duše. Koga je pokušavao da zavara? Ništa nije trajno – osim surove smrti i večne patnje koja je prati.

Odlaganje – sve što je radio bilo je odlaganje. Radikalno rešenje za ovaj komad sveta nije moglo da postoji, a iza svakog ćoška izvirivala je nova teskoba. Usamljenost u trudu – kolosalni krst od čelika koji je nosio na leđima, poput kužnog mesije novog veka. Ovaj svet predat je plamenu – barem onaj deo po kojem je on bio osuđen da gazi, ispraćen dahtajima onih koji mu sigurno ne žele dobro.

Setio se Elene – setio se mirisa njene čiste kože mlečne teksture i njene duge kovrdžave kose. Setio se kako ju je halapljiivo progutala vatra, ostavljajući iza prelepog bića samo pepeo i nenasnosni vonj spaljenog mesa. Zar tako brzo može da nestane sve do čega ti je stalo – pitanje na koje nikada nije pronašao adekvatan odgovor. Zar tako brzo može istruliti koren – pa stablo krene da traži milost u pogubljenju. Učinilo mu se da je njegova sudbina bila baš takva.

Stakla gas maske zamaglila su se – izgleda je zaista došao kraj lažima o izbavljenju. Ipak, nastavio je da se penje uz stepenice – drugi sprat.

Kada bi ga neko pitao kako je došlo do ovoga, nije bio siguran da li bi uzvratio dobrim rečima – a svakako, takvo pitanje teško da će ikada biti upućeno. Ipak, pokušao je da se priseti pojedinosti.

Počelo je kao virus – običan, sezonski. Nakon par meseci restriktivnih mera određenih od strane stručnog epidemiološkog štaba, stvar se naglo pogoršala na globalnom nivou,

pa su mediji polako prestajali da šire međunarodne izveštaje o situaciji. Glavni cilj tog munjevitog prekida protoka informacija bio je pokušaj da se smiri histerija prouzrokovana nestručnim nagađanjima pučanstva.

Ono što je počelo kao plejada stvarnih izveštaja upotpunjenih činjenicama, utihnulo je usled ekspanzije defetističkih gundanja i fanatizma. Znalo se samo da ljudi umiru. Jedni umiru – drugi postaju smrt. Razmenjivale su se utešne reči – „to je negde daleko“, pa niko nije očekivao kucanje na vrata sopstvene kuće.

Još od izvornih istraživanja bilo je poznato da virus mutira u galopu, ali vrstu mutacije specijalisti nisu uspevali da utvrde. Obrazac mutiranja nije se poklapao sa dosadašnjim epidemijama. Pređašnje epidemije bile su gašene ustaljenim algoritmom sa većim ili manjim angažovanjem glavešina svetskog epidemiološkog centra, ali ova zaraza – i njeni izvitopereni zločudni molekuli – naterali su ceo svet da stavi prst na čelo. Ko stoji iza ovoga?

Teoretičari zavere trubili su na sav glas o vekovnom planu čuvenih *vladara iz senke*, koji uključuje desetkovanje određenih grupacija ljudi u cilju stabilizacije brojnosti stanovnika zemlje. Prenaseljenost i globalna glad – to je bila najčešće korišćena kombinacija reči. Problem je bio što niko nije govorio o nusproizvodu nesvete mutacije. Čak i da su izvesni *vladari iz senke* zaista stajali iza planetarne epidemije, verovao je da sigurno nisu očekivali da se fragment virusa otrgne kontroli i pohara svet poput kuge.

Pobornici teorije spontanog razvoja događaja slepo su verovali da je maliciozno razvijanje virusa uslovljeno biološkim faktorima i globalnim zagrevanjem, dok su verski fanatici okupirali gradske trgove, klečeći ispred bogomolja, ponizno moleći nevidljive sile za oprostaj. Iskreno su verovali da je virus bio produžena ruka Boga – sveta kazna – bič Božiji.

Šta je od svega toga istina, nije bilo naročito bitno – pogotovo ako se u obzir uzme krajnji simptom zaraze. Mutacije koje je

virus doživeo od određenih – slučajno odabranih – pojedinaca kreirale su neranjive hostile humanoide, koji su – poput bezumnih pavijana žednih krvi – uništavali sve pred sobom. Svet se nekako izborio sa ovom pošasti – pobjeda je došla uz krv i suze, pa je ekspanzija smrti bila sasečena pre nego što je uzela pun zamah.

Kako to obično biva, region je alternativnim metodama pokušao da stane na kraj neukrotivom neprijatelju. Ovdašnja vlada nije imala rešenje za rastući broj nakaznih kreatura, pa je Balkan postao preplavljen. Jedini način da im se stane na put bila je velika vatra – prokleta velika vatra. Ponovo se setio plamena, i ubrzo je osetio peckanje ispod košulje natopljene znojem.

Nakon što su izolovali centralni deo ove bogomproklete zemlje, na nasipe su postavili vojsku i barikade. Hiljade kilometara bodljikave žice, neprobojnih zidina i osmatračnica – sve kako bi unutar grotla zadržali zaražene.

Svoje sinove i ćerke, kumstvo i užu rodbinu, vešto su izvukli iz poslednjeg kruga upravo kreiranog biološkog pakla, i nakon toga – političari su dali zeleno svetlo našim vekovnim saveznicima sa zapada. Bombe su počele da padaju bez najave, a vatra koja se tog jutra pojavila umesto zvuka petlova, počela je da proždire sve. Zdrave – zaražene – mrtve – sve.

Sektor je proglašen visokorizičnim – na globalnom nivou. Balkan – čuveno bure baruta – sada je bio bastion poslednjeg traga virusa, simoblično nazvanog "Slave-11".

Bombardovanje je moralo da bude parcijalno, jer korišćenje nuklearnog oružja nije dolazilo u obzir uprkos ozbiljnosti i varljivoj prirodi virusa. Nije u pitanju bio nikakav jalovi „Ugovor o zabrani korišćenja nuklearnog oružja“ ili slične pacifističke izjave. Ne – suvi osećaj griže savesti bio je posredi. Izgleda su ga nitkovi zaslužni za spuštanje pandemonijuma na ovu zemlju ipak imali.

Iako nije bio pobornik teorije zavere, duboko u sebi je verovao da su donosioci vatre isti oni koji su na svet doneli i

prvobitni soj virusa. "Slave-11" isprva nije trebao da bude takav kakvim se pokazao – u to nije bilo sumnje. Ponekad dobra namera donese stradanje, pa tako i ovde – prototip leka za brzu regeneraciju je prevazišao svoju svrhu i dobru nameru svojih kreatora. Nakon puštanja iz laboratorije postao je samosvestan, sveproživajući i jedinstven.

Teško je disao dok je kružnim stepeništem pokušavao da dođe do poslednjeg sprata hotela. Slikovito evociranje uspomena na razloge bivstvovanja u ovom nakaznom svetu samo je poremetilo njegovu krhku svest. Stvari će ostati nepromenjene, a njegov lični pakao bivao je užareniji svakim narednim udahom.

Zastao je i načuljio uši. Sitno kamenje rasuto po betonskom dvorištu hotela počelo je podrhtavati, a krošnje – lišene listova – igrale su u vazduhu poput plovka nasilno vučenog od strane velike gladne ribe. Trenutak kasnije korozirana žičana ograda pala je uz prasak, a pusto dvorište su u trenutku preplavili leprozni članovi horde bezumnih gnusoba.

Stajali su na oprezu, njuškajući po uglovima spoljašnjosti hotela, kada je jedan od njih – oniži ćelavac istopljenog lica – pokazao prstom na izbljuvak koji se nalazio na pragu hotela. Par zveri se okomilo na svežu pljuvačku i poput lovačkih pasa stadoše mirisati žućkastu tekućinu, da bi samo jedan trenutak kasnije poskočili i uperili kvrgave prste ka ulazu. Bili su na tragu svog plena.

Bio je obliven hladnim znojem dok je trčao uz strme stepenike i već je mogao jasno da čuje lom i urnisanje prizemlja, ispraćeno razularenom rikom rulje krvoloka. Bila je to grupna poseta agenata smrti, koji su na pameti imali samo jednu stvar. Potpuno očajanje prožeto delićima prihvatanja – bio je obuzet.

Smrt – kao što je već rekao sebi – je jedini izlaz. Klopot je bivao sve glasniji – počeli su da ispunjavaju prostorije hotela svojim izmrcvarenim telima i trulim nečoveštvom. Stotine

– hiljade – teško da bi iz gomile sprženih ekstremiteta čovek uspeo da izdvoji racionalnu cifru. Bili su poput podivljale reke mesa – nekada ljudskog.

Dok je koračao ka poslednjem spratu, setio se dana kada je došao do velike zaštitne barijere – do kapije koja je vodila u svet živih – po kojoj su naoružani vojnici danonoćno koračali, sprečavajući imigraciju stanovnika ove enklave propasti. Video je uniformisane ljude kako nemilosrdno pucaju na sve što se iole približi ogradi. A on, iako jedan od njih – kao dobrodošliću bi dobio metak.

Nikom nije bilo dozvoljeno da napusti ovo mesto, koje je uprkos prividnoj slobodi kretanja bilo žalosnije od bilo kakvog ovozemaljskog zatvora. Žalosno je – naročito ukoliko si jedini razuman čovek zaključan unutar ovog oktagona bola. Zaključan sa krvožednim bićima koja ne vide dalje od svoje neutoljive gladi. Bio je beznadežno sam.

Ugledao je vrata koja su vodila na krov – rešio je da svet napusti kako dolikuje. Uz veliku predstavu za svoje progonitelje. On odlazi – ali neće dopustiti da padne u gramzive šake marve koja ne može da umre. Metak – preko potrebni metak. Dovoljno – karta za pakao u jednom smeru je njime u potpunosti plaćena.

Verovao je da bi sve bilo mnogo bolje da je velika vatra odnela i njega, u momentima kada je iščupala Elenu iz njegovog zagrljaja. Nije znao zbog čega je on zaslužio ovaj mizerni život crva – a ona umirujuću smrt u svetoj vatri. Šta to njega čini drugačijim od nje?

Urlikanje je postajalo nesnosno i gomila nezasitih se domogla krova hotela "Četiri sezone". Tu ih je – oslonjen o ogradu – čekao on. Iako nasilni i neartikulisani, stvorovi su se primirili, opkolivši ga sa svih strana. Frktaji i teško disanje bili su jedini zvukovi koji su ispunjavali vazdušni prostor, sve dok jedan od nekroznih nije progovorio – glasom čoveka.

„Zašto nam ovo radite?“, reče on – savršenim dijalektom.

„Šta smo vam skrivali?“, reče drugi, nešto viši stvor, sa patrljcima umesto gornjih ekstremiteta.

„Zar prokleta vatra nije bila dovoljna?!“, glasno uzviknu izobličeni gorostas iz pozadine.

U tom trenutku, on se latio pištolja i uperio ga u pravcu gomile koja ga je opkolila. Trudio se da racionalizuje reči koje su isticale iz njihovih sprženih usta – da pokuša da objasni sebi da je u pitanju privid – da oni ne mogu zapravo da govore.

„Bežite od mene! Proklete nakaze!“, uzviknuo je.

„Nakaze? Misliš da si drugačiji od nas?“, razgovetno reče stvor koji je probio led.

„Ja nisam deo vas. Ja nisam..“, na ivici suza reče, stavljajući slobodnu ruku na gas masku. U svom srcu je već digao belu zastavu, pa je drhtavom rukom sa lica skinuo gumenu stvar. Znao je i ranije da mu nije bila potrebna za disanje. Znao je da se odavno adaptirao – koliko god to sebi nije želeo da prizna. Vazduh ovog pakla bio je vazduh kojeg su njegova pluća željna. Bio je to vazduh doma, iako dom odavno nije imao.

Ispod maske se krilo unakaženo istopljeno lice, sa jezikom koji je visio kroz mesnatu rupu u obrazu. Poput jabuke, trule na jednoj strani, njegovo čelo bilo je prekriveno gnojnim ranama koje su se prostirale do obraza. Suze – koje su u slobodnom padu kvasile gnusno lice – bile su dovoljan dokaz njegove pripadnosti čoporu.

„Brate...“, izgovori predvodnik horde „...pridruži nam se.“

Nakon izgovorenih reči, pruži ruku ka unesrećenom primerku, ali se ovaj otrgnu i podiže pištolj u pravcu slepoočnice, pa jednim jačim stiskom ispali sebi metak u glavu. Našao se u slobodnom padu, napustivši krov hotela ”Četiri sezone”.

On je deo čopora nemrtvih – udahnuo je blagorodne čestice svetog virusa. Elena nije – to je bila spona između njegovog života i njene smrti. Nikakav metak – nikakva vatra – nikakav

pad – neće promeniti njegovu suštinu. Ne postoji Bog koji će oduzeti život kreaturama koje su se previše puta do sada molile za večni mir. Bili su prinuđeni svariti gorku istinu, koja je poput gomile rđavih žileta unutar stomaka sekla njihovu nadu za upokojenje – neće biti pušteni da umru.

Uz veliki tresak, telo jednog izgubljenog bivšeg čoveka se spojilo sa betonom. Gomila zgužvanog mesa – slomljene kosti i zgnječeni udovi – gorivo tela u obliku krvi. Sve slobodno – rasuto. A opet – sve beznadežno živo.

Ležao je nepomično nekoliko minuta, pokušavajući da se pomiri sa večnošću koja ga je čekala. Večnost lutanja koja ne poznaje smrt, ali takođe – nema šansu za život. Gmižući delovi tela se sastaviše u slavu njihovom Bogu, i ponovo je bio jedan, jedinstven. Njegova silueta zasijala je u očima njegove braće i sestara, i konačno je imao svrhu.

Nekoliko sapatnika prišlo mu je sa leđa i pridiglo ga sa krvlju umrljanog poda.

„Vreme je da se krene“, reče jedan od njih.

Potvrдно je klimnuo glavom i pošao za gomilom, gubeći se posle svega nekoliko koraka u lavirintu sastavljenom od udova sopstvene vrste.

CRV

Ne sećam se više ko je prvi rekao ono: „Ako zvuči previše dobro da bi bilo istinito, onda je verovatno previše dobro da bi bilo istinito.“ Ne sećam se više mnogo toga.

Te reči, sa sve znacima navoda, namalane su na tavanici. Njih prvo vidim pošto otvorim oči, zajedno sa strelicom ka vratima. Na vratima piše: „Ovuda se izlazi iz tvoje kuće.“

Sa leve strane vrata je stočić, a na stočiću gomila papira, blokče za pisanje i olovka. Sa desne je ormar.

Ustajem.

Prilazim stočiću i uzimam olovku. U blokčiću je na prvoj strani ispisano nekoliko redova istom rečenicom koja piše i na vratima: „Ovuda se izlazi iz tvoje kuće.“

Prvih nekoliko strana blokčića takođe je ispisano istom rečenicom. Dodajem još jedan red. Rukopis je moj.

Valjda je, dakle, i kuća.

Stojeći pored stočića primećujem list papira pribijen uza bočni zid ormara. Gornja polovina je puna precrtanih beležaka, ali pri sredini vidim jednu neprecrtanu: „Sive pantalone mogu još malo, zelena majica je suva. Bele čarape.“ Ostatak beležaka liči na ovu; pretpostavljam da je posredi nekakav dnevnik ili preporuka.

Dnevnik preporuka.

Nimalo iznenađujuće, u ormaru je odeća. Ima odeće koja bi možda trebalo da bude oprana, a svakako je dugo nošena, ali sive pantalone su ubedljivo najmanje pohabane i smrdljive, zelena majica nije posvuda jednako zelena ali jeste suva, a bele čarape sam prepoznao kao „bele čarape“ samo stoga što su sve druge čarape manje svetlosive. Na dnu ormara nalazi se gomila upadljivo prljave odeće. Zanima me šta da radim s njom.

Tek kada se obučem shvatam koliko mi je čudno što sam go. Kao da bi trebalo da postoji još nešto između mene i pantalone, ali nema ničega takvog u ormaru.

Kako ja, u stvari, znam šta je ormar? Kako znam da se obučem i kako znam da pišem; kako znam šta je pisanje, a ne znam kako se zovem? Besan sam jer mi je to toliko strašno. Znam mnogo, a ne znam ništa.

Mislim da je Lakan rekao ono za previše dobre stvari. A možda i Bodrijar. Mada mi ni ta imena sada, takođe, ništa više ne znače. Zvuče kao neko ko bi nešto rekao, a ja zapamtio. Imam neodređen osećaj da sam nekada znao veoma mnogo o tome šta je ko rekao i to ponavljao drugima.

Izlazim iz svoje sobe.

Susedna prostorija je nameštena kao radna soba: dva radna stola i dva kompjutera, ali samo jedna stolica. Radni stolovi su pretrpani sveskama sa beleškama ispisanih mojim rukopisom. Na prvi pogled ne razumem ništa, ali biće vremena da se pozabavim time. Pažnju mi privlači veliko crveno X na vratima naspram vrata spavaće sobe, i nad njim natpis: „IZLAZ“. Na vrata je pribijeno nekoliko poruka upozorenja kojima se upućujem da ne izlazim pre nego što se obavestim o stanju mreže, šta god to značilo. Sve su bile precrtane, a ispod jedne je pisalo: „nema veze, nema struje.“

Druga vrata obeležena su natpisom: „KUPATILO“.

Perem zube i umivam se iz kofe pune kišnice. Slavine ne rade, ali, po svemu sudeći, radi odvod. Ispiram klozet vodom iz kofe. Ogledam se i primećujem nešto što me onespokojava: cela leva strana glave premrežena mi je srebrnastim nitima, a ispod levog uha imam nabor kože na kojem je istetovirano: „Ne uključuj mrežu van kuće.“

Ko god da me je tetovirao (deluje mi previše uredno da bih mogao to sam) pisao je u ogledalu, verovatno kako bih mogao da pročitam natpis u ogledalu. Prepipavam lice i guram prste

pod svoju kožu. Napipavam prekidač, ali ga ne diram. Ne pokušavam ni da skinem mrežu od srebrnih niti sa lica. Užasava me, ali plašim se da bilo šta uradim na svoju ruku. Okrećem glavu od ogledala.

Tek tada mi nešto pada u oči: svi prozori koje sam video u svojoj kući prelepljeni su novinama, tako da ipak propuštaju malo svetla, ali se kroz njih ne vidi ništa. Novine su na jeziku koji ne razumem, mada mi je pismo poznato.

Da li se plašim da će me neko videti, ili se plašim da bih mogao da pogledam napolje?

Koliko vidim, živim u kući ili stanu u kojoj postoje tri prostorije: spavaća soba, radna soba, i kupatilo.

Nemajući šta drugo da radim, bacam se na beleške. Srećom, složene su logičnim redosledom, sveske su uredno numerisane, pa mi ne pada teško. Polako dobijam sliku o svojoj situaciji. Nemam mnogo razloga da budem zadovoljan.

Prve beleške ispisane su oko isečaka iz novina, starih, žutih po ivicama. Za razliku od novina kojima su prelepljeni prozori, ove mogu da razumem.

Počelo je od malenih pijezelektričnih računara ugrađenih pod kožu glave: napajali su se pokretima ljudskog tela (najjednostavniji samo disanjem) i ne tako složenim softverom držali pod kontrolom podivljale impulse oštećenih mozgova. Čovečanstvo je moglo da se oslobodi od epilepsije, za početak, ali to je bio samo početak.

Niko nije poricao ogroman doprinos koji su prvi intrakranijalni implantati imali u lečenju raznih neuroloških bolesti, ali to što su mutavi progovorili, slepi progledali, a kljasti prohodali ipak nije činilo njihove proizvođače čudotvorcima.

A nikako nije opravdavalo ugradnju ovih, ispočetka medicinskih implantata, u zdrave ljude, ali duh se nije dao vratiti u bocu. Počelo je od, ljudskim pravima manje naklonjenih, vlada u Aziji i Africi i prvih supervojnika, kojima su se spremno

suprotstavile snage Zapadnog sveta, sa sopstvenim sumnjivo brzo pripremljenim i u bespuća raspoređenim nadljudima.

Svetska mreža je svuda, i svaki mozak može biti jedan njen čvorić. Visokotehnoške kompanije ušle su u trku: prvo je trebalo implantate učiniti jeftinim, a, kada se to dogodilo, trebalo ih je natrpati korisnim i manje korisnim funkcionalnostima.

Svet je okretao glavu od ratišta egzotičnih imena na kojima su živote gubile legije nepogrešivih besanih strelaca, a implantate su počeli da nose trgovci na berzama („konačno možemo da se takmičimo sa kompjuterima u brzini“), piloti i hirurzi („mnogo se smanjuje mogućnost ljudske greške“), zatim i policajci („ne morate nositi lična dokumenta, naši službenici sve to imaju u glavi“), da bi na kraju svako ko to poželi mogao da ima čitav internet u glavi. A ko to ne bi želeo?

Prvi bagovi su bili i komični i opasni. Ali implantati su sve manje bili skupe igračke bogatih rešenih da budu još bogatiji – toliko su se omasovili da je jedino praktično rešenje bilo ažuriranje softvera na daljinu.

Sa užasom sam okrenuo poslednje stranice ove kratke istorije.

Crv je bio neumoljiv. Uvlačio bi se u implantate sa novim softverskim paketima i postepeno zaključavao sve funkcije (od pristupa pornografiji pa sve do disanja) dok korisnik ne bi uplatio jedan mali dolarski iznos na neki međunarodni račun, posle čega bi se oslobađao.

Svetske vlasti dale su sve od sebe da otkriju ko se krije iza samog crva, ali uzalud: prihodi su preusmeravani preko banaka i firmi otvaranih specijalno za tu priliku i zatvaranih čim bi sredstva na račun ušla sumnjivoj sumi.

U potpuno automatizovanom međunarodnom kapitalizmu kompanije nasumičnih imena koja su stajala između žrtava i vlasnika crva rojila su se, množila, kupovala jedno drugo, raspadala, delila i brisala u elektronskim registrima od Vladivostoka do Santjaga, pod okriljem ovlašćenih AI-servisa sa sumnjivim bezbednosnim sertifikatima.

Odmazda gospodara crva bila je surova: hakerski napadi na pilote službenih aviona, baze podataka javnih službi, cele flote naoružanih dronova za suzbijanje nereda nizali su se jedan za drugim, a vesti su bile pune upozorenja o tome da se ne treba povezivati sopstvenim implantatom na neproverene mreže i obaveštenja o pogibijama nesrećnika koji su pokušali sami da izvade ili modifikuju svoj implantat.

Konačno, pronela se vest da je crv pod kontrolom, a da je švedska policija privela krivca. Krivac je poginuo od eksplozije intrakranijalnog implantata na putu do pritvora. Crvu ipak nije bio kraj.

Preteće poruke nastavile su da pristižu, bankovni računi i paravanske kompanije da se otvaraju, slivaju, pretapaju i nestaju, a hakerski napadi na kompjuterske sisteme vlasti širom sveta nisu prestajali.

Vlasti država u raspadanju odgovorile su jedino kako su znale: prebacile su sav bankovni promet u gotovinsku sferu, pa izbrisale sve baze podataka poslovnih banaka.

Konačna inkarnacija crva odgovorila je na brisanje brisanjem: masovni napad na dugoročnu memoriju svih implantiranih usledio je pošto su ispražnjeni serveri Druge komercijalne banke Tuvalua.

Horde prestravljenih, dezorijentisanih zombija divljale su ulicama širom sveta, a na malobrojne neoštećene tada je spao težak zadatak održavanja civilizacije.

Dok su neki od većih sistema još radili, na internetu je stvorena zajednica ljudi koji su se kako-tako snašli. Ja sam bio jedan od njih. Otud ove tone beležaka i podsetnika; sveske očigledno čitam svaki dan, gotovo su se raspale.

Mreža preživelih radila je danonoćno na raznoraznim pokušajima vraćanja makar nekakve iluzije normalnosti u život: ovde bi organizovali bilborde sa uputstvima za izbrisane, onde distribuciju hrane i vode, tu kolektivni smeštaj, tamo predaju oružja.

Nova čvorišta uređenog života nicala su širom sveta. Neka su se održavala, neka su postepeno propadala, a neka nestajala bez ikakve najave.

I pored mukotrpnog i iscrpljujućeg rada na očuvanju čovečanstva, još se za jedno moralo imati vremena: za nadu.

Najneverovatnije glasine o eksperimentalnim terapijama i lekovima, guruima i vračevima, čudesnim programerima i naučnicima koji su lečili izbrisane, širile su se mrežom. Pratila su ih redovno i gnevna osporavanja i revnosne pohvale i tirade razočaranih i svedočanstva izlečenih za koje niko kasnije ne bi čuo.

Pratili su ih i očajnici poput mene.

Prateći tako glasine, prešao sam desetine donedavno strogo čuvanih a sada potpuno beznačajnih međunarodnih granica, noseći na leđima rastuću zbirku beležaka.

Konačno, evo me ovde, u nekoj skanidnavskoj selendri.

Pred poslednjom nadom.

Ili na nekoliko ulica od nje.

Izlazim, konačno, iz kuće, naoružan musavom mapom na kojoj je ucrtan cvet lotosa, toliko ispresavijanom da se mreža ulica jedva vidi.

Pada slaba kiša, tek dovoljna da mi na pore natera mastan znoj.

Na putu do grada, mimoilazim grupe plačnih izbrisanih okupljenih oko autonomnih električnih kola sa hranom i pićem. Bezizražajnih lica toče u plastične posude kašu tužnog mirisa, štiteći je glavom i ramenima od retkih kapi kiše; dovoljno je već razvodnjena. Gledaju me bez trunke zanimanja. Da ne znam da sam stranac, mislio bih što i oni: možda sam im rod najrođeniji, možda najmrskiji neprijatelj.

Odlazim do adrese plašeći se da mi neće uspeti da nađem ulaz, ali moj strah je bio neosnovan. Na kući značajno većoj od moje iscrtana je zelena strelica ka ulazu, nad njom beli cvet lotosa, a na jeziku koji ne razumem nešto je i dopisano. Iz okolnih kuća čuje se smeh i slavlje. Na pravom sam mestu.

Prilazim ulaznim vratima i pritiskam električno zvonce – nimalo iznaneđujuće, ne čuje se ništa. Smejem se.

Uz vrata je obešeno i staromodno srebrno zvonce. Povlaćim lančić i ono se oglašava reskim tonovima.

Vrata se otvaraju.

Otvara mi žena obučena u dronjke, prljave kose, bosa, sa držanjem kraljice. Prezrivo me odemrava. Napravim dva koraka unazad, sklanjajući se sa prolaza. Ona klima glavom kao plemkinja zadovoljna ponašanjem svoje druge omiljene pudlice, pa odlazi nekuda pevšući za sebe. Pratim je pogledom do jedne od obližnjih kuća, kada se vrata začuje glas: „Pretpostavljam da mene tražite.“

Muškarac koji se pojavio na vratima je niži od mene, ali uredno ošišane kose, sveže obrijan, i u čistoj i ispeglanoj odeći. Govori engleski sa blagim akcentom koji ne prepoznajem.

„Jeste li vi...“

„Taj sam“, odgovorio je, ne dopuštajući mi da dovršim pitanje. „Uđite.“

I ulazim.

Smrad u sobi je neverovatan. Nasred sobe je korito puno ostataka hrane, okruženo plastičnim čašama kišnice. Oko korita stoji sedmoro-osmoro u svakom smislu zapuštenih ljudi, raznih godina u odeći koja se raspada na njima. Domaćina, kada me povede kroz sobu, pozdravljaju dubokim naklonom, bezubim osmehom i izrazima poštovanja. Mene gledaju sa neskrivenim gađenjem.

Domaćin me vodi kroz kuću do prostorije uređene nalik na hibrid zubarske ordinacije i kozmetičkog salona, sa debelo tapaciranom stolicom okruženom nerazumljivim ali zloslutnim mašinama i instrumentima. Nad naslonom stolice nadvija se kupola nalik na frizersku haubu premrežena žicama raznih boja i neizolovanim bakrenim kalemovima. Sama prostorija jako se oseća na sredstvo za čišćenje, ali po uglovima su vidljive tamne mrlje.

„Sedite“, kaže domaćin.

Sedam na jedinu stolicu pazeći da ne stavim glavu ispod haube. Nastaje neprijatna tišina.

„Došao sam...“

„Znam zašto ste došli“, opet me prekida domaćin. Osećam kako se vlaga diže sa moje odeće. „Ovde se dolazi iz samo jednog razloga. Došli ste po rešenje za svoj problem.“

„A vi imate rešenje?“

„U izvesnom smislu, da.“

„U kom smislu?“

Žice i kalemovi pucketaju mi nad glavom. Moj domaćin se nasmejao.

„Ne brinite, to je samo dekor. Ljudi ne veruju da moje rešenje radi ako im kažem da mi je jedan običan laptop dovoljan da ga primenim.“

„Vaše rešenje u izvesnom smislu?“

„Upravo tako. Rešenje se sastoji samo iz jednog peča, iz jednog ažuriranja softvera vašeg implantata.“

„I prestaću da zaboravljam?“

„Bojim se da to nije moguće. Kao i svima izbrisanima, i vama je trajno uništen kapacitet za dugoročnu memoriju.“

„Pa šta je onda rešenje?“

„Videli ste ga na putu do ove sobe“, kaže mi domaćin i prinosi mi ekran mobilnog telefona.

Na njemu se smenjuju slike raskošnih enterijera nekakvog hibrida dekadentnog Versaja i luksuznog svemirskog broda. Prostorom se kreću elegantne dame sa komplikovanim frizurama i plemenita gospoda u odelima, diveći se komplikovanim hologramima i časteći finim kanapeima.

„Ovo je rešenje. Peč koji nudim pretvara ono“ – pokazuje ka sobi iz koje smo ušli – „u ovo.“

Neobičan osećaj već viđenog me preplavljuje.

„Pre nego što kažete bilo šta – a šta jeste stvarno? Jesam li stvaran ja samo zato što me vidite i čujete? To se lako da srediti.“
Gubim vazduh.

„Mislite da je ovo stvarno prvi put da se vidimo? Ne, ovo je samo prvi put da imam goste u vreme vašeg dolaska. Samo ste...“
„...zaboravio.“

Ustajem sa stolice i otvaram vrata. „Ne mogu ja ovo.“
„Opet?“

Pogledom obuhvatam skučenu prostoriju. Jedan od gostiju, debeljko koji bi u drugim okolnostima možda imao simpatično, okruglo lice, gotovo nepristojno se sladi komadom natrulle šargarepe, ali ispušta ga kad mene vidi. Jedna veoma mlada žena krije lice lepezom koju nema. Svi ćute. Moje prisustvo u prostoriji poremetilo je uživanje gostiju. Obrazi mi se žare pred prezirom prljavih lica.

Oдавде mogu samo nazad.

Marija Milosavljević

PISMA SINU

18. mart, Beograd

Dragi sine,

Odlučio sam da sva pisma koja ti šaljem i koja mi se uporno vraćaju, sačuvam. Kažu da na tvojoj adresi niko ne stanuje, da je na njoj groblje. No, nešto važno bih ti rekao, moja istraživanja u vezi sa lekom ne napreduju baš najbolje – virus je opet mutirao. Čitav državni vrh razmatra da grad stavi u karantin. Kretanje će nam biti ograničeno, tek do najbliže prodavnice prehrambene robe. Starijim građanima su u potpunosti zabranili izlazak. Majka je očajna. Više neće moći da izvodi Gretu u šetnju. Najavili su da će za nas, koji smo u potpunoj izloaciji, organizovati mlade dobrovoljce da nas snabdevaju osnovnim potrepštinama. Sve me ovo podseća na rat. Nemoj ni sa kim dolaziti u blizak kontakt a ponajmanje govoriti o mom istraživačkom radu, bojim se da bi mogli pomisliti da ti je otac lud. Vrlo dobro znaš koliko sam čitav život bio odan pozivu lekara. Zar misliš da je sada časno da ustuknem kada celom svetu pretil pomor od nepoznate bolesti?

Seti se, ako možeš, šta sam ti govorio o virusima dok me je tvoje sanjivo oko gubilo iz vidokruga. Seti se, takođe, da nema ničeg jednostavnijeg i savršenijeg od virusa, ne samo na ovom svetu, već i izvan njega. Čovek je uvek uspevao da pobedi njegovu inteligenciju, ali se sada bojim, više nego ikad u svojoj doktorskoj karijeri, da će nas ovoga puta nadmudriti.

Ne smem ti više ništa govoriti jer su moje slutnje crnje od najcrnjeg dela svemira.

Čuvaj se! To je moja roditeljska briga i naredba.

Srdačno,

dr Krsman Mitić

1. april, Beograd

Dragi sine,
Majka se razbolela.

Ne znam tačno kako, kada ni sa kim nije dolazila u kontakt. Gretu smo poklonili jednoj porodici koja će se dobro starati o njoj. Ne bih želeo da ti unosim nemir i stvaram dodatne brige ali danima pokušavam da doznam kako je majka. Nemoćan sam jer se u stacionaru niko ne javlja na telefon.

Vesti sam prestao da pratim. Svi apeli medija izgubili su smisao kada se Jelena razbolela. Samo jednom je izašla na balkon željna jutarnjeg sunca, iako sam se najstrašnije protivio njenom naumu, već uveče je dobila napad groznice a do jutra je toliko teško disala da, moram prizati, tako nešto nisam video ni kod bolesnika sa najtežom upalom pluća. Pokušao sam da joj pomognem raznim kombinacijama antibiotika, ali bezuspešno. Usudio sam se da isprobam i lek na kome još radim. Nadao sam se da bi mi ona mogla dati odgovor da li sam na dobrom putu ili je sav moj trud uzaludan. Ali rano je da donosim bilo kakve zaključke. Pronalazak novog leka, ma koliko da je medicina napredna, zahteva vreme i nekoliko faza testiranja pre nego što se njime otpočne lečenje.

Vreme, pod ovim okolnostima, nije moj saveznik. Bojim se da neumitno prolazi. Jedan prizor mi je stalno pred očima – tvoja pesnica iz koje ističe najfiniji morski pesak i tvoj, prizorom zadivljen, detinji pogled, i što ti je jači stisak, zrnca brže otiču. U istom tom grču pokušavam da pronađem lek. Nadam se da ću uspeti. Voleo bih da znaš gde sam stao ako mi se nešto desi.

Srdačno,
dr Krsman Mitić

15. april, Beograd

Dragi sine,
Majka je izdahnula.

Sluz koja joj se nakupljala u plućima i koju, uz sve napore, nije uspevala da iskašlje, ugušila ju je. Virus toliko brzo napreduje u telu da su medikamenti nemoćni a lekari ne znaju šta prvo treba da leče. Doznao sam da osim što sluz postaje lepak za pluća, isto tako dolazi i do zgrušavanja krvi. Čak ni komplikacije kod svih bolesnika nisu iste. Virus je vrlo nepredvidiv.

Dobra vest je da su me zvali iz bolnice. Nemaju dovoljno lekara, i oni umiru. Niko nije i ne može biti pošteđen. Uplašio sam se kada sam video kako osoblje tamo izgleda: nisam bio siguran da li se spremaju za misiju u svemir, ili nam preti opšta propast. To samo govori koliko je situacija zaista ozbiljna i da se, izvan linije fronta, suviše olako shvata opasnost virusa.

Pažljivo sam prepisao dosadašnja istraživanja i poslao ti primerak. Više nisam na sigurnom i moj istraživački rad je u opasnosti. Lek postoji. Uveren sam u to. Isprva sam mislio da kod Jelene nije davao nikakvo poboljšanje, ali pogrešio sam. Strahovao sam da joj još više ne ugrozim život i zbog toga sam je poslao u stacionar. Moraš razumeti da je to bila moja dužnost, ne samo kao lekara već i kao supruga. Sada se kajem jer mislim da sam mogao da joj pomognem, i to ne bi spasilo samo nju već i ko zna koliko drugih života.

Osećam se kao ti onda kada se na tvoja nejaka leđa obrušila škrinja puna knjiga – nemoćno da napravim pokret koji bi me izbavio. Samo što ovaj ormar nema ko da podigne – pritiska me sve jače i teže a snage mi ponestaje.

S najvećom roditeljskom ljubavlju,
Tvoj otac dr Krsman Mitić

PS

Ne znam zbog čega se ranije nisam ovako potpisivao. Oprostićeš mi jer više nema mesta uzdržanosti. Voleo bih da te zagrlim.

18. mart, godinu dana kasnije, Beograd

Dragi sine,

Minulo je sve što treba da mine. Nisam ti pisao jer sam morao da prihvatim činjenicu da si umro na današnji dan još prošle godine – bio si među prvim bolesnicima. Moram da te razočaram, ali lek nisam pronašao. Trudio sam se da sve svoje znanje upotrebim kako bih pomogao zaraženima dok sam bio mobilisan i nadam se da u to ime, kao lekar i čovek, mogu spokojno da dočekam svoj kraj.

Ipak mnogo toga se promenilo. Na tragu su vakcine što me izuzetno raduje. Kažu da su prve doze već spremne i da će ih primiti zdravstveni radnici. Kraj je blizu. Stid me je što sam na početku pandemije izgubio veru u nauku. Možda ćemo jednog dana zaista postati nemoćni ali još dugo neće nastupiti taj čas.

Jedinim, i pre svega ličnim, porazom smatram to što sam vas oboje izgubio. Uskoro se bliži i Jelenina godišnjica. Ni meni nije ostalo mnogo vremena. Poslednji put te podsećam i time ću završiti ovo pismo. Stalno ste mi u sećanju tvoje šareno mače i ti. Često si umeo da se igraš sa njim bacajući mu predivo i pre nego što bi se klupko odmotalo do samog kraja, jurio si i namotavao ga kako bi iznova mogao da ponoviš igru. Jednom prilikom si okasnio, mače je bilo brže, gurnulo je smotuljak i konac se odmotao do kraja. Voleo bih da mogu to isto da učinim sa vremenom koje mi je preostalo i ubrzam kraj.

Zauvek,
Tvoj otac

ZA NJIHOVO DOBRO

Prošlo je već četiri godine od izgradnje velikoga zida i od pojave nesretnoga sapovirusa. Grad i dalje normalno funkcionira, a tvornica ne prestaje s radom. Infelix je grad u kojemu živi svega tridesetak tisuća stanovnika. Potpuno je odsječen od vanjskoga svijeta, ukoliko taj svijet još postoji. Grad je samoodrživ u nekoj mjeri. Spojen je s elektranom izvan grada s kojom nema doticaja, ali i dalje dobivaju struju. Svakih nekoliko dana dolaze veliki oklopljeni kamioni koji opskrbljuju grad s hranom i lijekovima, a odvoze nešto iz tvornice. Ostale stvari koje su im potrebne za život, stanovnici sami proizvode.

- Ne mogu više izdržati... - rekao je Marko, dok mu je govor prekidao teški kašalj. - Možda bolje da umrem od virusa, nego od ovog kašlja! - ponovno je duboko kašljao.

Marko je imao svega 36 godina. U posljednje četiri godine, od kada se otvorila kemijska tvornica u kojoj je zaposleno oko polovice svih radno sposobnih stanovnika grada, Markovo zdravstveno stanje se naglo pogoršalo. Za sve zdravstvene probleme u gradu bila je kriva tvornica, no zbog pandemije sapovirusa grad je potpuno zatvoren. Svoje preživljavanje stanovnici duguju upravo zidovima i snagama reda i mira koji im ne dopuštaju izlazak iz grada.

- Budi sretan što smo živi, Marko. Znaš i sam da je smrtnost od sapovirusa stopostotna i da se nitko od naših nije vratio od početka pandemije. Zahvaljujući zidu, ovdje smo sigurni. Vođe našega grada znaju što je dobro za nas, ne sumnjaj u to. To je sve za naše dobro! - pokušavala ga je utješiti njegova zaručnica Dunja, koja se upravo vratila s kemoterapije.

- Znaš i sama da život i dalje funkcionira negdje jer tko bi nam isporučivao struju i zalihe. Ovo nema nikakvoga smisla... - počeo se naprezati odgovorom te još više kašljati.

- Smiri se, Marko. Počet ćeš krvariti opet. Ne podsjećaj me na nesretnu Renatu i Zdenku... Još su mi u glavi njihova bezivotna tijela nakon što su napustile naše zidove. - s tugom u glasu, Dunja se prisjetila svojih prijateljica koje su sumnjale u postojanje virusa.

- Dunja, pozvao sam te ovdje s razlogom. - primirio se Marko i polako stabilizirao disanje. - Obecaj mi da nikome nećeš pričati o ovome, jel' može? - ozbiljno je Marko upitao svoju zaručnicu gledajući je u oči.

- Naravno, ljubavi! Što se događa? - s čuđenjem je zapitala Dunja.

- Posljednje dvije godine Vlado i ja kopamo tunel u njegovom podrumu. Svaki puta kada odem kod njega na igrice, igramo se rudara. - pokušao se Marko nasmijati, ali je opet počeo kašljati.

Dunja ga je čudno pogledala te mu pomogla ispraviti se, budući da je bio naslonjen u stolicu koja mu je pritiskala leđa te se tako kašalj dodatno pogoršavao. Nakon što se kašalj smirio, Marko je nastavio svoju priču.

- Kopali smo tunel, nismo nikome ništa govorili. Oprosti zbog toga... - pogledao je Dunju tužnim pogledom, a zatim nastavio priču. - S obzirom da znaš kako je njegova kuća na kraju grada, nedaleko od nesretnog zida, kopali smo tamo s razlogom. I nakon gotovo dvije godine, uspjeli smo prokopati ispod zida, prema slobodi! - ponosno je svojoj zaručnici objavio završetak njihovog projekta.

- Marko! Jeste li vi normalni?! Želite li vas dvojica umrijeti bez razloga?! - vidno uznemirena, Dunja se počela uzrujavati više nego što bi smjela, budući da je tek stigla s terapije koja ju je ionako drastično oslabila.

- Hej, ljubavi! Sve će biti u redu! Malo ćemo izvidjeti situaciju kada nikoga ne bude i vidjeti što se nalazi izvan grada. Vratiti ćemo se prije nego itko primijeti da nas nema. Nema virusa ako ga nitko ne može prenijeti. Virus ne mogu živjeti od ničega, a ako nigdje nema ničega, sigurni smo. - pokušao je

Marko utješiti uznemirenu Dunju te joj donio čašu vode koju je polako ispijala.

- Ali, Marko! Moraš misliti na sebe, ali i na druge. Znaš što govore, da moramo ostati sigurni u gradu radi ostalih. Nemoj mi to raditi... - tihim glasom govorila mu je Dunja, a onda počela plakati.

- Ništa ne brini, ako te to toliko zabrinjava, nećemo nigdje otići. - tješio ju je njezin zaručnik i legao s njom zagrljen na krevet da se malo smiri.

Prošlo je svega nekoliko dana od njihovog razgovora, a Marko je svakodnevno mislio samo na tunel. Jednostavno si nije mogao pomoći. Vlado ga je svaki dan ispitivao kada kreću u izviđanje, a on nije imao odgovor. Nakon što ga je u jednom trenutku tijekom noći uhvatio jaki napadaj kašlja, nešto se u Marku prelomilo. Pričekao je da Dunja zaspe pa je otišao kod Vlade usred noći. Obukao je staro, radno odijelo, ponio lampu, dalekozor i dvije boce vode.

Stigavši pred njegovu kuću, odmah se spustio u podrum, gdje ga je Vlado već nestrpljivo čekao. Ponijeli su alat i krenuli u tunel, kako bi prokopali taj zadnji djelić koji ih dijeli od odgovora na sva pitanja koja su imali.

- Misliš li da je to - to? - upitao ga je Vlado dok su bušili zemlju iznad sebe koja im je padala po glavama.

- Imaš čast, Vlado! - dodao mu je tanku metalnu šipku.

Kako je Vlado gurao šipku prema gore, tako je u jednom trenutku otpor prestao. Došli su do površine.

Osmijeh na njihovim licima ostao je dok su se probijali do izlaza. Međutim, kako su izašli na površinu, tako je zora polako svitala te su na brzinu sakrili svoj izlaz i zaputili se dalje od grada i njegovih zidina, u smjeru kamiona koji su dolazili i odlazili iz grada.

Vidjevši da Marko nije u krevetu, Dunja je odmah shvatila što se događa i gdje se zaputio. U panici je nazvala policiju i zamolila da ih spriječe. Nije htjela izgubiti svoga voljenoga. Znala da je to što radi dobro i da mora spriječiti Marka da ode izvan zidina i tako ugrozi sebe, ali i druge. Marko je trebao misliti na druge prije svega, znala je dunja, puno prije nego li je otišao.

Nakon nekoliko sati hodanja, Marko i Vlado su se dovoljno udaljili od grada. Stigli su do žičane ograde, a u daljini su ugledali stražarnicu pokraj ceste. Velika metalna vrata stajala su nasred ceste koja vodi prema gradu. Oko stražarnice bili su naoružani ljudi. Žica se širila kao da okružuje šire područje Infelixa.

- Ne mogu vjerovati! - u šoku je prokomentirao Marko.

- Pogledaj! - okrene se prema Vladi i preda mu dalekozor.
- Obrati pažnju na stražarnicu. Stražari izgledaju kao nekakvi plaćenici, nigdje ne vidim vojne oznake. Nigdje ne vidim nikakvu biološku zaštitu. Čak ni ne nose maske! Smiju se i puše na otvorenom, kao da virus ne postoji... - rekavši to Vladi, u Marku se nešto prelomilo, kao da je spoznao pravu istinu o pandemiji virusa.

- Zatvoreni smo u gradu samo da radimo u toj tvornici. Tko bi normalan živio tamo da može birati, da može negdje otići, da ima slobodnu... - spustio je Vlado dalekozor i pogledao Marka, koji je samo zurio u jednu točku na tlu.

- Idemo nazad, Vlado, dok ne shvate da nas nema. Ovo moramo reći drugima. Moraju shvatiti! - trgnuo se i krenuo prema gradu.

- E moj Markane... Misliš li stvarno da će nam netko povjerovati? Koliko ljudi smo pokušali uključiti u ovaj projekt prije nego li smo išta i počeli pa su nas proglasili luđacima i teoretičarima zavjere? - upitao ga je Vlado.

- Samo reci ljudima da je nešto za njihovo dobro i sve će povjerovati. Samo da sačuvaju svoju guzicu. Možda ni ne zaslужuju bolje... Samo da mi Dunja povjeruje i čim joj završi terapija, odlazimo! - odlučno je rekao Marko nastavljajući put prema Infelixu i „spasonosnim“ gradskim zidinama.

Nakon nekoliko sati hodanja, sunce ih je već ozbiljnije iscrpilo, ali Markov kašalj kao je nestao. Čini se da mu je svjež zrak itekako godio. Kako su se približavali gradu, kretajući se kroz zaraslu gradsku šetnicu, koja sada više liči na džunglu, u daljini su vidjeli kako gradska policija pregledava njihov izlaz iz tunela. Policajci su bili naoružani, a na sebi su imali gas-maske.

- Nemoguće da su nas već otkrili. Mora da nas je netko vidio i cinkao? - u čudu se pitao Vlado, dok je Marko samo šutio.

- Dunja, ljubavi moja, zašto...? - tiho je prozborio Marko sam sebi.

Nakon što je policija detaljno istražila tunel, jedan od njih je ubacio ručnu granatu u otvor, a zemlja je u cijeloj dužini tunela ulegla uslijed eksplozije. Marko i Vlado gledali su u šoku što se upravo dogodilo i shvatili da više nema povratka u grad onako kako su planirali.

- Što ćemo sada? Ne mogu bez ičega napustiti Infelix. Moram nazad kući... - u laganoj panici Vlado je počeo smišljati što napraviti nakon ovoga što su vidjeli.

- Ne mogu ostaviti Dunju, potreban sam joj. - kratko mu je odgovorio Marko.

- Idemo do policije, oni će nas vratiti u grad. Možda će ljudi shvatiti što se događa kada nas oni uvedu na glavi ulaz i kada svi vide da smo sasvim u redu. - optimističan je bio Vlado, ali Marko je samo šutio i klimnuo glavom.

Polako su počeli izlaziti iz male džungle i došli na čistinu, gdje ih je policija odmah zamijetila. Jedan od njih je bio na zidinama sa snajperom u ruci.

Nije prošlo niti nekoliko sekundi, čuo se hitac, a Vlado je pao kao pokošen. Marko je stao, pogledao prema zidinama odakle se čuo pucanj, a zatim pogledao tijelo beživotnog prijatelja na podu.

- Molim?! Vlaaaa...!!! - nije do kraja uspio niti izustiti ime svoga prijatelja, drugi hitac s vrha zidina položio ga je pokraj njega.

Kod kuće, Dunja je nestrpljivo čekala policiju da ih vrati kući, a onda je zazvonio telefon.

- Gospođo, našli smo vašeg zaručnika i njegovog prijatelja. Nažalost, moramo vam javiti tužnu vijest. Čim su izašli izvan grada, virus ih je ubio. Nije im bilo spasa. - hladnokrvni glas bez ikakvih emocija s druge strane slušalice obavijestio je Dunju da je upravo ostala bez životnoga pratitelja.

- Naša iskrena sućut. Hvala što ste nam javili. I dalje mislite na druge. - kratko rečeno, poklopili su slušalicu.

Dunja je od šoka počela plakati, pala je na koljena i ucviljena legla u fetalni položaj. Dok je plakala kao nikada u životu, shvaćala je da je sve pokušala učiniti da ih vrati prije nego što su uspjeli doći u doticaj s tim nesretnim virusom. Vjerovala je da je napravila sve za njihovo dobro.

THANATIK

Nekakve injekcije. Tri injekcije — i stvar gotova! Ne, što kažem, jedna injekcija, jedna sama injekcija i stvar gotova. A injekcije je mogla da daje svaka bolničarka, pa i sam pacijent sebi, kao što čine morfinisti i stari šećeraši...

Vladan Desnica, *Pronalazak athanatika*

Igla se zariva u venu, i koktel besmrtnih ćelija ulazi u krvotok. Radozno gledam u mesto uboda, ubrizgavajući proziran sadržaj ampule do koje sam, s toliko muke, došao. Moje stručno oko ne bi moglo reći da je u pitanju nešto sem običnog fiziološkog rastvora; čak ni telo samo ne može da prepozna razliku, uprkos receptorima koji su milionima godina evoluirali kako bi prepoznavali antigene. Smireno, duboko uzdišem, znajući da se ćelije koje su upravo postale deo mene uspešno probijaju kroz sisteme odbrane vazda sumnjičavog mesa, i da se spremaju da se, čak i citolozima začudnom brzinom, razmnože, zauvek me menjajući. Samo me jedno iznenađuje. Dok sam razmišljao o ovom trenutku, očekivao sam da ću osetiti promenu, da će korak koji vodi preko litice smesta biti prepoznat; međutim, ne osećam — ništa.

Čitavih nedelju dana posmatrao sam redove ampula u laboratoriji, brižljivo zavedene u inventar. Kako su se besmrtne ćelije koristile za važna istraživanja, već od samog nastanka bile su zavedene u naše knjige dvema brojkama, od kojih je jedna označavala njihov soj, a druga primaoca kojem su namenjene. Brojni instituti i laboratorije bile su korisnici naših usluga; pojedinci, međutim, nisu mogli da dođu do ćelija, čija je raspodela pažljivo praćena. Pa ipak, ono što me je sprečavalo

da posegnem za ampulom nije bio nadzor — jer, njega nije ni bilo — niti slabašne mere sigurnosti, već ništa drugo do moje neodlučnosti. Bila je to velika odluka, i dok sam, s maskom na licu, razmišljao, nisam mogao da prelomim. Jednog trena je, međutim, odluka sama od sebe sazrela, i ja sam, ni ne pogledavši gleda li me ko, zgrabio ampulu i stavio je u džep.

Vidite, ono što je sprečavalo krađu bilo je to da je ampule, u koje su bila utisnuta dva broja, bilo nemoguće prodati, jer bi im se lako moglo ući u trag. Međutim, nisu računali na jednog drugačijeg lopova — prefinjenog džentlmena, čiji cilj nije bilo da na crnom tržištu proda nekoliko stakalaca punih hranjivog rastvora u kojem su besmrtni ćelije, s preciznošću atomskog sata, vršile deobu, neprestano se umnožavajući. I to s pravom, jer ko bi očekivao da neko želi da ih — upotrebi na sebi? Da, na pacovu, ili svinji, koji bi potom bili posmatrani, dok se ćelije iz prečišćene krvne plazme čoveka množe u njihovoj krvi, ali — nikako na sebi. Zašto, zapitaćete se, i to s razlogom. Odgovor je jednostavan — ampule su u sebi nosile mutirane leukocite smrtno obolele žene, koji već deceniju žive po epruvetama i Petrijevim šoljama.

Ubrizgao sam ih u sebe, svesno i sa predumišljajem, znajući da će, kao i kod životinja, izazvati leukemiju, odnosno: *rak krvi*.

Dok sam ležao slušajući muziku, telefon je zazvonio. Svega sedam dana nakon prijave, poziv za vakcinaciju je stigao. Nisam mogao poverovati da sam već na redu; uzbuđenje je bilo toliko da nisam mogao posvetiti pažnju briljantnim notama. Trebalo je da iste večere odem do vakcinalnog punkta, gde ću primiti prvu dozu. Razmišljao sam o blistavoj ampuli, čija me spasonosna tekućina čeka — da, mojim će problemima najzad doći kraj kada nektar poteče venama, pretvarajući moju krv u zlatni ihor. Iako se ovih dana mnogo priča o nedostacima vakcina, i brzini

kojom su proizvedene, ja, kao stručnjak, nisam imao sumnji, i sa radošću heroinskog zavisnika čeka sam da me metalni žalac probode.

Krenuću, odlučio sam. (Nestrpljenje je bilo odveć naraslo.) Zanemarivši sedentarnim životom usađen poriv da zovem taksi, zaputio sam se prema sportskoj hali na obodu grada. Koliko dugo nisam šetao njegovim ulicama! Tiho mrmljajući sebi u bradu, bio sam zahvalan što mi je lice skriveno maskom. Bilo je nekog začudnog blagoslova u činjenici da, naočigled sveta, mogu govoriti gnusobe, i grčiti lice u stravične grimase. Hodajući, poigravao sam se na taj način, uživajući poput deteta. Živim sad, i mogu da radim šta želim — ali, tek sada, dok su me okruživali prolaznici, koji bi mogli naslutiti šta radim ispod zaklona koji mi prekriva najveći deo lica, pronašao sam detinju radost u slobodi.

U takvoj igri — homo ludens! — prošla je šetnja koja bi mi inače bila naporna. Pristigavši ispred prostrane, betonske hale, shvatio sam da se jesam zadihao, ali lupanje srca i zadihanost sada su mi godili. Večernji vazduh bio je svež, a čak ni psić koji se vrzmao oko (a ja se pasa stravično plašim!) nije mogao pokvariti moje raspoloženje. Obazreo sam se; još ljudi je pristizalo, a neki su izlazili, držeći vatru na mestu uboda. Neko začudno osećanje zajedništva me je preplavilo, i pomislio sam na veliku povezanost čovečanstva, onako, džondonovski: *svi smo kontinent*. Naravno, takav sentiment brzo je prošao, ali je u ustima ostavio jedan sladak, suptilan ukus, koji je svaki udah činio uživanjem. Pogledao sam na sat: ostalo je još nekih desetak minuta do mog termina. Znači, još nekoliko, i onda krećem — računao sam da je potrebno da uđem nešto ranije, ali nisam bio siguran.

„Ma ulazim ja“, promrmljao sam sebi u bradu, koračajući prema otvorenim vratima nad kojima je stajao natpis ВАКЦИНАЦИЈА—РЕВАКЦИНАЦИЈА. Tek što sam zakoračio unutra, kada se

preda mnogom isprečio mladić u uniformi sa znakom Crvenog krsta. U ruci je držao merač temperature, kojim je nemušto mahao prema meni. Zastao sam, povukavši rukav naviše; sprava je zazujala nad plavičastim venama zgloba šake, da bi ekran bljesnuo crveno.

„Čelo“, rekao je, mršteći se.

Ovoga puta, prošao sam test, i dopustio mi je da uđem.

„Dobar dan“, rekla je sestra koja je sedela za rasklopivim stolom. „Ime i vreme vakcinacije?“

Rekao sam kako se zovem, pružajući joj lične isprave. Čim me je pronašla u registru, naređeno mi je da samo produžim u halu.

„Dobar dan“, čuo sam kako ponavlja dok sam odmicao. „Ime...“

„Samo pravo“, upućivao me je redar, pokazujući bočicom sa dezinfekcionim sredstvom pravac.

„Ančka...“, začuo sam prigušen glas, i zastao. Da li je moguće? Poznao sam samo jednu Ančku, a to svakako nije često ime...

„Pravo! Zakasnićeš!“

Pokušao sam se obazreti, ali redar me je gurkao, i ja sam, negodujući, odmakao. Ma, da li je moguće da je ona tu? Nisam je video mnogo vremena, i nisam znao šta je sa njom. Pa ipak, činjenica da je dospela na listu ljudi s pozivom bila je u isto vreme i ohrabrujuća i — obeshrabrujuća.

„Odeljak šest“, usmerio me je moj nestrpljivi vodič, pripremlivši se da sada posveti pažnju njoj. Zakoračio sam u halu, i svetlo reflektora za trenutak me je zaslepilo; teturajući se, došao sam do mesta na kojem je trebalo da primim vakcinu. *Ančka*, ponavljao sam u sebi. Moraću posle da porazgovaram sa njom. I dalje nisam siguran šta se desilo sa našim prijateljstvom — i morao sam saznati.

„Dobar dan. Ime?“

„Dobar dan!“

Procedura se nastavljala, i sestra je upisivala moje ime u bazu podataka. Vakcinisan: bezbedan za društvo.

Postoji samo jedna bolest, i njeno je ime: Život. Kami je zapisao da *bacil kuge nikada ne umire i nikad ne nestaje, da može desetinama godina da spava, u nameštaju i rublju, da strpljivo čeka po sobama, podrumima, sanducima, maramicama i starim hartijama, i da će, može biti, doći dan, kad će, na nesreću ljudi i njima na pouku, kuga ponovo probuditi svoje pacove i poslati ih da uginu u nekom srećnom gradu*. Mislećem čoveku našeg veka ovo mora delovati kao neopravdani optimizam; pošast je zastrašujuća samo zbog svoje masovnosti, samo zato što u treptaju vremena sabira sve užase Života. Smrt nije ništa do njegovog naličja i ishodišta, ali naš je neprijatelj — On sâm. Ova tvrdnja — ako iko ne zna — jeste aksiom moje nauke.

Kada kažem *kancer*, pomislite na smrt, i tu grešite: ćelije koje sada haraju mojim krvotokom, nesputano se razmnožavajući, jesu ovaploćenje života, dovedenog do paroksizma, i lišenog kontrole genetskog koda. Upravo je rak — kojim smo u našim eksperimentima zarazili tolike životinje — dao smernice za rešavanje velike zagonetke, i iznalaženje načina da se ljudsko postojanje prevaziđe. Shvatili smo kako moramo postati kao jedini organizam — ako se organizmom može nazvati — koji, zapravo, *nije* živ, već postoji samo kao informacija. Govorim, naravno, o virusu, koji od svog otkrića stvara zabunu, stojeći na sredokraći organske i anorganske prirode. Svako ko je iole upućen u biologiju, shvatiće da ovakvo rešenje nije moguće — ili makar ne dok se držimo biološke paradigme.

Postati virusom! Kakav grandiozan cilj! Pa ipak — sa pravom ćete se zapitati — i veoma neostvariv. Jer, kako je moguće da čovek — organizam, koji pripada makrosvetu, i sastavljen je od ćelija — postane skup od nekoliko niti nukleinskih kiselina, spremnih da iskoriste bilo koji organizam za sopstveno razmnožavanje? Biološki, kao što rekoх, nemoguće, ali filozofski, ne; naši su mislioci došli do rešenja koje se ogleda u sledećem

— moramo, poput virusa, da se zaustavimo negde na granici između živog i neživog. Kako to postići? Manipulacijom ćelijskih procesa, naravno! Ako smo mi naša DNK, onda je ta DNK ono što nas ubija — i zato, ona se mora zameniti novim kodom, koji nije jevanđelje života, niti smrti, već *poluživota*. Taj kôd je — virus, i ime mu je *thanatik*....

„Idemo kod mene“, rekla je, „pa ćemo onda razgovarati.“ Žustro je koračala, i pokušavao sam je stići.

„Kod tebe? Ali, ja ni ne znam ko si!“ pobunio sam se.

„Eto — možeš da saznaš.“

Videvši da usporavam, zgrabila me je za ruku i povukla. Smušeno se pokoravajući, išao sam ukorak s njom.

„Ne zoveš se Ančka, zar ne?“

„Naravno da ne“, odbrusi.

Pokušavajući da shvatim šta se dešava, postajao sam sve zbunjeniji, a svemu tome nije pomogao ni osećaj hladnoće koji se razlivao mojim udovima. Sve je počelo žmrcima u levoj mišici, čija se pretvorna toplina ubrzo preobrazila u studeno srce. Isprva sam se naježio, ali to stanje povišene budnosti ubrzo je prestalo, i zamenila ga je pospanost. Kao da sam ležao u snegu, i da se plamen mog bića gasio u beličastim, mekim snovima...

„Suzdržite se od svake fizičke aktivnosti“, rekla je sestra, „da bi thanatik mogao delovati.“

Znao sam sve što je pričala, ali pustio sam je da govori.. Uostalom, to je bio njen posao.

„Vi imate rak, i jedini način da se on zaustavi jeste — zaustavljanje organizma u predsmrtnom stanju. Virusu je potrebno neko vreme da prodre u ćelije, i ako ne budete mirovali, rizikujete da sve dovedete u opasnost.“

Da, hteo sam završitati — da! Dovedite moje telo u to stanje, načinite od njega zombija, pretvorite moje ćelije u pogone

za izvršavanje naredbi virusne DNK, koja će njima mnogo bolje upravljati od slabašnog, uzvišenog jedra...

„Alo. Alo!“

Trgao sam se, obazirući se. Okolina mi je bila neodređeno poznata, ali nisam mogao razmišljati o tome. Tupo sam je sledio u unutrašnjost zgrade, pa zatim u lift, da bismo na kraju završili u njenom stanu. Gledao sam po prostoriji, nesposoban da je pojmim, i tek me je nežan pritisak njenih šaka spustio na fotelju.

„Ančka?“, rekao sam. „Znaš, drago mi je da te vidim.“

„O, zaveži“, tiho je rekla Konjoglava Devoјčura, a zubi, natkriveni visokim stropovima bleđih desni, zablistali su u pretećem osmehu. I dalje sam bio zbunjen, a ona se već našla u mom krilu. Trljala se o mene; njena je koža bila hladna, lepljiva i siva, a usta, koja su se otvarala prema meni, modra kao u davljenika. Njeno telo, pritisnuto uz moje, nije me uzbuđivalo; odbijalo me je njeno životinjsko lice grubih crta, zubata usta, tanka kosa. Pa ipak, kada je otkopčala šlic svojih pantalona, s iznenađenjem sam shvatio da mi je ukrućen — nadut od krvi, *post mortem* erekcije, i da njen dodir jedva osećam. Zadiгла je suknju, i usmerila me u sebe.

Sa teškoćom sam prodirao u suvo, stegnuto meso, čija je rapavost dražila moje žezlo. Vođen prirodnim nagonima, zgrabio sam je neposredno iznad mesnatih guzova i povukao nadole, gurajući karlicom naviše; najzad sam se do kraja zabio, i ona je tiho, bolno jecala. U zvuku koji je ispuštala nije bilo uživanja, već samo bola, i to me je donekle raskrivilo. Priklješten mesnatim zidovima njene nutrine, pulsirao sam; bubnjanje krvnih sudova bilo je sve što sam osećao. Sve se više stezala oko mene — jebeš mrtvakinju, rekao sam sebi, i kad je uhvati grč, moraće je iseći da te oslobode. Naročito snažan ubod natera je da krikne, i to mi je dalo novu snagu.

Bili smo spojeni, kao pseto i keruša, dok se ovo ne završi. Cvilela je, tiho i isprekidano; gurnuo sam je tako da je sada

bila leđima na kauču, a ja polegao po njoj, koristeći svu silu tela u očajnom pokušaju da završim s ovim mučenjem. Gnev i frustracija su me vodili u ludačkom cimanju; jecaj bola, i bale koje se slivaju iz usta. Ošamario sam je, ostavljajući crveni trag preko njenog lica, a zatim šakom zgrabio mršavu sisu. Taj se pokret prelio u mučko zavrtnanje bradavice, koje ju je navelo da zakevće. Rumenilo je počelo da navire u njeno lice, i osetio sam kako moji ubodi postaju sve lakši. Pokreti kukova su se ubrzali, ona je dahtala.

Okrenuh je na leđa, zabijajući joj ružno lice u jastuk. Sada mi je bila okrenuta sočnim dupetom — kakvo već u ružnih žena biva — i pohrlio sam da se ponovo spojimo; povelala me je, rukom me uvodeći u sebe. Zgrabivši je za bokove, rešen da nadoknadim sve mesece celibata. Nije bila dovoljno natrčena, već je gotovo ravno ležala, i opet se činila uskom, Osetivši začetak plamenog mlaza u preponama; zgrabih je za kosu, terajući je da cvili. Toplina mi se razlivala bokovima, i ponovo sam mogao da vidim boje, kao da se budim — osetio sam njen konjski zadah, dodir kože pod šakama — podatnost guzatog, krakatog tela poda mnom — gorim, gorim! — zbogom, hladnoćo — poslednji ubod, i izlivam se, polegavši po njoj, utisnuvši se u nju, kao da želim postati njen deo.

Nastavio sam. Imao sam osećaj da mogu tako celu noć — i zaista sam mogao, ispostavilo se, zapaljen vatrom kakvu nikada nisam osećao — i svaki je orgazam bio sve silovitiji, i na mahove sam gubio svest.

Probudili smo se tek sutra predveče, ležeći na podu, isprepletanih udova. Oboje smo bili umazani, prljavi, smrdeli smo kao svinje; i, dok sam gledao u ćelave pečate, nastale dok sam joj čupao kosu, i butine prekrivene usirenom krvlju, pitao sam se šta se, zaboga, desilo. Drhteći, suvih usta, pridigao sam se. Ona je već bila na nogama, i poljubila me je u čelo, poput sestre, a onda mi dala hladno pivo, koje sam žedno iskapio.

„Ko si ti?“, najzad sam upitao.

„Ja kupujem pozive za vakcinaciju od terminalno bolesnih pacijenata“, rekla je, „i puštam njihovu smrt u sebe, kako bih probudila Život.“

„Znači...“, zbunio sam se, začuvši u glavi opet sestru: *Virusu je potrebno neko vreme da prodre u ćelije, i ako ne budete mirovali, rizikujete da sve dovedete u opasnost...*

„Da. Dejstvo virusa je poništeno.“

„Šta?“, zajecao sam, svestan da neću biti besmrtnan — da sam dobio samo jedan poziv — da sam ostavljen sa leukemijom, koja plamti u mojoj krvi...

„Hajde“, sažaljivo je rekla. „Znaš koliko je lako kupiti poziv?“

„Nikad neću umreti“, rekao sam.

„Ali, sa thanatikom, nikada nećeš ni živeti“, rekla je, ljubeći me. „Odaberimo život.“

Osećao sam kako se njena usta spuštaju niz moje grudi, sišući bradavice; ljubila mi je stomak, pa prepone...

„Da pođem i dolinom sena smrtnoga, neću se bojati zla; jer si Ti sa mnom; štap Tvoj i palica Tvoja teši me“, izustila je, gledajući me svojim tužnim očima, a onda počela uporno da sisa. Sada je dejstvo vakcine prestalo — smrt je bila proterana, njen žalac slomljen — a Ančkine ćelije u mojoj krvi nesmetano su se množile, ali, sa drhtajem, osetio sam prve naznake erekcije — i shvatio da sam navučen, i da ću sa njom iznova i iznova ići da se podvrgnem čarobnom Leku, koji nas smrću spasava od smrti — i da ću, bez izuzetka, svaki put izabrati *ovo*.

„Sa mnogima sam se onako jebala“, rekla mi je kasnije, „ali, ti me ujutru nisi ostavio, i nisi zgađen mnome.“

„Mnogima?“, bio sam povređen.

„Misliš da smo prvi koji su ovo otkrili? Bila sam naučena, i naučila sam tebe.“

Poljubila me je strasno.

„Hajdemo. Sada će nam termin.“

ABADON

”Simbioza virusa lišenog besciljnosti i čoveka oslobođenog ograničenja vladala bi prirodom kojoj oboje služe samo kao đubrivo.”

Prof. dr Frederick Lieberman, ”Besnilo”

Prva smrt se pamti. Druga ili sedma su već manje važne.

Prva žrtva zaraze nam je kao rod rođeni. Znamo ime, uzrast i pol. Sigurni smo ko je bila, odakle je pošla i zašto je došla, šta je tačno radila kada se razbolela. Njena nam se agonija utiskuje u dušu. Živimo je, beležimo i prosleđujemo sa kolena na koleno, da večno živi kroz naš strah.

Anđelija Nedeljković iz Grčke Male, donela je Irižanima bacil kuge u ćilimu. Trgovac Ibrahim Hoti zarazio se velikim boginjama tokom hodočasničkog putovanja po Istoku.

Vremešni muškarac izobličienog lica, bez dokumenata i bez svesti, spremao se da Beograđanima isporuči novu boljku, zagonetnu i strašnu kao što je njen donosilac. Nulti pacijent. Ako je on to zaista. I ako je ova gnusoba zaista nova stvar.

Doktorka Margita Ras za deset godina rada u Infektivnoj bolnici nije videla ništa slično. Svežanj krvave sluzi i kostiju na nosilima je tiho ječao, grčio se i propinjao, koristeći poslednju snagu da zakloni oči čudovišno oteklim šakama. Izbezumljen od bola, verovatno gluv i slep za sve što ga je okruživalo, nije mogao da podnese jedinu draž koja mu je stizala iz ovog sveta. Svetlost.

Doktorka je isključila centralne neonke, spustila roletne i ostavila samo ekran laptopa da svetli kraj prigušene lampe na radnom stolu.

„Prava stvar“, reče joj bolničar Ratko, koji je nosio bolesnika. „Nije za gledanje, siroma, a njemu bleštavilo teško pada. Kako se samo otimao na aerodromu!“

„Doneli ste ga sa aerodroma? Kojim je avionom doleteo?“

„Nemamo pojma. Deluje kao da je stigao ravno iz Pakla, mada u tom slučaju valjda ne bi leteo...“, Ratko se osmehnu. „Možda bi koristio metro ... da ga imamo.“

„Ko bi to znao, doktorka?“, javi se drugi bolničar, krupni Dorćolac sa razmaknutim zubima. „Ovaj je satima crkavao na Terminalu 2. U Beograd svi padnu iz vedra neba.“

I njemu je do šale. Težak posao zahteva veselo raspoloženje. Margita je razumela potrebu medicinara da u svemu traže povod za smeh. Navikla se na crni humor, pa i sama je umela grubo da se našali. Ipak, nije odobravala opuštenost u sudaru sa čudnim oboljenjima, kao što ovo koje imaju pred sobom.

„Držali ste se mera?“, upita suvo.

„Naravno“, uzviknuše bolničari uglas, tako da je bila uverena da lažu.

Pogled joj se zadržao na Ratkovoj poderanoj rukavici.

„Dobro operite ruke i... pazite se.“

Htela je da još malo ostanu u ordinaciji ili makar tu blizu, u bolničkom krugu, ali nije imala pravo niti bilo kakav racionalni razlog da ih zadržava. Dežurstvo će se uskoro završiti. Ne može ih sprečiti da pođu kući, svojim porodicama. Kroz ulice, tramvaje i autobuse. Kroz pekare i prodavnice. Među komšije i prijatelje. Osećala je kako joj se hladnoća spušta niz kičmu. Ne može da ih zaustavi, iako je imala živu želju da smesta zaključa vrata i proguta ključ. Pa čak i kada bi tako učinila... Šta će sa radnicima na aerodromu? Šta sa ostalim putnicima? Ko zna ko je sve došao u dodir sa *onim* tamo.

To, šta god bilo... možda i nije zarazno. Međutim, uzdrhtala utroba i mučno komešanje na samom rubu svesti poručivali su joj da ima razloga za strah.

Uprava aerodroma je pravilno izdvojila i prosledila bolesnika. Sa druge strane, ista uprava, taman kao i dvojica blesavih bolničara, nije učinila ništa u pogledu lične zaštite. Kao da je epidemija predložak za loše filmove, a smrt nezgoda kakva ne pogada menadžere vazduhoplovnih kompanija.

Ratko i Dorćolac su otišli, a doktorka Margita je još nekoliko minuta posedela za radnim stolom, sa rukama prekrštenim na grudima. Premišljala se šta joj je činiti.

Pacijent je izgledao zastrašujuće, mada ne i slabašno. Bolničar joj je upravo rekao da je na aerodromu "crkavao satima". Poslaće uzorke u laboratoriju, to bar nije teško. Teži deo je pokušaj lečenja. Mnoštvo simptoma, koji bi mogli odgovarati desetini različitih oboljenja, a ona ima pravo samo na jedan pokušaj. Igraće lekarski rulet. Crveno ili crno, otrov ili lek, život ili... Napokon, mora mu nešto dati. Neće sedeti skrštenih ruku.

Poslušaće grč pod rebrima i prvo uraditi najvažnije.

Pozvala je aerodrom. Nakon kratkog, ali izuzetno iscrpljujućeg razgovora, postigla je da niko ne napusti terminale dok ne stigne odgovor iz laboratorije.

U vlastitoj klinici je imala manje sreće. Većina dežurnih beše otišla.

Pod dejstvom sedativa bolesnik se malo opustio. Opružio je ruke uz telo i činilo se da spava. Bio je u predvorju večnog sna, verovatno. Ili se, što je manje verovatno, nalazio na putu ka ozdravljenju. Indukovani odmor se može pokazati dragocenim... makar za posmatrača. Usnulo lice nije bilo podbulo, niti jarko crveno, kao kad su ga doneli. Delovao je kudikamo uljudnije.

„Odigrala sam najbolje što se moglo“, hrabrila je sebe Margita, iako joj je neobjašnjivo brza promena kod pacijenta unosila nespokoj.

„Treba čekati, čekati na labos. Nema mi druge sada!“

Bolesnikova koža je postepeno dobijala zdravu rumenu boju. Bolni trzaji su odavno prestali, a nije bilo ni one prvobitne mrtvačke ukočenosti.

„Spava. Možda sanja? Što reče Hamlet, tu je čvor!“ nasmejala se, a onda je sebe ukorila zbog neukusne pošalice. Ugasila je lampu i laptop, podigla roletnu i pustila u ordinaciju sivi beogradski dan.

Ratko je ušao u omiljenu pekaru kod Železničke stanice, iako nije osećao glad. Naručio je burek, uvek svež i na glasu, koji mu se ovoga jutra učinio jedva ukusnijim od masnog kartona. Smotao je četvrt tepsije ipak, na silu, obilato zalivajući jogurtom svaki otužni zalogaj. Snaga na usta ulazi, a on se osećao polomljeno. Isuviše umoran da pođe na spavanje, nemoćan da radi bilo šta drugo. Kao da je prvi put dežurao noću. A obično je u ovo vreme vodio sina u vrtić. Sreća te je mali sad u selu, kod babe.

Doteturao je do parka i gotovo pao preko klupe, na kojoj su sedele srednjoškolke. Uzmakle su kada se približio. Ratko zauzima da pita čega se plaše ali mu, umesto reči, iz grla izađe čudan, neuobličeni glas.

Bol u stomaku je postajao jači, širio se prema grudima kao požar. Brzo, prebrzo.

Zar niko ne čuje njegov krik? Urlao je iz sveg glasa, molio za pomoć, a ljudi su samo prolazili. Njihovi koraci, razgovori, sirene... Sve se stapalo u zov velike čegrtraljke koja nikad ne miruje. Zapušio bi uši, ali ga je otrovno jutarnje sunce gonilo da šakama štiti kapke. Opet, koliko god da se sklanjao, osećao je kako mu se zraci provlače između trepavica, prodiru u unutrašnjost očne duplje, prže svest i nesvest, a njegovu dušu rastapaju u okeanu bele lave. Tamo, u srcu bola, sreo je prelepog mladića bleštavih očiju. On mu se obratio i Ratko je, mimo sve graje, jasno čuo glas:

„Ustani i pođi za mnom.“

Koliko god da se zahtev činio nemogućim, bolničar je u

sebi otkrio snagu da poslušā. Hitro se našao na kolenima pred lepotanom, koji mu je pruŹao ruku.

Dorćolac se razboleo pre Ratka. Skolila su ga Źestoka probadanja u trbuhu, od kojih je posustao već u bolnićkom krugu. Zadržan je na lećenju ali je, pre pravog prijema i smeštanja u bolnićki krevet, kratko leŹao u sobici za medicinsko osoblje. Tamo se, naoćgled sestrama koje su preuzimale jutarnju smenu, uŹasno izmenio. Oći su mu upale, crte lica se rastoćile. Imao je upaljene crvene rane umesto obraza, tako da ga je doktorka Margita mogla poznati jedino po stasu i razmaknutim zubima.

Novi pacijenti, stjuardesa i dva aviomehanićara, nisu bili lepši kada su ih dovezli. Osim njih, aerodromski kombi je na prijemno odeljenje isporučio razblebetanog hipohondra bez jasnih simptoma i nekoliko tihih, a ozbiljno iznemoglih bolesnika iz tranzita.

Govorkalo se o virusu koji se prenosi putem vazduha. I zaista, činilo se da je rizik samo disanje u blizini obolelih. Bojazan je potkrepljena slućajevima "iz grada", za koje nije bilo moguće utvrditi kako su se zarazili.

Veliki deo osoblja u Infektivnoj je nosio vizire ili dvostruke maske. Navlaćilo se po dva para rukavica. Hvale vredna opreznost, mada uglavnom uzaludna. Među bolesne se prelazilo nevićenom brzinom i tek onda bi usledio munjeviti preobraŹaj! Osipi, otekline i nepodnošljiv bol, iza kog je dolazila teška iznurenost ili koma.

Doktorka Margita je isprobala sve što je znala. Kuglica se u njenom ruletu do večeri zavrтела mnogo puta, ali nije bilo dobitka. Lećenje se, napokon, svelo na davanje sedativa i nadgledanje bolnih tela, bez svesti i ćovećanskog oblika.

Niko, međutim, još nije umro, ćak ni onaj prvi aerodromski pacijent. LeŹao je u tami, nepomićan kao velika larva. Uspavan i stabilan. Pouzdano Źiv. I neuporedivo lepši no što je bio kada

su ga Dorćolac i Ratko doneli na pregled. Njegovo stanje je ostavilo tračak nade Margiti, čak i pored izveštaja iz laboratorije.

„Virus“, potvrdio joj je kolega. „Meni nepoznat.“

Jasno. Samo virus tako pohara svoje okruženje.

„Kako misliš nepoznat?“

Praktično svaki, svaki od tih malih gadova, pod određenim okolnostima, pokreće zapaljenske procese u centralnom nervnom sistemu. Slagalica se sastavlja, jedino...

„Drugačija mu je struktura od svih iz grupe kojoj, uslovno rečeno, pripada.“

„Mutant?“

„Verovatno. I još... ne znam kako da kažem, Margo, a da me shvatiš ozbiljno... Čudan je... Ako je išta u prirodi čudno. Ima oblik velikog slova A.“

„Gle, pokazuje nam inicijal!“

„Tako izgleda.“

„*Po nama se ništa neće zvati*“, otpevala je. „Šteta.“

„Ne zezam se. Liči na A koje je kaligraf upisao... Nego, kako napreduje lečenje?“

„Nikako. Ništa ne pomaže. A širi se kao da sutra neće osvanuti dan.“

Osvanuće bez nas, mislila je Margita. Potamaniće nas i napokon sam skapati, što je sudbina svih virusa. Ni ovaj neće skrenuti sa puta koji mu je trasirala božanska ironija.

„Ja bih odredio izolaciju... do daljnjeg. Šta drugo možemo?“

„Bojim se da više ne možemo ni to...“

Čoveku je teško da svoju propast pozna u stvorenju tako malom da se ne može videti golim okom. A šala je još grublja sa stanovišta virusa. Najživahnije biće u univerzumu postoji jedino dok seje smrt, živi da bi ubijalo, a uzimajući život grabi ka samouništenju.

Virus, budući bez razuma, ne može da pojmi svoj usud, dok čovek, kadar da povezuje uzroke i posledice, zazire od poimanja i radije pribegava iracionalnim rešenjima.

Direktor bolnice je dobar deo dana utrošio na pisanje izjava, poruka i obrazloženja, za koje je do večeri postalo jasno da neće biti pročitane zato što neće imati ko da ih čita. Sve su se odnosile na zarazu i zatvaranje beogradskog aerodroma. Prazna danguba. A već samo gledanje u ekran laptopa mu je nanosilo bol.

Ignorisao je uporne pozive koleginice Ras. Jutros ju je izgrdio, iako je ispravno postupila. Njen zhtev da se napuštanje glavnog grada onemogućí je najmanje i verovatno jedino što se moglo učiniti. Ali, objasni to političarčićima i smrdljivim tajkunima! Naredi ljudima koji su navikli da čuje samo njihov glas; nateraj ih da poštuju ograničenja! Dokaži svim velikim i malim sebičnjacima da su nebitni za opstanak vrste.

Oboleli padaju na ulicama. A svi što su još na nogama gledaju kako bi pobjegli. Ako je moguće – na krilima. E, neće moći! Abadon, anđeo uništenja nadleće grad. A-virus leprša na nevidljivim krilima. Beograd je sad njegov i mora mu se priznati vlast.

Posegnuo je za telefonom da izvršnom direktoru aerodroma potvrdi zabranu poletanja, ali ga je presekao bol u utrobi. Duboko, u samoj srži bića, na skrivenom i nedostupnom mestu, satima je tinjala bela vatra. Sada se bleštavi plamen podigao visoko.

Čovek je posrnuo. Ispustio je slušalicu i nije čuo kako mu usplahireni devojački glas iz zvučnika saopštava da se izvršni direktor ne može javiti zato što se veoma loše oseća.

Starinske roletne ne puštaju ni tračak svelosti u Margitinu ordinaciju. Spustila ih je čim je opazila kako izmiče dan. Iza roletni je lakše verovati da i dalje postoji svet.

Sama je. Jedina budna među spavačima, poslednja iskra svesti. Ostali su se predali, a uskoro će i nju snaga izdati. Dva dana nije oka sklopila. Pobeđiće umor, bolest ili jad.

Uz stonu lampu je, ipak, isuviše mračno. Pružila je ruku da uključi centralno osvetljenje, ali su je pretekli nepoznati prsti. Prekidač je bio uništen, iščupan iz zida.

„Ostavi to!“, tiho šištanje je podsećalo na Ratkov glas.

Primitila je pokret pri dnu sobe, tamo gde je bio najgušći mrak.

„Ko si ti? Izađi!“

„Prvo zakloni lampu.“

„Kako onda? Pa ništa ne vidim.“

Senka se pomerila i dobila oblik visokog muškarca izuzetno skladne građe. Margita mu nije videla lice, ali je način na koji je nakrivio glavu ukazivao na nešto poznato.

„Ratko?“

„Tako su nas zvali“, potvrdi joj senka.

„A sada?“

„Imena nisu potrebna.“

Glas je, za razliku od držanja, bio odbojan i tuđ. Ličio je na krkljanje i ropac samrtnika. Gubio se u gluvoj tišini ordinacije, ponirao je u mrak, tup i bezbojan, tako da Margita nije bila sigurna da li zaista čuje izgovorene reči ili prosto oseća šta joj se saopštava.

Ustala i zakoračila u stranu, ka izlazu iz prostrije, gde je bilo više svetlosti. Možda će, pod drugačijim uglom, uspeti da vidi sagovornika. Naslonila se na vrata, čak ih je malčice odškrinula, ali je senka ostala duboka i neprobijna. Činilo se da crna figura emituje mrak, da ga sama stvara i nosi sa sobom. Lice je ostalo sakriveno, a trup je delovao krajnje čudno. Za trenutak joj se učinilo da vidi leđa na obe strane.

„Ko si.. šta si ti kog vraga?“

Novi ugao gledanja joj nije otkrio identitet senke, ali je zrak iz hodnika pao na pomoćni krevet, upravo onaj na kome je ostavila prvog bolesnika. Ležaj je bio prazan.

„Kako si ustao?“

„Pruži mi ruku, pa ćeš i ti ustati!“

Margita zgađeno ustuknu, neodlučna da li da odmah klisne kroz vrata ili da se za početak prikloni bezbednom oreolu lampe.

„Uspravićeš se u snazi i zdravlju.“

„Ja sam zdrava“, odgovrila je, tek da dobije na vremenu. „Dosta mi je dobro ovako.“

„Ne može biti dobro“, grgotala je senka. „Slabi ste stvorenja... Smrtni, propadljivi, u suštini: roba sa greškom. Zavaravate se da je to posledica kazne, kao da bi se iko zamajavao da vrši pravdu na crvu što danas jeste, a sutra nije! Vaspitavate li vi kišnu glistu? Čak i kada bi bilo moguće da se glista obukom unapredi, nema za to dovoljno vremena. Evolucija, suštinsko unapređenje čoveka, to je jedini put. Preobražaj ili smrt. Prirodni ishod protiv koga se vi, draga lekarko, tako tvrdoglavo borite... *To die, to sleep – to sleep, perchance to dream – ay, there's the rub, for in this sleep of death what dreams may come...* Sve vam je uzalud. Znaš za to, Margo?“

Kako je *ono* znalo? Može li da pročita misli? Oseća li se da je upravo rešila da mu pobegne, napolje, u neizvesnost razorenog grada, ali tek pošto iskoristi lampu? Prilika je pred njom, bolju neće dobiti.

„Bol prolazi, brzo, za tren. Treptaj oka, nemerljivo kratko u večnosti. Ne boj se!“

„Ne bojim se... Nikad i nisam!“

Naglim potezom Margita Ras je dohvatila lampu, pridigla je kao baklju i upravila ka mestu sa koga je dopirao glas. Pokazaće mračnom skotu!

Pri dnu sobe nije bilo nikoga. Osvrtala se, najpre brzo i prestravljeno, a potom lakše i veoma pažljivo. Pustila je da svetlost padne na svaki kutak ordinacije, ali crnu figuru bez lica nije videla, kao da se zauvek povukla u mrak. Grgotavi glas joj se nije obraćao. Nije bilo druge nego da, sklupčana uz svetiljku, čeka svitanje. Ako ikad osvane dan.

Stare roletne su bile oštećene. Umorne, a opet dovoljno budne oči doktorke Margite videle su kako se kroz nagrižene daščice provlači prvi sunčev zrak.

Doktorica se uspravila i pošla da proveri ima li preživelih kojima bi mogla značiti njena pomoć.

O poslednjim žrtvama zaraza se retko govori. Uglavnom se o njima malo i zna. Ne toliko zbog nemara u odnosu na pokojnike, koliko iz sebične potrebe da se život nastavi kroz one kojima nije oduzet. Često se čuje da poslednja smrt zapravo ne postoji. To nije istina, ali nije ni laž. Pomori prestaju i iznova se vraćaju. U poznatom ili nekom novom obliku. Sve dok je virusa u propadljivom svetu smrtnika. I nečujnih krila iznad nas.

LUDILO 021

Grad je pretvoren u lešinu, izgleda kao nečije sjećanje. Miriše na smrt. Beznadežnost. Možda je takav bio Černobil. Smrdio je. Snimao sam telefonom. Ulicom je šetao jedan čudan čovjek (o njemu ću nešto kasnije). Danas povremeno premotam taj horor, grad... Život se lako može pretvoriti u jeftini apokaliptički film.

U gradu su radile tri kafane, tri banke, tri pekare, dvije prodavnice hrane, bolnica, i naravno – lokalna televizija. To je sve što je ostalo, uz bilborde sa nasmijanim licima političara koji obećavaju *zlatno doba*, *renesansu* i ostala sranja. Mnogi ne izlaze iz svojih smještaja, osim ukoliko moraju po hranu. Prilično jezivo, ali čovjek se navikne, ili se jednostavno ubije. Zakonom je zabranjeno iseljavanje da bi se, kako kažu oni sa vrha, grad sačuvao, jer je nekada bio centar sjevera države, kulturni, umjetnički, industrijski centar... sigurno zvuči apsurdno. Zakonom je zabranjeno samoubistvo.

Prije dvije godine, tačnije 21. jula 2025. godine se iz naivne pandemije bezazlenog virusa razvila epidemija *ludila021*. Epidemiolozi kažu da su čestice u vazduhu, nevidljive i neuhvatljive, te da su fotoni krivi za sve. Naivno bi bilo ulaziti u dublju analizu *ludila021* jer o njemu ništa ne zna ni najsavremenija medicina. Ne znamo odakle je došlo, ali evo kuda ide i gdje nas vodi!

U gradu je živjelo 2000 ljudi. Spiker lokalne televizije je 3. januara izvještavao: *Dragi građani, srećan vam dan opštine. Kako saznajemo od nadležnih, zakon o zabrani iseljavanja iz grada se produžuje do daljnjeg, svaki pokušaj napuštanja opštine biće strogo kažnjen. U gradu je ostalo dvije hiljade snažnih, sposobnih ljudi koji će sigurno pobijediti probleme sa kojima se*

borimo već nekoliko godina unazad. Stanovnici imaju maksimalnu podršku države, te će za svako novođeno dijete dobiti mjesečnu naknadu od 30 eura, sve dok dijete ne navrší petu godinu života. Televizija će od danas biti besplatna, a internet i telefonski signal će i dalje biti ugašeni. Cijene namirnica su minimalne. Svakog 3. januara će se zakon apdejtovati prikladno okolnostima koje budu vladale. Do tada molimo sve građane da poštuju zakone, poštuju mjere i ostanu doma. Živio grad! i živio patriotizam! Smrt ludilu021.

Grad je opasan žičanom ogradom kroz koju je puštena struja. Barem tako kažu na televiziji. Postoji samo jedan izlaz, a njega čuvaju naoružani vojnici. U gradu nije ostalo nijedno dijete. Najmlađi sada već imaju sedamnaest godina. Nijesu išli u školu, izabrali su nedefinisane poslove od kojih mjesečno prihoduju dvjesta eura, kao i svi zaposleni. Većina svoju platu zaradi kod kuće, a posao se zasniva na ponavljanju zadatih radnji. Nekima su u kuće unijeli mašine na kojima moraju pritisnati određene tastere u određeno vrijeme, te tako zarađivati za hljeb. Djece nema, tako da niko nije ostvario *bonus* od trideset eura na novođenočće. Dakle, nema ni brakova, ako se izostave oni koji traju već više od desetak godina, a oni naravno nijesu poludjeli da svom djetetu obezbijede život na takvom mjestu. Broj samoubistava je veliki. Groblja se šire, ne znam ko će ukopati posljednjeg čovjeka... Ustvari, ne sjećam se posljednje sahrane, niko ne izlazi vani, ljudi umiru sami u svojim sobama i tamo ostaju.

Da, čovjek sa početka priče... Znam da se zove Amar, jer mu to piše na majici. Znam da je stalno u kafanskim baštama. Ako sjedite u bašti, piće je 50% jeftinije, to pravilo je doneseno prošle godine i tada su se odjednom svi povukli u kuće ili stanove iz straha od zlih fotona. Hrabrost se nagrađuje duplo jeftinijom cijenom pića. Kada Amar prolazi ulicom svi odjednom gladaju u ekrane svojih mobilnih telefona kojima snimaju baš njega.

Amar je glavni lik, nekada glasno pjeva, nekada samo polako u tišini šeta, nekada skakuće... Sigurno da to izgleda dosadno, ali je on jedini dokaz da smo i mi koji ga gledamo nekada slobodno šetali... Bez obzira na opasnost moramo povremeno da izađemo iz kuće. Ipak smo ljudi, moramo da jedemo, moramo da podignemo tu jebeno malu platu. U takvim situacijama je TV spiker predložio tamnu garderobu uz obavezne sunčane naočare. Amara to nije interesovalo, ne znam da li je uopšte gledao TV, iako smo imali svega četiri kanala.

Jednog dana je nabavio sprej i počeo da piše i crta po okolnim zgradama, i podu. Prvo što je napisao, bilo je *LAŽ!* Onda je pisao: *DOSADA, IZAĐITE NA ULICE, KRETENI, ŠTA MOŽEMO DA IZGUBIMO?* Onda je uslijedio veliki broj psovki... Nakon nekog vremena, Amar je počeo da skuplja smeće i odlaže ga odmah pod naše prozore te na taj način pokušao da nas istjera vani.

Jednog jutra se desilo nešto sasvim neočekivano i šokantno. Probudio me vrisak. Ustao sam, pogledao kroz prozor i vidio Amara kako pomjera ploče sa trga i krampom na tom mjestu kopa rupu. Vikao je, *vidite, vidite govna bezdušna, vidite šta su napravili od vas!* Onda je ispod cerade izvukao tijelo mrtve bebe, mršavo i ukrućeno ljudsko mladunče. Svi su upalili kamere i sa prozora snimali sahranu. Zbog čega su to radili? Hoće li ponovo gledati taj bolni snimak?

Osjetih smrad primičući se starom, drvenom prozoru. Ošamari me talas neprijatnog mirisa, obuze iznenadna hladnoća, naježih se i protresoh kao kvasni pas. *Ako smrdi i unutra, zbog čega ne bih izašao?* Obukoh majicu kratkih rukava sa likom *Brucea Springsteena*, te izađoh vani. Previše uzbuđen da bih se bojao. Stao sam ispred izlaza zgrade i zamolio Boga da mi oprost. Prišao sam Amaru koji me odmah primijeti. -Dobrodošao zemljače. Šta je? Da nijesi nešto bolestan?

- Ne, ne, u stvari, bio sam do sada.

Amar se kiselkasto nasmija mom mudrovanju, potapša me po ramenu i upita ide li još neko za mnom? Kratko odmahnuh glavom.

- Hajde onda, više nemam što da čekam.

- Će idemo? A beba, šta je sa...

- Sve ću ti kasnije objasniti. A da, beba, ah, našao sam je mrtvu ispred zgrade, mislim da je rođena prije vremena, sreća za nju.

Tako smo šetali gradom, naravno nikoga nijesmo sreli. Okolo miruju parkirane olupine automobila, beskorisna gvoždurija. Velika većina tih mašina je vjerovatno potpuno ispravna iako ničemu ne služi. Trava je probijala asfalt sa svih strana, dosežući visinu od skoro dva metra. Priroda je konačno osjetila slobodu i na neki način trijumfovala.

Šetali smo četrdesetak minuta. U tišini. Predao sam se svom vodiču, osloboditelju. Nijesam postavljao nikakva pitanja, očekivao sam nešto veliko. Htio sam da Amar o meni stekne utisak kao o mudrom i hrabrom čovjeku.

- Stigli smo - reče gledajući me pravo u oči.

- Okej.

- Kako okej, šta okej? Ne interesuje te zbog čega, šta je to ovdje?

- Ne, ne, stani, interesuje me. Samo, ovaj, ne želim da dosađujem pitanjima, naravno da...

- Aha, e pa dobro, opusti se čiče, ne ujedam. Ajde za mnom.

Ušao je u kuću, a ja odmah za njim. Dočekala me zamračena soba puna prašine, zastrta izlizanim tepihom, u čoškovima poda grudve dlaka, a po čoškovima plafona mreže guste paučine... Na stolu raširena mapa grada sa nekoliko crvenih linija koje su izgledale kao zvijezda.

- Znaš li šta je ovo?- Upita pokazujući na mapu.

- Mapa.

- Ma dobro mapa, znaš li šta predstavljaju ove linije?
- Ne znam, neki simbol, zvijezu valjda?
- Hah, ma jebala te tvoja simbolika - izgovori razočarano - nego hoćeš li da mi prvo popijemo kafu?
- Može kafa, kafa može uvijek.

Spremio je dvije jake kafe, naravno gorke, šećera nije bilo nigdje u gradu. Onda je sjeo pored mene i polako srkao iz svoje šolje, skroz smireno, kao da pored njega ne sjedi nepoznati čovjek, ili kao da je to bilo koji obični dan.

- Vidi, treba da znaš neke stvari. Kao prvo, ja nijesam lud, iako sam vjerovatno tako izgledao iz tvog spokojnog stana. Kao drugo, ta „zvijezda“ koju si primijetio je ustvari linija kretanja dronova koji snimaju naš grad. Dakle, postoje dva drona koja stalno kruže iznad nas. Sreća je što ih nema mnogo više, pa sam uspio da ispratim njihovo kretanje, i tačno znam koja područja kamera pokriva i u kojem vremenskom intervalu. Svaki put kad sam izgledao i ponašao se kao ludak, znači da su me snimali. Nijesam htio da djelujem sumnjivo. Ne znam zbog čega nam ovo rade, ne znam jesmo li predmet eksperimenta, postoji li uopšte taj jebeni virus *ludila021*, ali znam da je laž sve što govore. Ako je sve laž, onda su možda i njihove prijetnje lažne, šta misliš, zbog čega su nam isključili internet i telefone?

- Ovaaj, pa...
- Ma ne moraš da odgovoriš, slušaj.
- Okej, izvini.

- Ne znam koliko povezuješ stvari, ali ću nastaviti. Sigurno si primijetio smeće koje sam donosio na trg. Jesi, ali nijesam siguran da li si primijetio da je to ustvari samo mekano i lako smeće. Sve tvrdo, sve čvršće konstrukcije sam donosio na krov ove kuće. Ne, ovo nije moja kuća, provalio sam je i unutra se uselio jer je blizu izlaza iz grada i ima ravan krov. Šta misliš, zbog čega sam dovlačio svu tu čvrstu otpad na krov?

- Ne znam, da nekoga gađaš ako te napadne, ili da nešto izgradiš...

- Bravo, izgradnja! Smeće sam nosio i na trg da ne bih bio sumnjiv, trebalo je sve što radim da djeluje kao totalna ludost. Mislim da ovi što gledaju snimke dronova nemaju dileme oko moje psihe. Na krovu sam skupio toliko tvrdog otpada, da kada se popnem na vrh te gomile gvožđa, kamena i drveta, dostignem visinu od tačno 20 metara. Sa te visine se kroz dvogled jasno vidi jedini izlaz iz grada. To je naš spas, naš izlaz.

- Da, ali kako, ubiće nas čim se primaknemo.

- Neće, pa zbog toga i postoji ovo smetlište na mom krovu. Vidio sam da je tu samo jedan vojnik, i tako je već dva mjeseca. Moramo biti brži od njega, to jest, moramo mi njega ubiti, da ne bismo sami bili mrtvi.

- Ne, ne to. Nema ubijanja. Šta će nas onda činiti drugačijima od njih?

- Nemoj da sereš, nemoj da pametuješ. Kako šta? pa mi se borimo za slobodu, mi smo ti koji pate i ti koji se brane i bore za osnovna ljudska prava.

- Da, jeste, ali...

- Šta ali?!

- Pa zar ne bismo trebali sa se borimo za ovaj grad, sa našim izlaskom i on će biti bliže smrti. Zar mi u tom slučaju ne radimo baš ono protiv čega smo se sve vrijeme borili, a to je napuštanje grada.

- Vidi, definitivno ne razumiješ stvari na pravi način. Grad je već mrtav, problem je u tome što to niko ne zna. Moćnici su izmislili ovo *ludilo021*, nemamo neta, ni televizije, ne znamo kako je u drugim gradovima, a time što su zabranili iseljavanje ustvari šalju lažnu moralnu poruku, govore kako oni spašavaju grad i podržavaju njegove stanovnike... Ustvari je sve drugačije, ogradili su nas strujom i čekaju nas na nišanu, pritom nam brane izlazak na ulicu bez zaštite. Ma daj, takve stvari ni pametnija djeca ne uzimaju za ozbiljno. Satjerali su nas u čošak, živimo u strahu, snimaju nas, napravili su od nas rijaliti šou, samo još

kamere u kućama da nam postave. Evo vidi mene, mogu li ja biti dovoljan dokaz da virus *ludilo021* uopšte ne postoji.

Ćutao sam, ne zato što nijesam htio nešto da kažem, jednostavno nijesam mogao. Kiselina mi je razjedala želudac, jezik se zgrčio, a tijelo ostalo bez snage... Sjetio sam se mrtve bebe, sjetio sam se drugova iz prošlosti, djetinjstva, roditelja... Skoro svi moji prijatelji su živi neđe po svijetu, ali kakvog to značaja ima za mene. Ne mogu objasniti trenutke u kojima sam osjećao sreću, bojavao sam se za sebe, svoje psihičko stanje. Borio sam se sa sobom, pokušavao objektivno da gledam na stvari, da ih odredim, definišem, stavim u nekakav red, ali je sve nekontrolisano, pomiješano bježalo od mene. Nije to bila jasna slika. Amarove riječi su izgledale smisleno, realno, priča oslovnjena na činjenice i mudre pretpostavke, ali nijesam mogao da se uhvatim za nešto od toga. Bilo je previše fiktivno, radije bih se prepustio situaciji i jednostavno opstajao i čekao. Ne znam zbog čega sam mu potreban. Šta je ustvari htio od mene? No, u meni nije bilo ni odlučnosti da odustanem od svega i vratim se u svoj smrdljivi stan sa pogledom na mali dječiji grob. Na dijetete koje je izbačeno iz stana bez imalo dostojanstva... Životinje, možda je to još jedan od trijumfa prirode.

Došao je i taj dan. Nakon 24 sata provedena u kući ispod smetlišta-vidikovca, plan je dogovoren do najsitnijih detalja, ustvari tu i nije bilo nikakvih detalja. Najbitnije je bilo da znamo vrijeme tokom kojeg dronovi neće snimati put do izlaza, i mjesta za sklanjanje, to jest kamuflažu dok nas vidi oko kamere. Po Amarovom proračunu, uz sve pauze, na mjestu sa kojeg će on pucati u vojnika treba da budemo za tri sata.

- A šta ćemo kad izađemo iz grada, đe idemo, imaš li plan za to?- Upitah.

- Stani prvo da izađemo.

- Nijesam te smarao suvišnim pitanjima, ali ovo u stvari i nije suvišno.

- Pa mučni malo glavom, jebo ga ti, za šta ti služi, smisli i ti nešto!

- Ne znam ja, mislio sam da ti imaš plan i za to.

- Hoćeš li da ućutiš, molim te ćuti. Ne tražim ništa od tebe, samo ćuti.

- Dobro, ali, ako nemamo plan, onda...

- Ne seri, čuješ li, ne seri!

Nijesmo više ni riječ progovorili.

Išao sam uz njega, baš poput čička zakačenog za nogavicu. Kad nam se u vidokrugu ukazala granična rampa sa kabinom u kojoj je trebalo da bude vojnik, okrenuo se ka meni i stavio prst preko usana. Unutra nije bilo nikoga. Na trenutak smo se začuđeno pogledali, a onda ponovo posmatrali kroz dvogled da bismo se uvjerali u istinitost već viđenog.

- Moramo sačekati petnaestak minuta, možda je samo otišao da kenja.- Predloži Amar.

- Da, moguće je.

Tih petnaest minuta smo proveli u tišini. Iskreno sam se nadao da ima plan za dalje, ali sam istovremeno zbog nesigurnosti osjećao strah. Prošlo je i tih prilično dugih petnaest minuta, a onda smo se uvjerali da u kabini stvarno nema nikoga. Osjetio sam sreću, ushićenje, ustali smo i počeli da trčimo ka izlazu. Bio je to trk hodočasnika koji se primiče cilju. Povremeno sam se okretao da vidim gdje je Amar, kaskao je za mnom nekih dvadesetak metara. To je bio prvi put da sam išao ispred njega. Stigao sam do rampe, kao pobjednik trke, podigao sam ruke visoko, a onda me nečija pesnica pogodila pravo u bradu i oborila na pod. Sljedećeg trenutka sam gledao u iskeženog vojnika i nasmijanog Amara koji se primicao. Dok sam ležao na užarenom asfaltu, šutnuli su me nekoliko puta, koliko da

budu sigurni u to da im neću pobjeći. Onda sam slušao kritike na račun mog lažnog patriotizma, priču koja je moj čin izjednačila sa najgorom vrstom dezerterstva, još nekoliko udaraca u glavu, polomljen nos i dva rebra. Sjeli su me na stolicu i gledali. Bolesno. Hladno. Nekako umrtvljeno. Nezainteresovano. Istovremeno su rekli, kao da su programirani da to izgovore:

- Ma, samo nam je bilo dosadno!

Spakovali su me u kombi. Vojnik je obukao tamnu uniformu, stavio tamne naočare i odvezao me nazad u moj stan gdje je sve stajalo netaknuto.

PANDEMONIJUM

Trudio se svakog bogovetnog dana da pridobije što više sveta za svoje đavolijade. Nije mu bilo dovoljno to što je od jutra do mraka presedeo na prozorskom simsu kabineta i svakoga ko mine pozdravio, poželeo dug život i priupitao za zdravlje kako je i red. Povremeno bi kiselio lice, plačnim bi glasom zborio da je najnesrećniji, da nema tog zгодitka na lutriji, niti tog džokera, koji bi mu pomogli da preživi sve tegobe i nedaće koje podnosi...

„Oni misle mene da unište! To ne' da bidne! To ne mož' da bidne, bre! Ja sam najveći, najpametniji, najizrazitiji... Šta hoćete bre, vaše jedne?! Sve ste dobili od mene, sve!!! Niko vam nije dao toliko koliko ja. Misle neki, sa'ranice me živa. Ja sam večan, ja delim pare, sreću, vitamine, injekcije i izobilje. Ej bre, narode! Pogledaj me, viš' kako sam ja najneznatniji od svih izrastao u najveličanstvenijeg, najpametnijeg, najnajnaj...“

U časovima kada bi tako i toliko iz njega pokuljalo množina se okupljala pod pendžerom. Milina je bila slušati ga. Ponekad bi zapevao i suza bi zaiskrila. Tada se narod razilazio presrećan što je kneza **ćuo i video, činilo se kako je život rasterećen tegoba.**

„Dođite k meni i skinuću **breme vaše.**“

Tako je običavao da govori zlatousti. Pa bi još dodavao:

„Predajte svoj teret meni. Ja uzimam sve vaše brige na sebe. Ja ću biti raspet umesto svih vas. Lagano je moje breme. Ja i kad vas jašim to je milina božja - kako meni jahaću tako i uzjahanome. Jer ja sam, ja sam, ja sam... onaj koji nisam...“

Njegov dan počinjao bi rano na sabah, još dok se noć uzaludno odupirala nadolazećem danu. Tada bi Gospodar ustajao na noge lagane, otvarao širom prozorska okna, raskopčao bi pižamu i ovlaživši ga kažiprstom desne ruke podizao uvis. Trebalo je utvrditi odakle vetar duva. Već prema tome da li je to bio hladni severac ili maestral ili možda košava, on bi za taj dan određivao koga će primiti i od koga će oposliti darove, sponzorstva i kredite za sebe i svojtu (duše valja nešto i za ubogu raj), razmenjivati mišljenja, konačno kakve će davati izjave preko svojih birova i telala dole na Trgu slobode. Ono što je juče bilo ispravno već danas će biti proglašeno za greh, a današnje zablude pokazaće se već sutra, a najkasnije prekosutra, kao vrhunska mudrost.

Abdula - nekoć je svirao u zurle u nekoj mahalskoj bandi uličnih svirača a od kako je knez zaseo na sokački pendžer postade mu glavni savetnik za odnose sa javnošću - doseti se te mu predloži:

„To ti je, da rečem, gospodaru, šta misli prosečan čovek u ovom vilajetu. Šta misli raja, jerbo je to sada u naše vreme najvažnije. Te stoga predlažem, Vaše Sijateljstvo, da nađemo ‘statistički uzorak’ i da ga svaki dan obdelavamo, negujemo, đubrimo i priupitamo za mišljenje, da vidimo kako vaše reči i dela odjekuju dole.“ – Ovde mu Abdula značajno namignu.

Knez se zamisli, ispuši tri čibuka duhana i ispi ibrik kahve pa zrelo produmavši kaza: „A kako ćemo ga znati, mislim taj *stati... uzor...*, da ne pogrešimo?“

Abdula ne bi bio Abdula kada ne bi imao spreman odgovor na svako Gospodarevo pitanje:

„Svetli knjazu, u ovoj ti je čaršiji najbolji obaveštajac o tome šta se duma i kako narod misli da nađemo devet babuskera koje se okupljaju svaki dan oko šporeta i naklapaju. To su ti takđe pomalarke koje obigraju sve ma'ale, kvartove, distrikte i

rajone te lako doznadu sve - bolje od najboljih špijuna! Kad se one okupe i pretresu svačije poštenje tada znaj da si dobio ispravan 'rejting' – pa ni brigeša. Onda znadeš kako treba da istupaš u narodu i kako će ti sve biti primljeno.“

Provrteše mu rupu široku koliko šaka na patosu i muda mu vezaše sa devet konaca koji su se slivali u donji boj rezidencije. Otuda su se povlačili svi konci opleteni oko ruku devet golih baba koje su raspredale i upredale svoje pomalarske intrige sedeći oko šporeta. Prema načinu cimanja, pokretanja i secanja konaca Svetli Knjaz je znao kolika muda za taj dan treba imati, kolika izdržljivost je potrebna za upravljanje na vazda klizavom terenu ovog dela Jevrope: izveštio se vremenom da raspoznaje signale morzemudoazbuke, znao je taj uvek koliko je sahati. Niste mu mogli prodati muda za bele bubrege. A, jok more!

Knez je i toga jutra rano ustao. Nije bio od onih nezdravih tipova koji bi se dugo posle buđenja protezali i valjali po krevetu neznajući kud će sa sobom. Međutim, sada posle kašičice meda i jake kafe postoja još neko vreme pred ogledalom nameštajući svoje fine brkove i zulufe sa istančanim smislom za perfekciju koji ga je krasio od kako je postao neko. Ipak, nešto je nedostajalo, nešto je falilo, samo nije znao šta?! I ta ga je pomisao kopkala.

Dok ga je fijaker prevezio iz rezidencije u palatu za prijem deputacija i oduševljenih građana koji su ga svakodnevno opsedali već od osam ujutru po Srednjoevropskom vremenu pa sve do sedam popodne po Standardnom griničkom vremenu pritajena slutnja nije ga napuštala. Onoga časa kada je stupio na kaldrmu ispred palate došlo mu je. Da, to mora da je to. Suviše je dugo sve bilo u najboljem redu da bi moglo potrajati, neka se olujina približavala, instinkt je to govorio da je treba preduprediti.

Obrecnuo se odmah na prvog sekretara:

„Je li bre vi, šta mi puštate povazdan tu bulumentu, rulju - kao da ja ne znam?! Zašto se niko ne smeje? Gde su im široki osmesi na ruralnim staračkim licima?!... Kako: *pa šta, pa šta, pa šta???!?!!*“, knez je produžavao imaginarni dijalog iako se prvi sekretar po običaju nije usuđivao ni da bekne u njegovom svetlom prisustvu.

„Nema tu *pa šta*, ja hoću osmeh na licu svog naroda. Jeste li me razumeli. Kako znate i umete hoću da vidim ljude da se smeju, da se ova porfira ori od vedrog nepatvorenog zdravog smeha.“

Knez se ovde uhvatio za trbuh i zasmejao da se zaorilo radnim kabinetom. Onda je i prvi sekretar počeo da se cereka pa se za njim smeh prenosio duž aula po uredima, departmanima i odsecima: tresli su se od smeha prvi, drugi, treći, sedamnaesti... titularni savetnici, sekretarice, kopirerke, higijeničarke, konjušari u garaži, batleri i baštovani u vrtu - konačno počеше da se smeju i gardisti ispred ulaza da su im kićanke na kapama landarale tamo-amo. Palata se orila od smeha i to nije moglo ostate nezapaženo. Nikako.

Ubrzo je telegraf iz prestonice kao pomahnitao raznosio po belome svetu blagu vest da je kneževina mrguda postala radosna. Žice su dovedene do usijanja, iz palate je infekcija kao cunami prostrujala kroz dugačku kolonu molilaca-moljaca koji su od zore stajali ispred stepeništa, prelila se na okolne sokake, spustila se na reku do magacina, u čaršiju među dućandžije... Do večere niko više nije radio svoj posao već su se svi grohotom smejali. Majke su držale odojčad na sisi cerekajući se, čak su i deca prestala da se igraju trule kobile i valjala su se od smeha držeći se za stomake onako kao kada se pojede zeleno voće pa posle popije hladna voda. Pandemonija je bila u jeku.

Što je bilo najpogubnije, zarazno smejanje proširilo se izvan atara kneževine obuhvatajući gotovo sav poznati svet. Uvedene su oštre mere kontumaca. Na granicama su

uzimani brisevi smeha iz grla. Prema stepenu nezdravosti ispuštanih vokala i amplitude smeha procenjivalo se koliko dana izolacije će biti neophodno.

„Da, neobična pojava za naše vreme prosvেćenosti, ali oni koji nešto znaju o srednjem veku tome se neće začuditi.“direktor Svetske Pandemonijske Organizacije (SPO) šetao je sa lutlom u ustima obraćajući se saradnicima, „U srednjem veku, naročito po italijanskim gradovima, povremeno bi se dešavale takozvane ‘zaraze pevanja i igranja’ kada je iznebuha počinjala opšta razdraganost – znate, tek bi neko počeo da peva obično neku skarednu pesmicu - koju bi brzo svi prihvatili, mladi i stari, fukara i dostojanstvenici, plemstvo i građanstvo, opati i opatice, skitnice i sirotinja. To i nije bilo tako loše, makar u prvi čas. Time su se nakratko svi u ludiranju i veselju izjednačavali, nešto kao karneval. Problem je nastajao kada to čudo danima ne bi prestajalo i ljudi su zanemarivali svoje obaveze, samo su pevali, hvatali se u kolo i cerekali se... Hm, i još nešto bi radili gde stignu i s kim stignu ali nećemo sada o tome. Tada bi obično dolazili egzorcisti iz neke ovakvom pandemonijom nezaražene pokrajine da istraže delovanje demona. Uspevali su posle kraćeg ili dužeg vremena da otkriju ‘vinovnika’ obično u nekoj vračari koja je podmetnula mađije... To vam je to, gospodo. Tako će se okončati i ova *Pandemonium specialis*.“, optimizam nije napuštao doktora Panmudrija.

Činilo se da masovna histerija popušta i sa prvim zracima proleća počeli su da se viđaju srećni ljudi sa karanfilima u reverima dok šetaju parkovima. Trgovci su ponovo navešali robu ispred ulaza u radnje, a kafedžije pootvarale lokale. Kao i obično, zamirisalo je proleće kroz behar šljive, prve zumbule i

ljubičice. Samo su se još subotom predveče zaluđenici okupljali na Trgu slobode da se uhvate za ruke i povedu gluho oro. Sve potraja još neko vreme. Konačno, utihnu i to. Svako čudo za... Sve se prividno vratilo u „normalu“.

Međutim, taman je SPO nameravao da proglasi kraj pandemije kada se desila nova nevolja. Iz dubine i taloga naših duša nešto mračno što se decenijama kuvalo probijalo se, poprimalo je nove i nove mutacije. Najopakija i najoriginalnija beše ona raspopamljenost dramskih umetnica koje su svakodnevno optuživale svoje kolege. Dnevni zdravstveni bilteni osim obolelih od *Pandemonium specialis* počеше sve češće da iznose crnu statistiku koliko je na dnevnom nivou bilo prijavljenih silovanih glumica i kursadžijki. Na klimaksu zaraze cifra se vrтела između deset i trinaest.

Tada Veliki Knez odluči da preseče i ovaj opaki mutant. Tri je meseca premišljao. Znao je - tu imunizacija ne pomaže, tu klasičnog leka nema. Abdula mu i u ovome bi od ruke. On mu dade ideju.

„Pa kad možeš ti – moraće i oni! Što bi se ti mučio i posvednevno zatezao jajca za opšte dobro a narod da se zvezęi i tužaka, kliberi po mahalskim ćoškovima i seiri na tuđu nevolju? Strastven je parničar ovaj narod. Zar ga mi ne znamo?!“

Uvede Božji sud. Da bi jednom prekinuo sa optužbama i kontraoptužbama rastelali se po vasceloj kneževini: svaki i svaka koji budu nameravali da se parniče zbog ovog delikta moraće se u predistražnom postupku staviti na testis istine. Svetli Knjaz Gospodar oglasi da će od sada svaki onaj komedijant, skomrah, spadalo i cirkuzant koga budu optužili za nasilnu blud morati da se podvrgne ispitivanju. Isto onako kako je on proveravao rejting na dnevnom nivou.

Provrteše u svim sreskim sudovima rupe široke koliko šaka na patosu da se muda osumnjičenih privežu sa devet tanušnih končića koji su se spuštali dole u državna tužilaštva u prizemlju.

Odatle su se vukli svi konci sa ruku devet golih baba. Pet minuta, trebalo je testirati testise samo pet minuta. Prema načinu reagovanja na cimanje, pokretanje i secanje ispitanika odgonetala se krivica ili nevinost. Ukoliko bi osumnjičeni bio oslobođen tada se pristupalo rekontri: ispitivanju prijavljivačice. Njoj bi usijane konce privezali za bradavice i ponavljao bi se čitav postupak.

Očekivano, sutradan posle obnarodovanja sve su krivične prijave bile povučene i padoše poravnanja i izmirenja na opšte zadovoljstvo. Sudovi se mogaše vratiti svojim redovnim aktivnostima. I ova je pandemonija bila uspešno okončana mudrošću Svetloga Knjaza Gospodara i sovjetnika Abdule. Sa svih strana vaseljene stizale su čestitke i blagodarenja.

Knjaz se probudio mrzovoljan. Kusnuo je med, ispio jaku kafu. Zagledao se u ogledalo. Ogledalce, ogledalce...? Povukao podočnjake, isplazio jezik. Dugo je tako stajao. Tišina je gospodarila nad prestonicom, nad kneževinom: ni glasa, nit mukajeta... „*Pa šta, pa šta, pa šta????!!!*“

Spustio se na ulicu, seo u fijaker. Ulice behu puste. Izdaleka se nazirao prostor pred palatom za prijem. Čitav trg sa parkom i okolnim ulicama beše ispunjen ruljom. Niko se nije smejaio. Svi su ćutali. Onemeli. Knez se zamisli.

NAGRADA

- Pričekajte koju minutu, zrak u prostoriji jako je loš.

Svrnem pogled sa stakla iza kojeg u susjednoj sobi leži Henry Doors. Kontrolor za konzolom u srednjim je četrdesetima, smireno prebire po konzoli, a figura mu odaje da slobodno vrijeme provodi u pokretu na otvorenom. Mora da su ga roditelji kao dijete zaštitili od užasa pandemije i da mu je društvo omogućilo mirno odrastanje i dobro školovanje. Pouzdan je i lojalan, čim radi ovaj posao, ali njegovo ravnodušno lice mi ipak narušava zadovoljstvo prizora s druge strane stakla.

Nismo dozvolili kamere unutra. Osvetoljubivost nam je naložila žive slike, bez i desetinke sekunde odmaka.

Gledam kao kroz bezmirisan dim kako se Henryjevo mršavo tijelo, samo u tankoj pidžami, trese kao grančica na površini vodotoka, zarobljena kraj brzaka. Veliko prozorsko krilo najbliže krevetu je otvoreno. Vani je sigurno minus deset.

- Zatvaraj prozor - kažem kontroloru. - Ulazim k štíćeniku.

Njegova ruka spusti se na konzolu. Kanila na nadlancici svijetli jarkim narančastim svjetlom. Koliko još dok ne pocrveni - tri, četiri dana, dok ne bude spreman da mu uzmemo krv?

Doors trgne glavom i uputi mi rastreseni pogled.

Uzimam prekrivač sa stolca i bacam ga na njega. Rukama nalik na kuhane kokoške pandže navuče pokrivalo do vrata. Ispod se migolji poput hobotnice pokušavajući se što brže ugrijati.

Sjednem i pričekam da mi se misli razbistre. Pogled na kontrolorovu kanilu podsjetio me da uskoro moram uzeti mjesečnu dozu krvnog preparata ili ću upasti u pasivni stadij. Ne mogu to dozvoliti, upravo se dešavaju važne stvari i želim biti dio toga.

Doors me sad već radoznalo gleda. Vratili su ga u lucidnu fazu jer sam tražio da bude sasvim svjestan onoga što ću mu reći.

- Vi ste Hem? - upita me, glasom koji kao da se nije mogao odlučiti hoće li biti drhtav ili jasan, glasan ili tih. Kao da ga strah drži na distanci od gnjeva koji bi inače često pokazivao.

- Što mislite, tko bi inače mogao tako besposleno sjediti, u vašoj sobi? Njegovateljima je zabranjeno duže se zadržavati, tek koliko je potrebno za vašu svakodnevnu njegu. Nije to baš lako. Kontrolori svakodnevno izmišljaju razna uzbuđenja za vas kako bi vas održali vitalnim.

Uzbuđenja su opake naravi, ali u ovom slučaju uživam govoriti dvoznačno.

Doors se škрто i posprдно osmjehne iskesivši sjajne bijele zube. Savršeni su, precizno kiparsko djelo usađeno u njegovu lubanju. Ništa drugo na njemu ne traje osim te keramike koja mu mijenja izgled. Meso obraza sad se svakodnevno tanji, mišići odustaju, i on se ubrzano urušava sam u sebe. Samo koža nema kamo, nabire se, bezbojna i suha pri svakom treptaju pa mi se čini da čujem kako šušti. Kemija kojom je napunio tijelo u najboljim danima, sad mu od pomagača postaje uništavatelj.

Prije par desetaka godina imao je sve što je želio. I to sve mu nije bilo dosta.

- S kontrolorima i njegovom vrstom ne postupate ništa bolje nego sa mnom.

Glumi ljutnju, a ustvari je preplašen. Posjeta Hema zatočniku uvijek bi mu nagovijestila neke, za njega, loše stvari.

- Doors, zaboravljate da su oni ljudi, Preostali, populacija koja se othrvala vašoj egzekuciji. Koliko ste ih pobili igrajući se bogova, što virusom, što cjepivima, sedam milijardi?

- I vi ćete dokrajčiti ovu vrstu kojoj svako malo uzimate krv. Ne pitate se kakvi ste to vi, Hemovi, nekadašnji ljudi. Zaboravili ste kako je to biti ljudsko biće?

- Imat ćete vremena razmišljati o tome - kažem mu. - Od sad ćete manje spavati, a više se sjećati kako je do toga došlo.

Gledam tu olupinu naizgled neraspoznatljive atrofirane životinjske vrste, udova pobacanih po krevetu, očiju bez šarenica nalik ribljim trbusima, jedino zjenica crnih i sitinih kao da su sred tih naplavina koje plutaju na glavi, pribijeni čavlići.

Strašno mi je da on, jedini preostali od klike koja je sve uništila, prigovara nama Hemovima, jednoj od njihovih neočekivanih posljedica eksperimentalnih cjepiva i lijekova.

- Mogli ste razmisliti o mogućim posljedicama prije negoli ste krenuli u prekrajanje svijeta početkom stoljeća... Uživjevši se u ulogu rušitelja, briga o vašoj sigurnoj odstupnici zakasnila je. A to što smo mi ispali ovakvi kakvi smo, možemo vam samo zahvaliti. Ili možda ne. Održati vrstu je svakako teže nego nešto takvo uništiti. Sasvim sigurno vi biste to uspjeli, da vam je društvo u okruženju potrajalo!

- Tristo tisuća hemofiličara kojima je cjepivo promijenilo život! - ruga se kao malo dijete. - I takvi se smatrate novom vrstom koja je naslijedila svijet?!

- Mutirali smo zahvaljujući vama. Populaciji kod koje su se cjepiva ponašala drugačije od planiranog, riješili ste nam osnovni problem.

Pogledam se u ogledalo. Ni dana nisam ostario od trenutka kad su mi ubrizgali cjepivo i kad se u meni, u nama, počela dešavati promjena - nedostatak ili bolest, kako god to shvatili, nestao je. Iznenadna sigurnost naših tijela, krv koja sluša namjere uma, donijeli su i neka ograničenja, ali nije li uvijek tako?

- Dugovječnost koja se temelji na uzimanju krvi Preostalih, ionako osuđenih na skori nestanak! To će biti i vaš kraj. Jer svi ste postali jalovi, muškarci bez sjemena i žene mrtvih utroba. Nećete ih dugo nadživjeti. Znae kako vas zovu - vampiri!

Škripi smijući se. Oni čavlići kao da su mu ispali iz očiju pa kroz te uske tunele šiklja crnilo zla njegove duše. Cjevčice s kojima ga hrane kemikalijama trenutačno su prazne i aparati miruju, samo se čuje pištanje pluća kad pohlepno uzima zrak između dva cereka.

- Da nema nas, oni bi se pogubili - odvratim. Iznenada me obuzme nagon da isprevrćem i izgazim sve uokolo kreveta. Ali zadovoljstvo zbog onoga što ću mu reći, brzo me smiri.

- Vidim da vam nedostaju knjige.

- Obećali se mi, Hemovi, da ćete mi dati nešto da skratim vrijeme.

- Obećali smo samo zato da možemo pogaziti obećanje.

- Ali ja sam dobro, mogu ovako još dugo.

- To sad kažete, Hank. Za pola sata nećete znati tko ste, pokušat ćete ustati, past ćete i ozlijediti se. Ali nećemo vam dati analgetike. Odlučili smo da morate iskusiti sve, od najmanje boli do užasa košmara i epileptičnih napadaja, od poniženja u ležanju u vlastitom izmetu, u sisanju vlastitih prstiju kad vas ostavimo u gladi. Sada ćete se baviti samim sobom. Uspomenama ili pokušajima da se sjetite vlastitog imena. Bit ćete svjesni sve vrijeme. Nema više spavanja. Ionako ne možete zaspati bez konjske doze melatonina, zar ne? Čemu trošiti novac na to.

Pogled mu je kao u ubojice uhvaćenog u zločinu. Za njega sam samo žrtva koja je slučajno izbjegla sudbinu. Vjerojatno misli da me još uvijek slijedi namijenjena sudbina, da ne vidim kosca u svojoj sjeni.

- Zna li, Henry, da ovdje ne znaju vaše pravo ime. Inače bi brzo skončali od ruke Preostalih. Ovako misle da ste samo jedan od manjih zločinaca.

- Svejedno mi je. Ionako ću uskoro umrijeti s mišlju da i sve vas čeka skapavanje. Vaše muke zasigurno će biti veće od mojih. Na kraju će krv oticati od vas na sve strane, sva ta tuđa krv, ostat ćete kao mrtve beskrvne gliste. Oh, da mi vas je zgaziti!

Izgleda da mu je ljutnja vratila u um nekad omiljene misli.

- Varate se, Hank. Smijem li vas zvati Hank? Nitko neće umrijeti. I niste li se zapitali je li možda negdje gore po sjevernim obodima kontinenata ostalo ljudi, normalnih, zdravih ljudi, s kojima ćemo se jednog dana sresti?

- Ha, ha, ako ih i ima, bit će za vas prekasno. Vaši hranitelji će nestati, vi ćete početi proždirati jedni druge. Bolje je negoli smo zamišljali.

- Ne, Hank, vi ste nam, ne znajući, pomogli i drugi put.

Bulji u mene, grebe dugačkim noktima borama iscrtano lice, prolazi kroz rijetku sijedu bradu podsjećajući na starog onemoćalog dabra koji tvrdoglavo pliva protiv struje i zapliće se o podvodno bilje vlastitih misli. Kosa na jastuku nalik je na hrpu mišjih repova. Ili štakorskih. Zamišljam da leži glavom na tijelima mrtvih glodavaca. Moram priznati da i mene sve više obuzima njegova zloća.

- Znete, ovdje strašno smrdi - rekoh i strgnem pokrivač s njega. Prozorsko staklo otklizi u stranu i vjetar nahrupi u prostorijsku, perući hladnoćom plastične plohe. Kontrolor savršeno radi svoj posao, čita naredbu slijedeći moje riječi.

Starkelja se skupi u fetusni položaj, zadržavši pogled na meni. Bih li ikada mogao osjetiti nelagodu ili tugu gledajući ovu spodobu kako, kad pri svijesti očekuje olakšanje smrti tek od starosti. Smatra li to privilegijom šizofreno umišljajući da je to što je ostao posljednji od svih svojih suradnika, pravedna nagrada njegovom životnom djelu.

Ponovo sjedam, premećem nogu preko noge i naslanjam glavu na ogledalo u kojem se odražava pusta sterilna prostorijska, krevet i hrpa stalaka i aparata.

- Vidite, Hank, vi ste nam dali virus, a ubrzo i cjepivo koje je sve promijenilo više i od virusa. Lagali ste da ste cjepiva stvorili u samo godinu dana. Ali ja vam ne lažem. Vašu kombinaciju razvijali smo dalje, i evo, jako brzo, stvorili smo novi virus. Virus dugovječnosti. Bolje rečeno, virus vječnog života. Ali najprije ga moramo testirati. Mislim da imamo dobrovoljca.

Ne znam kako mu je uspjelo, ali uspravio se i sjeo. Odmah sam znao da je shvatio. Užas je prostrujao skoro opipljivo od njegovog suhog tijela, strah kiselog okusa ispunio mi je nosnice.

- Gotovo smo sigurni da će probna doza odmah djelovati. I ne, nećemo biti zli, podijelit ćemo to s Preostalima, ovisimo jedni o drugima i nije nam u interesu da itko doživi kraj. Pokušat ćemo se vratiti starom, ali na bolji način. Vi ćete imati još bolji tretman. Živjet ćete vječno, držat ćemo vas poluživog, polumrtvog. Zar to nije velikodušno od nas? Znat ćete kako je to biti virus, moćan, ali nedjelotvoran kad je izoliran, kao vi ovdje u svakodnevnoj boli, mucu, užasu. Ne vjerujemo da će vas u tom stanju svijesti i svjesnosti dohvatiti vaša savjest, ne brinite. Dobro će paziti na vas jer uvijek postoje nepredvidljive mogućnosti da sami odlučite na neki nasilan način skončati život. Ostat ćete ovakav, star, nemoćan, omrznut, bez pribježišta zaboravu i mogućnosti za bijeg u smrt. Recite, niste se nadali ovakvoj nagradi?

Ako se kaže da umirućima u posljednjim trenucima pred očima ponovo preleti cijeli njihov život, Henryju Doorsu je u ovom času pred očima preletjela i pobjegla smrt i odjahala kroz otvoreni prozor na užasnom smradnom valu koji je glasno ispuštio iz sebe.

- Oh, Hank, to nije lijepo od vas. Upravo sam vam namjeravao osobno dati serum.

Vrata prostorije se otvore i njegovateljica mi dodaje injekciju. Kanila joj svijetli crveno.

- Recite, u koju ruku želite primiti injekciju?

Stisnuo se, obujmivši se pandžama od prstiju. Cvili kao štakor.

Krećem prema njemu, pokušavajući izvesti grimasu smješka.

- Ne bojte se Hank. Bit će dovoljna samo jedna doza.

BES

Spustivši slušalicu, Dragan se zaputio ka plakaru u pred-soblju i izvukao komade odeće, jedan po jedan. U kuhinji su prestali zvuci pripremanja hrane i Nevenkina glava se pojavila u hodniku.

„Ručak samo što nije“, rekla je nervozno.

„Asim je zvao.“

Nije morao da objašnjava značenje ove rečenice, barem ne Nevenki. Sada je u hodniku bila i Sanja. Držala je u rukama belog zeca i oboje su gledali u Dragana, devojčica i životinja, jednako postojanim pogledom.

„Tata, gde ideš?“

„Moram, sine. Posao.“

„Kako posao, pa škola ne radi subotom“, pokušala je da istraje, ne skidajući pogled s njegovog lica. Zec se promeškoltio u njenim rukama.

Najbliži put do Doma kulture je vodio kroz gradsko jezgro, ali Dragan je vozio magistralom uz rečni nasip. Duž doline je još bilo ostataka jutarnje magle koja se na zubatom suncu presijavala poput šećerne vune. Ispred je žustro napredovala kolona vojnih vozila, tri kamiona i po jedan džip na čelu i skroz pozadi, sa uključenim rotacionim svetlima. Dok je kolona odmicala prema severnom obodu grada, Draganov jugo je u širokom luku obišao novi blok plavo-belih solitera i zašao u uličice sa razlokanom kaldrmom. Kroz otvoren prozor je dopirao glas mujezina sa stare džamije. Nekoliko muškaraca u uniformama civilne zaštite presekle mu je put na trenutak, ne mareći za sirenu. Delovali su zapašteno i uplašeno.

U zgradi Doma kulture ga je dočekaio portir, čije bi velike četvrtaste naočare i još veće čelo više odgovarali kakvom profesoru fizike.

„De si, Dragane. Svi su već gore. Direktor je reklo da požuriš.“

U kancelariji je bilo toliko dima da je Dragan pomislio kako će fikusi uvenuti ako sastanak potraje. Čak je i maršalov stameni lik bio prekriven duvanskom koprenom. Asim je preko ivice naočara spuštenih do sredine orlovskog nosa značajno pogledao pridošlicu. Svi osim njega su izgledali kao tek probuđeni.

Nastavio je da elaborira situaciju: *vježba podrazumijeva angažovanje cijele samoupravne zajednice... vojska će se baviti zaštitom od biološkog napada a naše je da građani ne prave sranja... sit sam onih jalijaša sa Fetije, mislim da je ovo prilika da i njih prodrmano... Rade će biti zadužen za koordinaciju službi... Šefik, ti si mi veza sa republičkim sekretarijatom... Ako bude ma kakve nediscipline, Draganče iz srednjoškolskog centra će to riješavati...*

Dragan se smestio uz prozor, u fotelju sa opasno ispucalim tapacirungom. Krajičkom oka je posmatrao kako Sunce zatire maglu. Znao je da Asim može ovako do jutru:

...spoljašnji neprijatelj u ovakvim prilikama prirodno traži i uvijek pronalazi pomoć unutrašnjeg neprijatelja, odnosno izdajnika, drugovi... tu leži naša odgovornost, da otkrijemo pomagače onih koji sa Zapada kuju planove da sruše našu federativnu domovinu...

A, onda, u jednom neizbežnom trenutku, direktor Doma kulture bi definisao metodologiju: *jebaćemo im i mater i oca, samo ako promole njušku... policijski čas, nadzor nad potencijalnim izdajnicima, čizma uz vrat ako treba, cijev na čelo...*

Kada je celokupni sastav gradskih bezbednjaka, doušnika, tajnih i rezervnih oficira napustio duguljastu kancelariju, ostao je nasamo sa Asimom Velagićem. Maska prvoborca i branitelja samoupravnog socijalizma, uvek je padala pred Draganom,

koji je bio svjedok svih kockarskih uspona i padova, preljuba i rutinskih surovosti gradskog moćnika.

„Ovo je, što se nas tiče, vrijeme za užitak. Imam zakazanu partiju za večeras u Banji Koviljači, sa nekim seljoberima iz šabačke uprave. Tebi prepuštam toki-voki i komunikaciju s vojskom, ako je uopšte bude. Ovo su vojnici smislili, za ovo su nadležni i nek' im je sa srećom. Ti si rahat, ali ipak drži tu spravicu uz sebe.“

„Važi, šefe. A, kažu li šta naši, zašto nas vojska uvežbava baš za biološki napad?“

„Možda im je ostalo u kalendaru zbog varirole. Sjećaš li se te jebade?“

Dragan se nasmešio.

„Moju ženu još žiga rame od vakcine, a ima tome deset godina.“

„Moju žiga glava kad god me vidi. Zato će joj narednih par dana biti baš ugodno.“

Asim izvuče maramicu iz džepa sakoa i obrisao čelo, pa pređe od čela ka potiljku načinivši od preostalih dlaka na temenu tri mršave pruge.

„Ovi iz Šapca kažu da je opet u pitanju emigracija. Jedan je uhapšen u Engleskoj. Jedan iz samog vrha. Imao planove, sheme napada. Špijao po aerodromu tamo. Pripremao je napad nekakvom zarazom... virusom, ali ja se u to slabo razumijem, Dragane. Znam samo da će nam ta žgadija sa zapada kad-tad jebati sve po spisku... Pominje se u depešama bjesnilo, virus bjesnila.“

Dragan klimnu glavom i pogladi polako brk.

„Prvi i posljednji put sam bijesnog psa vidio kao dječak, gore u Kladuši. Moj amidža ga je upucao. Ali tek pošto je ujeo jednu mladu ženu i njeno dijete. Psa sam vidio iz daljine, ali i sad mogu da osjetim strah, samo kad pomislim kako je tumačio tamo-amo po prašnjavom putu, opustjelom od ljudi.“

Stajali su neko vreme u tišini. A, onda se Asim nasmešio kiselo.

„Ako zatreba, znaš broj u Banji na kojem me možeš naći.“

Polu sata kasnije, Dragan je pritiskao veliki taster uz vrata užutela od starosti. Drugi, pa treći put, sve duže. Bio je siguran da je Ljiljana unutra i odmakao se na korak da joj da malo vremena da donese jedinu moguću odluku. Naslonjen krstima o gelender, gledao je kroz uski prozor hodnika ka pustoj ulici: pod krošnjama je video, jednog iza drugog, svog juga i jarkocrvenog renoa četiri, sa sarajevskim tablicama. Reno je bio parkiran tako da mu je jedan prednji točak lebdeo nad kaldrmom, dok je drugi bio uronjen u blatnu rupu.

Otvorila je koliko je lanac dozvoljavao. Dovoljno da vidi njene krupne oči, blede lice, i crni uvojak koji se spustio preko čela.

„Otkud ti ovdje?“

„Grad je blokiran od pre sat vremena. Nenajavljena vojna vežba“, kao da želi da potvrdi njegove reči oglasilo se zavijanje sanitetskog vozila koje othuja niz ulicu. „Pusti me unutra.“

„Nedjeljama te nije bilo... Ne mogu...“, prošaputala je. „Ne mogu, bolan, nisam sama.“

Bacio je pogled preko njenog ramena.

„Ma, nije ono što misliš. Drugar'ca mi je tu. Doputovala je sinoć iz Saraj'va.“

Gurnuo je cipelu u dovratnik, a rukom hladnokrvno potražio rezu s unutrašnje strane vrata. Nasmehla se, ali ne očima.

U stanu su vladali krš i zadasi spavanja. Devojka se predstavila kao Asja, ovlašno se rukovavši sa Draganom. Nije mogao da ne primeti koliko je zgodna, iako je na sebi imala Ljiljanin bade mantil, za bar dva broja veći.

„Znači, ujdurma se napravila, a vi umjesto da ste na zadatku, družite se, pravac kod švalerke.“

Bile su to prve reči koje je izgovorila nakon svog imena.

Sedela je u fotelji, prekrštenih nogu. Imala je vretenaste listove i lepa, duguljasta stopala. Lak je bio bordo. Pripalivši cigaretu, učinila je da i Dragan refleksno uradi isto. Osetio se pomalo nelagodno

sedeći za trpezarijskim stolom, tu na sredini sobe zatrpane masivnim komadima nameštaja, sam sa devojkom koja je izgledala kao da je tek napunila dvadeset godina, ali joj to nije smetalo da ima pozu i ton islednika. Iz kupatila se čulo naizmenično oglašavanje vodokotlića i česme. Još kratko vreme će biti sami dok Ljiljana ne izađe.

„Ko kaže da i ovde nisam na zadatku“, rekao je mirno, pogladio brkove, a onda ustao kako bi skinuo sako. Pištolj su pod pazuhom držali ulašteni smeđi remeni.

„Nije ni čudo da vas se moja jaranica pribojava.“

„Studiraš psihologiju, mala?“

Ugrizla je donju usnu i podigla obrve.

„Psihologiju homo sapiensa uvijek pomalo proučavam. Ali, to je samo moj hobi.“

Poželeo je da se tuš u kupatilu što pre zaustavi. Iz džepa sakoa je izvukao toki-voki i spustio ga na sto, osetivši se još nelagodnije, gotovo kao kockar koji slaže pojedinačno jake karte na sto, znajući da u krajnjoj kombinaciji ne znače mnogo.

Ljiljanino lice bilo je bledo i zgrčeno od mučnine. Napravila je nekoliko teturavih koraka dok se nije opružila preko kreveta, zauzimajući fetalni položaj.

„Asja je odlučila da me vozi za Sarajvo, kod mojih“, prostenjala je.

„Šta ćeš tamo?“, rekao je brzo da bi odmah shvatio besmislenost pitanja. „Mislim, mogao sam ja da te odvezem.“

Asjin glas je bio topao i dubok, gotovo muževan: „U pravu ste, druže. Trudnicu i treba da vozi ljekaru njen muškarac.“

Ljiljana je ležala kao da ništa krupno nije izgovoreno, ali Draganu je sama nepomičnost govorila da iščekuje njegovu reakciju.

Pripalio je cigaretu. Negde iz doline doprlo je nešto nalik na rafal. Bilo mu je teško zamislivo da neko puca, makar i ćorcima. *Verovatno samo odvaljen auspuh*, pomislio je. Ovo nije bila situacija plavih protiv crvenih. Kako bi to sročio Asim Velagić: *cijela samoupravna zajednica je danas na istoj strani – u odbrani od smrtonosnog virusa!*

Asja lenjo pogleda prema prozoru.

„Trudnica ili ne, danas se ne može nikuda. Policijski je čas.“

„Nas dvije ujutru idemo za Sarajevo, bila u toku glupa vježba ili ne.“

Nikada ranije nije čuo da se neko zove Asja. Zvučalo je kao ime kakve ličnosti iz bajke. Iz neke od onih priča u kojima nije baš jasno ko je dobar, a ko zao. Mora da je to bila drugarica o kojoj je Ljiljana ponekada govorila s divljenjem. Profesorka engleskog, baš kao i Ljiljana, samo zaposlena na fakultetu, a ne u provincijskoj srednjoj školi.

„Mislim da ću opet povratit', jebem ti...“, prostenja Ljiljana.

Njih dve su otišle u kupatilo, a Dragan je pripalio novu cigaretu i posmatrao toki-voki na stolu. Jedna otegnuta sirena poče da ispunjava ulicu. Ovog puta je bio siguran da je kroz buku čuo rafal. Mir toki-vokija počinjao je da deluje sablasno.

Iz kupatila se vratila samo Asja. Zaista je imala odlične noge. Uska, fino oblikovana kolena.

„Jesi li za pivu, druže?“

Klimnuo je potvrdno, odmerivši je drsko.

Ubrzo su sedeli za stolom sa dve tamnosmeđe flaše BIP-a. Njeno lice bilo je četvrtasto, nos veoma uzak, a zelene oči previše razmaknute jedno od drugog. Ali, celokupan utisak je bio da sedi prekoputa holivudske lepotice.

„Zar ne može jedan takav dasa da nažvrlja neki ausvajš za dvije djevojke u nevolji?“, pitala je naizgled pomirljivo, mahnuvši cigaretom u Draganovom pravcu.

„Vojna situacija, nisam nadležan.“

„Zar nije sve to isto, vojska, državna bezbjednost, narodna milicija, srednjoškolski centar...?“

Oćutao je, pa ispustio dim snagom zmaja. Nasmušila se zbog njegove hladnokrvnosti.

„Kad je već sve folirancija, mogla bih i sama da napišem tu potvrdu.“

„Ne razumeš, curo. Nije zajebancija. Ne bi trebalo da govorim o tome, ali kažu da je u pitanju stvarna opasnost. Zavera neprijateljske emigracije.“

„Pa, zar i ti ne planiraš da bježiš u Švicu? Nisi li o tome nedavno govorio Ljiljani? Kako bi radije prao leševe tamo, ili radio kao baštovan... Radije nego ovo ovdje. Baš tako si joj rekao. Radije s *njom*, nego sa tvojom ženom.“

„Jedan dan rada u mrtvačnici i cijela moja mesečna plata, cijela plata jednog... Ti si baš bezobrazna. Uostalom, došao sam da razgovaram s Ljiljanom, a ne s njenim drvenim advokatom.“

„Nek' si ti nama došao, druže. Da nisi, kako bih saznala da se opet radi o neprijateljskoj emigraciji“, rekla je ne skrivajući podsmeh. „I, ko su ti dušmani o kojima stalno govore čuvari našeg mirnog sna? Jesu l' to neki baš poznati, iz istorijskih čitanki, ili vaši ljudi, odmetnuti vrtlari i mrtvozornici?“

„Uhapšen je opasan čovek na aerodromu u Londonu. Vođa, izgleda. Imao planove sa sobom. Neverovatna neopreznost“, nije mogao da veruje da sve ovo upravo izgovara. Uzvrpoljio se na stolici. Zurio u toki-voki.

„Znači, vođu uhapsio Džems Bond i odmah javio Draganu, čuvaru Jugoslavije.“

„Šta ti imaš protiv Jugoslavije?“

„Stvarno si smiješan, čovječe... Pogledaj, kiša samo što nije. Čak i da ima nekakvog zelenog gasa koji se vije dolinom Drine i truje radne ljude i građane ove kasabe, kiša će ga...“

„Nastavljaš, mala, a lepo sam te upozorio...“, prelazak na zajedljivu policijsku dikciju bio je trenutani, ali i komičan. Oboje su prasnuli u smeh.

Dok je usnama prinosila novu cigaretu, nagela se blago napred.

„Slušaj. Imam teoriju o tim tvojim zavjerenicima iz bijelog svijeta. Samo teoriju. Hoćeš li je čuti?“

Dokrajčio je pivo i pogledao Asju hladno. Izgovoriće šta god da je poželela, to je bilo jasno. Zato se zavalio u stolicu.

„Taj naš što su ga uhapsili u Engleskoj vjerovatno nije terorista. Nije čak ni posebno neprijateljski raspoložen. Možda se zadesio na tom aerodromu nekim svojim poslom, sa zapisima koje samo on razumije. Filmski reditelj ili pisac trilera, možda...“

Osetio je kako ga, dok ta prepotentna devojka govori, obuzima bes. Brzo, nenadano jako. Čist, vatren i crven, poput kakvog paklenog stvorenja.

„Ili, još izvjesnije, kakav mislilac posjednut sopstvenom vizijom apokalipse, toliko snažnom da na hiljade jugoslovenskih Dragana može njome otrgnuti od subotnje dremke...“

Pištolj pod miškom je postajao toplim, kao da se radi o delu tela. Ustao je ne bi li potisnuo nagone koji su pretili da preuzmu kontrolu. Promakao je pored kupatila, na putu ka izlazu. Kroz haustor ga je ispratio smeh prigušen zalupljenim vratima.

Kaldrma je bila neravna, nagnuta ka oronuloj crkvi duž čije ograde je rastao gust bršljan. Sivilo neba odgovaralo je potpunoj tišini koja je vladala, ali ne i Draganovoj uzrujanosti. Poželeo je da zaždije nogom u blatobran renoa četiri. Izgledalo je da bi nahereni Asjin auto od udara mogao da izgubi ravnotežu i ode nizbrdo. Zvuk nalik snažnom lepetu krila mu je privukao pažnju i naterao da se okrene. Tridesetak koraka dalje, na mestu gde je ulica uska i strma poput potoka, besciljno i frenetično, vrteo se muškarac. Bradat i gologlav, na sebi je imao nešto nalik na pocepanu pidžamu. Iz poluotvorenih usta su curele penušave sline. Sada se čulo krkljanje, grleno i bolesno. Dragan je zakoračio unazad i jedna od labavih kamenih kocki se zakotrljala. Crvene oči se usmeriše ka njemu.

TALAC

Kao mač zaboden u pesak, odlučnost mu se rušila svakim korakom koji je napravio od ulaznih vrata kućerka na selu, do auta na prilazu. Sedam koraka i sedam hoću, neću, ne znam, možda. Da je mogao da se čvrsto odluči za jednu opciju, brže bi joj se prilagodio. Otići ili ostati. Rizikovati ili se sakriti. Problem je bio u bujnoj mašti koju je vizija samo jednog puta uvredljivo ograničavala. Gavriilo bi mu rekao da je tvrdoglav, a majka bi ga samo pogledala na šta bi se on slomio i uradio po njenom.

Zato je otišao, da bi greške, kakve god bile, bile samo njegove. Niko nije morao da zna šta je radio pre trideset dana. Šta će raditi večeras kad izađe mesec.

Pa opet...

Ostaće – i biće mu to možda poslednji čin slobode.

Otići će – i osećaće se kao da se vraća u zatvor tuđih očekivanja.

Ostaće – i kajaće se u svojoj slatkoj samostalnosti.

Otići će – i biće sa porodicom.

Otvorio je vrata renoa, tamnog u noći, inače blistavo sivog po danu, spustio čelo uz muklo *tup* na krov auta i uzdahnuo.

„Neće kuća nigde“, uverio je sam sebe. Vратиće se, ako poži-vi toliko. Svakako će se vratiti nekoj kući.

U zagušljivoj udobnosti auta, zatvorio je oči i tiho zarežao. Uspomena na mučno iskobeljavanje iz porodičnih stega bila je previše sveža da bi se radovao povratku tako brzo. Hvatala ga je panika od same pomisli kako će morati opet da prolazi kroz isto – jer ovo neće dugo trajati, obećao je sebi. Samo da se uveri da su dobro.

Okrenuo je ključ i startovao motor. Slaba svetla blesnuše, uzaludno prodirući kroz noć – on nije video ništa. Budućnost je za njega bila tamni vilajet.

Kada autoput opusti, bez ljudi i njihovih mašina što se utrkuju s vremenom, priroda se oslobodi i uzme svet pod svoje. Prekrije maglom i uspava. Čudna snoviđenja vrebaju one koji lutaju noću. Prikazanja onoga što je nekad bilo, odakle su sva bića potekla, odakle su ljudi izvadili bogove i kasnije ih, uvređeno, strpali nazad. Utvare koje im opsedaju um, zakopane u mračne kutke podsvesti. Jer sva tamna mesta povezana su istom tišinom, a čudovišta su sve bešnja što su duže zatvorena. Za neke to je drugi dom, a za mnoge košmar. Ognjena je majka naučila da ih se ne plaši, mada svakako sada nema vremena za njih. On je svoje tišine davno prelomio. Večeras ga plaše samo uragani sopstvenih misli.

Pušta muziku, jer usamljenost se tako lakše podnosi. Nema pojma šta sluša; okružen je tuđim glasovima i to je dovoljno. More mlečne tame razdvaja se pred farovima i spaja iza, kao da je čamac na pučini, sam i izgubljen. Pipci magle mu opsedaju vidik i unose hladnoću u dušu. Jer od njih ne vidi nebo. Ne vidi ono što ga određuje, zbog čega je nervozan.

„...uvodi nove mere u borbi protiv virusa. Večeras je počeo policijski čas. Naši izvori bliski vladi ne znaju koliko će trajati. Vojska, policija i medicinsko osoblje sa posebnim dozvolama jedini su kojima je dozvoljeno da izlaze napolje. Krizni štab apeluje na sve građane da poštuju propisane mere, pod pretnjom novčane kazne...“

Ognjen reži i gasi radio. Napola je verovao da je brat preterivao kad ga je pozvao, ali mu se sad čini da svi ostali preteruju. Doduše, policijski čas bi objasnio zašto sam jurca putevima. Dok je još učio da vozi, instruktor mu je objasnio da, koliko god žurio, ne može brže od saobraćaja. A tamo gde saobraćaja nema...

Nalegao je na gas. Možda i stigne pre nego što ga Mesec zarobi.

Kao odjek univerzalnih spikerovih recitala o neophodnoj poslušnosti, iza njega se začu policijska sirena. U retrovizoru izroni marica, crna, nestvarna i okupana alarmantnim svetlima.

Da li su to krenuli za njim? Naravno da jesu, koliko je još idiota pored sebe video da krše policijski čas? I šta sad? Uhapsiće ga, za primer ostalim buntovnicima, držaće ga u zatvoru, a on...

Bila bi mu to zadnja promena u životu, na ovaj ili onaj način. Kad bi ga videli za samo koji sat, ljudi bi verovatno pomislili da je sve to jedna velika papazjanija od simptoma virusa. Nepoznatog virusa. A sve nepoznate stvari izazivaju strah i najbolje ih je iskoreniti.

Koliko će dugo ostati živ ako dozvoli da ga uhapse?

A ima li zaista šanse da im pobegne u kršu od renoa?

Psuje, preklinje, reži, usporava i staje kraj puta. Zglavci na volanu su beli od čvrstine stiska.

Zvuk marice vrišti ka njemu, približava se, tu je – i tutnji dalje nesmanjenom brzinom, kao besna banši. Tri uspaničena otkucaja srca i nestala je.

Ognjen cedi dah kroz zube, opušta se. Smeje se sam sebi, skoro da veruje da je to njegov strah stvorio prikazu. Bezbedan je, ali nema kad da uživa u maloj pobedi. Magla će se raspršiti, oblaci raskriliti, i onda...

Treba mu samo desetak minuta vožnje do kružnog toka, gde zatiče maricu prevrnutu u jarku, poput izmeštene kockaste noćne more, kako tuli i priziva ga.

„A čega se plašiš, genije“, kaže sam sebi. Ovo je njegov svet, svet iskona. Ako ga nešto odatle povredi, biće to samo zato što je dozvolio. I to bi tim prikazama bilo zadnje, jer i najgore more kapituliraju pred pravednim gnevom majke. Nimalo nije sumnjao da je Ravi sposobna za sve.

Zapravo je lako izaći iz kola. Zamislio je sebe kako odlazi sa mesta nesreće, i nije mu bilo dobro. Zadovoljan je samo u onoj alternativni gde pokušava da pomogne.

Iznenaden je kad ugleda par policajaca u kabini. Ugruvani su, pomalo krvavi, bez svesti, ali ipak ljudi. Cima teška vrata, uzalud. Ni pomaći. Mora da su se dobro zaglavila.

Zbog pokvarenog zvuka sirene, promiču mu koraci s leđa. Kad oseti prisustvo iza sebe, kasno je da bilo šta učini. Bol, šok, oduzetost. Tama.

Bratov telefonski poziv ga je zatekao samog u kući, u grozničavom spremanju za par predstojećih dana. Zaveses su navučene, vrata zakatančena, podrum ojačan. Zbog njega je i kupio kuću. Bilo je ciklusa kada mu se nije izlazilo i kada je izležavanje u brlogu bilo daleko udobnije od jurcanja zečeva po obližnjem šumarku. A noćas mu svakako nije bilo do zavijanja na mesec.

„Gledao sam vesti“, počinje Gavrilo, što je samo po sebi znak da se nešto ozbiljno poremetilo u njihovim životima, jer niko od njih nikada nije mario za ljudske vesti.

„Je li? Otkud to?“

„Slušaj, proglasili su pandemiju.“

„Šta ti je to?“ Ognjen drži telefon između ramena i uha dok nerzovno proverava koliko su čvrsto zaveses navučene. Čisto za slučaj da poželi pivo za vreme promene. Ne bi valjalo da ga neko od komšija ugleda kako se šetka po kući u takvom stanju.

„Znači da je neki virus zahvatio čitavu planetu.“

„Neki virus?“, ponavlja kao eho.

Za trenutak se ponadao da je u pitanju invazija vanzemaljaca, ili da su rođaci Save Savanovića izmiledi iz pakla. S nečim tako sićušnim kao što je virus nije znao kako da se bori.

„Pa, zovu ga nekako, ali to nije bitno. Bitno je da odmah dođeš ovamo.“

„Zašto?“

„Majka hoće da se svi okupimo na planini, da se skrasimo u divljini dok ne prođe.“

„Brate“, Ognjen uzdiše, umoran od samih implikacija onoga što ga čeka ako prihvati. „Jebote, daj reci joj da ne paniči.“

„Dođi i reci joj sam“, Gavrilov glas zvuči umorno i razdraženo. „Na vestima kažu da ne znaju kako se prenosi, dokle je stigao ni kako se manifestuje.“

„Koje su to gluposti“, reži ogorčen zbog nečije nesposobnosti koja izaziva sveopštu paniku, što opet utiče na njegov život. „Kako onda znaju da li je neko zaražen?“

„Zato što zaraženi umiru. Slušaj, uopšte nije zajebancija. Prikazali su snimke, šleperima odvoze leševe da ih spale.“

„Gavro, pa svi umiremo, pre ili kasnije. Nemoj me zajebavati, ne mogu večeras.“

„Izvini, burazeru, ali mora večeras.“ Gavriilo šumno uzdiše. „Ako požuriš, stići ćeš. Znaš i sam kakav si posle.“

Znao je. Ali, ipak...

„Ovde imam podrum.“

„Mi imamo šumu. Ravi ima svoje jezero.“

Ognjen počinje da se smeje, zamišljajući sebe kako se smrzava na obali jezera. U vučjem obliku nije bio ljubitelj hladne vode. Čuje smeh sa druge strane, kad mu i brat najzad shvati šta je rekao.

Seo je na stolicu za ljuljanje misleći da će ga to opustiti. Zuri u plafon i zamišlja kako majka gleda Gavru dok priča sa njim, vrti glavom i verovatno misli da se ponašaju kao idioti.

„Ljudski virus“, napominje Ognjen kad su se smirili.

„Prešao od životinje“, parira Gavriilo. „Neka budala je nešto pojela i sranje je mutiralo.“

„Zezaš?“

„Jok ja.“

„Zna li iko kako to može da deluje na nas?“

„Ima nas raznih. Nisam siguran da iko zna. Majka kaže da je bolje da ne saznamo.“

Ognjen ćuti. *Kakav loš tajming*, misli. Gde je on živeo kad do sad nije čuo za to? Zar je to tako naglo krenulo? Moglo se zaratiti a on ne bi znao. *Dakako, hoće to od negledanja televizije*, pomislio je razdraženo.

„Ognjene?“
 „Razmisliću“, kaže.
 „Dobro.“
 „Pozdravi mamu. Čuvajte se.“
 „I ti isto.“

Virus se zvao besnilo. Video je to u čovekovim užarenim očima u odrazu, u grozničavim pokretima. Besnilo uma koje je pretilo da oslepi čovečanstvo, praveći pakao od zemlje. Virus zla koji su religijske dogme, zakoni i više moralne instance zajedno zauzdavali i vraćali u mračne kutke podsvesti. Gde su okovana čudovišta vrebala svoju priliku, šapćući da pravila ne važe za njih. Čovek za volanom odabrao je da ih poslušaju.

Ne potiče iz magle, stvaran je koliko i auto kojim upravlja. Položen preko zadnjeg sedišta, ruku vezanih lisicama pozadi, sve što Ognjen može da vidi od svog otmičara jeste sablasan odsjaj sa prozora, robijaška frizura iznad naslona sedišta i mršava ruka iznad radija u potrazi za dobrim vestima. Kojih nema. Ognjen zna šta ga muči – barikade na ulazima u grad i graničnim prelazima. I pored najbolje vere, odbegli robijaši i biće koje nije sasvim čovek ne mogu da prođu pored ljudi zaraženih strahom.

Odiže se sa sedišta, krivi vrat ne bi li video kuda ga robijaš vozi. Magla je nestala. Znakovi pored puta ga obavestavaju da se i dalje kreću u istom pravcu u kom je i on prvobitno krenuo: ka divljini, što dalje od civilizacije. Uspravlja se, na šta čovek diže pištolj u znak upozorenja. Nema kad da ga drži na nišanu i da vozi, pa je preteći pokret više pokazivanje. Vidi šta ja imam.

Da, misli Ognjen. Vidim te. Vidiš li ti mene?

„Neudobno je“, kaže kao da se izvinjava.

„Jesi li zaražen?“, grozničavo će čovek.

„Ne, naravno da nisam“, deluje uvređeno, što smiruje njegovog otmičara. „Ti?“

„Ne“, čovek zadovoljno frkće. „I ne nameravam.“

„Da li si zato pobegao?“, Ognjen misli da će, ako bude održavao konverzaciju, možda imati šanse da se bezbolno izvuče iz situacije. Uđi u um otmičara i misliće da je njegova ideja da ga oslobodi, i još će biti sretan.

„Nego šta sam.“

„Onim ljudima je trebala pomoć“, blago napominje.

„Nisi im valjda prilazio?! Nisi ih dirao, zar ne?!“ Vozilo vr-luda po putu dok vozač uspaničeno balansira između volana i pokušaja da otkoči pištolj.

„Pobogu, ne – šta radiš to, gledaj kuda voziš!“

„Jesi siguran?!“

„Jesam! Skloni taj pištolj od mene!“

„Dobro, dobro!“

Čovek se smiruje, sa njim i auto. Urkoćena mašina rula po asfaltu, a Ognjen shvata da je čovek previše nestabilan. Možda neće imati vremena za miroljubiva rešenja.

„Jesu li bili zaraženi?“, pita.

„Kako Uporište počinje?“

„Šta?“

Robijaš počinje da priča. Negde na pola, Ognjenu se javlja da mu čovek prepričava početak romana, nakon čega se lansirao u teorije zavere.

„Virus inače nije stvaran, samo da znaš. To je samo neka ubrzana forma gripa. Čitao sam to na forumu. Ne daju nam u zatvoru da idemo na fejsbuk, ali jutjub i forumi su dozvoljeni. I tamo stoji da je čitava pandemija inscenirana. Svaka zemlja treba da priloži žrtvene jarce da bi se strah pojačao i ljude kao ovce pozatvarali u karantine. Sve je to Eustahije tamo objasnio. Je l' me pratiš?“

„Šta? Pratim, pratim.“

„A je l' znaš zašto nas stvarno zatvaraju u karantine? Da bi silne NATO trupe mogle da se prebacuju a da ih niko ne vidi!“

„Zar ih neće videti sateliti?“

„Sateliti su njihovi, i sve to može da se hakuje“, čovek odmahuje u maniru nekoga ko je proučio sve što je mogao o toj temi sa interneta. „Nismo mi ni svesni koliko nas prate, ostavljaju nas na miru samo zato što im nismo zanimljivi.“

Ognjen je znao nekolicinu osoba koji bi im bile veoma zanimljive, kad bi sve ovo bila istina.

„Zašto onda nisu hakovali Eustahijev forum?“, upita.

„Nije bilo potrebe, zar ne vidiš? Kao prvo, bilo je prekasno, sve se već saznalo. A kao drugo, mi smo namenjeni za žrtvene jarce. Šta misliš, kuda su hteli sa mnom u ovo doba noći?“

U neku psihijatrijsku ustanovu, možda? „Da nemaš suđenje ujutro?“ Ognjen se usudi da predloži.

„Mm, da. Al' kud baš sad, majku im.“

„Da“, čežnjivo će Ognjen. Kud baš sad. „Znaš, nešto mi slim, šta ako nije masovno zatvaranje zbog NATO-a?“

„Nego zbog čega?“

„Prevelike populacije“, uzdiše i udobnije se naslanja. Kad bi samo mogao da vidi mesec. „Ima nas previše, i pravimo previše sranja po planeti. Požari, glad, globalno zagrevanje...“ U ovom trenutku mu bi žao što ipak nije povremeno ispratio neke vesti.

„Misliš?“

Čovek ga namršteno prostreli pogledom preko retrovizora.

„Siguran sam. Sad, da li je virus izmišljotina ili planeta uzvraća udarac, svešće se na manje-više istu stvar: dok svi bude-mo sedeli kod kuće i pretvarali se da nismo tu, planeta će se isceliti. Donekle, bar.“

„Sranje.“

„Vala baš. Nego, ako smem da pitam, kuda nas voziš?“

Tišina u odgovor. Oko njih noć i mesec koji pokušava da se probije na horizontu. Ognjen skoro da može da vidi čežnjiv sjaj srebra.

Još jedan pokušaj slušanja šumova između radio stanica. Šumovi, muzika, šumovi, reklame. Psovke. Tišina.

Ognjen zuri put neba. Oseća se nestvarno, kao u prostranom snu, gde pola njega sedi na zadnjem sedištu i juri kroz veštačke konstrukte, dok se drugi deo izdiže i širi. Njegovo drugo ja u stanju je da uradi sve. Stiska vilicu, jer prepoznaje osećanje, jasan znak da promena samo što nije počela.

„Vidi“, najzad kaže čovek, „za vreme svake pandemije mora da postoji uporište pokreta otpora. Hoću njih da nađem. Tamo ćemo ići.“

Ne sluša ga. Trese se od pritajene groznice pod odsjajem Meseca.

„Žao mi je“, kaže tiho, jer posle neće moći.

„Zašto? Šta ti je, čoveče? Šta radiš to?! Zaražen si! Znao sam! U majčinu, znao sam da si ih dirao!“

Smeh je izašao nekako grleno, kao kada bi vuk pokušao da se osmehne pa pokazao previše zuba. Zaražen je, da. U genima nosi virus star koliko i Mesec iznad njih. Mesec, koji nevino odbacuje životvorne zrake Sunca i time vlada nad dobrim delom prirode. Da li je iko ikada istražio na koji način izobličava nešto tako čisto i za život neophodno u silu koja nanosi ovoliki bol, čežnju, moć, želju za slobodom? Možda je, stigao je još da pomisli, pandemija izgovor za isterivanje na čistac takvih kao što je on.

U sjaju punog Meseca, škripu kočnica, vrisku i kršenje metala u sudaru sa drvetom kraj puta, vukodlak je kasapio izbeumljenog čoveka. Potom je krov eksplodirao pod naletom snage koja je htela napolje i stvorenje je izronilo uz kišu krvi.

Kratko je onjušio oko sebe, oslobodio se metalne kutije i potrčao kroz šumu u pravcu planine. Život bez pokreta sada je značio smrt, a porodica je čekala.

Relja Antonić

LUČE NOVOG PAJZERA

„I odvede me u duhu na goru veliku i visoku, i pokaza mi grad veliki, Novi Jerusalim, gde silazi s neba od Boga. I imaše slavu Božju, i svetlost njegova beše kao dragi kamen, kao jaspis svetli.”

Otkrovenje, 21,10-11

Kostur pacova umalo mi je izbio oči jer me je ova budala od asistenta gađala istim eno drito u facu, majke mu ga nabutam. U današnje vreme, 3031. godine, jako je teško naći asistenta koji nije zaostala polupismena kretenčina. Ne znam ko ih je uopšte pustio da završe fakultet, ili da li ih takve neomaščene meni uvaljuju namerno da bi me zafrkavali.

No, nisam dnevnik započeo da bih kukako na svoju (veoma lošu) sudbu, nego da hvatam beleške pre nego što moram da ih *snobizujem* i doterujem na kolokvijalni nivo. Da sve ne pišem odmah kako ga vidim (a ovo ti je, evo SVE ovde što vidiš – e, da te Odin sačuva), garantujem da bih propustio zapažanja o najbitnijim detaljima ovoga svega što ovde gledam.

A i to što se sebi samom žalim, zbog debilčina s kojima radim, ne znači da treba da zabudnem svoj burektorat.

A i, pride, nemam najblažeg pojma šta koju pitu od heljde gledam na ovom ovde nalazištu. Juče smo iskopali misteriju, i naumio sam vrlo brzo da je razrešim.

*dana 11. Frimairea, 3030. god.
po Aleksandru Velikom*

Ključno što danas znamo je da je u paleo-doba postojao neki grad Pajzer, tako se čita po današnjim lingvistima, i da su

u tom gradu tražili poslednje utočište od kuge koja ih je sve morila pre hiljadu godina. Istorija kaže da nikada pre toga nisu poznavali nikakvu bolest. Do sada je Pajzer postojao samo u legendama i sumnjivim istorijskim spisima, ali sam prilično siguran da sam ga otkrio. Ovo miriše na odbranjen burektorat!

Zapisi koje smo do sada ili našli očuvane, ili ih naknadno rekonstruisali, ako nisu bili na nerazumljivim jezicima (ali današnji lingvisti su isto svi budale i pojma nemaju šta rade), bili su sve neki sudžuk od dokumenta i nisu nam mnogo rekli. No, glavnina onoga što smo rastumačili ovde na licu mesta je da je postojao nekada božji grad tih sujevernih slepaca starog vremena i to je bio taj Pajzer što sam ga gore naveo. To je morao biti neki grad-manastir, kao što se pominju ovi nekakvi "polisi" iz starog vremena pre nuklearnog oružja i Kubanske i one druge i one treće krize što su nam ukinule prOliv informacija iz tog doba, ali i onih starijih.

*dana 34. Prairiala, 3031. godine
po Aleksandru Velikom*

Postoje jutra od kojih se očekuje da će udaviti čoveka – tmurna, gusta, što vrebaju iza naizgled sigurnog prozorskog stakla. Zimska jutra bez snega, tamnosiva, u koja se po izlasku napolje potone poput brodolomnika. Ovo jutro je bilo takvo, mlako za zimsko doba, a tamno, još dugo po svitanju, i držalo me je u kući, gde sam uz kafu i cigaretu prelistavao internet-portale raznih novina. Sa jednog od njih vrebao me je nepojmljiv užas.

Članak je sadržao video dodatak. Govorilo se o novoj nepoznatoj bolesti koja već nekoliko meseci muči Treći svet. Pustio sam video, i dok sam ga gledao, kiselina mi se skupljala u grlu. Leprozni ljudi su tumarali prašnjavim naseljem, čekajući smrt.

Belac sede brade zverao je, tužnim pogledom, u prazno. Kameraman ga je obilazio dok je glas voditelja iznosio pojedinosti. Kroz zaprljanu svetlu odeću nazirali su se telesni deformiteti. Leva polovina lica bila mu je pokrivena čvorovnatim izraslinama.

„Pogledajte oko ovog čoveka,” rekao je voditelj. Levo oko, uraslo u gnjilu masu, naticalo je i sušilo se. Beonjača je bila grimizno crvena. „Simptomi variraju”, nastavljao je. Iza ovog bolesnika stajala su sitna crnačka deca. Kada ih je kamera fokusirala, videli su se jezivi slojevi kože u koje su im lica utonula. Voditelj počeo da priča nešto o karantinu koji je vojska obezbeđivala, ali ubrzo sam prestao da ga slušam.

Kamera je snimala meleza koji je plakao prekriven izraslinama nalik elefantizmu. Žena, belkinja, držala je u naručju plavokosu devojčicu s naočarima na izgužvanom, ranama i plikovima izobličenom licu. Lekari sa maskama i rukavicama pokušali su da joj odstrane naočari – a sa njima su povukli i gnjilu kožu. Ugledah snimke ljudi za koje sam se pitao kako su još uvek živi. Glave su im bile poput onih iz italijanskih filmova o zombijima, oljuštenih viličnih kostiju, očiju belih i sasušenih.

Prvo što smo iskopali na nalazištu su dva masovna groblja. Na prvom su pokojnici čestito kremirani na gomili.

Na drugom su kopani poput nekih paleo-mamuta koje je zatrpana lavina ili paleo-mastodona koji su potonuli u katran. Ono što cenim na osnovu ovog nalazišta sahranjenog grada Pajzera je da su drevni ljudi svoje mrce ukopavali u bazen katrana samo ako su ovi bivali kakvi poganci i kriminalci, jer je Lingvistički osek rekonstruisao jednu knjigu o životu na nečemu što se zvalo Divlji zapad. A iz *Sage o Nibelunzima* smo već ustanovili da su čestiti ljudi bivali spaljivani nakon smrti, da bi njihova luč živela i nakon života.

Naime, zemlja sa grobova pokojnika, razdvojenih da se ne bi ni u zagrobnom životu mrtvi družili (jer je tadašnji narod smatrao da ni toliko ne zaslužuju), je bila sva ocrnjena neka-kvom poganštinom, što bi neko naivan pomislio da je rezultat industrijskog zagađenja, i da je iko iz tog doba smeo da proliva kakve otpadne smrduljice iz fabrika direktno na zemljište, ili, Odine i Tire sačuvajte, Tore odbrani, u reke.

Naravno, znamo da je urbani mit teoretičara zavere da je majka planeta Jorda nekada bila zagađivana od strane čovečanstva – čista jedna glupost, jer ne nalazimo nikakve tragove tog zlopočinstva nepočinjivog u arheološkim nalazima ni pre a ni nakon ijednog nuklearnog rata – dok o nuklearnim ratovima proteklim imamo jasnu digitalnu dokumentaciju. Postoje čak i video-zapisi od pre hiljadu godina o Prvom nuklearnom ratu na Jućubi (lingvisti kažu da se ovako čita), ali su svi snimci o tim nekim pandemijama i zagađenjima samo ovo: neki debeli teoretičar zavere što sedi i bulazni nešto u emisiji kog nekog zrikavog pegavog Švaboida.

Usmena književnost i urbano-ruralna mitologija su dve najgore stvari koje su nam previše sputavale naučnu zajednicu, i ne znam zašto ih Vrhovni Vođa (kog smo ove godine izglasali da bude iz Kine) Vu ne izjasni te lupi cipelom o sto u UN-u da ih zabrani. U svašta će današnja budala da poveruje. Ovom narodu treba reći šta da misli.

Zato sam i postao arheolog, da bih otkrio šta se zbilja nekada događalo i rekao narodu šta da misle o toj istoriji koju nisu umeli da nauče u školama, pa su svi prešli na alternativnu verziju iste.

Opšte je poznato da ovim svetom Jorde nisu nikada vladale pandemije, i da je postojala samo ta jedna pandemija u celoj istoriji, koja je, nakon malo izumiranja, napravila genetički grlić koji je praktično omogućio da mi ljudi narednog doba pomoću istog budemo nanovo inteligentno dizajnirani od strane Odina.

Moja najvažnija dužnost je da rekonstruišem istoriju, jer sam oduvek znao da sam rođen zbog toga, te ću izneti svaki detalj toga kako je paleo-svet bio savršen (samo su ljudi bili primitivni) te izumro od jedne jedine pandemije jer niko pre toga nije znao za bolest, te su pisci pisama i poštarska mafija ceo taj krajnje slučajan događaj pripisali višim silama ili koje-kakvim događajima koji su, kako oni vele, godinama se zahuktavali, a da ne pominjemo koliko je u tim dobima bilo obesnog dušebrižnog upiranja prstom i izmišljanja krivica.

Dokaz za ovo je činjenica da je moj kolega u gradu Ženukvi iskopao skelet čoveka, zakopanog pod obrušenom građevinom, koji je u svom poslednjem času upirao prstom u nekoga.

Primitivci tog vremena su samo prstima upirali.

Sva sreća pa su postojale sve te fabrike i korporacije da ih drže na uzici, inače bi možda oni glupavi mitovi teoretičara zaverе sa introspekt-neta svi bili obistinjeni. Evo, recimo, mašine koje sam ovde pronašao sa svojim timom – očigledno su uticale na poboljšanje života primitivnog čoveka XXI veka.

Ovaj predmet (crtež na sledećoj stranici) samo na oko izgleda kao spljoštena drvena kašika, ali siguran sam da ćemo nakon ugljениčkog datiranja i nanorobotskog skeniranja ustanoviti da je predstavljao antenu za bežičnu komunikaciju primitivnog naroda tog vremena. Siguran sam da se mnoga majka ili baba sporazumevala sa svojim potomkom pomoću tog predmeta.

Na zgradi koja je jedina očuvana pod istopljenim materijalom kroz koji smo kopali (istim onim za koji teoretičari zaverе lažu da se istopio od radijacije, a ne od običnog globalnog zagrevanja), smo pronašli i dokaze da je ovo drevni grad Pajzer. Oni stručniji u timu, koji nisu moji zaostali polupismeni asistenti (na koje sam osuđen iako ne znam šta sam ja Frigi zgrešio), se svi slažu da je ovo zdanje služilo ujedno kao zajedružna kuća i kao hram gospodu Odinu, i stoga smo na osnovu

primitivnih runa koje su tu bile ispisane ustanovili da se zgrada zvala PAJZER ОБДЕ, i da ta reč ОБДЕ znači „opština“ na tom paleo-jeziku. Dakle, otkrili smo ime grada pod ovim istopljenim nedefinisanim materijalom (za sada pretpostavljam da je meteorski jer narodi tog vremena nisu mogli znati za nuklearnu fuziju), i da se grad zove, kako je lingvistički stručnjak iz našeg tima ustanovio, i kako smo se mi nadali iskopavajući antiku, Pajzer.

Moja lična pretpostavka je da je Pajzer bio prestonica tadašnjeg sveta, jer je grad jako impresivan i pored toga što je sav zatrpan grafitom, boronom i olovom iz nekog ritualnog razloga primitivnih paleo-ljudi koji su verovatno, kako nam neki izvori kažu, verovali da gradove nakon blagih oštećenja izazvanih zemljotresom ili meteorom treba ukopati, a upokojene ljude spaljivati da bi večno goreli u zagrobnom životu.

Sve ulice Pajzera su geometrijski precizno raspoređene, kao da je neki antički genije iz tog primitivnog vremena znao da namesti ceo grad da se prostire po paralelama i po normalama (što je nemoguće za primitivne umove iz XXI veka, te moramo priznati sebi, uprkos kušnjama da verujemo drugačije, da je to morao obaviti AI-entitet, jer i u današnje vreme je nemoguće postići paralelna i normalna ukrštanja bez pomoći AI), a sve zgrade su načinjene po principu najčistijeg geometrijskog burektorsko-hirurškog odsečka. Sve su, naime, kocke i kvadri i leže na ulicama koje nisu nimalo krive, što znamo da je danas nemoguće postići iako su ljudi tog vremena bili zaostali a mi smo do danas neizmerno napredovali u odnosu na te majmune iz žbunja koji su jedino fabrikama održavani da ne podivljaju ponovo.

Ponekad mi je drago zbog izumiranja iz 2020-ih, kad vidim koliko smo inteligentnim dizajnom dogonjeni na bolje od tadašnjih doba.

A i ne bih se bunio da još uvek vladaju androidi sa razvijenim AI kao što naši stručni timovi istoričara kažu da se nekada

dešavalo, jer da nije bilo androida Odina, nikada se taj stari primitivni svet ne bi promenio u ovo blagostanje koje imamo danas.

*dana Messidora -2. leta 2011.
po Leifu Srećnom*

Bolest je neumitno proždimala narod, ali mu nije dozvoljavala da umre. Snimljen je i samoubica koji je ležao na prašnjavom tlu pod mostom. Njegovo razasuto meso je bilo suvo, a mrlja od krvi nije bilo. Ljudi čija se boja kože i etničke karakteristike više nisu razlikovale, hodali su ka litici, grčeći udove i poštajući se, dok su ih mnogi dozivali ne bi li ih zaustavili, a niko se nije usuđivao da im priđe, i vrištali su iz daljine. Vojnik je pretio puškom, pa ih je, shvativši uzaludnost postupka, pustio da prođu. Sa njihovih lica i vratova visile su froncle. Stadijum bolesti je bio grozniji od „lavlje glave” koja je karakterisala poslednje dane gubavih. Snimljeni su i pojedinci koji su povraćali sasušene organe.

A najgore... najgore su prolazila deca. Shvatio sam da ono što sam video tokom početka priloga nije ništa spram grozota koje su usledile. U deci je sama bolest mutirala na posebne načine, lišavajući ih ne samo vida, nego i očiju, i moždanog tkiva koje se prosipalo kroz prazne duplje. Poslednje što sam ugledao bili su očajni doktori koji su pokušavali nekako da spasu bebu. Doktor je bio prinuđen da joj odstrani jedno oko a pokuša da spase drugo, ali se i ono, zajedno sa skorelim mesom, zalepilo za rukavicu. Kada sam video kako ga u očaju i zbunjenošću gura natrag, ugasio sam snimak, plačući. Imao sam strašnu potrebu da povraćam. Do kraja video-priloga ostala su još cela dva minuta.

U dnu stranice nalazila se peticija da se ova neverovatna bolest, koju su lekari tvrdili da mogu da izleče, istraži u „zapadnom

svetu”, pre no što dobije oblik svetske pandemije. Uz peticiju, koju sam potpisao, donirao sam novac elektronskim putem. Pola sata po obavljenoj donaciji počeo sam desno oko. Na vrhu prsta stajao je izbledeli gornji kapak sa nekoliko trepavica.

Zadrhtao sam. Postalo mi je hladno.

“Probudi se”, šapnuo sam sebi, ali ovo nije bio san. Razjapljeno oko me je peklo, lišeno mogućnosti da se ovlaži. Mutila mi se slika. Leva polovina lica je bila oblivena suzama, a desna je bridela, suva. Mahnito sam treptao zdravim okom, a žudeo da crna zavesa na tren prekrije i ono drugo. Pokušao sam da zažmurim na dva minuta, ali neumoljiva svetlost je nastavila da pada na rožnjaču. “Probudi se,” ponavljao sam nebrojeno puta u mislima.

Izgubivši nadu, htedoh da kriknem, ali se nisam usudio. Imao sam jaku potrebu da se isповраćam. Stisnuo sam usne, i nadljudskim naporom zadržavao mučninu u grlu. Plašio sam se onoga što bi moglo da izađe.

februara 20__

Jutros smo, stotinu milja od grada Pajzera, iskopali neek-splodiranu raketu iz antičkog doba paleo-ljudi i na njoj piše nešto kao $\mathfrak{P} \neq \mathfrak{R}$ što ne znamo kako bismo preveli jer ove debilćine iz lingvističkog tima su se ošurile drogom i nisu došle na posao. Ja, nažalost, ne poznajem te nečitljive starinske rune.

Ali pošto u današnje vreme ne možeš ni na koga da računati, izgleda da ću morati da naučim da čitam te paleo-škrabotine pre nego što predam svoj burektorat.

*Dana Termidora π -tog, leta 5121.
po Gilgamešu*

MESEČEVO BESNILO

Virusi su okosnica evolucije.

Šifre i zapisi, kletve i blagoslovi, tajanstveni su porivi koji ih prebacuju s kolena na koleno. Zato vibriranje njihovih lanaca odzvanja u ljudskoj svesti koja hoće da ih ukroti, da ih odmrši po potrebi i pretopi u zlato.

Na mestima gde se svet lomi virusi menjaju košuljice. Prelivaju se u boje koje može da ulovi samo Mesec. Boja virusa je boja besnila. Ostali simptomi su nijanse.

U vidljivoj istoriji ništa se nije menjalo tako brzo kao brzina kontakta. Zbog pošasti i bolesti, svaka kaplja je nešto donosila, svaka kapljica je nešto odnosila. Uostalom, činjenice su potvrdile da se i za dobrim virusima prašina diže.

Kada su zemaljski stanovnici napokon pobesneli u potpunosti, samozvane vođe su ih nahuškale da zaigraju ratove u kojima neprekidno pobeđuje smrt. Virtuelna. Telesna. Duhovna. Erotska.

Iz tog sveopšteg pomora samo je jedan čovek verovao da će se uzdići nebu pod oblake. Dok je ležao razapet u vazduhu, kašalj i oganj su mu zgušnjavali krv, da što lagodnije vaskrsne i da što bezbednije zakorači u večnost.

U ulici Pseudo bez broja, ja, pisac naučno-fantastičnih priča svečano završavam rečenicu, stavljajući tačku virulentnom rukom. Prosleđujem izdavaču mejl, zatim ga zovem telefonom, izvinjavajući se što kasnim.

– Eto, virusi su me skolili i savladali, deset dana nisam mogao da ustanem.

– Važno je da si ozdravio. Koje si lekarije uzimao?

– Medicinski robot me je lečio programima isceljenja.

- Da li si doživeo neko umetničko prosvetljenje?
- Jesam! Ono o čemu pišem, uvek se dogodi, pre ili kasnije – pokušavam da se opravdam, zaboravljajući da je čitava planeta postala domovina virusa, odgojenih na agaru, u Petrijevoj šolji.
- Objavićemo knjigu na vreme, ne brini. Znaš da su virusi čistači naših anomalija? – izdavač je pokušao da bude duhovit.
- Ako se slučajno razboliš, uvek boluj na maternjem jeziku!
- Zašto tako misliš, pišče-savetnice?
- Zato što jezik duše virusi ne mogu da kopiraju!
- To za književnost nije važno. Molim te, napiši poslednju priču što pre. Granice mogu da se zatvore.
- Kada mi to kaže izdavač-prorok, napisaću je, makar...
- I razmisli o koricama. Možda bi naslovnu stranu mogao da obasja Mesec?
- Razmisliću.

Odabrao sam kofer. Natrpao u njega maske, olovke i pomade. Sutra idem na put. Šetaću pored obale. Odmaraću se. Nateraću raspadnuta plućna krila da odagnaju tamne senke.

Kada sam ušao, čekaonica na kosmodromu je bila dupke puna. Nosili smo providne skafandere, kako je Pravilnik o putovanjima nalagao. Iako su nas čekale određene provere, mirno smo sedeli, ne sluteći da je haos već spustio svoje umorne vreže.

Najednom, crveni alarm je počeo da blinka. Uleteli su specijalci i doktori. Prostor su pretvorili u kapsulu. Vrata i prozori su jednostavno nestali.

– Dragi putnici, moramo da vas testiramo još jednom, dekontaminiramo i premažemo dodatnom folijom. Zaraženi putnici će odmah biti spuštteni u karantin! – obratio nam se kapetan za kriznu taktiku.

- Mi smo svi vakcinisani! – reagovao je neko od putnika.
- Jeste! Ali kruna na ovojnici virusa je naprasno toliko mutirala da u našem organizmu provocira besnilo!
- Da li postoji terapija? Lečenje pisanjem?

– Ne, za sada! Virus može da se deaktivira u spoljašnjoj sredini, ali čim uđe u živu ćeliju...

– Kapetane, po mojoj proceni, svi su se pridržavali protokola! Zašto mislite da smo u opasnosti? – pitao je isti putnik.

– Nažalost, virus je uspeo nekako da procuri i da kapne u obliku informacije.

– Koliko će sve ovo trajati? – progovorio je pisac u meni.

– U ovakvim situacijama nema žurbe, gospodine!

Zatvorio sam oči, zatečen u čekaonici i jedan kao crkveni miš. Moja pluća se nisu oporavila i neće izdržati ovaj pritisak. Odakle mi uopšte ideja da krenem na odmor, kada se svaka normalna osoba odmara kod kuće. Da li pobesnela osoba reži i laje? O, kafici na Mesecu! O, Mesečevo more! Samo me čekajte dugo, ja ću sigurno doći.

Posle tri dana detaljnih pregleda, analize briseva i tumaranja po blindiranoj zoni, neki putnici su otišli u pakao, neki su sprovedeni u raj. Terminali su se konačno otvorili i baš u inat samom sebi, odlučio sam da poletim.

Ukrcao sam se, napet i izgladneo, kao da sam stakleno zvonno... Posada je čekala još jednog putnika, verovatno važnog. Usput nam je pokazivala šta da radimo ako nešto krene naopako. Bio sam neogranično umoran. Komešanje satelita, škripa sonde ili hrkanje solarnih panela neće me sprečiti da sanjam. Nadao sam se da u fotelji do moje niko neće sedeti i da ću komotno ispružiti noge. I taman kada sam hteo da zaboravim neprijatnosti, da uključim tamni vizir za spavanje, na moje kapke se spustila ona...

– Molim, pomerite noge, malo sam zakasnila!

– Naravno, izvolite...

Unutrašnje oko se otvorilo, centralni procesor se probudio, od stasa i pojavnosti antimaterije, skoro da sam zanemeo.

– Vi ste? – nadvila se nada mnom, kao tajna.

– Klepac naučne-fantastike. A Vi?

– Napravljena sam da budem porno zvezda.

– Šta ste, kada niste porno zvezda?

– Mislim da sam tada samo virus.

Pogledala me je i ja sam zauvek izgubio čulo mirisa.

– Nisam htela! Baš mi je žao! – pomislila je.

– Neka! Nije mi žao! Prelepa je! – pomislio sam.

Zbog nagle turbulencije praoblaka, približila je koleno.

– Zašto idete na Mesec? – želeo sam da saznam pre nego što me dotakne.

– On je usputna stanica.

– Putujete poslovno?

– Da, moji klijenti su nebeske zvezde.

– I one će sa vama da...

– Ne! Nije to što mislite.

– Nego?

– One će biti hranljiva podloga za moje razmnožavanje.

– Ko je tebe kreirao, ko te je osmislio?

– Velikani, koji su naumili da ljudsko besnilo prenesu na galaksije.

– A duša?

– Duša odlazi u staro gvožđe.

Uhvatio sam je za ruku. Nikada se nisam ljubio sa porno zvezdom. Koža joj je mlečni baršun.

– Da li svoje replike nosiš u epruveti? – radoznalost me je sada hranila.

– Nosim ih u kapsomerama, ispod kože.

Pogledao sam u Mesec. Bio je loptast i sve bliži. Zamislio sam kako porno zvezdu vodim u krevet s baldahinima. Kako se rojevi njenih čestica spajaju pod mojim prstima i padaju u krater.

U ulici Pseudo bez broja, ja, pisac naučne-fantastike završavam poslednju priču. Mesec je upio moje bledilo i sada besan juri putanjom...

– Virusi su okosnica revolucije – ponavljam izdavaču koga sam nazvao da mu javim srećnu vest.

– Voleo bih da upoznam tvoju zvezdu. Dođi u ponedeljak da potpišemo ugovor.

Marko Vujović

VIRUS 2(U)1

Životinjo mikroskopska
Rambo Amadeus

“I want to make a super virus
strong enough to cause blackouts...”
Deltron 3030 - Virus

“Dvojinu su stari Sloveni imali u rečniku”
Ekatarina Velika - Ljubav

*Specijalna bolnica za kibernetiku ortopediju i rekonstruktivnu
neurohirurgiju u Risnu
Godina 2042.*

„Instalacija implantata izvršena izuzetno!“, radosno uzviknu dr Vladović, nakon što je zašio ranu na glavi pacijenta.

Dok je sestri dodavao iglodržać, anesteziološkinji i anestezičaru dade znak da polako počnu probuđivanje pacijenta, a zatim krenu ka kolegama.

„Do sada smo radili odvojeno, a ovo nam je prva zajednička procedura. Bila je zahtjevna, jer je kombinovala dva zahvata, ali mislim da smo uradili sjajan posao. Bez komplikacija.“

Mladi, ali iskusni neurohirurg potapša po ramenu njemu bližeg specijalistu ortopedije nakon što se oslobodio oznojenih hirurških rukavica.

„Dino, briljantno ste ugradili bioničke ekstremitete.“

„Hvala ti, ali veći je izazov bila tvoja ugradnja elektronskog implanta u mozak ovog pacijenta nego naš posao. Ne znam šta

je veća nesreća za njegovu porodicu, to što je ostao bez udova u udesu ili što ima amneziju“, sjetno uzdahnu bradati muškarac sličnih godina.

Njegov kolega Oliver dodade: „Samo da sačekamo da se probudi i vidimo kako će reagovati na novu ruku koju sam mu postavio.“

Poznat po svom optimizmu uredno obrijani dr Vladović stade se smiješiti skidajući masku naspram njih i obodri obojicu:

„Biće sve u redu sa njim. Vi ste mu nadoknadili izgubljene ekstremitete, a implant će mu pomoći da pristupi nedostupnim sjećanjima. Biće to jedan veliki izazov za njega, ali mislim da će se uspješno nositi sa njim.“

„Nadajmo se“, rekoše oba ortopeda istovremeno.

„Pošto napišemo izvještaje idemo na piće, zaslužili smo“, zadovoljno kaza crnokosi neurohirurg, sad već olakšan za providnu kapicu i ostatak hirurške zaštitne opreme. „Treba nam malo predaha, jer nas sutra očekuje isti program, ali više pacijenata.“

Dok su kretali ka svojim odjeljenjima kolega im dobaci: „Čekamo se ispred bolnice.“

Dino i Oliver ćutke su hodali hodnikom koji je vodio ka ljekarskoj sobi u kojoj će zajednički napisati izvještaj. Svaki je razmišljao o tome da li je dobro odradio svoj dio posla. Do sada su obojica učestvovali na ugradnji jednog ekstremiteta po pacijentu, a ovo im je bilo vatreno krštenje kad je u pitanju postavljanje dva bionička ekstremiteta u jednoj proceduri, odnosno na jednog pacijenta. I to jednog gornjeg, a drugog donjeg.

Za pola sata ljekarski izvještaji su završeni, pa se uspješna premijera kombinovanog hirurškog zahvata proslavila uz nekoliko čašica dobrog crnog vina u obližnjem restoranu na pjenu od mora.

- Kompleksne procedure ugradnje bioničkih ekstremiteta, a posebno moždanih implantata nisu više samo domen naučne fantastike ni za Crnu Goru. Stasale su nove generacije koje hoće da se uhvate u koštac sa izazovima naprednih operativnih procedura.

- Sofisticirani modeli bioničkih ekstremiteta u velikoj mjeri mogu da nadomjeste prirodne pacijentima koji su bez njih ostali u nemilim događajima, a posebno da budu korisni onima koji su bez njih rođeni.

- Moždani implantati danas omogućavaju povezivanje poki-danih niti u mreži sjećanja. Problemi sa pamćenjem uzrokovani raznim fizičkim oštećenjima, psihičkim traumama, bolestima mozga polako dobijaju rješenje koje mnogima pruža priliku da opet uživaju u uskraćenim uspomnama.

Ovo su samo neki od napisa koji su se mogli pročitati u elektronskim medijima nakon nekoliko uspješno izvedenih operacija.

Operacije su se nizale, a učinak je bio za svaku pohvalu. Pacijenti su uspješno prolazili rehabilitaciju, naročito oni sa samo ugrađenim ekstremitetima. Proces adaptacije na moždani implant trajao je neznatno duže, što je osokolilo medicinsko osoblje da ubrza ritam operativnog rada. Ali vrtoglav uspjeh često zna da se vrati kao bumerang...

Specijalna bolnica za kibernetiku ortopediju i rekonstruktivnu neurohirurgiju u Risnu

„Doktore Vladoviću, imamo problem. Telefonske linije su se usijale! Stalno stižu pozivi od članova porodice operisanih pacijenata. Ne znamo šta da činimo“, drhtavim glasom mlada službenica iz centra za pozive korisnika kroz telefonski aparat zapljusnu ga neočekivanim vijestima.

„Polako, Dragana, smirite se, pa mi potanko objasnite o čemu se radi“, pokretom ruke pokaza joj da uspori, dok se uvjeravao na ekranu mobilnog da se u njenoj pozadini zaista nešto nepredviđeno dešava.

*Konzilijum Nacionalnog odbora za epidemiološke situacije,
prostorije Kliničkog centra Crne Gore, mjesec kasnije*

„Mora da je u pitanju neki nezgodan novi soj virusa čim su nas hitno pozvali i u ovolikom broju“, zamišljeno reče jedan od sredovječnih ljekara.

„Mislite neso, profesore!“, iz pozadine dodade mlađi dugokosi doktor.

Ostali se nasmijaše na opasku jednog od najmlađih kolega i počеше nešto između sebe da se došaptavaju i pitaju osobu do sebe da li nešto zna o razlozima hitnog sastanka.

Žagor u ispunjenoj sali za sastanke naglo prestade ulaskom troje osoba koje brzo zauzeše slobodna mjesta. Prema licu osobe u sredini, podbulim očnim kaptima i znojavom čelu prisutni shvatiše da je vrug odnio šalu. Bez uvodnog pozdrava organizator sastanka obrati se okupljenima.

„Nikada ranije nismo imali ovako brojčano veliki konzilijum, ali nijesmo se ranije ni srijetali sa ovakvim problemom.“

„Znao sam da će opet neka životinja mikroskopska da nas o jadu zabavi kao prije dvadesetak godina i da mi pokvari boravak na Skadarskom jezeru“, naglas protestova jedan od ljekara, vidno razočaran što su mu prekinuli odmor koji je provodio uživajući u porodičnoj seoskoj kući pokraj vode. Onim starijima koji dobro pamte taj period prohujaše uspomene kroz glavu.

„Eh, da je u pitanju samo mikroskopska životinja!, promrlja sebi u bradu predsjedavajući, a zatim nastavi: „Kolege, situacija je krajnje ozbiljna!“

Malopredašnji smijeh na licima, naročito mlađih specijalista, zamijeniše uozbiljeni i upitni pogledi uprti ka predsjedavajućem i nepoznatim učesnicima koji su bili sa njegove lijeve i desne strane.

„Moram razočarati našeg kolegu Ognjenovića da nije u pitanju životinja mikroskopska, odnosno da nije samo u pitanju životinja.“

Ovaj drugi dio rečenice, posebno naglašen, zbuni prisutne.

„Možete li elaborirati, primarijuse?“, osjeti se pozvanim da verbalizuje zbunjenost ostalih visok, pročelav doktor.

„Znate da se odavno smatra da su virusi na granici između živog i neživog svijeta. Sada imamo i nedvosmislen primjer bivstvovanja oba svijeta u jednom.“

Prisutni ukrstiše poglede, a onda sinhronizovano vratiše lice predsjedavajućeg u centar pažnje.

„Ova naša životinja, mikroskopska, kako je zovete, nije sama u svom svijetu, ispod proteinskog pokrivača. Stvorena je simbiotska spona sa srodnikom iz sajber svijeta.“

„Izvinite, primarijuse, ali jeste li vi prekinuli moje druženje sa jezerom zbog nekog sajber napada? Pa to je posao za službenike iz IT sektora. Ja ovde samo gubim vrijeme“, doktor Ognjenović ogorčeno odmahnu rukom i krenu da ustane.

„Polako, kolega, strpite se malo. Ubrzo ćete saznati sve što treba“, rukom mu dade znak da ostane na svom mjestu, dok je pokretom glave okrenute na drugu stranu ostvario neverbalni kontakt sa jednom od osoba pored njega. Sličnim pokretom dobio je odobravajući odgovor da uvede u komunikaciju i njegove pratioce.

„Kolege, imam čast i zadovoljstvo, koje bi bilo znatno veće da su prijatnije okolnosti u pitanju, da vam predstavim sa moje desne strane doktoricu Kasandru Perski-Labović iz Instituta za epidemiologiju i rijetke bolesti u Podgorici i profesoricu Noru Tonković iz Instituta za nauku i tehnologiju “Dragan Hajdukić” na Cetinju sa moje lijeve strane. One će vam predočiti sve za sada dostupne informacije o problemu sa kojim se moramo suočiti, a do kojih su njihove institucije došle udruženim snagama.“

Ustade žutokosa žena u crvenoj haljini i obrati se ljekarima nestrpljivim da čuju šta se to misteriozno dešava.

„Poštovane kolege, kao što je primarijus nagovijestio, imamo posla sa hibridnim virusom, kombinacijom mikroorganizma i kompjuterskog koda.“

„Odličan uvod u promociju nove knjige nekakvog nazovi nasljednika Dina Kunca. Primarijuse, takve sam literarne pokušaje čitao još u doba pandemije korona virusa dvadesetih godina u nekim zbirka naučne fantastike. Budimo realni, ko još vjeruje u to?!“, dobaci neko od prisutnih.

Primarijus krenu da reaguje, ali ga gostujuća doktorica smirenim pokretom glave uvjeri da može sama da se nosi sa duhovitim kolegom.

„Nažalost, kolega, nisam upućena u sadržaj štiva koje ste čitali u adolescentskom dobu, ali ono u šta sam sigurna je da nas dvije nijesmo danas među vama zbog bilo kakve promocije beletristike. Dozvolite da vas ubijedimo u suprotno.“

Razoružan prekornim pogledima onih blizu njega, duhoviti se ne usudi da se uključuje u dalju raspravu. Pošto sa druge strane ne dođe nikakav novi nalet nevjerice, ona nastavi.

„Kao što ni javnost nije upoznata sa svim detaljima o recentnim misterioznim događajima u risanskoj bolnici, tako smo čekali do isteka opsežnog istraživanja uzroka da se i vama obratimo.“

Gostujuće učesnice kao da su se sinhronizovale, pa se u izlaganje odmah uključi i njena saradnica na ovom projektu, profesorica Tonković. Crnokosa žena u plavim pamučnim pantalonama i košulji sa crveno-bijelim prugama ispravi se iznad primarijusa.

„Poštovani, pošto se radi o presedanu u epidemiologiji, stručnjaci sa Instituta u Podgorici obratili su se za pomoć našoj ustanovi. Kako za njih, tako je i za nas ovakav fenomen predstavljao nepoznanicu, pa smo po prvi put bili prinuđeni da sarađujemo sa nekim iz medicinske struke kad su u pitanju virusi kojima se mi bavimo. Biću konkretna i izložiću vam ono što smo zajedničkim snagama i naporima saznali.“

Iza nje se istog časa uključi video tabla. Na njoj se pojaviše slike koja poče da objašnjava.

„Kompjuterski program inkorporiran u živući virus navodi ga pravo ka dijelu mozga u kom je smješten implant. Sigurno se pitate kako. Pored programa u virus je usađen mini GPS lokator koji prati signal čipa sa implanta. Postojanje takvog čipa je prećutano medicinskom osoblju, a aktivacija emitovanja signala vrši se eksternim putem. O tome i o penetraciji virusa u organizam malo ću kasnije. Kada ova dva virusa integrisana u jednu jedinku stignu na odredište, pločica sa pipcima pričvršćuje se na zid ćelije hipokampusa. Nakon što enzimi iz repa razlože ćelijski zid, računarski virus ulazi u čip sintetizera sjećanja, kako nazivaju ovaj implant, i prebacuje ga u standby režim. Zatim pokreće fragmentaciju, proces suprotan onome za koji je čip bio zadužen. I ne samo to da virus vraća mozak na prvobitno stanje, već u hipokampus inputira nova sjećanja na koja se u inkubacionom periodu pacijent adaptira i ne odbacuje ih kao strana. Virus za sada ne može da obriše postojeća sjećanja, ali može da iskoristi njihovu nesređenost. Virusni program onda ponovo aktivira čip koji nastavlja defragmentaciju, ali sada vrši sintezu stečenih i inputiranih sjećanja.“

„I zato u početku dolazi do konfabulacija“, dopuni je kolegica Kasandra. „Rupe u sjećanju se premoštavaju fiktivnim epizodama. Kod nekih pacijenata čak dolazi do podvojenosti ličnosti i u jednom organizmu bivstvuju dva odvojena entiteta.“

„A šta se za to vrijeme dešava sa živućim dijelom virusa?“, upita neko od slušalaca, a ona odgovori:

„Nakon penetracije u moždano tkivo živući dio virusa pod kontrolom neživog prelazi u mirujuće stanje dok elektronski virus ne obavi svoje. Onda elektronska komponenta ovog hibrida aktivira biološku koja kreće u akciju. Počinje replikaciju u završnoj fazi implementacije zadatih parametara i tada se istovremeno sa promjenama u ponašanju javljaju i fizički simptomi zaraze koja služi kao kamuflaža za pravo stanje stvari i lažni uzročnik stanja pacijenta.“

Kasandra se ubaci:

„Simptomi infekcije se manifestuju nakon dvadesetjednog dana od penetracije virusa. A virus je unijet u organizam na veoma perfidan način. Budući da su pacijenti sa ugrađenim implantima imali pravo na usluge patronažne službe, kriminalci su iskoristili priliku i sa falsifikovanim dokumentima, u ukradenim uniformama glumili medicinsko osoblje. Tom prilikom su pacijentima pokazali upute specijalista na kojima je pisalo da treba da prime koktel lijekova koji će ublažiti nuspojave koje se u skoro svim slučajevima javljaju na samom početku adaptacije organizma na ugrađeni implant. Intravenoznim putem pacijentima je umjesto zaštitnog koktela ubrizgan virus.“

Dopuni je Nora: „Odmah zatim je druga osoba iz tima, predstavljena kao tehničko lice koje treba da utvrdi da li u stambenom prostoru postoje neki materijali koji mogu uticati na rad implanta, u stvari bežično aktivirala signal u čipu koji je trebalo da navodi ubačeni virus pravo do implanta.“

Pogledom dade znak Kasandri da je njen red.

„Nakon prijava članova porodice ili druge rodbine da se dešavaju čudne stvari u ponašanju pacijenata, sumnja je prvopala na osoblje bolnice, na nestručnost hirurga i neadekvatan tretman pacijenata od strane medicinskih sestara, ali je ona brzo odbačena, jer nije utvrđena nikakva nepravilnost. A kada se uključila policija, ispitivanjem nekih članova rodbine kojima je bilo čudno zašto ih je patronažna služba posjetila dva puta tokom istog dana u kratkom vremenskom razmaku, saznalo se za navedene radnje koje nisu bile dio protokola. Pronađeno je lažno medicinsko-tehničko osoblje i utvrđeno je da imaju veze sa proizvođačem implantata.“

Kasandrin pogled ponovo aktivira Noru.

„U izvještaju višeg inspektora Mladena Lisičića, koji je uz pomoć doktorice Danice Škuletić vodio detaljnu istragu, navodi se da je uz pomoć sudskog naloga otkriveno da se iza

offshore kompanije koja upravlja lokalnom fabrikom *Bionic Extremity Reconstruction And Neurosurgical Electronics* kriju kontroverzni ruski biznismeni, braća Viktor i Ruslan Raskoljnikov. Njihova firma je kupila dva odavno napuštena postrojenja na sjeveru Crne Gore. U jednom se proizvode bionički ekstremiteti, a u drugom elektronski moždani implantati koji su uredno isporučivani Specijalnoj bolnici u Risnu.“

Nora pokretom ruke promijeni sadržaj na video tabli.

„Četrdesetšestogodišnji Ruslan je svom četiri godine mlađem bratu omogućio da ispuni svoj mladalački san koji nije krio od javnosti, a koji je kao krilatica stajao na profilima svih društvenih mreža koje je koristio: *“I want to make a super virus strong enough to cause blackouts...”* U prevodu bi to glasilo: **“Želim napraviti super virus dovoljno jak da izazove gubitke pamćenja...”**. Nažalost niko tome nije pridavao važnost, kao i mnogo čemu drugom što se govori na Internetu. Kako je vrijeme prolazilo Viktor je odlučio da je ipak bolje da svojim virusom osobama sa nesređenim sjećanjima podmetne lažna. Time bi kontrola bila efikasnija, jer bi se vještački unutar jedinice stvarala podvojenost. Njegova nova misao vodilja postali su stihovi iz pjesme legendarne rok grupe EKV: *“Dvojini su stari Sloveni imali u rečniku. I kada želim da kažem ja, ja kažem mi.”* Odlučili su da eksperiment započnu u maloj sredini. Ovo je samo prva faza. U drugoj fazi sigurno bi došlo do smanjenja tranzicijskog perioda prihvatanja usađenih uspomena. A zamislite šta će biti kada hibridni virus bude mogao da inficira osobe bez ugrađenog implanta i da spaja sintetički stvorena sjećanja bez ograničenja...”

„Ostavimo policiji da se bavi njihovim pronalaženjem i spriječavanjem daljih aktivnosti, a da vidimo šta možemo mi da uradimo“, prekide ostale u pokušaju zamišljanja navedenog mračnog scenarija jedan od starijih specijalista.

Sada ustade primarijus, klimnu glavom u znak slaganja sa kolegom, pa kaza:

„Pošto ne smijemo vršiti operativne zahvate u ovom akutnom stanju infekcije zbog mogućnosti pojave sepse, a implant svakako ne smijemo ukloniti, jer ne znamo kakve posljedice može to izazvati u ovoj fazi, moramo eliminacijom biološkog dijela hibrida prokrčiti put do implanta kako bismo ga očistili od kompjuterskog virusa i inputiranih informacija. Naše gošće, kao i njihovi timovi stručnjaka, pomoći će nam da napravimo efikasan ambivalentan antivirotik.“

Odmah se na njegove riječi nadoveza profesorica Tonković:

„Ambivalentan, jer će jedan njegov dio biti biološki, a drugi računarski. Istovjetno kao i virus imaće dvije komponente koje će dvojako nastupiti. Kada antiviralni agens počisti potčinjeni biološki dio naš će kod, na kojem upravo radimo, onemogućiti dalje spajanje postojećih i uvezenih sjećanja. U narednoj verziji koda, za koju će biti potrebno izvjesno vrijeme, mogli bismo da identifikujemo inputirane informacije i, što je još važnije, da ih obrišemo iz moždane memorije.“

Primarijus im na kraju poručio:

„Kolege, pred nama je težak, ali izazovan put. Dajmo sve od sebe.“

„Nadajmo se da ćemo uspjeti“, prokomentarisao neki od prisutnih neposredno prije nego što se razidoše.

BESNILO NAŠEG DOBA

Na grad se spustila noć sumorna i mračna kao predgrađe pakla koje još uvek daje nadu naivnim i neiskusnim da đavo nije tako crn. Oblaci su prekrili nebo boje indiga, u vazduhu se osećala teška zapara, a na ulicama nije bilo ljudi.

Lenka se nervozno okretala u krevetu, pokušavajući da nađe dovoljno udoban položaj za spavanje. Loše joj je išlo. Ni sama nije znala da li je pritiskaju sve strašne vesti koje su nemilosrdno prekidale večernji program, i to u njenom omiljenom terminu za rok balade. Kao da joj nije dovoljna realnost svakodnevice. Televizor je odavno izbacila iz kuće, upravo zbog konstantnog trovanja ogromnom količinom beznačajnih informacija. Ali vest da je zarazna bolest napala celu planetu, da se malo zna o virusu, da se ne zna odakle je došao i kao se prenosi, nju, kao vrhunskog imunologa jeste ozbiljno uznemirila. Kolege na poslu su bile sluđene nedostatkom pravih i korisnih podataka, ona sama nije imala dobru viziju o dešavanjima. Bila je doktor nauka i nije imala iluziju da poznaje sve oblasti nauke, ali je mislila da o zaraznim bolestima zna sve. Kakva greška!

Kroz istoriju se pokazalo da je jedna od najefikasnijih metoda borbe protiv zaraznih bolesti izolacija, to jest, sklanjanje od zaraženog. Ovog puta nigde niko nije pominjao izolaciju, jer ljudi nisu ni bili u bilo kakvom kontaktu. Svako je već živeo u nekom svom veoma izolovanom svetu, slabo su se družili, kućne posete su bile nepoznat pojam. Da je bilo sreće, pa da je imala dece, ne bi joj verovali kakvo je ona detinjstvo imala. Kroz sećanje joj je munjevito prošla slika igranja žmurki, vožnje bicikle, penjanje na komšijske trešnje, poderana kolena... nesvesno je počela da vrti glavom levo-desno, pokušavajući na

taj način da izađe iz lepih uspomena i vrati misli na kolosek današnjice. A uspomene, kao i svako sećanje, ne treba da budu utemeljene u sadašnjosti, jer znala je doboro, jedino što čovek ima je sadašnji trenutak. Sve ostalo je neizvesno.

Dodatno joj je napornu noć oteža još jedna ne tako davna uspomena. Bilo je to sećanje da njen krevet nije uvek bio prazan, da je muž ostavio jer nije mogao više da trpi njenu zanesenost naukom. Počela je da se znoji, ni sama ne znajući da li je to od vrele, avgustovske noći, koja je pritiskala kao laž voljene osobe, ili od sopstvene nervoze. Pokušala je da simulira tehnike disanja koje je učila na jogi, i tako nađe mir u mislima i snu. Ali nisu svi snovi stvoreni da nam ispunjavaju želje, neki snovi umeju da nas unište.

Odjednom više nije bila u svom stanu, ni svom krevetu.

Hodajući zapuštenim ulicama, očajno je pokušavala da sazna gde se nalazi, videla je piramide u daljini i shvatida je u Egiptu. Na tabli ispred kamene građevine videla je natpis 541. godina. Šta će ona tu?! Ljudi su prljavi i gadni, kreću se haotično, pominju neku Justinijanovu kugu. Zar to nije bolest koja je davno iskorenjena, ona to najbolje zna. Ona ustavari zna sve o svim bolestima. Ona u stavari ima iluziju da zna sve o svim bolestima. Dobro se seća da je u tom periodu usmrtila između trideset i pedest miliona ljudi. Pravog leka zapravo nije ni bilo.

Potrčala je niz ulicu, zaobilazeći nesrećne ljude i apokaliptičnu atmosferu oko nje. Bilo je toliko mrtvih, ali hrišćanstvo tada nije dozvoljavalo spaljivanje, pa je gomila tela bila skladištena u crkve i gradske kuće. Bilo je tu još nešto vezano za veru: govorili su da su bolesti stvorene da bi kaznile ljude za sve njihove grehove. O tome šta jeste, ili nije greh i kako se ljudima usađuje osećaj krivice, Lenka bi mogla još jednu doktorsku disertaciju da napiše. Ali sad definitivno nije bio trenutak za takvo razmišljanje.

Pokušala je da pobjegne što dalje od tog mesta, iz otužnog sveta i nesrećnog sna. Videla je da su ljudi nemoćni da sagledaju

svoju nevolju, *možda je hod linijom manjeg otpora bio da se sve pripíše Božjoj volji*, pomislila je sa gorčinom. Zapitala se ponovo koliko se svet stvarno pomerio od takvog mišljenja kroz civilizacije koje su kasnije došle. Nevezano za veru, naciju i eru.

Bila je gotovo presrećna kad je videla da više nije u surovom svetu šestog veka, ali već poučena prethodnim iskustvom potražila je neku smernicu da vidi gde se tačno nalazi. I u kojoj godini, da ne kaže veku. Nije bila sigurna ni oko geografske lokacije, tipovala je na Mongoliju ili Tatаре, zbog karakterističnog izgleda ljudi koje je videla u svom okruženju. O ne, htela je da pobegne od Justinijanove groznica, a izgleda je uletela u epicenatar takozvane crne smrti. Ona je znala da su je u Evropu doneli upravo Tatarski osvajači. Najsmrtonosnija epidemija od koje je preminulo najmanje 50 miliona ljudi, odnosno 60 odsto evropske i trećinu ondašnje svetske populacije.

Setila se Bokačovog “Dekameronа” gde je opisao stravične scene bolesti i smrti. *Da li je moguće da ona sada na neki način živi taj deo istorije* - zapitala se sa zebnjom u srcu. Već joj se činilo da u snu beži kroz vekove, a u svom privatnom životu od problema koje ne ume da sagleda ispravno, niti da ih reši. Moraće time da se pozabavi kad je realnost vrati iz sna u njen divan, udoban krevet. Već je samu sebe kritikovala zbog svog nezadovoljstava pred spavanje, jer sad je videla svojim očima šta je prava nevolja i nesreća. Da, želi da se vrati u svoj prazan krevet, vrelu noć i misli o nesanicu. Ali pažnju joj je privukao par, žena je bila teško obolela, ležala je na ulici zamotana u čaršave, a pored nje je sedeo muškarac, oblogama joj hladio vrelo čelo i pokušavao da joj olakša bol. Shvatila je da je ne vide, da je duh koji je sišao u drugo vreme, pa je nesmetano mogla da oslušne njihov razgovor.

- Molim te, ostavi me, idi spasi se - govorila je teško povezujući rečenice.

- Ne pričaj koješta, za mene nema života bez tebe.

- Naravno da ima, imamo decu, gledaj njih, meni se bliži kraj...
- Ne dam te nikome, pa ni smrti - odgovorio je muškarac hrabro.
- Ne luduj, Jovane, pričali smo ranije, nema sigurnosti u životu ni oko čega, osim oko smrti. Svakog dočeka, ranije ili kasnije...
- Divim se tvojoj hrabrosti i tvom duhu, čak i sada...
- Ne misli o tome. I ne razumem zašto me toliko voliš...
- Zato što ne računam da sam živeo pre nego sam te upoznao, zato što kad bih se opet rodio u nekom drugom svetu i vremenu, opet bih birao tebe - tu je zastao, a onda dodao: - I zato što od nečeg mora da se umre.

Lenki su suze krenule na oči. Nije znala da u snu može da se plače. Razgovor je bio dostojan književne literature, a ne prljave ulice, okruženju u kome smrt igra glavnu ulogu, a ljubav, eh, ljubav... pokušava da oboji svojim divnim bojama mračan i poludeli svet.

Pomerila se korak unazad, instiktivno, kao da joj je bilo neprijatno što je prisustvovala tako emotivnoj sceni. Ali korak nazad odveo je na Karibe. More, palme, plaža... *Konačno san koji volimo da sanjamo* - pomislila je. Dok nije shvatila da se nalazi opet u centru epidemije, ovog puta je Kolumbova ekspedicija donela bolesti plemenu koje je živelo van onog što savremeni čovek zove civilizacija. Dakle, ljudi iz plemena su jeli hranu koju su sami proizveli, živeli u kućama koje su sami sagradili i nisu znali za svet izvan njihovog sveta. To neznanje ih je koštalo života, preživelo ih je samo deset posto, sa goričinom se setila i te tužne informacije.

Probudila se naglo, i videla da joj se od znoja vlažna spavačica prilepila za njeno lepo, izvajano telo. Znala je da nema šanse da opet lako zaspi, a nije više ni želela da spava. Dosta joj je bilo onakvih snova, moguće da je to refleksije od knjige koja joj je stajala pored kreveta i koju čita. Besnilo, Branislava Pekića. Vanvremenski roman, i još jedan pokazatelj da ono što vredni ostaje i opstaje, nevezano za vreme, društveno uređenje, politiku, okuženje.

Uzela je knjigu pohabanih stranica, volela je da literaturu uzima iz gradske biblioteke, imale su neku patinu, prosto je osećala koliko je ljudi do sada uživalo u odličnoj pisanoj reči vođenoj veštim perom sjajnog pisca. Ponovo je proćitala jedan ćudan dijalog kod kog se zaustavila i koji je terao na razmišljanje. Uostalom, zar nije dobra knjiga ona o kojoj razmišljamo i kad zatvorimo korice?! Bilo joj je više muka od ultramodernih knjiga, koje se ćitaju za jedno veće, bez daha, a sutradan ne moćemo da se setimo o ćemu se radi u tom, nazovi, knjićevnom delu. *Prave knjige se ne ćitaju bez daha, ali ostavljaju ćitaoca bez daha*, bila je njena deviza. Zato je sa zadovoljstvom lagano ćitala Pekića, razmišljajući o mnogim dešavanjima iz knjige.

“- *Odakle si došao?*

- *Niotkud. Ja sam odavde.*

- *Kako to da te nikad nisam sreo?*

- *Nisam izlazio.*

- *Bio si bolestan?*

- *Ne, bio sam zdrav.*

- *Pa, zašto nisi izlazio?*

- *Pa zato. Zato što sam bio zdrav.*

- *A sada, zašto si sada izašao?*

- *Razboleo sam se. Sad sam kao i svi drugi, niko me neće primetiti.*

- *Šta bi se desilo da te primete?*

- *Proglasili bi me za zdravog.*

- *Je li to rđavo?*

- *Kako gde. U bolesnom svetu, svakako.*

- *I šta bi sa tobom radili?*

- *Lećili bi me dok se ne bih i ja razboleo.*

- *Ali, ti si već bolestan, zar nisi?*

- *Od svoje bolesti, da, samo oni hoće da bolujem od njihove ...”*

I onda joj je svanulo, iako je bilo pola tri noću. Shvatila je da je besnilo našeg doba otuđenost, odjednom joj se osvetlio

mračni deo današnjice, a to je da svako previše vremena i misli posvećuje sebi, ličnim prohtevima i željama, da više nema empatije ni saosećanja, da su ljudi postali sebični i samoživi, da retko ko pomaže drugom, osim iz lične koristi, da smo u stanju da vređamo i gazimo druge ljude nemilosrdno, zarad sopstvenih ciljeva i ličnog zadovoljstva... i bilo joj je muka više nego od kuge i kolere i svih zaraznih bolesti koje je proučavala. Pa naravno da nema izloacije, ljudi su već bili otuđeni jedan do drugog. Ali kao neko ko je strastveni ljubitelj dobre knjige i dobrih dela, setila se Gandijevih reči: *Budi ona promena koju želiš u društvu*. Počeće ona sama da ispravlja greške koje je pravila. Ne, nije nju muž ostavio bez razloga, postala je previše posvećena poslu, okruženju, sebi... a to nije ljubav. U stvari, volela ga je celim bićem, ali nije mu to ispravno pokazala. Uzela je mobilni i okrenula njegov broj memorisan pod imenom Briši. Tako ga je prekstila kad je ostavio. Htela je da obriše broj i sve tragove njihove veze, ali nije imala snage to da uradi. Srećom!

-Halo-ćuo se pospan, divan, promukao glas njenog muža.

-Zašto si ti mene voleo?-pitala je, a tek onda postala svesna koje je doba.

-Sad hoćeš da ti odgovorim u pola tri ujutru?! - pitao je vidno iznenađen njen Laza.

-Sad ili nikad - odgovorila je sigurnim glasom.

-Pametnice, nije ti dobro pitanje: ne zašto sam ja tebe voleo, već zašto ja tebe volim.

Da kroz slušalicu može da se oseća tuđe biće, ćuo bi da je zaustavila disanje, a srce je počelo ubrzano da joj lupa.

-Volim te, zato što su pre tebe sve bile lepe, ali glupe, ili dobre ali ružne. A ti si sve to, a još si i pametna. I zbog tvog duha i energije, i zato što mi je život ispunjen jedino kad smo zajedno. A zašto ti tražiš razlog za ljubav?

-Dođi...

-Sad, u pola tri noću?!

-Sad ili nikad.

-Pre nego krenem treba nešto važno da znaš. Kad smo se rastali, nisam mogao da podnesem misao da živimo u istom gradu, a nismo zajedno. Konkurisao sam za posao u Radio stanici Bijelo Polje, pisaću tekstove za radio drame.

-Znači, selimo se zajedno u Bijelo Polje. Pa dobro - reče pomirljivim glasom Lenka.

-Pošla bi sa mnom?!

-Sa tobom i na kraj sveta i u 5. vek i u doba kolere, a može i na Karibe. Uvek i svuda.

-Čekaj malo, odakle sad ta promena?! Mislim, ovo za Karibe mi je jasno.

-Dobro, Lazare Šćekiću, hoćeš li ti doći ili moj krevet treba da se ohladi, a i žena u njemu - rekla je, tobož se ljuteći.

-Stižem!

Kad je Lenka završavala poslednji paragraf svog elaborata koji je glasio: nema boljeg leka za bilo koju bolest koja napadne čovečanstvo od ljubavi, dobrote, poverenja, bliskosti, poštovanja, razumevanja, tolerancije...čulo se zvono na vratima. Otvorila je vrata, pogledala Lazara pravo u oči i lagano skinula bratele spavaćice.

PRVI DAN KRAJA SVIJETA

Posao vlasnika knjižare je nešto posebno. Morate voljeti cigle od papira, biti zaljubljeni u odštampano lišće ubijenih ili reciklisanih stabala. Knjižara sigurno ne donosi hrpe novca, zapravo, uvijek ste na granici.

Sjetio sam se radio emisije, jer uvek imam web radio kao pozadinu na računaru:

„Starija žena sa teškim simptomima groznice dovedena na Infekcijsku kliniku UKC Ljubljana. Saznali smo, da se onesvjestila u autobusu 12 LPP. Obavještavaćemo vas, kada saznamo nešto novo. Da li smo na početku nove zdravstvene krize tek dvije decenije poslije globalne pandemije?“

Odmahnuo sam glavom i odagnao tu suludu misao. Novinari uvijek traže senzacije. Pitanje o novoj epidemiji postavlja ju najmanje dva puta godišnje. Želio sam da provedem prijatno toplo večer na terasi uz pivo i košarku.

Okupili smo se, svako sa svojom vakcinom za žed, i glasno navijali za svoje. Poslije dvije četvrtine su naši vodili sa 12 poena razlike. Bravo naši! Miha i Jani su častili piće, a onda i ja. U vrijeme oglasnog bloka, kafanski selektori raspravljali su o košarkaškoj profesiji. Kad bi nas iz ove gostione angažovali kao selektore, Slovenija bi bila narednih sto godina nepobjedivi svjetski i evropski prvak.

Oglase je prekinuo vanredni izvještaj. Zbunjeno smo se gledali.

„Trinaest pacijenata sa simptomima groznice je u posljednjih sat vremena dovedeno u UKC Maribor. Kako je u Ljubljani? Amira, možemo li se čuti?“

Prikazaše novinarku, a Miha promrmlja:

„Brazdu između tih nogu vredi orati.“

„Ako joj to kažeš u lice, njeni će ti odseći glavu“, nacerio sam se. „Sam ću im naoštiti sekiru.“

Prevodilac sa malim zakašnjenjem pušta reči:

„Hvala Amira. Upravo smo dobili dramatične vijesti i sa ljubljanskog UKC. Sva hitna vozila su na terenu i već više od sat vremena voze zaražene od bolesti, slične groznici. Dajem riječ zamjeniku direktora NIJZ-a.“

Pojavi se ozbiljna žena, čije lice bi me u mraku sigurno zastrašilo. Nakon uvodnog, birokratskog mamodambo, koje nijedan zvaničnik ne može izbjeći, prešla je na stvar mehaničkim, gotovo robotskim glasom:

„Prema najnovijim podacima, suočeni smo sa najmanje dva žarišta izbijanja hemoragične groznice. Epidemiolozi procjenjuju situaciju na terenu.“

Nagnuo sam čašu:

„Ponovo traže katastrofu. Što su vijesti gore, to više novinari uživaju u njima. Neki frajer je negdje u Ugandi pogrešno umočio i dobio groznicu. I ovdje je harao naokolo i sada imamo...“

„Ššš!“ Miha me je ušutkao.

Ljekar, po izgledu sličan Tužnoj sovi iz poznatog stripa, monotono je govorio:

„Ne možemo još govoriti o epidemiji. Sa velikom vjerovatnoćom smo našli izvore zaraze, koje ćemo brzo i efikasno ograničiti sa epidemiolozima. Prema prvim podacima, riječ je o veoma zaraznoj hemoragičnoj groznici, ali još uvijek čekamo tačnu dijagnozu.“

Udarilo sam čašom o sto:

„Evo, znao sam! Neko je odnekud donio đubre i pošto je to đubre zarazno, inficirao je nekoliko rođaka, saradnika i ko zna koga još, dok je bolestan harao naokolo.“

Ljuljajući lijevo, desno, sa ugodnom dozom etanola, išli smo prema kućama. Ubrzao sam korak, jer mjehur nema mogućnosti maratonskog nošenja težine četiri piva i nekoliko kratkih rakijica.

Ćerka Marija me čekala:

„Tata! Plašim se.“

Brzo sam se od-etanolio:

„Što?“

„Slučajno sam uhvatila novosti“, zastenjala je.

Raširim ruke:

„Hajde, hajde! Valjda ne vjeruješ baš svemu, što je na televiziji? Misli o svom rođendanu.“

Ćvrsto sam je stisnuo. Znao sam da joj nedostaje majka, koju sam mogao samo djelimično zamjeniti.

„Do rođendana je još mjesec dana“, ozbiljno je odgovorila.

Potapšao sam je:

„Za djecu vrijeme prolazi poput munje.“

Malo me odgurnula:

„Tata! Nijesam više dijete.“

„Imaš jedanaest godina, definitivno ne odbrojavaš godine do penzije“, rekao sa u osmjeħ. „Pa da, jedanaestogodišnja odrasla dama, nekoliko decenija prije odlaska u penziju, da li ste spremni za spavanje? Večera? Zubići?“

Pogledala me ispod čela.

„Sve je gotovo. Stomak je pun, biseri uglašani, samo još čitanje i spavanje.“

„To znači, hop u krevet!“

Posljednja velika epidemija nije baš dobro naučila ljude minimalnoj predostrožnosti. Otišao sam da provjerim naš sanitarni ormar. Maske... Od sutra ćemo Marija i ja izlatiti vani samo sa maskama. Prebrojao sam ih. Dvadeset. Ako bude panike, brzo će ih ponestati, zato zovem prijatelja, apotekara Jožeta:

„Izvini što zovem u ovom času. Da li imaš FPP3 maske, štitnike za lice i zaštitne naočare?“

„Da li su te izvještaji uplašili? Naravno, da imam. Koliko želiš?“

„Tri paketa po stotinu komada, deset štitnika i deset naočara.“

Čuo sam zvižduk:

„Spremaš li se za rat?“

„Samo se želim obezbjediti. Ne sviđa mi se ovo.“

„U redu, i sebi sam već obezbjedio zalihe“, rekao je prije nego se pozdravismo.

Ljudi su me čudno gledali sa maskom na ustima i zaštitnim naočarima preko očiju. Prvo sam skočio u prijateljevu apoteku i preuzeo narudžbinu.

„Ovo je zaista velika zaliha maski. Ali s obzirom na ono što je prije pola sata objavljeno, to opšte nije ni loša ideja.“

„Šta su izvještavali?“ interesovalo me.

„Italija je u sedam ujutru potpuno zatvorila granicu sa Slovenijom i Austrijom. Govore o postavljanju žičane ograde i vojnoj uzbuni.“

Slegnuo sam ramenima.

„Takođe su djelimično zatvorili granicu prethodne godine zbog malo veće pojave gripe. Makaronaši pune gaće na najmanji znak.“

Zadovoljan sam se uputio u svoju knjižaru. Do podneva se ništa nije događalo.

Izašao sam napolje i vidio dvojicu mlađih muškaraca nezdravog izgleda, koji su se ponašali vrlo čudno. To je bio alarm za pokretanja mog ”privatnog plana obezbeđenja”, kako sam ga nazvao. Iako sam se nadao, da nikada neće biti potrebe za njim, sada se moja nada pretvorila u prah nebeski.

Uzeo sam maske, zatvorio knjižaru i krenuo kući. Čekao me šoping namirnica.

U Sparu je bilo neuobičajeno mnogo ljudi. Neka užasna napetost lebdjela je u vazduhu. Čovjek iz obezbjeđenja je na ulasku svima mjerio temperaturu te je bilo nekoliko prepirki oko toga.

Razumni postupak, jer je visoka temperatura znak groznice.

Neki od nas su imali maske, mnogi nijesu. Kolica za kupovinu sam napunio sa svime što bi nam koristilo u vikendici. U ovom haosu je najbolje nekoliko dana sačekati u izolaciji. Baš sam pretprošle godine konačno obnovio i malo uvećao kuću iznad „Plate“ na južnoj padini brda Grmada. Krov je bio solarna elektrana, a vodu sam dobio sa izvora u brdu. Prošle godine sam dodao još dvije Tesline velike baterije i sa stajališta elektriciteta sam postao potpuno nezavisan. Čak sam mogao proizvesti i viškove.

Marija se iz škole vratila sva uplašena:

„Od ponedjeljka će škola biti preko web-a. Direktor je iskoristio svoje pravo odlučivanja. Kakva je ovo bolest?“

Pokušao sam da je smirim:

„Proći će kao i svaka do sada. Napunio sam auto do vrha. Spremi svoje stvari, idemo u vikendicu. Ako se dogodi nešto loše, tamo smo najsigurniji.“

Odnijeli smo stvari u kućicu. Uključio sam sistem i zadovoljno protrljao ruke:

„Puni smo struje. Da li ćeš moći sama preživjeti koji sat? Idem kod Francla, da vidim kako mu ide.“

Marija je plaho klimnula glavom.

Pozvonio sam i Rozika mi je otvorila:

„O Klemene! Jesi li došao?“ pozvala me na terasu.

Sjedio sam na ivici i divio se pogledu. Svuda zelenilo. Francl je sjeo:

„Ovo mi se uopšte ne sviđa.“

Klimnuo sam glavom:

„Među nama, ovo govno od groznice biće gore od korone prije dvadeset godina. Neko je iz egzotičnih krajeva donio virusno đubre, koje se širi poput samog đavola. Marija i ja ćemo to preživjeti ovdje. Predlažem da se opskrbite, dok još imate šta da nabavite. Sjutra će izbiti pravi pakao.“

„Rozika je bila u kupovini. Čula je da se u Hoferu tuku za WC papir.“

„Ljudi se odmah uspaniče.“

Sumrak je sve više napredovao. Franc i ja smo reciklirali nekoliko limenki piva.

„Samo piva ne smije ponestati“, uzdahnuo sam.

Uspavao sam Mariju, znao sam da je uplašena. Ali biće neophodno da iz predostrožnosti idem u dodatnu kupovinu. Što prije! Izbiće urnebes za koga će i Đavo kazati, da je pakao.

Ujutro sam povukao zavjese i duboko udahnuo svjež vazduh. Kakva idila. Umjesto gradske buke, ovdje me miluju zvuci prirode.

Poslije doručka, odlučio sam da odem po dodatne zalihe.

„Tata, vrati se brzo“, moli me ćerka.

Pomilovao sam je po kosi i krenuo prema gradu. Vozio sam auto prilično agresivno. Prvo sam otišao do benzinske pumpe i natočio gorivo. Za svaki slučaj. Želio sam da zadržim električni domet za moguće crne dane.

Osjetio sam paniku. Ljudi su bili uzdrmani i svi u nekoj ubrzanoj žurbi. Ponovo sam se uputio u svoj domaći Spar, jer mi je bolje da kupujem u manjoj prodavnici. Navukao sam protiv virusnu ratnu opremu - rukavice, masku, vezir i naočare.

Bio sam brz. Kod brašna sam vidio ženu, kako posrće i pada između polica. Hvala Bogu na opremi! Izbjegao sam je i požurio do kase.

Put sam nastavio do obližnjeg Tuša. I tamo je bilo vanredno stanje. Opet sam ponovio vježbu sa ličnom zaštitom i poput furije vrzmao se između polica. Takođe sam bio pomalo sebičan gad, jer sam izbjegavao dvoje bolesnika, koji su posrnuli. Nijesam smio da se zadržavam i rizikujem bliski kontakt. Prodavnica je već bila prilično opljačkana, ali skupio sam dovoljno trajne hrane. I najbitnije za moje sebične interese – u svrhu popunjavanja zaliha piva u pakao prodavaonice sam se vratio još dva puta. I za Mariju sam nabavio njeno nezdravo piće.

Onda sam na bankomatu digao novac, koliko mi je dozvoljavao dnevni limit. Za svaki slučaj.

Ponio sam stvari u ostavu gdje će se sve provjetriti. Ako se na namirnice slijepio po koji virus, umrijeće u samoći i tihoći.

Marija me je dočekala namršteno:

„Šta je?“

„Nijesam mogla uraditi sve za školu jer je u međuvremenu nekoliko puta izbacio internet. Sada ga opšte nema.“

„Ne brini. Samo da ostanemo zdravi. Svi u gradu su poludjeli. Ovdje smo na sigurnom. Idem kod Franca.“

Komšija je zabrinuto posmatrao kako livadu i šumu miluje blagi povjetarac.

Rozika se takođe pridružila:

„Moramo se držati zajedno.“

„Postoji mogućnost da navali gomila ljudi koji će poželjati nešto od nas. Mogu postati čak i nasilni.“

Francl se namrštio.

„Propjevaće moja lovačka puška. Imam dovoljno municije za polaganje pola grada zombija.“

Kiselo sam se nasmješio:

„Za neko vrijeme imamo dovoljno maski i ostale zaštitne opreme. Ako je hemoragična groznica, kako sam čuo, virus se širi i vazduhom.“

Francl i ja smo osušili po dvije limenke piva, Rozika je donijela mali radio:

„... vlada je proglasila epidemiju i zatvorila granice sa susjednim zemljama. Uvažila je pravila o zabrani prolaska između opština, obaveznom nošenju maski, pravilnik o hitnim službama priprema se od ponoći ... U mrtvačnicama je brzo ponestalo prostora ... To je izuzetno zarazan i smrtonosni soj hemoragijske groznice ... Austrija je zatvorila sve granice ... Italija je zabranila ulazak iz Slovenije, Hrvatske i Austrije. Na granicu je poslato dvije hiljade vojnika, dolazi ih još ... Hermetičko zatvaranje ... Nasilni neredi u Novoj Gorici, pošto su na Evropskom trgu postavljene barikade, bodljikava žica i oklopni automobili ... Njemački graničari pucali ... Oklopne jedinice na Poljskoj granici ...”

Bili smo svjesni da je situacija vrlo ozbiljna i opasna. Za sada nijesmo patili od žeđi. Francl i ja smo se pobrinuli za pivo i za vrijeme duže izolacije.

Rozika je stidljivo dodala:

„Šta ako ovo potraje?“

Francl slegne ramenima.

„Moraćemo se snaći. Lovci smo pa ćemo iskoristiti svoje vještine, da na stolu imamo gulaš od divljači ili pečenog zeca. Nadajmo se da se nećemo suočiti sa gomilom zaraženih ljudi. Lovački snajper nije Kalašnjikov.“

„Neće ih biti“, rekao sam.

Rozika je sklopila dlanove:

„Zašto? Ubrzo će sabrati dva i dva te tražiti skloništa u samoći.“

Klimnuo sam glavom:

„Na našu sreću virus je vrlo zarazan i previše smrtonosan. Čovjek umre prije nego što stigne do garaže ili recimo do nas na brdu. Neće biti neke gužve, koju ne bi mogli srediti.“

Francl zaključuje:

„Preživjećemo mi i ovu krizu. Mogu li donijeti još piva?“

FABULA AMORIS

Padao je prvi sneg.

Prošla je kraj crkve Svetog Nikole kao pobednik. Spuštala se Mosteckom ulicom osluškujući kafanske tračarije uz zlatni napitak. Udahnula je miris ječma i hmelja i krenula lagano preko Karlovog mosta ka Starom gradu.

Stajao je na drugom kraju, posmatrajući je, uvek sa istim mislima, uvek sa istom radošću.

Oboje su znali da pobednika nema i da ga nikad ne može biti. Izazivala ga je. Mahnuo joj je rukom, dok je nestrpljivo koračao ka njoj. Prilazili su jedno drugom utapajući čežnju u pesmi Vltave. Nije se promenila. Još uvek je prokleta privlačna. Još uvek je želi. U glavi mu je naviralo sećanje, kada ju je prvi put ugledao odmah je znao da i ona razmišlja o istom...

Sišla je sa planine Ide kao boginja, lepša od same Afroditte. U beloj haljini koja je više otkrivala nego što je pokrivala izazivala je Erosa. Njihala se bedrima, kao morski talasi nad gomilom onih koji su umirali.

Zapazio ju je i prethodnih dana, na zidinama Iliona, unutar kapija velikog grada. Posmatrala je boj iskusno, bez straha od zveketa oružja, tražeći pogledom daljinu, gde su ležali bolesni. Jedna od naložnica mu je ispričala, da je pomagala povređenima i bolesnima u gradu.

Sada je bila blizu. U centru čireva i gnoja suprotne od zaraćenih strana. Rasterala je zvonkim glasom ptice koje su razvlačile utrobe. Podigla je dugu, kestenjastu kosu da joj ne smeta. Vrat, kao od slonovače, bljesnuo je na suncu. Izvajana linija

leđa prizivala je dodir. Rumenih obraza, mačkastih očiju i usana boje zrelih trešanja, prelepa lala procvetala je na zaraženom tlu. Okretala je bolesne ratnike, dodavala im vode, umivala ih, previjala rane... Umirali su srećni, u ženskim rukama, na ženskom krilu. Gotovo je bio ljubomorani, što nije na njihovom mestu, da oseti nežne ruke na čelu, njen dah nad slepoočnicama...

Godine brzo prolaze. Izmučena spratanskom vojskom, Atina se teško nosila sa bolešću koja je došla izdaleka. Groznica, oteklo grlo i jezik, crvena koža, tela na umoru, spojila su ih po drugi put.

Gledao je mučenja sa Akropolja. Učinilo mu se da u koraku osobe u sivoj tunici, prekrivenog lica, prepoznaje njen laki hod. Nestašni kestenjasti pramen potvrdio je uskomešane misli. Ona je!

Znala je da će je ponovo posmatrati. Tamo gde bolesti haraju, tamo će biti i on. Morala je biti jaka, pretpostavljajući da neće moći dugo da ostane po strani. Možda još ovaj put, još samo ovaj put. Već neki sledeći, prići će joj i prekinuti neizvesnost. Očekivala ga je. Priželjkivala. Glasine o njemu kružile su dok se obučavala. Bio je poznat. Niko nije uspeo da mu parira. Držao je sve konce u svojim rukama.

„Isprljala si haljinu, prelepa gospo”, rekao joj je učtivo, povlačeći joj svilene skute sa nepomičnih tela na rimskom forumu.

„Ne kao ti ruke“, odgovorila je iznenadivši ga dodirom. Rame koje je dotakla, upozoravalo je. Pomerio se korak nazad, ispuštajući meku svilu.

Gledala ga je širom otvorenih očiju, širom otvorenog uma. Prepoznao je svoj moždani kod u njenom, svoju dušu u njenoj i kao da se opekao, jer je video svoje srce.

To je ipak to. Nju su poslali. Bio je zaljubljen na prvi pogled, zbunjen na drugi i besan na treći. Nije ni znao da može da se zaljubi? Da li sme da se zaljubi? Zašto su nju poslali, ovako odlučnu, ovako rečitu... ovakvu kao, kao... kao san?!

„Trebalo ti je gotovo četrnaest vekova da mi prideš“, brže se snašla od njega.

„Nor“, rekao je poljubivši joj ruku učtivo, pokušavajući da se pribere. Retko kada je bio zbunjen. „Ne razumem. Osećam te. Vibriramo na istim talasnim dužinama, ali se ne poklapamo. Rekao bih da si...“

„Na suprotnoj strani pakla? Da, u pravu si. Na suprotnim stranama smo Nor.“

„Govorilo se da će poslati nekog. Nisam očekivao... Ne volim biti grub... Ipak si ti dama...“

Nasmejala se slatko i pomerila mu nogu kojom je gazio osuti stomak još uvek živog. Stavljala je obloge čoveku koji je bio jednom nogom u grobu. Nešto mu je govorila, opipala čelo, obrisala maramom. Čovek je popio ponuđenu tečnost i kao da je progledao.

„Vrati mi ga. Treba da umre!“, Nor je sada bio nadmen.

„Ne, ovaj je moj. Ovaj će preživeti. Biće to tvoj dar meni. Pa tek smo se upoznali. Ja sam Kora i družićemo se jako dugo.“

Nor se povukao u mrak.

Kora je ostala da vida rane. Nije volela ratove. Muškarci su budale i ako ratuju, neka krvare. Bolest je nešto drugo. Stigla je sa severa, doneta osvajačkim pohodima i stradali su nedužni. Pokušavala je da spasi što više tih osutih tela koja su se tresla u groznici. I carevi Antonina su umirali.

Učila je iz samrtnih ropaca, iz poslednjih izdaha, iz bolešću razdiranih grudi. Nisu to gnevni bogovi poslali. Sa tim se putuje od postanka.

Znao je da neće umreti, ali bol je mutila um. Nije mogao da se pomeri od gomile leševa pobacanih preko njega. Greškom su mislili da je mrtav, jer je trenutno izgubio svest kada mu je vojnik rasparao butinu. Iz sveže rane, virila je kost, naknadno polomljena. Naslagana, ukočena tela bez imena, u kuli od sivog mermera, postala su mu najveći neprijatelj.

Ko zna koliko je bio u dubini ponora, u jednoj od neobebeženih grobnica, dok se nije pojavila meka ruka. Kora! Plašio se da je očekuje. On, koji se nikada ničega nije plašio, sa strahom se nadao da će ga baš ona pronaći.

Kako mu je pomogla da se izvuče iz kule, tako je ponovo izgubio svest. Predugo je udisao rastočeno ljudsko meso i usirenu krv. Vatra! Vatra sve čisti, jecao je u sebi oslabljen.

Ćutali su narednih dana. On, osramoćen. Ona, nadmoćna.

„Ravnoteža je najbitnija“, rekao je Nor, sasvim oporavljen, dok se Carigradom i dalje širio nesnosan smrad.

Sedeli su na terasi, sa koje su jasno mogli da posmatraju Aja Sofiju koja je izranjala iz mora živih humki uvećanih limfnih žlezda, stremeći ka nebu, ka večnosti, uravnotežena sa nemilim događajima.

Dok su se pacovi razbaškarili, kuga je široko pružila pipke i gutala stanovništvo Justinijanovog grada. Umiralo se na svakom koraku.

„Tek će je biti. Kuga je započela svoj zavodnički ples. Strašno je kada se odvikneš od smrti. Primitivnim društvima kratak životni vek i smrt, bili su nerazdvojni pratioci. Carigrad je razmazio ljude, podario im bolji život zato i nije...“

„Moglo biti bolje? Da li stvarno misliš da treba uvek prekinuti ono što je dobro, zarad ravnoteže dobra i zla?“

„Odužiću ti se“, rekao je umesto odgovora.

„Nemoj“, naslonila je glavu na njegovo rame. „Još uvek je rano da te povuku, zato sam ti pomogla. Koliko sutra ćeš mi okrenuti leđa.“

Toplina se širila od ramena, dotakla srce i produžila niže. Želeo je da je poljubi. Želeo je da...

„Nemoj. Nije to za nas. Moramo ostati bistre glave“, ohladila ga je kada je krenuo da je zagrlji.

Otišao je bez pozdrava, ostavljajući tragove smrti za sobom.

Ratovi su se vodili. Priroda životinje je da traži hranu, brani svoj porod i svoju teritoriju. Priroda ljudska je da traži hleba preko pogače.

Ratovi su se vodili, prestajali, sklapala su se primirja, gazila su se primirja, umiralo se, ginulo i zaboravljalo na najveće, nevidljive, a uvek prisutne ubice. Memorija je kratkotrajna. Ono što je u ranim medicinskim svicima zabeleženo, gutali su plamenovi. Ono što se usmeno prenosilo, gutao je zaborav. Malobrojni su pamtili jer istorija se ponavlja...

Crna smrt, crno oružje tame, kao hobotnica pruža pipke i dotiče svaki deo, svaki kamen, gotovo svakog čoveka. Prljavština, gužve, prenaseljenost naselja četrnaestog veka, hranili su crno čudovište koje je proždiralo ponuđeno. Nerazumnost, nedokazanost, neznanje... Padalo se u ambis bez izlaza.

Tražio je Koru godinama. Kad god bi mu se učinilo da je vidi, nestala bi, zavarala trag. A dobro je znao da ga je videla, da ga ignoriše. Nije mogla puno toga da učini, ali je puno mogla da nauči. Bio je nadmoćniji i kako se talas crne smrti širio, tako je i on jačao. Uništavani su čitavi gradovi bez trunke griže savesti, jer ga je ljutilo i to malo pobeda što ih je imala. Nisu svi umirali od kuge. Bilo je onih koji su se izvukli. Uz njenu pomoć, savete, higijenu, smanjivala bi mu cifre i uspešno nestajala. A onda se jednog dana pojavila.

Atelje u uličici koja je vodila do trga gde se gradila Palata Sinjorije, bio je prazan. Kuga kao da ga je zaobišla i miris svežih trava dražio mu je čula. Napuštena dela zadirkivala su ga.

U moru biblijskih tema, skrivala su se rana dela budućeg preporoda. Rađanje Venera! Stidljivo, iz morske pene izranjala je kestenjasta kosa, vrat koji je priželjkivao pod svojim usnama, naga figura koja ga je odbila, da bi prihvatila onog koji joj je bojom i kistom podario život na platnu.

„Pronaćiću ga i razapeti na firentinskom trgu“, pomilovao je naslikane grudi, liniju struka, a onda gnevno pocepao platno...

Crna smrt je odnela mnogo života. Stigla je do gotovo svih krajeva Evrope.

Kora je osećala Norov bes. Ostavila je Bokača u centru stradanja osećajući njegovu jačinu i moć da ostavi prave reči, da za beleži, da se ne zaboravi. Prve stranice Dekameronu su obećavale i ona se mirno povukla u severne zemlje. U dalekim šumama sakrila je svog dragog, koji je vajao njeno telo u kamenu, drvetu, slikao je na stenama, činio je srećnom. Sakrila je onog koji joj je uzeo deo srca. Drugi deo srca odavno je pripadao Noru.

„Biće besan kada sazna“, razmišljala je Kora, lutajući Andima. Gotovo stotinu godina, još od smrti svog umetnika, boravila je u zemljama preko okeana, ka kojima su joj severnjaci otvorili put.

Prelepi gradovi, originalna kultura, jezivi običaji, napredna medicina i nauka...

Blagostanje uma trajalo je dok nije saznala da je Santa Marija pristala na obale otkrivenog raja. Među posadom, bio je neko, ko je tražio svoje, ko je tražio nju.

Osetila je u vazduhu miris bolesti koje su ovde bile nepoznate, ali ih je ona jako dobro proučila dok je boravila na takozvanim starim kontinentima. Koliko god se trudila, imuni sistem starosedeoca novog kontinenta nije bio sposoban da se nosi sa infekcijama koje su „beli bogovi“ doneli. Groznice, boginje, kuga, boginje, groznice!

„Nisi morao.“

„Jesam. Naljutila si me.“

„Trebao si to muški da podneseš.“

„Mene si odbila, krila se, bežala, a pala si pred slikarskim darom firentinca koga istorija neće ni zabeležiti. Bar da si ga ostavila da umre u svom rodnom gradu.“

„Nisi morao da uništiš sve što je stvorio.“

„Znaš da te volim.“

„Ne voliš me. Voliš ono što si umislio o meni. Voliš me, zato što ne možeš da me imaš.“

„Kora!“ stegao ju je za ruku. „Slični smo Kora. Naša krv je ista. Naša misija je ista, iako stojimo na suprotnim stranama jednog stola.“

„Možda je bila. Preterao si. Zbrisaćeš narode, plemena, hira radi. Prestani“, istrгла mu je ruku i okrenula leđa. Stajali su u centru Čičen Ice, na vrhu piramide, dok je besnela hemoragična groznica.

„Kasno je“, poljubio joj je rame.

Kora se stresla. Zatvorila je oči, uzdahnula duboko pokušavajući da prikrije damare. Nor je prišao bliže, zagrlio je obema rukama i privukao na svoje grudi. Zagrljaj je prijao.

Počeo je da duva vetar.

„Kora, možemo zajedno da...“, vetar je pojačao svoje prisustvo, podižici prašinu Čičen Ice. Nor je zatvorio oči na moment, jer su zrna prašine grickala beonjače.

„Koraaaaa...“, stegao ju je u naručju, ali kada se vetar stišao, Kora je nestala ostavljajući ga da grli kameni stub u hramu.

1666. godina. Trčao je Londonom bez daha. Vatra, jedna od malobrojnih stvari koja mu je mogla nauditi, brisala je tragove kuge, njene nosioce, ali proždirla je i grad. Nije mogao da dozvoli da se vatra u srcu ugasi tako što će Kora stradati u velikom požaru.

Ulazio je kao besan u stračare i zgrade najsiromašnijih, pokušavajući da je pronađe.

„Neću sebi nikad oprostiti ako joj se nešto dogodi!“

Naljutila ga je! Opet ga je strašno naljutila... Obučavala je ljude, otvarala im oči. Pojavila se nekolicina osvešćenih, tu i tamo, koji su držali stanovništvo zatvoreno, izolovali bolesne, tražili prestanak zabava, okupljanja i jedan ozbiljan pristup problemu koji se nije mogao potpuno rešiti, ali su se njegove posledice mogle umanjiti. Maske! Šta će im maske!?

„Rano je još“, rekao joj je. „Moraju propatiti još malo.“

Nije se slagala sa njim. Već je i sama razlikovala žive od neživih „otrova“, putnike koji su nemo pratili ljude u njihovim telima i telima životinja koje su ih okruživale. Te okom nevidljive stanovnike, uzročnike mnogih patnji.

Pobegla je na ostrvo. Zato je London opet stradao od kuge, ali Nor se nije nadao požaru.

Pronašao ju je u centralnom delu grada. Spasila je gomilu dece od plamenih jezika i ostala zarobljena u njihovom viru. Vrele vode Temze okvasile su mu ogrtač da bi prkosio vatri. Izvukao ju je u poslednjem momentu, pred rušenje zgrade. Siročići su plakali i grlili je dok ju je umivao u stanju bez svesti. Ostavio ju je u njihovim rukama pre nego što je otvorila oči i povukao se u crne ulice.

„Ne moraš da mi zahvaljuješ. Dug je vraćen“, rekao joj je kada se iznenada pojavila na vratima njegove kolibe, skrivene u obližnjoj šumi, par dana nakon požara.

„Prestani da se ljutiš na mene i biće sasvim dovoljno. Ja tebi ne prebacujem za sve žene koje su prošle kroz tvoje ruke, a ti ne možeš da zaboraviš na moju jedinu...“

„Ljubav, Kora! Tvoju jedinu ljubav. Ja te žene nisam voleo, jer volim jedino tebe, a ti si njega volela.“

„Da, ali to nikada nije značilo da sam ravnodušna prema tebi. Imaš svoj zadatak. Ja imam svoj. Znaš i sam da se bliži

vreme kada ćemo postati bliži jedno drugom. Potrebniiji jedno drugom“, dodirnula mu je ruku.

„Bolje odlazi. Molim te, odlazi odavde“, rekao je grubo. Nije želeo da još jednom udari u zid.

Čuteći je izašla.

Stigao ju je na ivici šume. Stegao u naručju.

„Neka ide sve... Još jedan zid neće me ubiti...“, očekivao je otpor i bio je zbunjen mekoćom tela koje mu se uvuklo pod kožu. Poljubio je usne boje zrelih trešanja koje su mu uzvratile strašću čuvanom godinama, vekovima... Lala se rascvetala u njegovom naručju.

Posmatrao ju je u svitanje na jastuku. Bio je spreman da odustrane od svega i da je čuva od ostatka sveta i izvesnosti koja je dolazila.

„Znaš li da se bližimo istini. Znaš li da uzročnici bolesti nisu isti, ali su povezani. Znaš li da se ljudi množe i ne razmišljaju puno da sačuvaju prirodu i ono što ih godinama hrani i brani. Mnogo su se približili životinjama, ugrožavaju ih.“

„Zato će biti kažnjeni“, zaključio je. Razgovarali su kao bogovi koji mogu da okreću život prema sopstvenom nahođenju, a bili su samo dva bića bačena u potragu za posledicama sopstvene propasti.

„Kada ćeš naučiti da opraštaš?“, pitala je izazovno.

„Tebi sam oprostio.“

„Da li si? Da li uopšte ima šta da mi opraštaš?“

Zamislilo se. Opet je pokušavala da ga naljuti.

„Sve više je odgovora na tvoje napade. Posle ove kuge brojke se okreću. Čini mi se da su do sada vodili sićušni organizmi u izazivanju bolesti. Vreme onih još sitnijih, na ivici života, tek dolazi. Da li se zabrineš ponekad za svoj posao?“

„Ne. I ti i ja bićemo uposleni do ljudskog pada u provaliju. Ni prvi, ni drugi organizmi ne nestaju, već samo menjaju oblike, forme. Ostaju stari i rađaju se novi, a da stari nisu uništeni.“

„Rađaju se i ljudi koji će im doskočiti. Na dalekom istoku odavno grade medicinske bedeme.“

„Naravno. Puno toga dolazi sa istoka“, uzео ju je u naručje svestan da se idili bližio kraj.

„Verujem ljudima. Zauzdaće bolesti jednu po jednu. Problem je što uvek postoje oni, koji vuku na drugu stranu i...“

„Draga moja Kora. Bolesti prate ratove. Gde se proliva krv, proliva se još više. Gde se ne proliva krv, neko bere plodove sa svoje i krade sa tuđe zemlje. U oba slučaja, strada mali čovek i njegov bedni život.“

„Plašim se te istine. Uništili smo svoju planetu, a ova je jako slična našoj. Ide se istim putem. Nadam se, još uvek, da možda Zemljani budu pametniji.“

„Nije naše da saosećamo...“

„Znam, Nor. Naše je da saznajemo i upoređujemo.“

Ljubav je čudna biljka. Niče i na kamenu, hrani se sa par kapi vode.

Voleli su se, ali nijedno nije želelo, ni moglo da prekine svoju misiju.

„Budi kreativniji. Dosta je bilo kuge“, Kora je otišla jednog jutра, ostavljajući Nora u još gorem stanju. Još teže mu je bilo sada, kada je probao zabranjene plodove.

U redu, odreći će se svog omiljenog oružja. Ali, pojačaćе deјstvo rezervnih!

Male boginje, žuta groznica, mišja groznica, velike boginje, male boginje, žuta groznica, grip, malo kuge, denga, tifus, kolera, žuta groznica, velike boginje, kolera, kolera... žuta groznica, grip, grip, tifus... Paradiralo je narednih vekova.

Sa kontinenta, na kontinent, zaraze su počinjale, prestajale, opet počinjale... I nikada nisu apsolutno nestajale...

Nor je kao pomahnitao lutao svim stranama planete Zemlje, nadajući se da će impresionirati Koru. A ona je bila sve veštija da mu pobegne, da lokalizuje izvore, da spreči širenje... Uspela je da zaštiti i podrži Dženera, pa se ušlo u devetnaesti vek sa novom nadom. Verovala je u nauku i razum, u razvoj ljudskog uma i dovodila Nora do ludila.

Ipak, bez obzira na nagli napredak nauke, ljudska priroda je ostala teška, koristoljubiva, jednosmerna, a svi su se tiskali na malim urbanim prostorima i zaboravljali da se najveći neprijatelji zapravo ne vide golim okom.

„Pogledaj! Dobro pogledaj!“, urlao je Nor. „Da li sam dovoljno kreativan?“

Mala, iscrpljena zemlja u Velikom ratu, povlačila je svoju vojsku preko oštih planina. Umiralo se od zime, od gladi, od bolesti. Na obali mora Kora je spasila iz plave grobnice mladog pesnika i pomogla mu da se oporavi. Nije dozvolila da ga odnese tifus koji je harao Balkanom, ni rat koji je nosio sve pred sobom. Zaštitila ga je na solunskom frontu i postarala se da 1918. nestane bez traga. Ostale su reči o lalama u rukama žene kestenjaste kose koju je pesnik ljubio, impresija sa prostora jedne ranjene zemlje, utkana ljubav u stihove koji su se prenosili kolonama umornih vojnika kao nada.

„Ponovo umetnik“, munje su sevale u Norovoj duši.

Kako je Veliki rat jenjavao, tako je na scenu stupala najveća pošast dvadesetog veka.

Uzročnik, između živog i neživog sveta.

„Glupo si ljubomoran. Znaš i sam da je postalo neminovno da se aktiviraju. Godinama jačaju i traže nova staništa. Ne moraš da pojačavaš dejstva virusa da bi meni napakostio“, Kora je ipak bila iznenađena silinom kojom je španska groznica

odnosila živote. Ličilo je na kraj, na apokalipsu, na ono što se dogodilo na samom kraju sa njihovom planetom, sa životima njihovih sunarodnika. Bili su srećno-nesrećni, zaglavljani u manjini preživelih, manjini koja se sećala.

Trebalo je da saznaju, da prikupe podatke, da bakterije i viruse i druge mikroorganizme, a posebno viruse stave pod kontrolu, nađu način, izvor... Nor je određen da ih raspiruje, Kora da smiruje. U ravnoteži je trebalo naći rešenje i spas pre uništenja.

„Treba da se stvore uslovi ili da postoji razlog da bi došlo do pandemije. Uslovi su odlični. Sam rat ih je stvorio. A razlog si ti!“

„Ponašaj se kao dete kome su oduzeli igračku. Zašto ne pamtiš ono što je lepo i prihvatiš činjenicu da ne funkcionišem kada sam sa tobom. Volim te, Nor. Ali da bih radila, ne mogu biti sa tobom.“

Borili su se ceo dvadeseti vek. Uspela je da ugradi Semelvajsove ideje, da progura Pastera i Fleminga. Uspela je da stavi pod kontrolu mnoge virusne bolesti, da zauzda bakterijske infekcije i besnilo, da se osveti boginjama, da gripu stavi povodac, da lokalizuje groznice. Uspela je da uđe u dvadeset prvi vek kao tužni pobednik, koji je shvatio da ipak ponire, jer su ljudi nemogući...

„Prave gluposti. Još uvek su ranjivi. Virusi ne miruju, a ljudi su neoprezni. Korist. Samo puka korist. Uvek neko uzleti, a neko izvuče deblji kraj. Ništa se od pamtiveka nije promenilo“, razmišljala je.

Nor je bio iscrpljen nakon pandemije španske groznice. Pao je u depresiju. Bio je na ivici da odustane i preda uzde Kori. Posvetio se lutanjima izučavajući virusne oblike. Posvetio se vrstama iz Afrike i vratio se virusima Azije. Virusi su postali delikatniji. Brojčano su bili najmoćnija vrsta, a pritom su mogli da se kombinuju bezgranično. Lako su se primali, koristili tela domaćina i pravili lom.

Kora je u međuvremenu shvatila, da ljudi, koji su nekad bili neobavešteni, sada postajalu preobavešteni, a u moru infomacija ne umeju da prepoznaju prave. Ljutila ju je naivnost, bahatost i gramzivost.

Od 2000. Nor je bio pun novih ideja. U prvih desetak godina dvadeset prvog veka ju je opominjao. Ona je opominjala ljude.

A onda se i to dogodilo...

Prošla je kraj crkve Svetog Nikole kao pobednik. Spuštala se Mosteckom ulicom osluškujući kafanske tračarije uz zlatni napitak. Udahnula je miris ječma i hmelja i krenula lagano preko Karlovog mosta ka Starom gradu.

Stajao je na drugom kraju, posmatrajući je, uvek sa istim mislima, uvek sa istom radošću.

Oboje su znali da pobednika nema i da ga nikad ne može biti. Izazivala ga je. Mahnuo joj je rukom, dok je nestrpljivo koračao ka njoj. Prilazili su jedno drugom utapajući čežnju u pesmi Vltave.

Padao je prvi sneg.

„Oduvek sam volela da odmorim u Pragu. Puna mi je duša mirisa i širine, muzike istorije i budućnosti. Dobro je da je Evropa sačuvala ove zlatne tornjeve“, pahulje su je golicale po obrazima.

„Kora, znaš da moramo da krenemo dalje.“

„Nadam se da si se opametio, da si se razljutio.“

„Nisi morala da nazoveš stomačne viruse po meni“, bio je gadljiv na noroviruse i napravila je lepu šalu na njegov račun.

„Ne umeš ti samo da se naljutiš. Ali vratio si mi.“

„Da. Taj virus se širio i obuzimao planetu, kao ti mene. Nenadano, ali istrajno. Uvlačeći se u svaku poru, zalazeći u svaki ugao uma, ostavljajući posledice na svakom polju. Nisam mogao da odolim.“

Vratili su sećanje na doba pandemije korona virusom. Na zatečenost ljudi. Na planetu koja je gorela od različitih ideja, od sloge i nesloge, od pobune i prihvatanja, od poštovanja i nepoštovanja, od obesti i zavisti, od laži i prevara, otimanja, od razdora, krtih karika, pokidanih veza, izneverenih ideja, ponižavanja i isplivavanja, od mora gluposti i nestrpljenja...

Kako je krhka, lomljiva ljudska duša, kako lako potone u blato. Kako se neprijatelj lako pretvara u sredstvo, sredstvo u alat, u skiptar i žezlo.

Da. Iskorio je njeno ime, da ga ugradi u ime virusa, u tihog neprijatelja.

U ponoć se oglasio vatromet i prekinuo im razgovor.

„Srećna Nova godina“, i dalje su stajali na Karlovom mostu. Poljubio ju je nežno.

„Srećna nam Nova 2121!“ zagrlila ga je jako. Prijala mu je bliskost, njen miris. Kako su samo postali slični ljudima.

„Okrećemo još jedan krug. Vreme je za novu pandemiju. Rekli smo od ponoći“, podsetio ju je.

„Da. Započeli smo 20. vek sa pandemijom. 21. takođe. Ne znam zašto bi sada bilo drugačije. Spremna sam. Iznenadićeš se koliko sam spremna, ma šta postavio kao zamku. Kako ćeš novi virus nazvati?“

„Mmmm. Vrlo prosto. Virus 21!“

„Odakle će krenuti?“

„Ne budi nestrpljiva. Krenuo je već... Odakle, uskoro ćeš saznati...“

Odšetalu su zajedno do univerziteta, pa do astronomskog sata, a iz obližnjih pivnica orila se muzika i... poneko bi se blago oglasio kašljanjem...

SUMRAK DUŠE

Zoran Bjelanski je sedeo blago pognut nad ogromnom okruglom lupom. Otkad je počeo da radi u odeljenju za ispitivanje zoonoznih infekcija laboratorije P403 u području Harbina, u samom centru provincije Hejlungđang, stalno su ga bolela leđa. A odnedavno i glava...

„Kad si juče ušla u laboratoriju“, počeo je da piše te večeri na laptopu, „osetio sam kako mi srce staje. Nikad nisam bio mnogo romantičan, bakterije i virusi oduvek su bili čitav moj život, mnogo više znam o peptidnim lancima nego o udvaranju... A sada mi je prvi put žao zbog toga. Ne znam prave reči, ne znam kako da se smirim i usredsredim na posao. Nemoj mi zameriti...“

Soj virusa XO-200-alma bio je smrtonosan. 'Alma' je bila skraćena izvedena od proteina za koje se virus vezivao, ali ju je Zoran, koji je u detinjstvu učio pomalo španskog, poistovećivao sa rečju *alma*, što znači duša. *Dušo*, *dušice*, često je tepao uzorcima na kojima je vršio ispitivanja.

Blanka, mala Meksikanka koja je čistila laboratorije kad naučnici odu kućama, jedina je delila njegovo oduševljenje.

Como esta nuestra almita? Kako nam je dušica? – pitala je svake večeri čekajući da on skupi svoje spise i bezbedno smesti staklenke i metalne tacne s uzorcima u frižidere.

Nije bila mnogo lepa, ali je imala jedan od onih osmeha koji tope stene. Okružen mahom Azijatima i Britancima, koji su pokazivanje bilo kakvih osećanja smatrali smrtnim grehom, Zoki je u Blanki pronašao srodnu dušu. Dušicu. Almitu. Ili Alminju. Moraće sutra da je pita kako se pravilno kaže... mislio je te večeri pišući novo pismo koje joj nikad neće poslati.

Zoranov posao bio je da u genetski niz virusa ubacuje zadate elemente. Postavljanje suvišnih pitanja nije bilo deo tog

posla... Znao je da je deo nekakvog eksperimenta, ali kakav mu je cilj... to nije ni pokušavao da dokuči. Vazduh negativnog pritiska, HEPA filtriranje izduvnih gasova, dekontaminacija otpada, sterilizacija parom... sve su to bile mere na mestu koje će sprečiti da to malo čudovište ikad ugleda svetlost dana. Savest može da mu bude potpuno mirna.

Jedino što je bitno jeste da Blanka ne zaboravi da u zadato vreme zameni filter.

Kao izuzetno smrtonosna i zarazna podvarijanta 'sars' virusa, dvostruko mutirana, njegova „dušica“ bi napravila pravi kaos kad bi je neko oslobodio u svet. U istoj laboratoriji radilo se i sa bakterijama, prvenstveno antraksom, a Zoran je vrlo dobro znao kakav pandemonijum bi mogli da naprave virus i bakterija kad se udruže, baš kao što je znao i koliko bi užasni bili plikovi koji bi se gnojili svuda po koži umirućih... Užasan način da se svet očisti... pomišljao je povremeno... Da li bi sa smrdljivim gnojem izašlo i zlo kojim smo zadojeni? Da li bi ljubavna veza jednog virusa i jedne bakterije mogla da dovede do konačnog armagedona?

Iz takvih mračnih misli trzala ga je samo tamnoputa Blanka. Čak i u strogo zakopčanom skafanderu u kom je ulazila u laboratorije, mogao je da nazre njihanje krupnih grudi... Nije odvajao pogled s njenih zaobljenih bokova kad bi se sagnula da uključi autoklav u struju.

Kad ju je konačno jedne večeri sačekao ispred zatvorene zone ispitivanja i najzad video u „civilnoj odeći“, mozak mu je sagoreo. Kao da ga je neko ubacio u kiselinu.

Nežna, bronzana nijansa njene kože odisala je opojno. Oslonjena o zid kantine iz koje su odavno svi otišli, smešila se zanosno, otkopčavajući tananu crvenu košulju ispod koje su se jasno ocrtavale nabrekle bradavice. „Dušo moja, dušice“, šaputao je, napipavajući vrhovima prstiju po njenom vlažnom, vrelom međunožju koje je pulsiralo pod njegovim dodirima...

Dušo, dušice... šaputao je i celog narednog dana, pognut nad lupom... *Alma, almita...* Bakterija antraksa koju je u tom trenutku posmatrao pod mikroskopom bila je življa nego obično, pomislio je. Da li je moguće da je i ona veselija?

Male ljubičaste spore obično su delovale kao da dremaju. Kao da ih je nešto aktiviralo, sada su se umnožavale, širile, kretale... Znao je da kad bi ih udahnuo, da se ne bi lepo proveo... Znao je i da se antraks ne prenosi s osobe na osobu, ali da je ovaj soj veštački unapređen na mnoge nepredvidljive načine...

Saradnja između virusa i bakterija oduvek ga je oduševljavala kao fenomen... a kad je konačno dobio da radi na upravo takvom ispitivanju, prihvatio je posao ni ne pitajući ništa dalje... Istraživački rad. Da, to je sve što je oduvek želeo. I da, dobro je znao da virusi i bakterije, pogotovo kad je reč o respiratornim bolestima, mogu i te kako uspešno da sarađuju i izazivaju izuzetno opasne, pa i smrtonosne bolesti disajnih puteva...

Zašto su u istoj laboratoriji obrađivali i antraks i „dušicu“... to nije bila njegova stvar.

„Da li bi oslobađanje 'dušice' dovelo do kraja sveta?“, upitala ga je Blanka jednom, stenjući pod njegovim krupnim, teškim telom.

Nije umeo da joj odgovori, a nije se ni preterano trudio da razmišlja o tome. Nije se usuđivao. Šta ako je sve ovo što radi deo nekog bioterorističkog plana... I zašto ga jedna čistačica uopšte to pita?

Zabadao se u nju sve snažnije, kako je sumnja rasla. Svršavajući, snažno ju je ugrizao za usnu. Maramicu koju joj je potom pružio da se obriše sačuvao je pažljivo umotanu u komad najlona.

Dugo je pokušavao da joj uđe u trag... Potplaćivao je i molio... Potegao sve veze koje ima, sve usluge koje je ikad ikome učinio... I, naravno, konačno istraživanje otkrilo je da Blanka ima dva doktorata, iz medicine i biohemije, da se zove Mercedes

Blanka Rodrigues, i da se u spisima univerziteta u Brazilu, gde je poslednje radila kao konsultant, vodi kao nestala nakon neke vladine čistke. Pretpostavka je bila da su je se dokopali momci iz BOPE.

Te večeri ju je i otvoreno pitao...

„Znam da si obrazovana i pametna. Zašto onda radiš kao čistačica? I za koga radiš?“

Blanka je samo slegnula ramenima.

„No tengo documentos“, odmahнула je glavom. „Nemam papire. Niti šansu da ih dobijem...“

Onda je počela da mu otkopčava šlic, a Zoki je nekako uspeo da zaboravi šta je još hteo da je pita...

„Oduvek su me maltretirali“, priznao joj je nešto kasnije. „Još u osnovnoj školi, nisam se uklapao... Drugari su me tukli, podmetali mi razne pakosti... Godinama... ne, decenijama... mrzeo sam ljude i sve što oni predstavljaju.“

Nežno ga je pomilovala po obrazu.

„Ne znaš ti ništa o mržnji, querido... ako nisi prošao kroz šake BOPE...“

Kad ju je sledećeg jutra ugledao, onako u ljubičastom radnom kombinezonu, pre nego što je navukla i zaštitni skafander, neodoljivo ga je podsetila na sitne spore antraksa, prelepe pod mikroskopom, a opet opasne poput kraja sveta koji držiš pod prstima... Da li je mekana i mirisna Blanka samo oličenje apokalipse koje šeta tu pred njim i smeši mu se osmehom koji bi otopio i kapu Everesta?

I šta je uopšte kraj sveta? - pomislio je, otvarajući frižider s uzorcima. Adenovirusi, koronavirus, influenza... na najnižoj polici bakterije antraksa... sve zaptiveno u višeslojnim kontejnerima, osigurano najsavremenijim merama zaštite... Ono što bi bio kraj sveta za nas, za njih bi bio samo početak... pomislio je. Era mikroorganizama. Čista. Savršena.

Istovremeno, krajičkom oka je merkao Blanku kako skida HEPA filtere. Istim krajičkom oka, nije mogao da ne primeti da ih, za razliku od svih prethodnih puta kad ju je gledao kako to radi, ovog puta nije zamenila. Skinula je stari, ali sišla je s merdevina ne stavivši drugi.

Seks bez zaštite, proletelo mu je kroz glavu kad je pomislio na viruse koji će se nekontrolisano razmnožavati, samo ako im on to dopusti, i kojima nijedna prepreka neće stajati na putu da se provuku kroz uske prozorčice laboratorije, sve do glavnog hola, a potom i napolje... U svet. Ljudi će kašljucati, osipati se, gušiti se, padati u gomilama po pločnicima i hodnicima svojih kancelarija. Pokušavaće da pobegnu od nevidljivog neprijatelja, ali spasa neće biti. Dušica je svuda, sveobuhvatna, perfektno božansko stvorenje koje će očistiti ovaj svet od nas, nesavršenih kakvi jesmo. Ostaće samo hladni mesec i nema zemlja. Pusti gradovi kao svedoci uzaludnog sna jednog bića da postane nešto više od pukog organizma.

Zamislio je kako se u sâm sumrak civilizacije hvata za Blankine punačke grudi, kao za pojas za spasavanje... Kako je grli, snažno, zaranja lice u njenu gustu kovrdžavu kosu, crnu kao konačnost. Čuo je samog sebe kako stenje, bori se za dah i uz poslednji blesak savršenog orgazma steže je za ramena i umire. Tone u ambis. Srećan. Dušo moja... dušice....

Kad je otvorio oči, nasmešen, Blanka je stajala kraj njega i nežno ga mazila po kosi.

„Mačak, ljubim te, treba mi tvoja pomoć... Ovaj novi HEPA filter mnogo se teže montira od starog. Pomozi mi da ga stavim na mesto. Da nam 'dušica' slučajno ne pobegne.“

Nikako nije mogao da bude siguran, ali učinilo mu se da mu je u tom trenutku namignula.

VOLEO SAM JE, ALI SAM JE UBIO

Duh nema masu, talasnu dužinu, energiju, niti nekih merljivih kvaliteta. Ne zauzima položaj u prostorno vremenskom kontinuumu, osim ako ne odluči tako. On nije nešto. On je tvorac svega!

Ali kada odluči da živi u ovom univerzumu sačinjenom od energije, prostora i vremena, mora da upotrebi finu energiju koja oživi njegovo fizičko telo, ili kao što je neke religije zovu, dušu. Pozajmili smo dušu od beskrajnog energetskog izvora univerzuma i vratićemo je kada nam telo dotraje.

Zaista strašno mesto je ovaj univerzum. Nije mesto za slabiće. Ovo je mesto sile i prevare. Silu nije briga da li si dobar ili ne. Možda si najbolje biće na planeti i stoga možda očekuješ da ona postupa dobro s tobom. Ali nije tako. Nije u njenoj prirodi da je dobra. U ovom svetu, tvoja dobrota je potvrda da si slab. A ovo nije mesto za slabiće. Pošto je ovo univerzum sile.

Ja znam da umirem. I ne brinem zbog toga. Bog mi je svedok da sam je voleo. I da sam hteo dobro svima. Ali ovo je Univerzum obmane.

Kažu, vrag me je naterao. Đavo niť ore, niť kopa, samo vreba. Ne, nije đavo kriv.

Hteo sam da se igram Boga, dok je On verovatno imao neke druge planove. Tako sam uništio sve! Sve što sam voleo, otišlo je do đavola! A samo godinu dana ranije sam spasio svet od čume XXI veka.

Ali ako je Bog svemoćan, što me nije sprečio? Ako je Bog dobar, a Đavo zao, onda mora da ima nekog iznad njih. Ako je Bog znao, što me nije sprečio na početku?

Prvo su ubacili virus da provere koliko možemo. Onda su pojačali. Bez obzira koliko ti možeš, oni mogu jače. Ja sam stupio u otvoreni rat na strani čovečanstva, protiv onih koji su bili ovde milijardama godina pre nas. I to mi je hvala za sve?

Pretpostavljam da smrt uskoro dolazi, zbog lucidnosti misli koju nisam imao poslednjih nedelja, nakon što me je virus savladao. Interesantno je kako pre smrti biće odbacuje sve faksimile, sve lažne tvorevine, nestvarne identite, demonska kola... Možda je virus razorio moždane ćelije, a ipak ja sada vama priповедam šta se dogodilo. Um ne čuva podatke u mozgu, već je preneo negde drugde, odakle sada mogu da ih reprodukujem.

Polako gubim kontakt sa ovim univerzumom, vraćam mu energiju koju sam pozajmio. Ne koristim delove mozga koje sam izgubio, već moj duh posmatra moje misli koje kao najfinije energetske tvorevine plutaju oko mog uma. Na samrtnoj postelji ti postaješ ti, bez tvog uma koji je možda poludio tokom tvog boravka u telo. Kao što je moj slučaj.

Rekli su da sam lud. A Bog mi je svedok da sam hteo dobro!

„Ostaje joj još tri do šest meseci, ali znaš, sve je individualno“, rekao mi je kolega nakon pregleda na magnetnoj rezonanci. „Ćelije tumora se brzo razmnožavaju u glavi. Uskoro će početi problemi sa vidom zbog pritiska na očnom nervu. Nakon toga se mogu pojaviti vrtoglavice, gubitak svesti i pred kraj može prestati da te prepoznaje... Mogu zakazati hemoterapiju da počne već od sutra“.

„Hvala, moram joj prvo reći“.

Kako mogu da se zahvaljujem kad mi neko kaže da ljubav mog života umire i da nema leka? Čemu bolni tretmani koji bi joj produžili život koji dan? Zašto, da je duže boli? Da mene duže boli? Pola sam sveta spasao kada je trebalo. I gde je zahvalnost? Gde je nagrada? Nagrada mi je patnja? Gubitak svega što sam ikada voleo?

„Šta je rekao, dragi? Hoću li biti dobro?“, pitala me je sa nadom u očima, onako mlada, naivna, nevina.

„Naravno, draga. Sve je u najboljem redu“, lagao sam kao najveći pokvarenjak, dok sam se mučio da zadržim suze od boli.

Nakon dva dana sam je našao kako leži u dvorištu. Pala je ozbiljno povredivši glavu. Rekla je da joj je sve postalo crno na tren, pa nije videla granu drveta u koju je udarila.

*Moraš uraditi nešto! Moraš!, mučio sam sebe.
Slušao sam je svako jutro i svako večer pre spavanja:
Oče naš koji si na nebesima,
da se sveti ime Tvoje, da dođe carstvo Tvoje,
da bude volja Tvoja i na zemlji kao na nebu...*

E, neće biti njegova volja! Neće biti volja njegova!, zakleo sam se, ako treba dušu ću prodati vragu. Danima nisam ništa radio. Noćima nisam mogao spavati. Video sam kako to ljupko biće propada.

Jednog jutra mi je sevnulo. I otišao sam u laboratoriju.

Možda mislite da ja mrzim viruse. Ne. Niti ih volim, niti ih mrzim. Oni nisu živi, nisu svesna bića kako bi ih mrzeo. Ne mogu pozajmiti energiju od univerzuma. Moraju koristiti ćelijsku energiju drugih bića koja su živa. Kada jednom uđu u ćeliju, oni reprogramiraju ćelijsku mašineriju da proizvodi vitalne proteine i genetski materijal kako bi napravili više svojih kopija. Onda čestice virusa inficiraju druge ćelije, pretvarajući ih sve u fabrike za proizvodnju virusa.

Oni su na ovoj planeti nekoliko milijardi godina, evoluirali su prvi, pre nego što su nastale ćelije. Tokom evolucije, oni su proizveli membrane i ćelijske zidove, pa su ćelije nastale od virusa. Mi smo njihovi evolucionari potomci.

Posle svega što su mi uradili, teško vam je da verujete da zaista ne mrzim viruse. Zbog njih postoje pandemije i smrt. Nisam ih ni voleo, ali sam bio opsednut njima.

Prvo da razjasnimo – nisu svi štetni. Recimo ima izvesnih virusa koji ubijaju bakterije. Virusi ubijaju ćelije, pretvarajući ih u svojim reproduktivnim centrima. Čelije raka, sa druge strane, reprodukuju više nepravilnih ćelija, te napadaju susedne organe.

Spojio sam ovo, virusi nasuprot ćelija, šta ako iskoristim viruse da ustvari napadnu ćelije tumora. Nisam izlazio iz laboratorije danima praveći eksperimente na uzorcima uzetim sa tumora koji je napao njeno moždano tkivo. I jednog dana, ćelije su prestale da se pomahnitalo razmnožavaju, već su počele da odumiru.

Virus je radio svoje.

Nisam imao vremena za pokušaj. Ona je bila u očajnom stanju. Skoro potpuno slepa, a glavobolje su postajale nesnosne. Ubrizgao sam joj dozu eksperimentalnog virusa. Drugog dana sam je opet odneo kod kolege.

„Što je nisi poslao na hemoterapiju do sada?“, reagirao je ovaj.
“Samo vidi šta se dešava!”

Ali ništa se nije dešavalo u njenoj glavi.

Tumor je narastao do razmera da je mogao ubiti svakog dana.

Vratili smo se kući. Morao sam joj dati dozu morfijuma da se smiri.

Izvini, molim te što ti ubijam duh drogom, izdrži u tom telu još malo, molio sam je. I odmah natrag u laboratoriju. Jedna od osobina virusa im je mogućnost repliciranja koja se može programirati. Kao što su programirali Terminatora ili R2D2-a, 3PO-a... Tako je, ja ih moram programirati da pojedu tačno onaj traženi deo tumora u glavi moje drage...

Bio sam premoren dok sam joj ubrizgavao virus direktno u glavu. Verovatno sam se onesvestio onako priljubljen uz nju. Ujutru sam osetio komešanje.

„Hej, znaš koliko si težak?“, gurala me .

Za čudo Božje, došla je k sebi. Izgledala je puno bolje. Ja sam klonuo nakon više nedelja provedenih u laboratoriji. Tek narednog danasmo otišli na proveru. Kolega je posmatrao, tražio... Ništa. Nije bilo ni traga od tumora. Čudio se.

Mi smo se srećni vratili kući, kada sam osetio prve simptome. Dobio sam jaku glavobolju i zamućenje u glavi. Nakon toga sve mi je postalo crno. Sećam se jedino da je policija ušla i kako su mi stavili ruke na leđa a onda i lisice. Sve u trenutku dok sam radio nešto što mi je prijalo.

Na suđenju su prikazali video snimak sa mog bezbednosnog sistema. Hirurški precizno sam mojoj dragoj otvorio lobanju, dok je ona omamljena pevala ja sam senaslađivao njenim mozgom. Sve to u dvorištu kuće, naočigled suseda. Došli su kad sam postao halapljiv i počeo da žderem. Uhapsili su me umrljanogkrvlju od uva do uva.

Poslali su me u zatvor dok se nisu dogovorili koji psihijatar će me proceniti. Prvi je potvrdio da sam lud, ali se tužilac žalio i hteo drugo mišljenje. U međuvremenu je došao drugi psihijatar. Doveo ga je stražar u čijim očima sam primetio sjaj i požudu da okusi nešto slasno. Sladili smo se psihijatrovimmozgom dok nas neko nije prekinuo.

Nije mogao prekinuti sve koji su se sladili specijalitetom ljudskog tela. Posebno mozgom. Šta ga čini tako privlačnim?

1. novembar 2021.

CNN novosti:

Federalni zatvor u Arizoni je postao polje krvavog obračuna i kanibalizma. Video koji sledi sadrži uznemirujuće prizore:

“Nalazimo se ispred federalnog zatvora u Arizoni. Ovo nije scena iz Zombi apokalipse. Unutar ovih zidina se odvija dramatična akcija vojske i policije. Evo iza mene se mogu videti krvave scene koje teško može zamisliti normalno ljudsko biće”, pričao je

reporter, dok se u pozadini videlo kako jedan stražar kolje nekog zatvorenika i krvavim rukama vadi delove mozga žderući ih halapljivo. Njega je napao neko drugi. Krv i razbacana ljudska tela bila su svuda okolo. Iznad su obletali vojni helikopteri.

10. novembar 2021.

CNN novosti: "Naučnici su potvrdili postojanje novog virusa koji razara moždano tkivo. Uništava delove predfrontalnog korteksa. Žrtve potpuno gube razum. Dobijaju kanibalističke nagone. Radi se na lociranju porekla ovog virusa", govorila je zabrinuto, inače uvek nasmejana i prelepa, TV voditeljica.

21. decembar 2021.

CNN novosti:

"Tajm Skver podseća na bojno polje krvavog obračuna u kome je svako protiv svakoga. Neviđeno nasilje i kanibalizam...", voditeljica je počela vrištati kada joj je kameraman prišao s leđa i zabio nož u trbuh, dubinski je režući, pa se prebacio na grlo, odakle je halapljivo skupljao svaku kap krvi koja je curila od elegantnog dugačkog vrata.

Nastala je gužva u studiju. Kamera je pala, emitujući baricu krvi koja se povećavala, dok su se grozničavi krici čuli od svuda.

25. maj 2022.

Nema novosti. Sve je mirno na gradskim ulicama. Po neka ptica čisti ostatke tijela. Rastinje i zelenilo prodire kroz beton i asfalt. Čuje se cvrkutanje ptica. Priroda je u punom cvatu.

Virus se tako brzo množio, tek je prestao da se širi kada nije bilo više živih ćelija ljudskog tela jedino pogodnog za njegovu reprodukciju.

Više nema ljudi.

BIOGRAFIJE

Ivan Nešić (Beograd, 1964.) prozu objavljuje od 1982. godine. Zastupljen je u periodici i antologijama fantastike. Objavio je zbirke priča Rigor Mortis (1997) i Jedan na jedan (2009) i roman Pod imelom (2019). U koautorstvu sa Goranom skrobonjom 2020. je objavio roman Firentinski dublet – Sfumato. Dobitnik je nagrade Društva ljubitelja fantastike „Lazar Komarčić” za kratku priču „Trick or Treat“ 1996. godine i nagradu časopisa Književna fantastika 2017. za priču „Glasovi u plastici“. Priče su mu objavljene i u zbirkama festivala REFESTICON.

Vladimira Becić (Dugo Selo, 1971.) rođena je u Zadru. Nakon završenog studija psihologije radi kao savjetnik za vojnu psihologiju u Ministarstvu obrane RH. Autorica brojnih kratkih i ne tako kratkih priča, od kojih je šezdesetak našlo svoje mjesto po raznim zbirkama i časopisima. Dobitnica nagrade na natječaju “Simha Kabiljo” Židovske kulturne scene Bejihad (2009), te na West Herzegovina Festu (2019). Roman „Orsia“ objavljuje Algoritam 2013. godine. Roman u pričama „Početna nit“ (Gradska knjižnica Dugo Selo, 2019), uz koju se nadovezuje i prva samostalna izložba “Nit po nit”, dio je multimedijalnog projekta “Nit, Početak”. Roman “Kuća slomljenih lutaka”, jedan u nizu romana iz Sage o Mrazovima, iste godine (2019) objavljuje izdavačka kuća Hangar 7. Priče su joj objavljene i u zbirkama festivala REFESTICON. Osim pisanja i slikanja, tradicionalno se bavi lovom na lokalne legende i brigom za svoje životinjske i biljne kućne ljubimce.

Marijan Mašo Miljić (Podgorica, 1951) rođen je u selu Luka, opština Žabljak. Profesor svjetske književnosti, književnik, publicista i bibliograf. Na Filološkom fakultetu u Beogradu

diplomirao je na Grupi za opštu književnost sa teorijom književnosti, 1977. godine. Radio je kao profesor u Obrazovnom centru na Cetinju, kao bibliotekar u Centralnoj narodnoj biblioteci „Đurđe Crnojević“ i kao rukovodilac Biblioteke Istorijskog instituta Crne Gore u Podgorici. Objavio je dvije knjige poezije: *Đavolje lazi* (1982) i *Vrijeme taštine* (1995). U oblasti književnosti pripremio je knjigu *Otkrivanje crnogorske Atlantide: savremena kritika o književnom djelu Jevrema Brkovića* (Podgorica 2006). Bio je autor i koautor brojnih knjiga o crnogorskoj istoriji. U časopisima i novinama objavljivao tekstove iz oblasti književne i likovne kritike, publicistike, kulture, istoriografije i bibliografije. Priče su mu objavljene i u zbirkama festivala REFESTICON.

Vanja Spirin (Zagreb, 1963.) pisac je različitih vidova fantastike, od SF-a i fantasy literature, do literarne fantastike. Napisao je osam knjiga i nebrojenu količinu priča i ostalih tekstova. Također je i muzičar, a bavi se i produkcijom PsyTrance i ambijentalne muzike u projektu *Joseph Around Our Lady*. Od knjige *Smrtonosna mizija* napravio je i istoimenu audio seriju od devet dvadesetominutnih epizoda. Za život zarađuje kao pisac po narudžbi (copywriter), ghostwriter, urednik i audio producent. Voli roštilj, pivo i crno vino. Omiljeni bend mu je Pantera. Voli šumu i zelenilo. Priče su mu objavljene i u zbirkama festivala REFESTICON.

Alma Zornić (Sarajevo, 1975.) piše kratke književne forme. Iako često za sebe kaže da nije rob niti jednog književnog žanra, njene priče i pripovijetke usko su vezane uz magijski realizam i kulturnu baštinu Bosne i Hercegovine. Do sada ima oko četrdeset objavljenih, pohvaljenih i nagrađivanih priča, kako u regionalnim, antološko žanrovskim tako i u domaćim zbirkama za djecu i omladinu. Priče su joj objavljene i u zbirkama

festivala REFESTICON. Sem zajedničkih zbirki/zbornika, priče objavljuje i u književnim časopisima kao i na internet stranicama i portalima. Dobitnik je književne nagrade Fondacije za izdavaštvo BiH 2020. godine za rukopis “Bašeskijini mrtvi”. 2021. godine izašla je i njena prva zbirka “Bašeskijini mrtvi” – zbirka legendi i kratkih horor priča o Bosni i Hercegovini. Živi i radi u Sarajevu.

Stevan Šarčević (Subotica, 1962) osim što je višestruko nagrađivan i objavljivan po svim zamislivim i nezamislivim publikacijama u regionu, objavio je pet romana, dve zbirke priča i jednu zbirku poezije. Prevođen na slovenački, mađarski, ruski, francuski i engleski jezik. Priče su mu objavljene i u zbirkama festivala REFESTICON.

Tihomir Jovanović (Beograd, 1955.) piše i prevodi djela iz oblasti SF-a. Urednik SF almanaha Regia Fantastica, koji okuplja pisce iz regiona. Sekretar je udruženja Fanovi naučne fantastike Sci&Fi i član književnog udruženja Posada iz Beograda. Do sada je objavio zbirke priča “Palisade i čadori, Baka Mandini krugovi, Agencija 51 i Lun i kraljevi ponoći. Najnovija mu je knjiga zbirka priča, pesama i stripova pod nazivom 27 života. Učestvovao je na regionalnim konkursima i do sada su mu priče objavljene u zbirkama: Zekon (BiH), Refestikon (Crna Gora), Istrakon i Festival fantastične književnosti Pazin (Hrvatska), kao i u regionalnoj antologiji fantastike Regia fantastica (Beograd). Priče su mu objavljene u brojnim časopisima poput Sirijus, Galaksija, Orbis, Signali, Omaja i drugim. Nekoliko priča prevedeno je na slovenački jezik, za fanzine Jašubeg En Jered i Supernova. Kao član društva ljubitelja fantastike Lazar Komarčić uredio mnoge brojeve fanzina Emitter, koji je na Eurokonu u Plovdivu 2004. godine dobio nagradu za najbolji fanzin.

Tamara Berger (Tam, 1986.) rođena je u Beogradu gdje je završila osnovne i master studije arheologije na Filozofskom fakultetu. Objavila dve stručne monografije, više stručnih radova i novinskih članaka. Njene kratke priče i pesme se mogu čitati u brojnim festivalskim zbirkama i časopisima koji se bave fantazijskom književnošću. Osim za fantazijsku književnost, gaji veliku strast za slikanje, te izlaže svoje radove samostalno ili u okviru grupnih izložbi, takođe u više zemalja. Priče su joj objavljivane i u zbirkama festivala REFESTICON. Živi sa porodicom u Nemačkoj.

Milan Kovačević (Novi Sad, 1996.) živi i stvara isključivo u prigradskom naselju Stepanovićevu, koje ga svojom izolovanošću inspiriše i navodi da kreira dela literarne strave i užasa. Administrator je stranice "Recenzije iz Pakla" koja se svakodnevno bavi preporučivanjem knjiga, filmova i stripova. Pored toga, stalni je dopisnik čuvenog portala "Dotkom" na kojem je do sada objavio desetine tekstova. Crnohumorne priče objavljuje redovno na portalu "PurpleBooks". Do sada je objavljivao kratke horor priče za ambiciozni art-zine "Librarian" i čuveni portal "Autostoperski vodič kroz fantastiku". Svoje kratke priče takođe adaptira u strip scenarija, pa u saradnji sa regionalnim autorima učestvuje u prominentnom projektu "Balkan Horror Tales".

Miloš Petrik (Beograd) pravnik iz Beograda koji je napustio glamurozan posao u advokaturi zarad glamuroznog posla u medijima, a glamurozni posao u medijima zarad glamuroznog posla u proizvodnji kompjuterskih igara, međutim je trenutno na glamuroznom poslu u marketingu, uz koji prevodi i piše. Objavio je zbirku natprirodnih policijskih priča „Siva hronika“ 2016. godine i zbirku tužnih kratkih priča humorističkog karaktera „Mlad si da se proslaviš“ 2019. godine. Saradivao je sa Radiom

Beograd 202 i više puta učestvovao na Međunarodnom salonu stripa u Beogradu. Preveo je romane Naomi Alderman, Kejti Kitamura, Endži Tomas i Dejvida Mičela, kao i strip Snowpiercer. Priče su mu objavljivane u zbirkama festivala REFESTICON. Udat je i živi u Beogradu.

Marija Milosavljević (Beograd, 1992.) živi i stvara u Beogradu. Priče su joj objavljene u zbirkama Eros na Filološkom: Antologija erotskih priča studenata Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Živković, Zoran, prir. Beograd: Zavod za udžbenike, 2012. Fosilni zapisi, Beograd, Alma, 2015. Pismo za Estebana i druge priče, Službeni glasnik, 2020.

Daniel Haman (Osijek, 1986.) rođen je i živi u Osijeku gdje je odrastao, školovao se te živi i radi. Po zanimanju je pravnik, doktor pravnih znanosti. Do sada je objavio jednu monografiju, nekoliko uredničkih knjiga te nekoliko desetaka znanstvenih i stručnih radova s područja pravne povijesti. Od vremena studija pa do danas piše za različite novine i portale, a bio je i glavni urednik lista studenata prava Legos. Zaposlen je na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultetu agrobiotehničkih znanosti Osijek. Prije dvije godine objavljeno mu je prvo djelo beletristike, fantasy roman Neustrašivi skriveni svijet: Odlučujuća vremena, a prošle godine objavljena mu je i prva kratka priča Teutina ostavština koja je objavljena u zbirci Ilirsko kraljevstvo u sklopu osmog Regionalnog festivala fantastične književnosti REFESTICON.

Miloš Mihailović (Sombor, 1998.) rođen je u Beogradu, studira srpsku književnost na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Bavi se pisanjem proze i poezije. Godine 2013. objavljuje roman prvenac Zeon (Alnari, Beograd), a 2015. svoj drugi roman, Ereja (Gradska biblioteka „Karlo Bijelicki“, Sombor).

Objavio veći broj kratkih priča. Dobitnik ugledne prozne nagrade za mlade, „Golubić Gran Pri“ (2014), prve nagrade na konkursu časopisa Ulaznica za 2018. za esej „Faza zrele mitopoeze Miodraga Pavlovića“, kao i više nagrada za poeziju na međunarodnim takmičenjima. Priče su mu objavljivane u zbir-kama festivala REFESTICON.

Nataša Milić (Beograd) živi i radi u Beogradu kao pravnik. Piše kratke i nešto duže priče, uglavnom iz oblasti fantastike, a objavljivala je u istrakonskim i refestikonskim zbirkama kratkih priča, časopisima „UBIQ“, „Marsonic“, „Emitor“, „ZNAK SAGITE“, kruševačkom časopisu „Putevi kulture“, zatim u zbirkama „Paralelni svetovi“ kluba „Reč i glas“, zbirci priča o Zviždu i Homolju „Čuvari zlatnog runa“, zborniku „Crte i reze“, koji izdaje „Resavska biblioteka“ iz Svilajнца, tematskim zbirkama priča Gorana Skrobonje, zbirci Festivala fantastične književnosti iz Pazina i u elektronskim časopisima. Godine 2018. osvojila je prvu nagradu na konkursu banjalučke Specijalne biblioteke za kratku priču. Priče su joj prevedene na engleski i rumunski jezik.

Amar Mulabegović (Bijelo Polje, 1994.) završio studije Fakulteta umjetnosti, Teorija i istorija umjetnosti, u Podgorici. Specijalizovao na Teoriji moderne i savremene umjetnosti, na Univerzitetu Donja Gorica, u Podgorici. Piše eseje iz oblasti književnosti, filma i likovnih umjetnosti, kao i kratke priče. Priča „Sere mi se“ objavljena je u zborniku poezije i kratke proze mladih sa prostora bivše Jugoslavije, Rukopisi 41 – Pančevo. Priča „#Party“ objavljena je u zborniku poezije i kratke proze mladih sa prostora bivše Jugoslavije, Rukopisi 43 – Pančevo. Priča „Dionizije“, objavljena je u knjizi PAF Kratke priče 2. Jedan je od autora „Monografije 50 godina Festivala dramskih amatera“, u izdavaštvu Centra za kulturu – Bijelo Polje.

Nenad Petrović (Beograd, 1961.) rođen je u Vranju. Piše kratke priče, romane, putopise, eseje, pozorišne i radio drame. Objavio je romane: Čovek koga je trebalo ubiti (1996); Arijadnino klupko (2001); Sectio caesarea (2007); Silazak u Atlantis (2012); Sinekurista (pod pseudonimom Teo P. Fedorov, ORI-ON ART, 2016); Slom (2018). Objavio dve knjige priča: Rane, ožiljci, melemi, (1997) i Ugriz rajске zmije (2003.). Najnovije što je objavio je dvojezični (srpsko-esperanto) izbor iz njegovih kratkih priča Rajski ožiljak/ La Edena Cikatro, (Mostart Jugoslavija, 2021). Izvedeno mu je deset drama na programima Radio Beograda. Redovno šalje priče za Refesticon od prvog konkursa a poslednji put je bio odabran za učešće na festivalu u Bijelom Polju 2018. godine kada je tema bila Trium regnarium. Živi i stvara u Beogradu.

Jasmina Blažić (Zagreb, 1954.) diplomirana je inženjerka građevinarstva u mirovini. U radnom vijeku promijenila je nekoliko zanimanja, a sada se aktivno bavi slikanjem i pisanjem. Objavljuje prozu i poeziju u mnogobrojnim tematskim zbirka-ma u Hrvatskoj i u regiji, časopisima i tjednicima, te piše nekoliko dramskih tekstova za djecu. Dobitnica je nagrada na raznim natječajima. Roman "Elizabetino prokletstvo" objavljen je 1993. godine, proglašen je za najbolji roman o Zagrebu. Nakon toga pretežno piše znanstvenu fantastiku. Za pripovijetke dobiva dvije SFERE, nagrade društva za znanstvenu fantastiku iz Zagreba, 1994. i 1998. godine, te još nekoliko nominacija za istu nagradu. Na portalu Elektroničke knjige objavljena je zbirka pripovijedaka "Gospa s ljiljanima", posvećena Zagrebu. Pripovijetka iz te zbirke "Kraj stoljeća" uvrštena je u "Ad astra" antologiju hrvatske znanstvenofantastične novele 1976.- 2006. Između ostalih imala samostalnu izlažbu slika u Društvu Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" u Zagrebu.

Adrijan Sarajlija (Beograd, 1976.) rođen je u Zvorniku. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Beogradu, a na istom fakultetu je završio specijalizacije iz pedijatrije i kliničke genetike, kao i doktorsku disertaciju iz oblasti epidemiologije. Na polju urođenih poremećaja metabolizma i kliničke genetike se stručno usavršavao u SAD, Nemačkoj, Austriji... Pripovetke objavljuje od 2007. godine, u književnim časopisima i antologijama fantastičke i avangardne književnosti, stvarajući u širokom rasponu od naučne fantastike i horora do alternativne istorije i magijskog realizma. Zastupljen je u više dosadašnjih antologija festivala Refesticon. Autor je zbirki pripovedaka Manufaktura G (2010) i Goli glasovi (2017), i romana Ogledalo za vampira koji je 2012. uvršten u širi izbor za NIN-ovu nagradu. Član je Udruženja književnika Srbije.

Petra Rapačić (Novi Sad, 1987.) je rođena u Pljevljima živi u Novom Sadu. pasionirani ljubitelj pisane reči, ponosni vlasnik bloga Fantasy by Sofia. Iz saradnje sa Nešom Popovićem nikao je roman Univerzum u nevolji (Print Art, 2020). Na Pandakon natječaju za najbolju japansku horor priču osvojila je prvu nagradu pričom „Nedovršena pesma“. Priča „Duh, ubica i đavo“ je ušla u zbirku Marsonic 18. Uspela je da objavi jednu sasvim kratku priču „Jecaj u čošku“ u zbirci Književnih vertikalica 357. Na konkursu Refestikona, njena priča „Dracenski sporazum“ ušla je u zbirku kratkih priča o Ilirima. Ove godine, Biber 04 je u zbirku uvrstio njenu priču “Moj brat”. Priča “Tajna postanka” našla se u Marsoniku 19. U zbirci Kratke priče satkane od 505 reči - Gužva u saobraćaju objavila je “Nindže na carini”, a isti izdavač je u časopis o Đorđu Balaševiću prihvatio njenu priču “Sećanje”. Na blogu Fantasy by Sofia nalaze se ostala dela i nedela.

Relja Antonić (Šabac, 1988.) rođen je u Šapcu, gde se školovao i gde radi i stvara. Od 2000. je prisutan kao ilustrator a od 2013. kao pisac. U svojstvu likovnog umetnika ima dva animirana spota iza sebe, nekoliko naslovnica za muzičke albume i za knjige, ilustracije za jednu zbirku poezije, i poneku objavu u lokalnom strip magazinu. Kao pisac je objavljivao u većini (osim dve) država bivše Jugoslavije, i u Kini, Španiji i Argentini. Urednik je jedne antologije regionalnih (ex-YU) autora horora i pisac zbirke od 42 pripovetke, ali nije do sada bio spreman da ih stavi na raspolaganje. Iz hobija planinari, trči po ravnicima, sadi drveće i hrani nasumične životinje.

Jasmina Malešević (Beograd, 1962.) Po obrazovanju je doktor veterinarske medicine. Član je Udruženja književnika Srbije. Do sada su joj objavljene knjige Skarabeg, Sfairos, Beograd, 1992. (poezija u prozi); Jaki mladog anđela, Asocijacija Ars et Norma, Beograd, 2010. (poezija); Dnevnik urbane sirene, Draslar Partner, Beograd, 2013. (poetski roman); Črna šuma, Štamparija Print 2 Print, Beograd, 2014. (lirsko-erotska poezija u prozi) Mačkaste priče, Štamparija Print 2 Print, Beograd, 2015. (knjiga za decu); Legenda o majci, Matica srpska – Društvo članova u Crnoj Gori, Podgorica, 2019. (poezija). Živi u Beogradu.

Marko Vujović (Podgorica, 1981.) voli poeziju, fantastiku, mitologiju, jezike. Do sada su mu stihovi objavljeni u sljedećim štampanim i elektronskim časopisima u Crnoj Gori Znak, Script, Quest i Ars, u Srbiji Zvezdani Kolodvor, Beleg, Eckermann i Hiperboreja, u Hrvatskoj Književnost uživo i Kvaka, u Bosni i Hercegovini Strane, a u zbornicima poezije Garavi sokak i Panonski galeb. Objavljene su mi priče u zbirkama knez Vladimir i Trium Reginarum festivala fantastike REFESTICON, zbirkama Priče o manjinama i Pazin Festivala

fantastične književnosti u Istri, zbirci Tri kraljice Muzeja grada Zenice i u zbirci Regia Fantastica V iz Srbije.

Dijana Đorđević (Niš) ponosna mama, prijatelj, profesor, putnik, pisac... Do sada su joj objavljene zbirka priča Iskrivljena sećanja (KOS, 2013.); scenario za pozorišnu predstavu: Lucidni memoari, komedija, (2015.), romani Ženska straža (Otvorena knjiga, 2018.) i Iznad oblaka (Otvorena knjiga, 2020.). Priča: Mali Radojica i veliki zmaj uvrštena u međunarodnu zbirku priča o drevnim Ilirima festivala REFESTICON. Radi kao profesor informatike u gimnaziji „Svetozar Marković“. Stekla zvanje Pedagoškog savetnika i ušla u monografiju IK Klett, o profesorima koji su prethodnih 50 godina svojim radom obeležili rad u prosveti. Živi i stvara u Nišu.

Bojan Eskelenski (Celje, 1964.) rođen u SFR Jugoslaviji, a sada živi u Sloveniji, iako nije mijenjao kraj u kome živi – Celje. Zaposlen u celjskom preduzeću Cinkarna Celje. Ozbiljniji književni rad počeo je krajem prošlog vijeka sa epskom fantazijom Vitezi i Čarobnjaci (Vitezi in Čarovniki). U nekoliko stvari bio prvi u Sloveniji (prva epska fantazija, prva web stranica književnog projekata, prvi fanzin projekta, ...). Njegov prvi roman Vitezi i Čarobnjaci: Indigo deca (Vitezi in Čarovniki: Indigo otroci) je izašla 2007. Do kraja 2012 je Pro Andy s.p od Andreja Ivanuše izdao još dvije knjige iz tog fantazijskog univerzuma: Špilja tajni (Votlina skrivnosti) i Indigo novi svet (Indigo novi svet). 2008. godine počeo sa fanzinom Jašubeg en Jered. 2015. godine je objavljena Atlantida: Carstvo sunčanog boga (Atlantida: Imperij sončnega boga), sa kojim se dotakao alternativne istorije. Godine 2016. je izdao tri stampane i dvije elektronske knjige. Novembra 2016. je kod ProAndy s.p. izašla najznačajnija knjiga epa Vitezi i Čarobnjaci, posle Špilje tajni - Uspon indigo deca (Vzpon indigo otrok), koja donosi na novo ispričanu

priču Indigo otrok (Indigo deca iz godine 2007). Priče su mu prevedene na njemački, engleski, hrvatski i srpski. Od 2016. godine je urednik časopisa za spekulativnu fikciju Supernova, a od 2017 sam predsjednik Celjske književne udruge (Celjskog Celjskega literarnega društva), kojem sam dodao aktivan rad u spekulativnoj fikciji.

Ivana Lekić (Paraćin) osnovnu i srednju školu završila u Paraćinu. U Kragujevcu završila Prirodno-matematički fakultet, odsek hemija i sa stečenim zvanjem diplomirani hemičar opšte hemije, izvesno vreme radila u osnovnoj školi kao nastavnik hemije. Radi u fabrici građevinskih materijala, boja i lakova, na poziciji istraživanje i razvoj. U slobodno vreme bavi se pisanjem (romana, priča, poezije, dečje poezije) i slikarstvom. Priče i pesme nalaze se u zbornicima, a 2018. objavljuje prvi roman „Pogled tvoj je pogled moj...”

Jovana Kuzmanović (Beograd, 1979.) diplomirala je opštu književnost sa teorijom književnosti na Filološkom fakultetu u Beogradu. Prevodi knjige za decu i razne tekstove sa engleskog na srpski i obrnuto, bavi se novinarstvom, lekturom i korekturom tekstova. Prevodila je, pisala i uređivala članke na engleskom i srpskom za časopise o računarima Kompjuterske igre, Bonus i Gamer i pisala članke o knjigama za decu (časopis za decu Veliko dvorište), kao i članke za Politikin Zabavnik. Trenutno radi kao prevodilac, lingvista i redaktor tehničke dokumentacije u preduzeću Continuum, piše tekstove za časopis Svet kompjutera i prevodi romane za decu u izdavačkoj kući Odiseja. Piše priče, eseje i poeziju i bavi se umetničkom fotografijom. Govori engleski i španski jezik. Objavljivala je eseje u studentskom časopisu txt, pesme i priče u časopisu Libartes, a priča “Apokalipsa danas” objavljena je u zbirci „Ljubav u mom

srcu“ (CEKOMS, Kreativno pisanje, Beograd 2019). Zbirka pesama „Sutra ćemo trčati dalje“ trenutno je u pripremi za štampu. Živi i radi u Beogradu.

Mile Kostov (Skoplje, 1972.) rođen je u Titovom Velesu, SFRJ. Završio je ekonomski fakultet u Skoplju. Radi u vinskoj industriji u Makedoniji i inostranstvu. Učestvovao u uređivanju i izdavanju magazina za naučnu fantastiku “Vizija”. Do sada je objavio romane “Ratnici svetlosti” (2002), “Drevna formula” (2006), “Misija: U potrazi za Ljubav” (2013), “Misija 2: U potrazi za Tajnom” (2015), “Vanzemaljac iz našeg maala” (2019) i kratke priče u izdanju Vizije: “Skulptor”, “Ipse Dixit”, “Zapisi iz dvodimenzionalnog sveta” i “Uljez u Ain Univerzumu” “Poslednji čovek stoji”, „Hekata – ćerka titana i nimfe“ u Regia Fantastica 4, 5 i 6, „Samsara“ u zbirci „Karantinske priče“ u izdanju „Tri“ i „Ratnici Senke“ u zbirci „Drevni Iliri“. Američki magazin Anotherealm mu je objavio priču “The Sculptor“ koji je od čitalaca bio izbran za jedan od deset najčitanijih priča, čime je ušao u godišnji almanah Anotherealm the Bests. 1999. godine dobija nagradu Centra za Naučnu Fantastiku Makedonija - „Vizija“, za dostignuća u oblasti naučne fantastike. Na konkursu povodom 25 godina od objavljivanja prvog naslova izdavačke kuće Đurđa akademik Katica Čulavkova je odabrala roman “Misija” za najbolji roman u konkurenciji od 25 rukopisa.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	5
1. DEVOJČICA IZ JOSTEDALA – Ivan Nešić (Beograd)	7
2. OTISAK – Vladimira Becić (Dugo Selo).....	15
3. TRI SESTRE – Marijan Mašo Miljić (Podgorica).....	21
4. KAKO SE NOSTRADAMUS OKANIO ĆORAVA POSLA – Vanja Spirin (Zagreb)	33
5. BOSANSKI SOJ – STUHA – Alma Zornić (Sarajevo)	41
6. BALADA O NARODNOJ KOBASICI – Stevan Šarčević (Beograd).....	59
7. RAT SVETOVA – Tihomir Jovanović (Beograd)	67
8. MIRIS JESENI U BERLINU – Tamara Berger (Tam).....	75
9. PUSTITE NAS DA UMREMO – Milan Kovačević (Novi Sad)	83
10. CRV – Miloš Petrik (Beograd)	93
11. PISMA SINU – Marija Milosavljević (Beograd).....	103
12. ZA NJIHOVO DOBRO – Daniel Haman (Osijek)	107
13. THANATIK – Miloš Mihailović (Sombor).....	113
14. ABADON – Nataša Milić (Beograd).....	123
15. LUDILO 021 – Amar Mulabegović (Bijelo Polje)	133
16. PANDEMONIJUM – Nenad Petrović (Beograd)	143
17. NAGRADA – Jasmina Blažić (Zagreb).....	151
18. BES – Adrijan Sarajlija (Beograd)	157
19. TALAC – Petra Rapajić (Novi Sad).....	165
20. LUČE NOVOG PAJZERA – Relja Antonić (Šabac).....	175
21. MESEČEVO BESNILO – Jasmina Malešević (Beograd) ..	183
22. VIRUS 2 U 1 – Marko Vujović (Podgorica).....	187
23. BESNILO NAŠEG DOBA – Dijana Đorđević (Niš).....	197

24. PRVI DAN KRAJA SVIJETA – <i>Bojan Eskelenski (Celje)</i>	205
25. FABULA AMORIS – <i>Ivana Lekić (Paraćin)</i>	213
26. SUMRAK DUŠE – <i>Jovana Kuzmanović (Beograd)</i>	227
27. VOLEO SAM JE ALI SAM JE UBIO – <i>Mile Kostov (Skoplje)</i>	233
BIOGRAFIJE	239